

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони

Програма за развитие на селските райони 2014-2020

ПРИДОБИВАНЕ НА УМЕНИЯ И ПОСТИГАНЕ НА ОБЩЕСТВЕНА АКТИВНОСТ ЗА
ПОТЕНЦИАЛ НА МЕСТНА ИНИЦИАТИВНА ГРУПА „СВИЛЕНГРАД АРЕАЛ“ НА
ТЕРИТОРИЯТА НА ОБЩИНА СВИЛЕНГРАД

Водено от общностите местно развитие Социално-икономическа характеристика на територията на МИГ Свиленград Ареал

Природни дадености, културно наследство, селищно
устройство и демографски тенденции,
състояние на местната икономика,
пазар на труда, техническа и социална
инфраструктура и екология

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

СЪДЪРЖАНИЕ

Въведение	4
Визия за развитие 2014-2020	5
Изходна парадигма	10
Източници на информация	12
Методика и методология на изследването	14
Речник на съкращенията	15
Обща характеристика	17
Природни и географски дадености	20
Географско положение и релеф	20
Климат	21
Водни ресурси	23
Почви и полезни изкопаеми	26
Растителен и животински свят, горски фонд	28
Национална екологична мрежа	30
Културно историческо наследство	33
Териториално и селищно устройство	43
Баланс на територията	43
Административни характеристики	45
Селищна мрежа	47
Административен капацитет	56
Население и демографски тенденции	59
Брой и гъстота на населението	59
Възрастова структура	61
Етническа структура	62
Образователна структура	63
Демографски процеси – естествен и механичен прираст	64
Състояние на местната икономика	66
Обща характеристика – макроикономически показатели	66
Структура на икономиката	69
Промисленост и строителство	72
Селско и горско стопанство	75
Услуги	83
Туризм	84
Пазар на труда	91
Техническа инфраструктура	98
Транспортна мрежа	98
Енергийна система	102
Водоснабдяване и канализация	105
Комуникации и интернет	107
Социална инфраструктура	110
Здравеопазване	110
Образование	115

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони

Програма за развитие на селските райони 2014-2020

Социални услуги	124
Политики за деинституционализация и десегрегация	128
Култура	139
Спорт	142
Екологично състояние и рискове	146
Качество на атмосферния въздух	147
Шум и радиоактивност	149
Води	150
Риск от наводнения	153
Почви и земи	153
Управление на отпадъците	155
Обобщен SWOTанализ	159
Силни страни:	159
Слаби страни:	160
Възможности	161
Заплахи	162
Преглед на реализирани проекти	164
Приложение 1. – извадка-копие от ОПР 2014-20120 на община Свиленград	175
Приложение 2. – извадка-копие от ОСР 2014-2020 Хасково	181

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

ВЪВЕДЕНИЕ

Този анализ на територията е създаден за реализиране целите на **МИГ Свиленград Ареал** за периода 2014 – 2020 г. за да послужи за основа за изработване на **Стратегията за местно развитие**. Очертаването на настоящата ситуация в социално-икономическия профил на територията на МИГ е базата, върху която ще се планират целите и приоритетите за бъдещите му действия. Задачите на анализа са да отчете особеностите на местното развитие, за да може да бъдат приложени успешно общите стратегическите цели и приоритети, залегнали в политиките на ЕС, на страната и на областно и регионално ниво за новия Програмен период.

Настоящият анализ обобщава наличната информация за територията на **МИГ Свиленград Ареал (община Свиленград)**, представена в различни програмни и стратегически документи на общината, на област Хасково, на стратегическите документи с национално и регионално значение, информационни брошури и отчети по реализирани проекти, данни от Националния статистически институт и местните му подразделения, бюрата по труда, различни икономически, демографски и др. научни изследвания, на проведени проучвания сред целеви фокус-групи. Наред с актуалната ситуация на територията и нейните обективно съществуващи ресурси и потенциал, анализът обръща специално внимание на нагласите на местните хора и икономически активни групи, тъй като те представляват най-важният потенциал за местно развитие – човешкият и тяхното участие и заинтересованост са от решаващо значение. В тази връзка инициативата за разработване на бъдещата Стратегия цели да създаде обща платформа за коопериране между обществения, гражданския и частния сектори, както и на финансовите институции и местните власти в община Свиленград. Анализът на територията ще позволи да се разработи план за действие за стартирането на инициативи и проекти, вкл. и да създаде предпоставки за дългосрочен трансфер на опита на европейски партньори от други МИГ в държавите членки и граничните с общината държави.

Текстът е съобразен от една страна със стратегическите цели на ЕС в областта на регионалната политика, насочени към намаляване на икономическите, социалните и териториалните различия, а от друга е в съответствие с предвижданията на Областната стратегия за развитие на област Хасково и Общинския план за развитие на община Свиленград за периода 2014 – 2020 г. Отчетени са както специфичните характеристики и потенциалът на общината, така и стратегическите насоки за разработване на целите и приоритетите в областната, националната и европейската стратегии до 2020 година.

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

Визия за развитие 2014-2020

Визията за развитието на територията на МИГ Свиленград Ареал отразява желаните и реално постижими промени в бъдещето на областта и общината през новия Програмен период до 2020 година.

- ✚ **Визия за развитие на община Свиленград: „Община Свиленград – развит икономически, модерен транспортно-логистичен и развлекателен център на три граници, осигуряващ високо качество на живот, със съхранена природна среда и богато културно-историческо наследство“**
- ✚ **Визия за развитие на област Хасково: „Подобряване на средата и качество на живот чрез оптимално използване на местния потенциал“**

В анализа на територията са взети под внимание някои от основните стратегически цели и приоритети, залегнали в Областната стратегия за развитие на област Хасково, в Общинския план за развитие на община Свиленград, както и основните цели, записани в устава на МИГ „Свиленград Ареал“. Във всички тях се предвижда финансиране по ПРСР, както и по други Оперативни програми, по които може да кандидатства МИГ.

Стратегията за развитие на община Свиленград отчита законодателната и стратегическа рамка на политиките за развитие на европейско, национално и регионално ниво. Тя адаптира на общинско ниво ключовите теми, въведени със стратегия „Европа 2020“, която предлага нова визия за развитие на Европа през 21- ви век. Формулирани са три взаимозависими приоритета: интелигентен растеж - изграждане на икономика, основаваща се на знания и иновации; устойчив растеж - насърчаване на по-екологична и по-конкурентоспособна икономика с по-ефективно използване на ресурсите и приобщаващ растеж - стимулиране на икономика с високи равнища на заетост, която да доведе до социално и териториално сближаване.

От Общински план за развитие на община Свиленград са взети предвид:

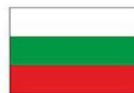
Трите стратегически цели, заложили в плана за развитие на общината:

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 1: Подобряване качеството на живот на територията на община Свиленград . Основните инструменти за финансова подкрепа за териториално развитие и инфраструктура са: Програма за развитие на селските райони; Оперативни програми „Региони в растеж“, „Транспорт и транспортна инфраструктура“, „Околна среда“, Програмите за трансгранично сътрудничество, ПУДООС и националния бюджет.

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 2: Устойчиво развитие на бизнеса на основата на иновации и благоприятното географско местоположение. Основните инструменти за финансова подкрепа на местната икономика са свързани с Оперативни програми

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

"Иновации и конкурентоспособност" 2014-2020, Наука и образование за интелигентен растеж, Програма за развитие на селските райони 2014-2020, Програми по Европейско териториално сътрудничество 2014-2020, финансовите инструменти JEREMIE и Националния иновационен фонд.

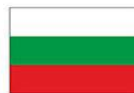
СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 3: Постигане на приобщаващ растеж на основата на повишена заетост и социално включване. Основните инструменти за финансова подкрепа на интервенции насочени към постигане на стратегическата цел са свързани с оперативни програми „Развитие на човешките ресурси“, „Наука и образование за интелигентен растеж“ и „Добро управление“, Програма за развитие на селските райони, други донорски програми и национални финансови инструменти за насърчаване на заетостта.

Особено важен е **Приоритет 1: Развитие на икономиката за устойчив растеж и заетост на висококвалифицирани специалисти**, с неговата **Специфична цел 1.2. Създаване на условия и инфраструктура за устойчиво земеделие и модерно животновъдство**, която е насочена към развитието на жизнен аграрен сектор с тенденция за преминаване на определени култури към биологично производство, което пък да подкрепи развитието както на преработващата промишленост и туризма, така и да доведе до повишаване на доходите; и **Специфична цел 1.1. Създаване на среда за възникване, подкрепа и насърчаване на малкия и среден бизнес на територията на община Свиленград**, която е свързана с възникването и подкрепата за МСП, въвеждане на нови технологии, иновативни решения и практики като предпоставка за повишена конкурентоспособност и постигане на интелигентен и устойчив растеж; **Специфична цел 1.3. Технологична модернизация на предприятията и изграждане на капацитет за работа с нови технологии**, като част от инвестициите ще бъдат насочени и към по-пълно използване на потенциала от местни ресурси за интегрирано развитие между аграрния сектор и преработващата промишленост. За стратегията на МИГ е съществен и **Приоритет 2: Развитие на туризма на основата на развлекателни услуги, вино, чиста природа и културно-историческо наследство**, както и **Приоритет 4: Изграждане на техническа инфраструктура, осигуряваща оптимални условия за живот и развитие на бизнеса**, в чийто специфични цели са включени: Рехабилитация на третокласна и общинска пътна мрежа; Доизграждане и реконструкция на ВиК мрежата; Рехабилитация на улици и обществени площи в населените места; Енергийна ефективност в обектите на образователната, здравната, социалната и културната инфраструктура. За целите на анализа са отбелязани и другите приоритети на ОПР, свързани с намаляване на безработицата, преодоляване на социалното изключване, опазване на околната среда. Всички цели и приоритети от ОПР на общ. Свиленград са в **Приложение 1**.

Във визията на област Хасково е заложена прогнозата, че в резултат от прилагането на Стратегията ще се повиши значително степента на икономическо развитие и ще

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

се подобряват условия за живот в населените места в областта, като стремежът е към приближаване към средното ниво на социално-икономическо развитие в ЕС, реализирайки интелигентен, устойчив, приобщаващ и щадящ околната среда растеж. За реализирането на визията се разчита на местните ресурси и потенциал, които с помощта на финансовите инструменти на ЕС, ще се превърнат в конкурентни предимства.

От Областна стратегия за развитие на Хасково 2014-2020 са взети предвид:

Стратегическа цел 1: Икономическо сближаване на областно и регионално ниво чрез използване на собствения потенциал с нейния Приоритет 1.2. Развитие на устойчиво земеделие и туризъм, като развитието на двата отрасли се свързва с местния потенциал - природен и културно-исторически. Земеделieto е сред основните и най-развити отрасли в Хасковска област, пред развитието на туризма съществуват все още неефективно използвани резерви. Този приоритет ще бъде реализиран чрез три специфични цели:

Специфична цел 1.2.1. Подпомагане на развитието на устойчиво и високоефективно земеделие - област Хасково благодарение на природните си дадености и производствен опит е на водещо място в страната по отношение необходимите предпоставки за развитие на отрасъл земеделие, както е и сред първите в страната по размер на земеделските площи. Усвояването на средства трябва да бъде насочено към развитието на модерно и високопродуктивно земеделие. Необходимо е да се развиват и агро-екологичните практики.

Специфична цел 1.2.2. Насърчаване развитието на устойчив туризъм, базиран на природно и културно наследство - отрасълът се развива като сериозна икономическа дейност, която диверсифицира икономиката на района и създава различни форми на заетост. Изключително важни предпоставки за развитие в тази посока са съществуващите и изграждащи се в момента инфраструктурни дадености. За т.нар. „винен туризъм“ има сериозна база на областно ниво. Необходимо е подпомагане развитието на различни видове алтернативен туризъм: исторически, еко, селски, ловен. Интегрирането в регионален туристически продукт на известни недвижими културни ценности, природни забележителности, на характерни за района представители на флората и фауната ще засили интереса на туристите към района. .

От тази стратегическа цел на областта, при стратегията на МИГ трябва да се има предвид и **Приоритет 1.1. Повишаване конкурентоспособността на регионалната икономика и подкрепа за малкия и средния бизнес,** който ще се реализира чрез 3 специфични цели - изграждане на местна бизнес инфраструктура, развитие на изследователската дейност и използване на иновации и нови технологии и насърчаване използването на местните ресурси за икономическо развитие. В този приоритет се разчита на въвеждането на иновации и използване на МСП, които създават голяма част

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

от brutния вътрешен продукт в областта, като същевременно осигуряват заетост. Необходимо е да се стимулира развитието на вертикалните интеграционни процеси между интензивните производства (лозарство, зеленчукопроизводство) и съответните преработващи единици с цел затваряне на веригата “земя - краен продукт” и развитие на регионални кълъстери.

От Стратегическа цел 3 **Балансирано териториално развитие чрез укрепване на градовете-центрове, подобряване свързаността в областта и качеството на средата в населените места** най-важен е **Приоритет 3.3. Подобряване качеството на живот в селските райони**. Приоритетът ще бъде реализиран чрез специфичната цел: **Специфична цел 3.3.1. Подобряване качеството на живот в селските райони**. За ограничаване на негативните тенденции на обезлюдяване и социален и икономически спад в селските райони е необходимо целенасочено да се стимулира развитието на селата. Дейностите, които ще се подкрепят по този приоритет са свързани с: доизграждане и модернизирани на местната техническа инфраструктура - общински пътища и мостове, улична мрежа, водоснабдителни и канализационни системи, обновяване и благоустрояване на селата - тротоари, площади, осветление, зелени площи, предлагане на базови публични услуги, инвестиции в образователна, социална, здравна, културна и спортна инфраструктура, опазване на културното и природно наследство, подобряване на достъпа до интернет.

От тази стратегическа цел е важен и **Приоритет 3.1: Подкрепа за интегрирано развитие на градовете и подобряване качеството на градската среда** със **Специфична цел 3.1.2. Стимулиране ролята на малките градове**. Дейностите са насочени към балансиране контраста между Хасково и Димитровград и останалата територия. Мрежата от малки градове, исторически наложили се като центрове с традиции в обслужването на съседните селски територии и с успешно градско развитие е разположена равномерно в областта. В Националната концепция за пространствено развитие тези градове формират четвъртото йерархично ниво на градските центрове. За област Хасково това са градовете: Свиленград и Ивайловград.

От Стратегията на област Хасково могат да бъдат реализирани и други цели и приоритети, свързани с намаляване на безработицата и повишаване качеството на човешкия ресурс чрез по-добър достъп до образование и здравеопазване, както и подобряване живота на населението чрез изграждане на малка инфраструктура, особено в селата, приоритети и цели, свързани с опазване на околната среда. Всички цели и приоритети на област Хасково са в **Приложение 2**

Целите, записани в устава на МИГ „Свиленград Арел“ са:

- 1) Да подпомага устойчивото и конкурентно способно развитие на територията на община Свиленград чрез планиране и управление на стратегия за местно развитие;
- 2) Да развива и утвърждава европейски практики и подходи за териториално

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

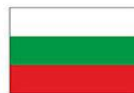
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

- интегрирано развитие на селските райони и по конкретно подхода ЛИДЕР/ВОМР, подкрепян от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони;
- 3) Да повишава информираността и уменията на местните жители относно прилагане на подхода ЛИДЕР/ВОМР и насърчаване на активното им участие в процеса на планиране и изпълнение на стратегии за местно развитие;
  - 4) Да работи за повишаване на качеството на живот на територията на община Свиленград;
  - 5) Да насърчава и способства за активното включване на членовете на общността в процеса на вземането и изпълнението на решенията относно нейното развитие;
  - 6) Да подкрепя социални и организационни промени в общността на основата на обединяване на интересите на публичния, икономическия и гражданския сектор;
  - 7) Да създава възможности за дългосрочна заетост и повишаване на доходите в на територията на община Свиленград чрез разнообразяване на икономическите дейности, подобряване на конкурентоспособността на местните продукти, опазване на природните ресурси и околната среда и развитие на по-качествени услуги в съответствие с нуждите и очакванията на членовете на общността;
  - 8) Да стимулира въвеждането на нови методи и ресурси за развитие чрез подкрепа за внедряване на иновации и нови технологии и увеличаване на местния капацитет и знания;
  - 9) Да инициира, развива и утвърждава практики за ефективно публично частно партньорство;
  - 10) Да инициира, развива и подпомага създаването и развитието на мрежи за сътрудничество на професионален, секторен и териториален принцип;
  - 11) Да работи за развитие и утвърждаване на уникалните характеристики и идентичност на територията на община Свиленград и общностите, които я населяват;
  - 12) Да подпомага развитието на между секторно и между общинско сътрудничество;
  - 13) Да работи и помага за изграждане на гражданско общество, демократизация и прозрачност в дейността на централните и местните органи на управление, чрез осъществяване на граждански инициативи и сътрудничество с държавни институции, местни и регионални власти;
  - 14) Да работи за повишаване на информираността и компетентността на местната общност чрез активно включване на нейни членове във форми на продължаващо обучение за възрастни;

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

Изходна парадигма

Промените в стратегическата рамка за новия планов период се основават на принципите на стратегия „Европа 2020” и „Териториален дневен ред на ЕС - 2020”, както и на Националната програма за развитие „България 2020”. Стратегия “Европа 2020” въвежда формула за развитие, стъпила върху принципите на **„интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж”**, а петте водещи цели са: заетост, НИРД, климат и енергетика, образование, социално приобщаване и намаляване на бедността. До 2020 стратегията предвижда осигуряване на трудова заетост и работа за 75 % от хората на възраст между 20 и 64 години; научноизследователска и развойна дейност и иновации чрез инвестиране на 3 % от БВП на ЕС (публичен и частен сектор взети заедно); в областта на климатичните промени и енергия намаляване на емисиите на парникови газове с 20 % , увеличаване на енергийната ефективност с 20 %; в областта на образование намаляване на процента на преждевременно напусналите училище до под 10 % и поне 40 % от 30-34-годишните със завършено висше образование; за бедността и социалното изключване поне 20 милиона по-малко бедни или застрашени от бедност и социално изключване хора.

Политиката за **развитие на селските райони** е част от Общата селскостопанска политика (ОСП) на ЕС и е с нарастващо значение през годините. В новия Програмен период тя е насочена към решаване на икономически, социални и екологични проблеми в тези територии, тъй като повече от половината от населението на ЕС живее в селски райони, които обхващат 90% от територията на ЕС. За да се гарантира устойчивото развитие на селските райони, е необходимо съсредоточаване върху ограничен брой ключови приоритети, свързани с трансфера на знания и иновации в областта на селското и горското стопанство, с жизнеспособността на земеделските стопанства, с конкурентоспособността на всички видове селскостопанска дейност и устойчивото управление на горите, с организацията на хранителната верига, включително преработката и предлагането на пазара на селскостопански продукти, с човешкото отношение към животните и управлението на риска в селското стопанство, възстановяването, опазването и укрепването на екосистемите, които са свързани със селското и горско стопанство, с насърчаване на ефективното използване на ресурсите и прехода към нисковъглеродна икономика в сектора на селското стопанство и храните, както и с насърчаването на социалното приобщаване, намаляването на бедността и икономическото развитие на селските райони.

Глобалната икономическа криза, както и променената обществено-политическа и икономическа обстановка налагат необходимост от преосмисляне на приоритетите

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

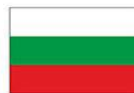
и целите, особено в икономически изостанала страна като България. Главни заплахи са забавеният растеж на икономиката, особено в малките общини, глобализацията, демографската криза, климатичните промени, енергийната зависимост, възможната загуба на биоразнообразие, природно и културно наследство, обедняването на населението. Стагнацията и началото на икономическото реструктуриране на националната икономика доведоха до остър финансов дефицит в бюджетите на държавата и общините и рязко спадане на инвестициите, особено в общественния сектор. От друга страна, за първи път ЕС има еднозначни цели с количествени измерения. Усилията на България като членка на ЕС за преодоляване на въздействията на кризата, налагат преосмисляне на политиките, пълно и ефективно усвояване на наличните средства от еврофондовете, както и нова, агресивна политика за привличане на инвестиции и създаване на устойчиви работни места, а позитивните представи са свързани с „динамично развитие”, „устойчиво развитие”, „икономически растеж и заетост”, „подобро качество на живот.“

В тази ситуация Местните инициативни групи имат важната задача да съхранят селските територии, да насърчат селските райони да търсят нови начини да станат или останат конкурентноспособни, да използват максимално своите ресурси и да преодолеят предизвикателствата, пред които са изправени като застаряващо население, ниско качество на предоставяне на услуги или липса на възможности за трудова заетост. В хода на работата си МИГ трябва да отчитат разнообразието на всички условия – местни, национални и глобални, които дават отражение върху селските райони, трябва да се съобразят с различните характеристики или различни категории потенциални бенефициенти, да създават и засилват междусекторните връзки във връзка с иновациите, околната среда и преодоляването на бедността.

Освен с посочените вече документи на европейско и национално ниво, настоящият анализ е съобразен и с Националната стратегия за регионално развитие (2012-2022), Националната програма за реформи (2011-2015), Регионалния план за развитие на Южен централен район (2014-2020), Областна стратегия за развитие на област Хасково (2014-2020) г., Общински план за развитие на община Свиленград за периода 2014-2020г. На базата на направения обобщен суот анализ ще бъдат изведени приоритетите и целите на Стратегията за BOMP.

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

Източници на информация

- Общински план за развитие Свиленград 2014-2020 г
- Областна стратегия за развитие на Хасково 2014-2020
- Регионален план за развитие на Южен централен район 2014-2020
- Национална стратегия за регионално развитие на България 2012-2022
- Националната програма за развитие „България 2020”
- Териториален дневен ред на ЕС - 2020
- Стратегията „Европа 2020
- Национални Оперативни програми
- Официалната статистическа и данъчна информация, публикувана в изданията на Националния статистически институт, Министерство на финансите
- Социологически и аналитични изследвания проведени Центъра за икономическо развитие; Центъра за сравнителни изследвания; Институт за пазарна икономика
- Общински план за развитие Свиленград 2007-2011
- Интегриран план за градско възстановяване и развитие на град Свиленград. Част 1: Целеви и проблемен анализ на настоящата ситуация в пространствено-функционален, социално-икономически и екологичен план, и по отношение на осигуреността на територията на град Свиленград с действащи устройствени планове/схеми
- Интегриран план за градско възстановяване и развитие на град Свиленград. Част 2 Стратегия на интегрирания план за градско възстановяване и развитие на град Свиленград за периода 2014-2020 г.
- Областна стратегия за развитие на социалните услуги 2011-2015, област Хасково
- Общинската стратегия (Програма) за насърчаване използването на възобновяеми енергийни източници (ВЕИ) и алтернативни енергийни източници на община Свиленград за периода 2014-2020 г.
- Регионални профили, показатели за развитие 2015, Институт за пазарна икономика
- Общински план за енергийна ефективност и програма за неговото изпълнение на община Свиленград 2014-2020 г.
- Стратегия за управлението на общинската собственост за периода 2015 – 2019г.
- Програма за управление и разпореждане с общинска собственост за 2016 г. , приета с Решение №49/27.01.2016г. на Общински съвет- Свиленград

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

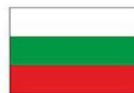
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

- Общ устройствен план на община Свиленград, ноември 2014 г.
- Програма за развитие на физическото възпитание и спорта на територията на община Свиленград, 2014 – 2016 г.
- Общинска стратегия за развитие на социалните услуги, 2011 – 2015
- Общинска програма за управление на отпадъците на община Свиленград 2015-2020
- Общинска програма за закрила на детето за 2014 г.
- План за действие на община Свиленград за интегриране на българските граждани от ромски произход и други граждани в уязвимо социално положение, живеещи сходна на ромите ситуация през 2013
- Програма за опазване на околната среда в община Свиленград 2014-2020 г.
- Доклад за екологична оценка на Общ устройствен план на град Свиленград, 2013
- Програма за развитие на туризма на територията на община Свиленград за 2014 г
- Програма за развитие на туризма на територията на община Свиленград за 2013 г
- Природни и исторически забележителности на територията на Община Свиленград в Сакар планина, Исторически музей – Свиленград
- Доклад от извършен функционален анализ на администрацията в община Свиленград по Проект „Укрепване на административния капацитет и по-ефикасно управление в общинските администрации в Любимец и Свиленград”
- Отчет за изпълнение на Програма за управление на Община Свиленград за периода 2011 – 2015 г. на Кмета на Община Свиленград
- Методология за мониторинг, контрол и последваща оценка за изпълнението на стратегически документи на общинско ниво за периода 2014-2020
- Доклад последваща оценка на изпълнението на Общинския план за развитие на община Свиленград за периода 2007-2013 г.
- Мониторингов доклад за изпълнение план за действие на община Свиленград за интегриране на българските граждани от ромски произход и други граждани в уязвимо социално положение, живеещи сходна на ромите ситуация през 2013 г.
- Статистически справочник 2016, НСИ
- Районите, областите и общините в България, годишник НСИ 2014 г.

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

Методика и методология на изследването

В географски план оценката обхваща селска територия в рамките на ЕС – територията на община Свиленград в рамките на област Хасково, която съвпада с територията на МИГ Свиленград Арел. Спазено е съотношението на европейско-национално-регионално-областно и местно, общинско ниво.

Във времеви план анализът застъпва два периода - сегашен и бъдещ до 2020 г. Описанието на настоящата ситуация е с цел очертаване на местните особености и социално-икономически профил на територията на МИГ, като анализът предлага преглед на ситуацията до 2014-та и 2015-та година, тъй като официалните статистически данни обхващат този период. Потенциалът на местните ресурси и основните проблеми очертават целите и приоритетите за бъдещия период, които трябва да бъдат заложили в Стратегията на МИГ, както и конкретните действия за разрешаване на проблемите и използване на потенциала.

Подходът за формулиране на изводите включва събиране и обработване на необходимата информация както документална, така и получена чрез работа на терен – попълване на анкетни карти от целенасочено селектирани фокус-групи, срещи и консултации с местната общност. Анализиранията информация е за различни сектори на местно ниво - природни и географски дадености, икономика и демографски показатели, пазар на труда, културно наследство, инфраструктура и селищно развитие, социален профил, условия за земеделие. Работата с документи включва разглеждане в детайли на общинските и областни планове и стратегии, докладите по изпълнението на предишни стратегии, различни наредби и официални европейски и национални документи, статистически данни.

За целта на изследването са приложени сравнителния и ситуационния анализи, метода на екстраполацията и метода на моделирането. Спазен е общоприетият принцип при провеждане на подобни изследвания, т.е. изводите са направени на базата на наличната съпоставима информация от различни източници, като приоритет има по-актуалната или тази от официални източници. Прогнозите се основават на експертна оценка и сравнение с подобни оценки на предишни периоди на развитие или сходна проблематика в други местни общности.

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

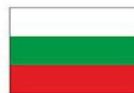
Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

Речник на съкращенията

БВП	Брутен вътрешен продукт
ВЕИ	Възобновяеми енергийни източници
ГПСОВ	Градски пречиствателни станции за отпадъчни води
ДБТ	Дирекция „Бюро по труда“
ДВ	Държавен вестник
ДГС	Държавно горско стопанство
ДЗ	Детско заведение
ДМА	Дълготрайни материални активи
ЕИСУРР	Единна информационна система за управление на регионалното развитие
ЕМРСР	Европейска мрежа за развитие на селските райони
ЕО	Екологична оценка
ЕС	Европейски съюз
ЕСФ	Европейски социален фонд
ЕФРР	Европейски фонд за регионално развитие
ЗБР	Закон за биологичното разнообразие
ЗЗ	Защитена зона
ЗЗТ	Закон за защитените територии
ЗМ	Защитена местност
ЗООС	Закон за опазване на околната среда
ЗСПЗЗ	Закон за собствеността и ползването на земеделските земи
ЗРР	Закон за регионалното развитие
ЗТ	Защитена територия
ЗТ	Защитени територии
ИАОС	Изпълнителна агенция по околната среда
ИЗП	Използвани земеделски площи
ИСУН	Информационна система за управление и наблюдение на средствата от Структурните инструменти на Европейския съюз
МЗХ	Министерство на земеделието и храните
МИГ	Местна инициативна група
МРРБ	Министерство на регионалното развитие
МО	Междинна оценка
МОСВ	Министерство на околната среда и водите
МСП	Малки и средни предприятия
НЕМ	Национална екологична мрежа
НИРД	Научно-изследователска и развойна дейност
НПО	Неправителствени организации
НПРР	Национален план за регионално развитие
НСИ	Национален статистически институт

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

НСМ	Национална селска мрежа
НСОРБ	Национално сдружение на общините в Република България
НСРР	Национална стратегическа референтна рамка
НТП	Начин на трайно ползване
НУ	Начално училище
NUTS	Обща класификация на териториалните единици за статистически цели, прилагана от ЕВРОСТАТ за регионите в Европейския съюз
ОП	Оперативна програма/оперативни програми
ОПДУ	Оперативна програма "Добро управление"
ОПИК	Оперативна програма "Иновации и конкурентоспособност"
ОПИМСП	Оперативна програма "Инициатива за малки и средни предприятия"
ОПОС	Оперативна програма "Околна среда"
ОПР	Общински планове за развитие
ОПРР	Оперативна програма "Региони в растеж"
ОПРЧР	Оперативна програма "Развитие на човешките ресурси"
ОПТТИ	Оперативна програма "Транспорт и транспортна инфраструктура"
ОСЗ	Общинска служба Земеделие
ОСР	Областна стратегия за развитие
ОУ	Основно училище
ОУП	Общ устройствен план/общински устройствени планове
ПГССИ	Професионална гимназия по селско стопанство и икономика
ПЗ	Природна забележителност
ПООС	Програма за опазване на околната среда
ПРСР	Програма за развитие на селските райони
ПСОВ	Пречиствателни станции за отпадъчни води
ПУИ	Помощно училище интернат
ПУРБ	План за управление на речните басейни
ПЧИ	Преки чуждестранни инвестиции
РА	Разплащателна агенция
РИОСВ	Регионална инспекция по околната среда и водите
РОУКАВ	Район за оценка и управление на качеството на атмосферния въздух
СМР	Стратегия за местно развитие
СПМН	Средства за подслон и места за настаняване
ТСБ	Териториално статистическо бюро
ТИЦ	Туристически информационен център
УО	Управляващ орган
УП	Устройствен правилник
УС	Управителен съвет
ФПЧ	Фини прахови частици
ЦДГ	Целодневна детска градина

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

Обща характеристика

МИГ Свиленград Ареал съвпада с територията на община Свиленград и е с непрекъснати граници. Общината е част от област Хасково и съответно от Южен Централен район на планиране. Намира се в южната част на областта, като на североизток граничи с община Тополовград, на северозапад с община Харманли, на запад с община Любимец, а на юг и на югоизток с държавите Гърция и Турция. Общата ѝ площ е 700,316 км², като се нарежда на трето място по големина сред общините в област Хасково.

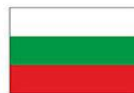

Карта на общините в област Хасково, източник ОСР, Хасково

По данни на НСИ, земеделската земя заема 528 478 дка или 75,7% от общата територия на МИГ, като по този показател е на първо място в областта по площи, предназначени за селското стопанство. За по-нататъшното развитие на земеделието има изключително благоприятни климатични и почвени условия, община Свиленград е определена като един от най-топлите региони в България, а на територията ѝ за напояване има изградени над 96 микроязовира. Растителният и животински свят са изключително разнообразни, в района на общината има над 50 растителни и над 80 животински защитени видове, а 87,47% от площта на МИГ е със статут на защитени зони и е включена в Натура 2000.

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

Съгласно Наредба № 14 /2003 г., Свиленград е определена като община в обхвата и на селските, и на планинските райони, което е сред благоприятните фактори за достъп до външни финансови източници и допълнителен ресурс за развитието ѝ.

Разположението на територията на МИГ Свиленград Ареал е ключово за областта и за страната - тя е граница на България с двете съседни държави Гърция и Турция. През нея преминават паневропейските транспортни коридори 4, 9 и 10, свързващи Европа и Азия чрез магистрала „Марица“ и първокласния път Е-80, както и част от ж.п. линията, свързваща Западна и Централна Европа: София – Пловдив – Димитровград – Свиленград.

Населението на община Свиленград по данни на НСИ към 31.12.2015 година е 22 452 души, с което тя се нарежда на четвърто място в област Хасково. Гъстотата на населението е 32,6 д/кв. м, слабо населена спрямо общата гъстота за областта - 42,7 д/кв. м и тази за страната - 65,3. Общата демографска тенденция обаче е към спад на населението и се обуславя от високия отрицателен естествен прираст: -8,7. Разпределението на жителите също отговаря на общите тенденции и е в полза на градското население - 79,3% живеят в град Свиленград, а останалите 20,7% - в селата. Някои от малките населени места са застрашени от обезлюдяване.

Територията на МИГ обхваща 24 населени места: административният център град Свиленград и 23 села - Варник, Генералово, Дервишка могила, Димитровче, Капитан Андреево, Костур, Левка, Лисово, Маточина, Мезек, Михалич, Младиново, Момково, Мустрак, Пашово, Пъстрогор, Равна гора, Райкова могила, Сива река, Сладун, Студена, Чернодъб, Щит. Според Националната концепция за териториално развитие, Свиленград е опорен център от трето ниво - административен, икономически, културен и търговски център в Хасковска област.

Община Свиленград принадлежи към общините със смесен тип икономика, като водещи позиции в структурата на местното развитие има секторът на транспорта, следван от търговията, услугите и преработващата промишленост. Секторът „Селско, горско и рибно стопанство“ заема пето място по продукция и нетни приходи, но е водещ по отношение на инвестициите в ДМА и е идентифициран като един от отраслите за бъдещо развитие. Увеличаването на постоянния размер на ДМА илюстрира осъзнаването на необходимостта от модернизация на мощностите в земеделието с цел повишаване конкурентоспособността на произведената продукция. На лице са и условия за диверсификация в неземеделски дейности и изграждане на затворени цикли в няколко направления: селскостопанска продукция/хранително-вкусова преработваща промишленост; жито/мелничарство/хранително-вкусова промишленост и фуражна база/животновъдство/месопреработване; отглеждане на лозя/винопроизводство.

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

Територията на МИГ Свиленград Ареал не е изключение от тенденцията в национален мащаб в местните икономики на селските общини да преобладават микро и малките предприятия. Броят на нефинансовите предприятия се увеличава плавно почти три пъти спрямо 2007г. и достига е 1 276 през 2014г., като по този начин в общината са съсредоточени 11,3% от нефинансовите предприятия в областта. По отношение на безработицата, в последните години Свиленград се утвърждава като общината с най-ниско равнище в областта, като стойностите са и под средните за страната.

Обемът на произведената продукция на стоки и услуги на територията на МИГ също е с тенденция към плавно нарастване, като през 2014 г. се увеличава с над 200% спрямо базовата 2007 г., общите нетни приходи от продажби през 2014 г. са почти два пъти повече, а при разходите за придобиване на ДМА се наблюдава ръст от около 28%. В макроикономически план това показва положителна промяна в стопанското развитие, като е налице своеобразна икономическа стабилност. Община Свиленград, заедно с община Маджарово е сред най-добрите примери и на първо място в областта по усвояването на европейски средства спрямо населението. По данни на общинската администрация, към декември 2016г. усвоените средства са над 75 млн.

В последните няколко години на територията на МИГ Свиленград Ареал се наблюдава интерес към развитие на бизнеса, свързан с хазартни игри - 4 работещи казина, от 2016 г. в строеж до с. Капитан Андреево е още един голям хазартен център. Увеличават се и инвестициите в сферата на производство и преработка на лозаро-винарски продукти, като в тази сфера е отчетена и най-съществената външна инвестиция в последните 10 години – „Катаржина естейт“. Ключови за развитието на икономиката са и двете индустриални зони – общинска и държавна. В сектора на туризма общината е сред водещите в областта по обем на предлагането, а по капацитет на легловата база отстъпва само на община Хасково, като е на първо място по приходи от нощувки. Предвид богатото културно-историческо наследство и биологичното разнообразие, туризмът също е сред перспективните сектори. В тази област има потенциал за развиване и на алтернативните му форми: селски и екотуризъм, ловен, лозаро-винарски, приключенски, религиозен и др.

Техническата и социалната инфраструктура на територията на МИГ Свиленград Ареал са сравнително добре развити. Като проблемни области се определят малката инфраструктура – междуселски пътища, улици, липса на канализация в селата, а също и недостатъчните социални услуги в общността също за селата. Изхождайки от природо-географските, гранични и транспортно-комуникационни функции на територията на МИГ Свиленград Ареал, развитието ѝ в бъдеще се очертава основно в

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

селскостопанското производство, в транспортното обслужване с международно значение, в туризма и в развитието на трансграничното сътрудничество с Турция и Гърция.

Природни и географски дадености

Географско положение и релеф

МИГ Свиленград Арелал съвпада с територията на община Свиленград и се намира в южната част на област Хасково, като на североизток граничи с община Тополовград, на северозапад с община Харманли, на запад с община Любимец, а на юг и на югоизток с държавите Гърция и Турция. Общата площ е 700,316 км², като общината се нарежда на трето място по големина в областта след общините Ивайловград и Хасково.

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

Разположението на общината е едно от големите ѝ предимства – тя е граница на България с две съседни държави - Гърция и Турция. През Свиленград преминава „евро-азиатски” инфраструктурен коридор № 10 – „Лондон – Калкута”, територията има ключова роля и в бъдещото развитие на други европейски транспортни коридори, свързващи Европа с Близкия и Далечния Изток - коридор №4 по посока на Истанбул, както и към други големи пътни артерии в близост - магистралата Виа Егнация (Истанбул-Солун) и скоростния път до пристанище Александруполис. През общината преминава и ж.п. линията, свързваща Западна и Централна Европа: София – Пловдив – Димитровград – Свиленград, която тук се разклонява на две трасета – едното за Северна Гърция: Свиленград-Дикия-Александруполис, а другото за Истанбул и Близкия Изток. Регионът се определя като граница между Европа и Азия, Изток и Запад, Европейския съюз и Турция. Общинският център град Свиленград отстои на около 70 км от Хасково, 150 км от Пловдив и 300 км от София, на 2 км северно от гръцката и на 14 км северозападно от турската граница, на 30 км и 265 км северозападно, съответно от Одрин и Истанбул. Той е една от входните врати на България.

Според ландшафтното райониране на България, територията на МИГ Свиленград Ареал, се намира между Източно-родопската подобласт и Тунджанската област, разделени от коритото на река Марица. В североизточния край са склоновете на Сакар планина, а на югозапад - Източните Родопи, регионът включва и части от Горно-тракийската низина. Релефът е разнообразен - равнинен, хълмист и нископланински. Централните части, които са дял от Горнотракийската низина са характерни с равнинни земи край реките и високи подпочвени води и са заети предимно от плодородни земеделски площи. Те заемат около 75,7% от територията. На североизток към ниските разклонения на Сакар планина и на запад към Източно Родопския рид „Гората“, релефът става хълмист, като тези части са покрити с гори и слабо урбанизирани. Средната надморска височина е в границите на 150-200 метра и намалява от северозапад към югоизток. Равнинният характер на релефа и плодородните почви влияят положително за развитието на всички отрасли и подотрасли на селското стопанство, изграждането на напоителни системи и транспортни артерии.

Климат

Територията на МИГ Свиленград Ареал се намира в Континенталната средиземноморска климатична област, Южнобългарска климатична подобласт, климатичен район на Източно-родопските речни долини, със забележимо влияние на мекия в температурно отношение приморски район на Егейско море, който минава по коритото на река Марица. Най-характерните белези на този тип климат са топлото лято и меката зима, малката годишна температурна амплитуда, есенно-зимният максимум на

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

валежите и липсата на устойчива снежна покривка. Тези климатични условия са изключително подходящи за отглеждане на земеделски култури. Общината е един от най-топлите региони на страната. Друг благоприятен фактор за селското стопанство са редките късни пролетни застудявания и слани и редките ранни есенни мразове и слани, както и това, че няма бързи и крайни промени във времето.

Средните годишни температури варират между 12,6°C и 13,6°C. Средните юлски температури са между 22-24°C, а средните януарски температури се колебаят от 0 до 1-2°C над нулата. Разпределението на средномесечните температури през годината е както следва:

ян.	февр	март	апр.	май	юни	юли	авг.	септ.	окт.	ноем.	дек.	год.
1.1	3.7	7.0	12.8	17.8	21.7	24.5	24.1	19.7	13.9	8.9	3.8	13.2

Източник МТО станция, Свиленград

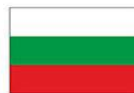
Максималните температури за пролетно-летния сезон са през април - 18,7 градуса и през юли - 30,2 и съответно за есенно-зимния - през октомври – 19,2 и януари - 6,1 градуса. Регионът се характеризира и с голяма продължителност на слънчево греене - 2240-2249 часа годишно, с максимуми за месеците юли и август. Продължителността на слънчевото греене на въздуха е над 10°C е 1550 – 1600 часа.

Преобладаващите ветрове са северозападни: 24,4% и североизточни: 10,8%. Южните ветрове са по-редки – т.нар. „бял вятър” е 2,2%. Тихото време е 38%, като най-малко ветрове има през есента През зимните месеци духат югозападни и южни ветрове с фьонов ефект. Средномесечните стойности на скоростта на вятъра варират около средногодишната стойност – 1,6 м/сек. Най-ветровито е през пролетните месеци март и април – 2,0 до 2,1 м/сек., а най-тихо е през есенните месеци октомври и ноември - 1,2 м/сек.. Атмосферното налягане е с един максимум през декември или януари и един минимум през юли, т.е. той е обратен на този на температурата на въздуха. Стойностите му за месеците януари и декември са съответно 1020.78 hPa и 1020.22 hPa, а за месец юли 1011.41 hPa.

Средногодишно количество на валежите е от 696,0 мм - малко над средногодишното количество за страната, като минимумът е през летните месеци. Разпределението на валежните количества по сезони е през зимата – 178 мм, през пролетта – 145 мм, лято - 120 мм и есен – 153 мм. Вторичният максимум на валежите в края на пролетта и началото на лятото съвпада с високата активност на Исландските циклони през май и юни. Високите количества на късноесенните и зимните валежи способстват и за активирането на кумулативната дейност по терасата на река Марица. Снежната покривка е слаба и краткотрайна с брой на дните със сняг 16 - 30. По данни на МТО

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

станция Свиленград средногодишно 30,9 дни са с мъгла. По-големият брой на дните с мъгла е през есента и зимата.

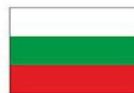
Водни ресурси

Главен воден ресурс на територията на МИГ Свиленград Ареал е река Марица. Тя е най-голямата река в страната и на Балканския полуостров след река Дунав, като е и най-пълноводната река в България. Води началото си от Рила планина, от двете Маричини езера под връх Манчо. Всички останали реки в района са леви притоци на Марица и са от Беломорския водоносен басейн, по-големите от които са: река Голяма, река Селска, река Левченска и река Каламица, като те пък извираят от Сакар планина. Поречието на Марица обхваща едни от най-плодородните земи на България. На територията на цялата област Хасково водният оток на Марица представлява 5,8 % от речния отток на страната без река Дунав.

Река Марица е дълга 472 км, има над 100 притока, общата площ на водосборния ѝ басейн е 53 000 км², от които на българска територия са 34 166 км², което представлява 30,8% от цялата територия на страната. Реката отводнява североизточната част на Рила, почти целите Родопи, с изключение на южните и югозападните им части, Средна гора без западните и северните склонове, по-голямата част от южните склонове на Средна и Източна Стара планина с Подбалканските котловини, Тунджанската хълмиста и нископланинска област. Басейнът на река Марица, включва южните склонове на средногорската антиклинала, Тракийската низина, части от Рило-Родопския масив и Подбалканските полета, откъдето се вижда, че земните форми са най-разнообразни, като колкото се отива по на изток, толкова теренът се понижава. Средният наклон на реката е 7,3‰, а гъстота на речната мрежа - 0,74 км/км². В горното течение на Марица притоците са високопланински и стават преобладаващо равнинни към средното и долното течение. Голямата разлика в средната надморска височина на водосборните области на отделните притоци към горното и долното течение дава своето отражение и върху гъстотата на речната мрежа. За горния участък 60% от притоците имат гъстота на речната мрежа над единица, а за долния участък, в който е и територията на МИГ Свиленград Ареал, този процент намалява на 8% и се движи около 0,3 км/км². Коефициентите на развитието на водоразделната линия и извитост за река Марица са съответно 1,7 и 1,4. Годишното разпределение на оттока в басейна на Марица се определя от климатичните особености на преходно-континенталната климатична подобласт, в която попадат повечето притоци от западната, средната и северна част на поречието и на южно-българската климатична подобласт, в която попадат най-югоизточните притоци: мека зима, сухо лято и есен. Горите в басейна на Марица заемат 8 470 км², или 40% от цялата водосборна област. Като се има предвид, че площта която тя заема е почти 1/5 от тази на България, то

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

басейнът ѝ може да се причисли към добре залесените. Сравнително високият процент на залесеност се дължи до голяма степен на релефните особености на басейна, който от три страни е заграден с гористи планински възвишения и масиви - Рило-Родопския масив от юг и югозапад, Ихтиманската планина от запад и Средна гора от север. По видове горите са нискостеблени, иглолистни гори, широколистни - дъб и бук.

Основни притоци в района са реките Голяма с дължина 37,9 км и водосборна област 163 км², Селска с дължина 18,9 км и водосборна площ 101,3 км², Левченска с дължина 43,8 км и водосборна площ 143,8 км² и река Каламица с дължина 23,2 км и водосборна площ 58,7 км². Притоците са леви и водят началото си от Сакар планина.

Река Голяма е ляв приток на Марица, извира от Сакар планина и преминава през общините Свиленград и Харманли. Тече в южна посока в плитка наносна долина, в средното си течение носи името Буюклийска река, а в долното — Канаклийска река. Влива се в Марица на 2 км югоизточно от град Свиленград. Площта на водосборния ѝ басейн е 0,31% от водосборния басейн на Марица, има 6 притока и е с основно дъждовно подхранване. Водите ѝ се използват за напояване. **Левченска река** извира под името Карталдере в Сакар планина, тече в южна посока в тясна, на места проломна долина. След село Димитровче долината ѝ се разширява и става асиметрична със стръмни леви и полегати десни склонове. Влива се в Марица югозападно от село Генералово, община Свиленград. И тази река е с основно дъждовно подхранване, част от водите ѝ, главно в долното течение се използват за напояване. **Река Каламица** е последният приток на река Марица, вливаща се в нея на българска територия. След устието на левия си приток Кабаягаджи дере на протежение около 2 км служи за граница между България и Турция. Част от водите на реката, главно в долното течение се използват за напояване, като във водосборния ѝ басейн са изградени няколко микроязовира, най-голям от които е язовир „Бунария“.

Хидрографската мрежа на територията на МИГ Свиленград Ареал е сравнително слабо развита. Водните площи заемат около 17,63 км². Гъстотата на речната мрежа е 0,5 - 0,6 км/км². Модулът на повърхностния отток е 2 - 4 (л/с)/км², коефициентът на годишния отток е 0,8 - 1,0. Модулът на абсолютния минимален отток е под 0,1 (л/с)/км², а модулът на средносрочния минимален отток е 0,1 - 0,2 (л/с)/км². Хидроложкият режим се формира в условията на значително средиземноморско влияние. Поради южното изложение на площите и проникване на средиземноморски топъл и влажен въздух по долината на Марица, снеговете през зимата бързо се стопяват, а през летния период реките губят вода поради инфилтрация и силно изпарение. Периодът на пълноводие протича от месец декември до месец юни. Средната дата на настъпване на маловодието е юли, а средната дата на неговото завършване е октомври. През периода на маловодието се оттича 1% от общия обем на оттока. Малките

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

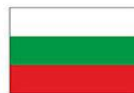
реки и дерета през периода на маловодие пресъхват в рамките на 70 - 100 дни. Обект на **мониторинг** са част от повърхностно водно тяло: „Река Марица от река Съзлийка до границата“ с код BG3MA100R001, от типа „големи реки“ и повърхностни водни тела „Река Левченска“ с код BG3MA100R004 и „Река Голямата (Пъстрогорска) с код BG3MA100R005 , като и двете са от типа „пресъхващи реки“.

С оглед осигуряване необходимите водни ресурси за напояване и регулиране на повърхностно течащите води на територията на МИГ Свиленград Ареал е изградена **мрежа от микроязовири** край всяко от населените места. Общината притежава 96 броя водоеми като към момента 17 са отдадени под наем, а 4 на концесия. От мрежата от няколко десетки микроязовири и водоеми по-големите са: Каламица - в землището на с. Райкова могила. В това землище са също микроязовир Кьойдере и по-малките водоеми Кавакдере, Джидере, Димитровче, Катерина, Бахчадере и др.; Карабаша или Сладун - разположен в землището на с. Сладун; Младиново - попада в землищата на селата Младиново и Костур; Ново село - в землището на кв. „Ново село“ на Свиленград; Пъстрогор - в землището на с. Пъстрогор.

Водосборният басейн на река Марица е известен като район с високо ниво на **подземни води**. Подземните грунтови води в област Хасково представляват 7,3 % от общия количествен обем за страната. Основното подхранване на подземните води е от река Марица и от инфилтрация на валежни води, и по-малко от деретата и води от подложката. По отношение на подземните води, Свиленградският басейн е разположен в долното поречие на Марица, в най-югоизточната му част. Геоложки попада между Източнородопския блок и Сакарската зона, като представлява негативна структура с изток-западна посока, запълнена с плиоценски и кватернерни наслаги. Основното количество подземни води са привързани към алувиалните наслаги на река Марица и долните течения на притоците ѝ. Терасите на Марица са изградени от равнотърнести пясъци и дребнотърнести чакъли, неравномерно прослоени от глини. Дебелината им се изменя от север на юг от 6 до 22 м. Проводимостта на водоносния хоризонт се изменя от 875 до 1092m²/d. В качествено отношение водите са пресни с преобладаваща минерализация от 0.39 до 0.89g/l. В изолирани проби, където има локални замърсявания, се установяват води и с минерализация над 1 g/l. По тип водите са главно хидрокарбонатно-сулфатни, калциево-натриеви, на места калциево-натриево-магнезиеви. Обект на **мониторинг** са Подземно водно тяло „Порови води в Неоген – Свиленград - Стамболово с код BG3G000000N011 и Подземно водно тяло „Порови води в Кватернер – Свиленград – Стамболово“ с код BG3G000000Q048.

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

Почви и полезни изкопаеми

Видовете почви на територията на МИГ Свиленград Арел са благоприятни за отглеждане на зърнени култури, за развитие на лозарство и овощарство, производство на ранни, скъпи зеленчуци и плодове, както и за производство на памук и тютюн. Според почвено-географското райониране на България (Нинов, 1997) общинската територия се намира в Средиземноморската почвена област - в Източнородопско-Сакарската провинция и попада в Горнотракийската подобласт, т.нар. "Харманлийски район" в най – южната част. Почвеното многообразие е представено основно от алувиално-ливадни почви, канелени горски почви и смолници.

В по-ниските части са развити **алувиално-ливадните почви**. Те обхващат терасата на река Марица и притоците ѝ и са образувани върху порьозни алувиални наслаги при постоянно и достатъчно овлажнение и ливадна растителност. Характеризират се с дебел хумусен хоризонт, като ежегодно натрупват минерални вещества. Мощността на хумусния хоризонт варира от 20 до 60 см, а под него следват слоисти почвообразуващи материали. По механичен състав са предимно средно пясъчливо-глинести. По-глинести и по-тъмно оцветени са в долините на по-малките реки, водосборите на които са в района на смолниците. Реакцията им е слабо алкална, а съдържанието на хумус - около 2%. Имат благоприятни физико-механични свойства. Алувиално – ливадните почви имат висока водопропускливост, средна водозадържаща способност и добра аерация. Почвената реакция е предимно неутрална до слабо алкална.

Смолниците заемат терените извън речната тераса и се отличават с много добре изразен хумусен хоризонт до 50-70см, със сравнително богато съдържание на органично вещество и хомогенен профил. Образувани са в условията на преходно-континенталния климат върху тежки глинести материали и тревисто-блатна растителност. Хумусният хоризонт е двупластов - по-рохкава и дребнозърнеста горница и глинест долен пласт. Съдържанието на хумус в горния пласт е 3–4 % и постепенно намалява в дълбочина на профила. Реакцията на почвата е неутрална до слабо кисела в безкарбонатния слой и слабо алкална в карбонатния. Смолниците са най-тежките почви у нас и имат неблагоприятни водно-физически свойства - при навлажняване силно набъбват, а при изсъхване се свиват и напукват, проявяват лепливост и пластичност, при оран на суха почва се натрошават на буци. Поради тези особености, при тях обикновено се закъснява с пролетните механизирани работи в земеделието.

Канелените горски почви са разпространени по склоновете на планините. Формирането им протича при преходно-континентален и преходно-средиземноморски климат и при участието на топлолюбива широколистна, горска растителност, разнообразен почвен субстрат - силно натрошени и изветрели гранити, гранитогнайси,

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

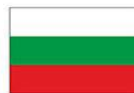
гнайси, слюдени шисти и др. Канелените горски почви се разделят на типични, излужени и оподзолени канелени горски почви. **Типичните горски канелени** почви имат ограничено разпространение. Развити са върху карбонатна основа и се характеризират с плитък профил, малка мощност, плътен строеж. По механичен състав са леко до тежко глинести с хумусно съдържание 3-5%. **Излужените канелени почви** са най-широко разпространеният почвен тип в България. Най-често се срещат в основните селскостопански райони. Характеризират се с мощност на почвения профил 75-120 см, мощност на хумусния хоризонт до 35см. По механичен състав са по-глинести от типичните канелени почви, но са с по-малко съдържание на хумус – само 2-3%.

По отношение на **полезните изкопаеми**, според тектонското райониране на България, МИГ Свиленград Арел попада в Странджанско-Сакарската тектонска област - Сакар планина. За долината на река Марица са характерни Плиоценски езерно-речни наслаги, представени от пясъчници. Поречието е изградено от Кватернерни речни тераси - пясъци и чакъли, а основните скали в района на Сакар планина се характеризират с наличието на южнобългарски гранити. В Хасковска област се намира част от Маришкия басейн, но към момента добивът на лигнитни въглища е приключил – закрити са старите рудници и такъв добив се извършва само от мини извън областта. В последните години на областно ниво е прекратен и добивът на оловно-цинкови руди. С по-голямо значение в икономически аспект са източниците на нерудни изкопаеми. Районът около Хасково разполага с доказани големи запаси от: варовик, мраморизирани варовици, андезити, доломити, риолити и скалнооблицовъчни материали (гнайсошисти) и глини. На територията на МИГ Свиленград Арел **няма обекти за добив на подземни богатства**.

В пределите на общината **не са установени замърсявания на почвите** с устойчиви органични замърсители, в т.ч. нефтепродукти или с растителнозащитни препарати. Липсва силно изразена ветрова и водна ерозия, нарушаване на земите от добивни дейности, засоляване и вкисляване на почвите. През дългите години на интензивната обработка на селскостопанските площи, поради употребата на големи количества препарати за растителна защита, горене на стърнища и прекомерно торене с изкуствени торове без поливане, почвите до голяма степен са изтощени, със занижено съдържание на органична материя. Проблем е и нерегламентирано изхвърляне на отпадъци. Предприемат се мерки за рекултивация на нарушени терени и действия за контрол върху употребата на изкуствени торове.

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

Растителен и животински свят, горски фонд

За територията на МИГ Свиленград Ареал са характерни откритите пространства – селскостопански земи и ливади, обрасли с различни видове треви – белизма, луковична ливадина, троскот, като петнисто растат и храсталаци от драка, примесени със смин. Лесистостта е сравнително ниска, тъй като по-голямата част от площта е заета от земеделски земи. Горите са разположени главно в частта на Сакарския нископланински масив, попадащ в териториалния обхват на община Свиленград. Горският фонд обхваща 126 767 дка или около 18.5 % от територията. Горска земя с висока природна стойност се намира и в планината „Гората“ (Св. Марина), обхваната в проектирания природен парк Източни Родопи в част от землищата на с. Мезек и с. Сива река. В територията се включва и част от Корине сайт „Сакар“, имащ международен природозащитен статус. Около 70% от територията на Южен Сакар е заета със селскостопански площи на мястото на гори от космат дъб и виргилиев дъб. В района се срещат също широколистни гори от „островен тип“ от космат и виргилиев дъб със средиземноморски елементи, на места възникнали вторично. Край много от деретата и реките в Южен Сакар все още растат стари дървета като бяла топола, върби и др., които представляват гнездова база за грабливите птици.

Община Свиленград попада в Сакаро-Дервентски биогеографски район към Балканската биогеографска провинция или в Източнотракийския биогеографски район. Климатичните условия благоприятстват съществуването на най-много средиземноморски видове, както и на преходносредиземноморски, като различията се дължат на отдалечеността от морето и на по-голямата надморска височина.

Широколистните гори на територията, както вече се каза, са доминирани от различни видове дъб. На много места те са силно деградирани и са от храсталачен тип, както и след масово изсичане в миналото, сега значителни площи са заети от келяв габър. В покрайнините на горите растат трънкосливка, дива круша, бадемовидна круша и редки храсти. Съществуват ограничени площи от култивиран черен бор и много ограничено от култивирана акация. Храстите са представени от смрадлика, плюскач, обикновен дрян и обикновен глог.

Коренно различен характер има **растителността по бреговете и островите на река Марица**. Въпреки човешката дейност, там са се съхранили много автохтонни видове. Най-масово се развива бяла върба, която е характерна за поречието на всички реки в южната част на страната. Растат още полски бряст, бяла и черна топола, воден габър, бяла черница, полски ясен, бял бряст, полски клен и други елементи, характерни за бившите крайречни заливни гори. В миналото, преди построяването на диги, обширни площи са били заливани при пълноводие. Прекъсването на връзката с реката е довело до нарушаване на хидроложкия режим и оттам на растителното

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

разнообразие. В близост до водното течение се развиват и увивни растения, което се определя от високата влажност и като възможност за съхраняване на остатъци от бившия лонгозен характер – там се срещат лианите бръшлян, горска лоза и обикновен повет. Във вид на крайречни храсталаци растат върбите ракица и ива. За съжаление, в последните години все по-масово се настанява и развива силно инвазивния вид аморфа, който е приспособим и устойчив храст, размножаващ се бързо и с буен растеж и изместващ естествените растителни видове. Рядко в долните участъци на притоците на Марица се среща черна елша.

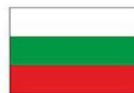
В диво състояние се наблюдават и **тревисти растения** от семейство житни – обикновен пирей, пасищен райграс, канарско семе, от сложноцветните – бял равнец, метличина, бял трън, бодили, от бобовите – комунига, люцерна детелина, както растат и различни видове билки. Около обработваемите площи и в запустели урбанизирани терени се срещат много рудерални видове – див овес, полски синап, великденче, луковична ливадина, трокот, овчарска торбичка, полска детелина и др. Някои от растителните видове се използват като лечебни и са включени в Закона за лечебните растения – коприва, бяло подъбиче, синя жлъчка, мащерка, жълт кантарион, медицинска комунига, бял равнец, лайка и др. Не са локализирани техни находища със стопанско значение в т.ч. и на видове, поставени под специален режим на опазване и ползване, включени в Приложение №4 на Закона за биологичното разнообразие. Изключение прави ценният вид блатното кокиче (*Leucojum aestivum*), което е предмет на опазване в Защитена местност „Лозенски път”. **Културните растения** включват традиционните видове - пшеница, ечемик, слънчоглед, тютюн, лозя. Големите зеленчукови градини на територията на община Свиленград са ликвидирани, но се отглеждат пъпеши, лук, дини, домати, краставици, пипер. Ограничено се развива и овощарството.

По отношение на **фауната**, територията на МИГ Свиленград Арел се обитава от голям брой редки и защитени видове. Числеността на защитените влечуги: каспийска блатна костенурка, шипобедрена костенурка, шипоопашата костенурка и змиегушер е една от най-високите в Сакар планина. От птиците са установени 76 вида, от които 34 са с неблагоприятен природозащитен статус в Европа. Включени в Червената книга на България са: черният щъркел, белоопашатият мишелов, малкият креслив орел, големият ястреб, черната каня и вечерната ветрушка. Районът около с. Щит, с. Пъстрогор и с. Маточина. е важно местообитание на Световно защитения царски орел.

Най-разпространени са безгръбначните и рибите. От ненасекомните видове характерни за района са някои охлюви, червеи, множество кърлежи и паяци. В участъка на общината водите на Марица се обитават от около 31 вида риби, сред които са немска есетра, речна змиорка, червеноперка, распер, маришка, маришки морунаж,

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

шаран и др. В сравнение с предишни години видовото разнообразие е намаляло, което се дължи на битовите замърсявания по реката, на браконьерството, особено по време на размножителния сезон и на промените в качествата на водата и хранителната база в реката. Едно от важните места за зимни струпвания на риба по Марица е при самия град Свиленград около 200м преди и след стария мост. В ПУРБ е въведена забрана в това място за добив на инертни материали, строеж на малки ВЕЦ, прочистване на речни корита, зауствания и корекции. Територията на МИГ се населява и от 8 вида земноводни от 6 семейства и 20 вида влечуги от 8 семейства. От клас Земноводни се срещат: балкански (южен) гребенест тритон, кафява крастава жаба, дървесница, а от клас Влечуги - обикновена блатна костенурка, южна блатна костенурка, слепок, кримски гущер, змиеок гущер, сива водна змия и др. **Птиците** са най-добре представеният като разнообразие и изобилие на видовете клас гръбначни животни, като те се разделят на три групи - водолюбиви видове, свързани с река Марица, притоците ѝ и микроязовирите; горски видове, обитаващи дървесната и храстова растителност, заела крайбрежието и петната от широколистни насаждения; степни видове, обитаващи предимно, пасищата и обработваемите земи. С малки изключения всички те са включени в Приложения 2 и 3 на Закона за биологичното разнообразие, а част от видовете, включени в Приложения № I и II от Директива 79/409 ЕИО. Предполага се, че през различните сезони на годината територията на МИГ дава убежище и хранителна база на 86 установени и вероятни вида птици от 33 семейства, включени в 16 разряда. Броят на видовете обхваща около 25% от българската орнитофауна. Това се дължи на значимостта на поречието на река Марица като изключително важен биокоридор, свързващ различни типове хабитати в цяла Южна България. Някои от срещаните птици са: голям и малък гмурец, малък корморан, бял щъркел, малка бяла чапла, сива чапла, кукувица, горска ушата сова, папуняк, малък пъстър кълвач, поен лебед, зеленоглава патица, малък ястреб и др.

Бозайниците са предимно дребни, едрите са изключително рядко срещани и са представени от благородния елен и дивата свиня. На територията живеят около 25 установени или вероятни вида - белокоземна белозъбка, къртица, лалугер, горски сънливек, сив хомяк, лисица, видра, язовец, невестулка, див заек, чакал, прилепи.

Национална екологична мрежа

Националната екологична мрежа включва Защитени зони по Закона за биологичното разнообразие (ЗБР) и Защитени територии по Закона за защитените територии (ЗЗТ).

Европейски съюз

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

Целта на Защитените зони е запазване на площта на природните местообитания и местообитанията на различни растителни и животински видове и техните популации, запазване на естественото състояние на местообитанията, включително и на естествения видов състав, характерни видове и условия на средата, както и тяхното възстановяване при необходимост. В територията на МИГ Свиленград Арел попадат части от следните **Защитени зони по Natura 2000**, като в обхвата на защитата са включени над 50 растителни и над 80 животински вида.

Наименование	Защитена зона по	Код
Ждрелото на река Тунджа	Директивата за хабитатите	код BG0000217
Река Марица	Директивата за хабитатите	код BG0000578
Източни Родопи	Директивата за хабитатите	код BG0001032
Сакар	Директивата за хабитатите	код BG0000212
Сакар	Директивата за птиците	код BG0002021

Източник: Информационна система за защитени зони от екологична мрежа Natura 2000

Съгласно Закона за защитените територии в обхвата на МИГ Свиленград Арел попадат две категории от шестте, предвидени в закона - природни забележителности и защитени местности. За природни забележителности се обявяват характерни обекти на неживата природа, като скални форми, земни пирамиди, пещери, понори, водопади, находища на вкаменелости и минерали и др., които са с изключителна стойност поради присъщата им рядкост, представителност, естетичност или които имат значение за науката и културата. Природните забележителности се управляват с цел запазване на техните естествени особености и се обявяват с прилежаща територия, необходима за опазването им. За защитени местности се обявяват територии с характерни или забележителни ландшафти, включително такива, които са резултат на хармонично съжителство на човека и природата; местообитания на застрашени, редки или уязвими растителни и животински видове. Защитените местности се управляват с цел опазване, поддържане или възстановяване на условията в тях, както и с цел предоставяне на възможности за научни изследвания, образователна дейност и екологичен мониторинг или такива за туризъм и за духовно обогатяване. **Защитените територии** в община Свиленград са общо четири:

Категория и наименование на защитената територия	Землище	площ в ха	стопанисваща организация
ЗМ Находище на наделенолистно великденче	с. Щит	35.88	ДГС Свиленград, общ.Свиленград

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

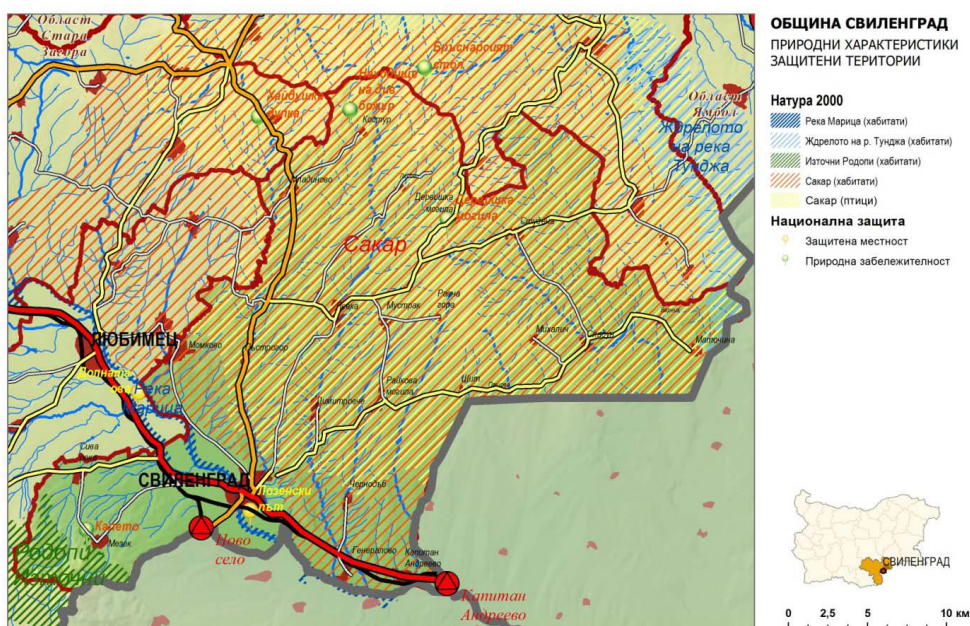
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

ЗМ Лозенски път (находище на блатно кокиче)	гр. Свиленград	31.99	Общ. Свиленград
ПЗ - Дервишка могила	с. Дервишка могила	33	ДГС-Свиленград, общ.Свиленград
ПЗ - Находище на див божур	с. Костур	0.5	Общ. Свиленград
ПЗ - Калето	с. Мезек	5	ДГС-Свиленград, общ.Свиленград

Източник: Регистър на ЗЗ и ЗТ, ИАОС

Общата площ на Защитените зони и Защитените територии е 611,86 км², или 87,56% от площта на общината. От тях 611,14 км² или 87,47% са Защитени зони. Делът на защитените зони в община Свиленград е в пъти по-голям от средния за страната – около 35%, което я нарежда в групата на общините в България с най-висок дял на Защитени зони. Това е доказателство за голямото биоразнообразие на територията. Двата вида Защитени зони в голямата си част се припокриват. По-голям е дялът на тези по директивата на хабитатите – 610,95 км² или 87,45% срещу 501,77 км² или 71,82% дял по Директивата за птиците. Защитените територии заемат незначителен дял – едва 2,25 км² или 0,32% от цялата територия на МИГ. Този дял е много по-малък от средния за страната от 5,2%. Защитените територии в община Свиленград са 2 вида – защитени местности и природни забележителности. Защитените местности са малко по-малки по площ – 1,22 км² или 0,15%, а природните забележителности достигат до 1,22 км² или 0,18% .

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

Високият дял на територии в Националната екологична мрежа в община Свиленград създава редица ограничения пред териториалното устройство и използването на природните ресурси. В същото време той е предпоставка за валоризиране на биоразнообразието и включването му в устойчивото развитие на територията на МИГ.

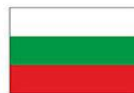
В Наредба №21 за Опазване на околната среда на територията на Община Свиленград се третират и са отделени в специална глава правилата за елементите от НЕМ. В приетата **Общинска програма за опазване на околната среда 2014-2020**, първи приоритет на Стратегическа цел 1 „Поддържане на екологичното равновесие на територията на общината“ е „Опазване на биоразнообразието и неутрализиране на негативните процеси в природната среда“, със специфична цел 1, „Опазване и поддържане на биологичното разнообразие“, чиито подцели включват: - Поддържане на благоприятно състояние на природните местообитания; - Създаване на планове за действие за застрашени животински и растителни видове; - Създаване на подходящи условия за достъп и наблюдение на редки и застрашени видове; - Управление и поддръжка на екомаршрути и изграждане на екопътеки; - Поддържане и опазване на ЗМ „Лозенски път“-влажна зона-находище на блатно кокиче и устойчиво ползване на биологични ресурси. Дейностите по тази цел предвиждат опазване на обектите от НЕМ чрез спазване на статута им и необходимите ограничения в ползването им. Към нея спадат и картирането на природни местообитания и видове, предмет на опазване, поддържане на благоприятно природозащитно състояние на природните местообитания, осъществяване на мониторинг за установяване на промени, с оглед инициране на природозащитни мерки. Друга дейност, която получава подкрепа, е разработването на планове за действие за застрашени животински и растителни видове, както и опазването, поддържането и възстановяването на местообитания и видове на територията.

Биоразнообразието е не само природно богатство, но и потенциал за бъдещото развитие на територията на МИГ Свиленград Арел. Защитените видове на флората и фауната могат да се популяризират като символи на района и да засилват интереса на туристите и природолюбителите към него. Създаването на подходящи условия за наблюдение на редки и застрашени видове и привличането на лимитиран брой туристи, ще създаде поминък за местното население и ще изгради позитивно отношение към опазването и доброто управление на обектите от НЕМ.

Културно историческо наследство

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

Според Закона за културното наследство, терминът обхваща нематериалното и материалното недвижимо и движимо наследство като съвкупност от културни ценности, които са носители на историческа памет, национална идентичност и имат научна или културна стойност. Основните насоки в опазването на културните ценности са свързани със съхраняване на техните уникални характеристики, чрез консервация и активно опазване, публична загриженост и адаптация към съвременността - запазване и развиване на духа на мястото от една страна, и от друга - развитие на потенциала им за стимулиране на икономическия растеж и туристическия бизнес.

На територията на МИГ Свиленград Ареал са запазени множество паметници на **материалното културно наследство** с археологическо и архитектурно значение от различни исторически периоди, както и значителен дял от живото **нематериалното културно наследство** – местни традиции и обичаи. Благоприятните природни условия в Свиленградския край и стратегическото му географско разположение са причина той да бъде населяван от най-дълбока древност.

Най-старите следи от човешка дейност датират от края на новокаменната и каменно-медната епоха – около 4 хил.г.пр.Хр. През бронзовия и железния период земите са населени от тракийското племе Одриси. От времето на траките са останали следи от селища, могили, светилища, долмени. **Тракийската гробница до село Мезек** е куполна (кошерна) гробница от микенски тип, датирана от 4-3 в.пр.Хр. и е една от най-големите тракийски гробници в България. Запазена е изцяло в оригиналния си вид. Отвън е покрита с голям могилен насип с височина 14-15м. и диаметър при основата 90м. Изградена е от дялани каменни блокове, свързани на места с железни скоби. Вътре са открити голям брой предмети от злато, бронз, желязо, стъкло и керамика, които са изложени в музеите в София и Хасково. Най-вероятно е служила за фамилна гробница на тракийски аристократ. Открита е случайно от местни жители през 1931г. Под връх Шейновец близо до селото се намира още **една тракийска куполна гробница** с почти разрушено предверие и запазено куполно помещение.

По време на римската епоха в близост до град Свиленград римляните са построили крайпътните станции-укрепления Рамис и Бурдепто (Бурденис). **Крепостта Бурденис** се намира на хълма Хисарлъка, а стените ѝ, заровени с насип, все още личат. Селището е било разположено в сегашния Канаклийски квартал, където е преминавала едноименната река Канаклийка (Сухата река). Откриват се остатъци от римска (II-III в), ранновизантийска (IV-VII в) и средновековна керамика. На Хорището, до реката все още на повърхността на земята се виждат зидове, дебели около 2м, изградени от ломен камък и бял хоросан. Южно от крепостта е минавал главният римски път Виа Диагоналис (виа Милитарис), който е свързвал Сердика и Филипополис с Константинопол. Крепостта е построена върху праисторическата селищна могила,

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

където са открити най-старите следи от живот, предимно парчета от дебелостенна керамика и добре оформени каменни сечива. Византийският историк Прокопий споменава крепостта между поправените крепости от император Юстиниан Велики през шести век.

С региона на Свиленград е свързана и една от най-големите битки в средновековната българска история. Тук, през 1205 година, войските на цар Калоян нанасят първото голямо поражение на латинската армия, предвождана от император Балдуин по време на четвъртия кръстоносен поход. От това време е запазена **крепостта Букелон край село Маточина**. Тя се издига в северния край на селото на стръмен хълм и е била най-близката охрана на Одрин от север. Това е и една най-добре запазените крепости в страната. Най-добре се е съхранила защитната кула при входа и част от двойния крепостен зид при вратата. Кулата и стените са градени от ломени камъни и тухли, споени с бял хоросан. Била е издигната на три големи етажа, като последният етаж бил с полу цилиндрична форма и е служил като малък параклис. Бойниците са разположени от всички страни, а до тях се е стигало посредством дървени стълби. Първите постройки са много по-стари - още през 387г. в околностите ѝ се е провело голямо сражение между войските на римския император Валент и готите. То завършва с пълен разгром на римската армия, а императорът загива в боя. За крепостта Букелон се предполага, че след победата при Одрин тук е бил затворен плененият латински император Балдуин I Фландърски, преди да го отведат в Търново.

Средновековната крепост край с. Мезек също е сред най-добре запазените средновековни крепости в България. Стените ѝ са ограждали площ от около 6,5 декара с форма на неправилен четириъгълник. Те са направени от ломен камък, споен с бял хоросан, а отвън има два четириредови пояса от тухли. Отбраната на крепостта е била подсилена от девет кули, пет от които разположени на южната крепостна стена, която била най-уязвима. Счита се, че крепостта е построена в края на XI и началото на XII в., вероятно по време на управлението на Алексей I Комнин.

На територията на МИГ Свиленград Ареал са открити и две средновековни скални църкви. **Скалната църква край село Михалич** се предполага, че е строена около X век и е единствената в България скална църква с уникална трикорабна форма. Издълбана е във варовикова скала, но стремежът на строителите е бил да наподобява градена и затова в средата ѝ е издигнат централен купол с диаметър 5,5 м. и височина от пода 6 м. Дясната страна е разширена поради окъртане на скалата Олтарът на църквата представлява стена от плочести камъни.. Църквата има и други архитектурни елементи, които са характерни за градените постройки.. Скалната църква край село Михалич се отличава от всички скални църкви у нас по своята сложна куполно-кръстовидна форма, която на балканския полуостров е застъпена само в градените сгради. **Скалната църква при село Маточина** е датирана е от X в., когато има

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

силно възраждане на аскетизма в християнството в епохата на иконоборческите движения. Дялана е в самата скала само с помощта на ръчни инструменти. Общата дължина на храма е 14,05м., а най-високата точка на свода в коридора е 3,5м. Вляво от входа, в скалата личат изсечени стъпала, водещи към обширно плато, под което се намира църквата. Точно над входа са запазени следи от издълбани в скалата форми с култово предназначение, най-вероятно от времето на траките. В по-новата история скалната църква е носила името „Свети Дух” и е действала като църковен храм на три села – Маточина, Варник и несъществуващото вече село Благунци. На платото над църквата дълги години се е провеждал многолюден събор.

От културните коридори на Югоизточна Европа през територията на МИГ Свиленград Ареал преминава **Виа Диагоналис** (на латински: Via militaris, Via Diagonalis, Via Singidunum). Това е една от най-древните артерии по направлението с трансконтинентално и дори световно значение. Навлизайки от Централна Европа в Словения, поема последователно през Хърватска, Босна и Херцеговина, Сърбия и Черна гора, България и Турция, за да продължи към Далечния изток. По времето на Римската империя и до днес е най-важната комуникационна ос между Западна Европа и Ориента. По няколко отклонения пътят се свързвал на юг с Виа Игнация, на север с Виа Иструм, и на изток с Виа Понтика. Строежът му е започнал по времето на император Нерон през 1 век от н.е. Завършен е по времето на император Траян (53 – 117 от н.е.). От Сингидунум до Константинопол разстоянието е било 924 км. В маршрута на културния коридор на Виа Диагоналис на територията на МИГ Свиленград Ареал е включена тракийската гробницата в село Мезек. Други забележителности са **Старият сводест мост на Мустафа паша от 1529 г., средновековните крепости в селата Мезек и Маточина** – отличаващи се с много добра запазеност и цялост, **скалните църкви в селата Михалич и Маточина**. На територията е открит и средновековен български некропол от четиринадесети век.

От паметниците на **недвижимото материално културно наследство**, на територията на МИГ Свиленград Ареал има 8 с национално значение и три с местно.

Значение	Обект	Населено място	Вид	Обявен
Национално значение	1.Долмен от желязната епоха (VIII – VI в. пр. н. е.)	М.„Капаклия”, 12 км северозападно от с. Студена	Архитектурно строителен, античност и средновековие	ДВ, бр. 67, 1968
Национално значение	2.Тракийска куполна гробница до с. Мезек	С. Мезек	Архитектурно строителен, античност и средновековие	ДВ, бр. 67, 1968, Протокол от 16.03.06

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

Национално значение	3.Късноантична и средновековна крепост "Букелон" (IV – XIV в.)	с. Маточина, в близост до границата с Турция	Архитектурен, строителен, античност и средновековие	ДВ, бр. 67, 1968
Национално значение	4.Средновековна крепост	м. Калето, село Мезек	Народна старина, архитектурно-строителен, античност и средновековие	ДВ, бр. 221, 1927 ДВ, бр. 67, 1968, Протокол от 16.03.06
Национално значение	5.Скална църква от X в.	Село Михалич	Архитектурен, строителен, античност и средновековие	ДВ, бр. 67, 1968
Национално значение	6.Скална църква от X в.	Село Маточина, м. Дели Кая	Архитектурен, строителен, античност и средновековие	ДВ, бр. 67, 1968
Национално значение	7.Старият сводест мост на Мустафа паша от 1529	Град Свиленград	Архитектурно-строителен	Протокол 1 на НСОПК от 03-04-2004
Национално значение	8.Антично и средновековно селище в м. Хисаря	град Свиленград край Канаклийската махала	Архитектурен, строителен, античност и средновековие	ДВ, бр. 67, 1968
Местно значение	9.Османска баня от XVI	Гр. Свиленград		Паметник на културата от 1982
Местно значение	10.Църква "Св. Троица" от 1834 г.	Гр. Свиленград		Паметник на културата от 1970
Местно значение	11.Лобно място "Голото хоро".			Паметник на културата от 1979 г.

Източник – Регистър „Недвижими културни ценности с категория "Национално значение"“, МК, Национален регистър на недвижимите културни ценности

Паметници на културното наследство има и от времето след падането на България под Османско владичество. В свиленградския регион съществува селище, известно под името Кинекли, създадено от турци превозващи с лодки пътниците през река Марица. Селището е разположено на най-краткия път от Цариград за Европа и има важно стратегическо значение. През 1529 година великият везир на султан Сюлейман Великолепни, Мустафа паша, строи **Моста на река Марица**, който представлява уникално за времето си съоръжение. Мостът е единственият напълно запазен

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

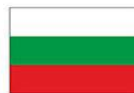
елемент от вече несъществуващия комплекс от кервансарай, джамия, чаршия и хаммам. Дължината му е 259м., а ширината - 6м. Застлан е с дялани камъни, а навремето е имал и 20 красиви свода. Парапетите са от цели камъни - блоковете са общо 706, по 353 от двете страни. В средата на моста има мраморна плоча. Надписът на тази плоча гласи: "Този мост построи, когато бе халиф най-великият от султаните султан Сюлейман хан, син на султан Селим хан, да бъде продължител на безопасността и сигурността му техният везир Мустафа паша - бог да го покровителства за това, което създава. И то (построяването на моста) бе най-дълготрайното негово добро дело през годината, на дата, на която стана едно вечно добро дело". Мостът, който и досега свързва двете части на Свиленград, е един от най-забележителните архитектурни паметници от времето на Османското владичество в югоизточна Европа.

Около моста възниква ново селище, което започва да се нарича Мустафа паша. През втората половина на 19 век то се превръща в град. През това време българското население продължава да води непрестанни борби за независимост и самоопределение, особено през Възраждането. В периода 1834-1837 е построена **църквата "Света Троица"**, основно с дарения от жителите на махалите Канакли, Баяндър и Гебран. Тя е изградена от дялани камъни, споени с хоросан, а формата ѝ е класическа трикорабна базилика. Оригиналният иконостас на църквата е бил от бук с изящни орнаменти на царските двери. Предполага се, че украсата във вътрешното пространство на църквата е дело на самоковски живописци и дърворезбари. При опожаряването на града през 1913г. църквата също изгаря, но е възстановена в първоначалната си форма при реставрирането. Известно е, че през 1861г. населението отказва да плаща данък на гръцкия владика и заявява, че не го признава. С този акт на неподчинение става и отделянето от гръцката църква. По това време е построена и **църквата „Живоприемний източник“**, издигната около 1860г. с дарения от жителите на кв. Гебран. По време на Междусъюзническата война през 1913г. църквата е разрушена до основи, а след приключването на войните, започва нейното възстановяване, което продължава до 1924 г.

В началото на 19 век възникват и първите килийни училища, в които се преподава на гръцки, а понякога и на черковно-славянски. През 1847 г. в града е построено **първото светско училище (днес училище „Христо Попмарков“)**. Българската община в Мустафа паша взема решение за построяването на училище в двора на църквата „Св. Троица“. Първ негов учител е Стефан Бойоглу, който обучава учениците по „Рибния буквар“ на д-р Петър Берон. След него обучението последователно водят: Янаки Бояджиев, Константин Василев, Янко Кочев и Христо Попмарков, който превръща училището в класно. Под негово ръководство на 11 май 1866г. денят на народните будители св.св.Кирил и Методий се чества освен в църквата, и в училището. През 1872-1873г. за главен учител в града е назначен Иван Вазов, той написва

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

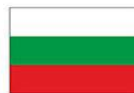
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

и стихотворението за Свиленград "Поздрав тебе, Свиленграде, поздрав тебе, град честити". А друг възрожденски учител - Петър Станчов, през 1874 г. става кръстник на града, като му дава името "Свиленград". На Христо Попмарков принадлежи и инициативата в града да се основе читалище. Заедно с други свиленградчани през 1870 г. той основава **народно читалище „Звезда”**, което се помещава в най-голямата стая на училището. Стаята е обзаведена с помощта на дарения на жителите на града, които закупуват книги, вестници и списания. Основната задача на новоучреденото читалище е да развива широка културна и просветна дейност сред българското население. До този момент в България има само 46 такива читалища. През 1870 година е открито и първото девическо училище в града.

През 1874 г. Петър Станчов открива ново **просветно дружество Българско братство "Наука"**, то дава първото **театрално представление "Многострадална Геновева"**. През 1909 г. учителят Желязко Бурилков създава **учителско културно-просветно дружество**, а през 1908 г. Мария Демирева полага основите на **женско дружество "Светлина"**. Въпреки силното турско присъствие, през Възраждането районът не остава встрани и от национално-освободителното движение. На път за Цариград през Мустафа паша са преминавали и са отсядали известни български революционни и просветни дейци - Г.С.Раковски, П. Р. Славейков. Др. Цанков. Хр. Г. Данов, К. Величков, Панайот Волов, Ангел Кънчев, Тодор Каблешков, Атанас Узуннов, Стоян Заимов и др. В града минава и Васил Левски, който през 1871 г. основа тук таен революционен комитет с председател Станко Разбойников и членове общо 25 души. По време на Априлското въстание членовете на местния революционен комитет са арестувани и задържани в Одринския затвор за няколко месеца.

По време на руско-турската война през 1878 г. градът е освободен, но след Берлинския договор целият регион остава под турска власт. При обявяване на Съединението на границата действа четата на Георги Кондолов, а на Станко Разбойников и неговата чета се възлага да охраняват и отбраняват турската граница в района на Тополовград. По време на Сръбско-Българската война като доброволци се включват много свиленградчани. През 1895 г. Петър Митев основава комитет на Македоно-Одринската революционна организация. По време на Балканската война Свиленград е освободен още през първия ден от Гвардейския конен полк и без съпротива от турците. С протокол N 5 от 13.10.1912 г. новата управа единодушно решава град Мустафа паша вече да се нарича с **българското име Свиленград**, дадено му още през 1874 г. от Петър Станчов. Стотици доброволци от свиленградския район се включват в победоносното настъпление на българската армия към Одрин. В околностите на града в местността "Малките ливади" е построено **първото военно летище**. На 16.10.1912 излита първият боен самолет за бомбардировка над крепостта Одрин. За пръв път българската армия започва да използва самолети за бойни цели.

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

По време на Междусъюзническата война градът е опожарен. Според Цариградския мирен договор от 1913 г. Свиленград остава в пределите на България, границата минава вече близо до местността "Якька". Селата, оставащи на изток от нея, са освободени през 1915 г. по време на Първата световна война. Новият град влиза в новата история с новото си име Свиленград, което остава неразривно свързано с много значими и решаващи събития от началото до края на Балканската война. Най-важното от тях безспорно е обсадата и превземането на Одринската крепост.

Музеят в Свиленград е създаден през 2007 г. на основа на съществуващата в града от 60-те години на XX век музейна сбирка. Музеят полага грижи за съхранението и опазването на нематериалното и материалното недвижимо и движимо културно наследство на населението по цялото долно течение на р. Марица, Източните Родопи и Сакар планина. Разполага с три експозиции: история, археология и етнография, в които са представени предмети с важно историческо, културно и научно значение, като документи, снимки, ръкописи, ордени, медали, оръдия на труда, облекло и предмети от градския бит, уреди, свързани с производството на коприна, памук и вълна, хладно и огнестрелно оръжие, лични вещи и др. Част от Музея е и градската художествена галерия. Резултат от научноизследователската дейност на екипа са поредица книги, посветени на историята и културата на града.

На територията на МИГ Свиленград Ареал е запазено и богато живо **нематериално културно наследство**. Към читалище „Светлина- 1927”, с. Райкова могила, е създадена женска група за автентичен фолклор, която е лауреат на много фестивали и единствена в България пресъздава обичая „Прокопи-пчелар”. Сред специфичните празници в региона са още: Панаир на града - на Кръстовден, празника на града - 5 октомври и Международен фолклорен фестивал „Песни и танци без граници” и международен поетичен конкурс „Жената – любима и майка“, който в последните 9 години придобива все по-голяма популярност. Характерни за района са следните обреди и обичаи: Джамал в с. Сладун, Бръснала в с. Студена, Кукери или Арап в с. Михалич, Обичай „Чер пипер”, Сирница в с. Момково, Прокопи-пчелар в с. Райкова могила.

По отношение на **фолклора** нематериалното културно наследство се характеризира чрез богата фолклорна танцова и музикална култура и музикално-фолклорни диалекти. На територията са активни различни формации, пресъздаващи народното богатство: Народен хор „Станко Панайотов”, женска камерна фолклорна група, детска фолклорна група „Тракийска китка”, фолклорен танцов състав „Свила”, детски танцов състав „Свиленче”, фолклорна танцова формация „Илинден”, камерен танцов състав „Тракия”. На територията на МИГ развиват дейност духов оркестър „Костадин Манов”, вокална група „Хармония”, театрален състав, детски театрален състав „Академия млад актьор”, рок група „0379”.

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

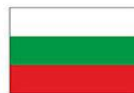
На територията на МИГ Свиленград Ареал има **15 действащи читалища**, 2 от които в гр. Свиленград, и **21 библиотеки** с общ фонд 231 242 книги (по данни на общинската администрация). Те разполагат с необходимата материална база да развиват съответната културна дейност. Основните проблеми при тях са от финансов характер и особено липсата на достатъчно ресурс за поддържане състоянието на материалната база. Единствено в тях се предлагат условия за развитие на комплексна културна дейност - библиотечна, кръжочна, художествена самодейност и др. Читалищата работят в тясно взаимодействие с учебни заведения, културни институции, обществени и други организации и осъществяват богата и разнообразна образователно-културна дейност. Те включват: библиотечно дело, детски музикални и театрални групи, езикова школа, школа по рисуване и др. Читалищата са центрове, където се провеждат редица културни мероприятия: концерти, театрални представления, различни спектакли, чествания на празници и др.

Опазването и развиването на културното наследство може да бъде важен ресурс за устойчиво развитие на цялата територия на МИГ. Чрез работата на различни институции, вече са натрупани практика и опит за неговото опазване, изучаване, консервационната дейност и управлението на ценностите. Съществува стабилна юридическа защита на голяма част от неговите обекти. Все повече се работи в областта за популяризиране на наследството на Свиленград, като по този начин се увеличава възможността за неговото оценяване от гражданите като потенциал за развитие, а не като пречка. Възможностите за привличане на евро фондове за развитие на културното наследство през последните години обаче са насочени предимно към паметниците с национално значение, а останалите с местно или регионално значение остават като вторичен приоритет.

През 2015 г. община Свиленград печели проект за реставрация и експониране на стария мост на река Марица. **Проектът "Старият мост - мост между поколенията"**, е финансиран по Финансовия механизъм на Европейско икономическо пространство по Програма БГ08 "Културно наследство и съвременни изкуства". Той е на стойност 1 036 568,46 евро и е със срок на изпълнение до 31 декември 2016 г. Проектните дейности са реставрация, консервация и експониране на близо 500-годишния мост на река Марица. Историческият паметник е разработен като атрактивен туристически продукт чрез прилагане на нови съвременни технологии. Ревитализирано е откритото пространство на моста чрез мапинг технология, изработване на холограма на обекта и на околното пространство. Създаден е музей на открито с дигитална експозиция в умален мащаб на урбанистичния средновековен комплекс, включващ моста, хан, джамия, пазар и турска баня. Музеят на открито беше предс-

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

тавен чрез теле-конферендна връзка в Норвегия, която е страна-донор по програмата. Допълнително са благоустроени двата подхода към моста, поставено е осветление и се осигури достъп за хора с увреждания.

Община Свиленград се включва и в инициативата на Министерството на културата като координатор и основен организатор на Европейските дни на културата протичащи под надслова **„Европа, общо наследство” през 2015-та г.** В рамките на Европейските дни на наследството - „Културното наследство и местното устойчиво развитие” в залата на Исторически музей Свиленград е представен макет на Долмена край с. Студена - паметник с национално значение. С този макет, изработен от ученици от СИП ”Пътуване към миналото” при І ОУ ”Ив.Вазов”- Свиленград, се обогатява фонда на местния музей. Съвместните инициативи между музея и училището ще продължават с изработването на следващ макет - на друг паметник от недвижимо културно наследство в региона.

През 2015 г. читалище „Просвета” успешно приключва и отчита **Проект „Преплетена култура без граници между приятели и съседи”** по Програма за трансгранично сътрудничество между България и Турция. Извършени са ремонтни дейности и газификация. Доставено е оборудване на кабинети, зала за презентации, арт- център и фойета. Доставени бяха инструменти за духовия оркестър и оборудването на звукозаписно студио, костюми за колективите, ново оборудване, осветление и озвучаване на сцената. По проекта се създадоха добри взаимоотношения с партньорите от Община Къркларели. Проведоха се кръгла маса, Дни на турската култура в Свиленград и Дни на българската култура в Къркларели, заключителна пресконференция, издаден бе наръчник на културния гид. Проектът е обявен и получава награда за най-успешен в областта на трансграничното сътрудничество България-Турция за целия Програмен период 2007- 2013г. Той е сред 15- те най- добри проекта по всички трансгранични програми, по които сключените договори са общо 672.

През 2007 г. по **проект "Развитие на културното наследство на Община Свиленград"** е възстановена **крепостта при с. Мезек**. Той е финансиран по програма ФАР - Трансгранично сътрудничество между България и Гърция. Проектът е на стойност 289 289 евро, от тях 258 634 са финансов принос от ФАР, а останалите 30 654 евро са от община Свиленград. Реставрацията включва отстраняване и разчистване на бурените и пълзящата растителност, консервиране и укрепване на зидове, арки, стълби и входове към кулите, измиване на фуги с водна струя и префугиране на частите с едри камъни, даващи представа за първоначалния средновековен характер на градежа. Консервацията е допълнена от запечатка и хидрофобизация на горния слой от крепостната стена. Проектът включва и художествено осветление на историческия паметник, благоустройство на терена, организиране на маршрут за посетители.

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

В последните години се отчита положителна промяна и в туристически интерес към територията, който значително се увеличава. По данни на Туристическия информационен център в с. Мезек приходите са нараснали 2 пъти, а посетителите в сравнение с предходни години – също 2 пъти – от малко над 4 хил. през 2011 до над 9 хил. през 2013-та.

Свършеното до момента дава основание да се смята, че по-нататъшното популяризиране и валоризация на културното наследство трябва да се развива като цялостна концепция, съобразена със съвременните европейски тенденции и методите за адаптиране на обектите му към съвременната среда. Трябва да бъдат определени приоритети и по-гъвкави механизми за финансиране при опазването на културното наследство и да бъде създадена цялостна информационна система, която да обслужва културното наследство в рамките на общинския център и близките околности и неговите обекти - движими и недвижими, материални и нематериални. Различните исторически периоди, заедно с природните забележителности могат да бъдат обединени в туристически маршрути и цялостни туристически пространства и да служат като основа за по-нататъшно развитие на различни форми на туризъм като основен отрасъл в общината.

Териториално и селищно устройство

Баланс на територията

Териториалните ресурси включват: поземлени ресурси, териториите за добив на полезни изкопаеми, водите, горските площи, населените места и др. Тяхното съотношение предопределя и бъдещото социално-икономическото и инфраструктурното развитие. Територията на МИГ Свиленград Арéal е разположена на площ от 700,316 км², като се нарежда на трето място по големина сред общините в област Хасково. По данни на НСИ, земеделската земя заема 528 478 дка или 75,7% от общата площ, с което Свиленград е на първо място в областта по площи, предназначени за селското стопанство. Горските територии са 126 767 дка, което е 18,5% от територията. Площта, обхваната от населени места, урбанизирани територии, транспорт и инфраструктура възлиза на 22 851 дка или 2,8% от територията на общината, което я прави една от най-слабо урбанизираните в областта, заедно с община Маджарово. За сравнение този дял е около 3,7% общо за област Хасково. Водните площи заемат 17 638 дка или 2,5%, а тези за транспортна инфраструктура – 4464 дка или 0,6% от общата територия.

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони

Програма за развитие на селските райони 2014-2020

Област Общини	Общо	земеделска	горска	населени места и други урба- низирани те- ритории	водни тече- ния и водни площи	за добив на полезни из- копаеми	за транс- порт и инфраст- руктура
Хасково	5559843	3366299	1800699	237839	119765	4053	31187
Димитровград	583198	432669	68668	59592	15607	2172	4489
Ивайловград	814684	305658	486489	7754	11128	221	3434
Любимец	344269	207240	111058	11133	12549	191	2098
Маджарово	247171	67895	162286	3977	12026	77	909
Минерални бани	214672	113930	89021	7117	3828	80	696
Свиленград	700316	528478	126767	22851	17638	117	4464
Симеоновград	222944	162477	43722	9886	5601	14	1245
Стамболово	276697	142440	118966	9670	4060	1	1560
Тополовград	710766	441179	239049	20895	6550	812	2281
Харманли	700324	462421	195430	28359	10734	0	3379
Хасково	744803	501912	159243	56606	20043	368	6631

Източник НСИ, 2014

По данни на ОС „Земеделие“-Свиленград за баланса и начина на трайно ползване на земеделските земи на територията на МИГ към 2014 г. с най-голям дял в селскостопанския фонд са нивите – 253 128 дка (44,6%), мери и пасища – 108 159 дка (19%), залесена територия 62 608 дка (11%), лозя – 23 394 дка (4,1%), дървопроизводствени площи - 20 588 дка (3,6%) и др. Селскостопанските пътища и прокари заемат около 4.5%. В община Свиленград няма населени места без землища.

Населено място	Население (2011 г.)	Площ на землището km ²	Населено място	Население (2011 г.)	Площ на землището km ²
Варник	2	8,255	Момково	676	30,052
Генералово	157	12,291	Мустрак	227	14,594
Дервишка могила	21	40,257	Пашово	15	13,090
Димитровче	214	28,330	Пъстрогор	180	23,471
Капитан Андреево	846	28,541	Равна гора	31	16,859
Костур	33	30,194	Райкова могила	257	21,976
Левка	431	42,017	Свиленград	18115	79,686
Лисово	3	22,338	Сива река	216	24,798
Маточина	27	26,011	Сладун	158	35,653
Мезек	255	36,517	Студена	557	69,536
Михалич	65	21,975	Чернодъб	95	16,553
Младиново	317	31,270	Щит	106	26,051
			ОБЩО	23004	700,316

Източник, НСИ

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

Административни характеристики

Община Свиленград е административно-териториална единица по смисъла на Закона за административно-териториалното устройство в Република България (ЗАТУРБ), част от област Хасково, и статистическа териториална единица от ниво LAU 2 (община) по Номенклатурата за статистически териториални единици (NUTS) на ЕС. Административен център на общината е град Свиленград. Съгласно Закона за регионалното развитие област Хасково, респективно община Свиленград, се включва към Южен Централен район.

Съгласно Наредба № 14 от 01.04.2003 г. за определяне на населените места в селски и планински райони, издадена от министъра на земеделието и горите и министъра на регионалното развитие и благоустройството, обн., ДВ, бр. 35 от 16.04.2003 г. община Свиленград е определена като община от обхвата и на **селските, и на планинските райони** в България. Позиционирането на територията на МИГ в двете категории групи е положителен фактор от гледна точка на достъп до външни финансови ресурси. Като ключови такива се явяват експлоатацията на местни природни ресурси и развиването на потенциала на територията за икономическа диверсификация в неземеделски дейности.

Административната структура включва 24 населени места: 1 град (административен център) и 23 села. Административен център е град Свиленград, който е разположен по двата бряга на река Марица. Град Свиленград е опорен център от трето ниво в мрежата от опорни центрове, предложена от Националната концепция за териториално развитие - административен, икономически, културен и търговски център в Хасковска област. В него има концентрация на финансово-кредитни институции, развитие на обслужващата сфера и инфраструктурата.

Функционалната категоризация на населените места, отчита броя на населението като фактор, но се основава и на още 3 ключови фактора: урбанизационен, инфраструктура и селищно-административни и културни функции. Според Заповед № РД-02-14-2021 от 14 август 2012 г. (обн. ДВ, бр. 66, 28.08.2012 г., неофициален раздел) на МРРБ за категоризацията на населените места, Свиленград (НКV28) е определен за 2 категория община, заедно с Харманли и Димитровград. В областта единствено община Хасково е първа категория, а останалите общини – 3, 4 и 5. Самият град Свиленград е от втора категория, а всички села в общината влизат в ниските категории от 6 до 8.

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

ЕКАТТЕ	Гр./село	Населено място	Кметство	П. код	Тел. код	Категория
65677	гр.	Свиленград	Свиленград	6500	0379	2
10152	с.	Варник	Свиленград	6536	037701	8
14708	с.	Генералово	Свиленград	6523	03775	7
20674	с.	Дервишка могила	Свиленград	6539	03778	8
21078	с.	Димитровче	Свиленград	6518	037703	7
36110	с.	Капитан Андреево	Капитан Андреево	6530	03773	5
39001	с.	Костур	Свиленград	6533	037704	8
43205	с.	Левка	Левка	6540	03774	6
43877	с.	Лисово	Левка	6541		8
47468	с.	Маточина	Свиленград	6535	037701	8
47737	с.	Мезек	Свиленград	6521	03777	7
48533	с.	Михалич	Свиленград	6537	037701	8
48698	с.	Младиново	Свиленград	6531	037704	7
48979	с.	Момково	Момково	6558	03772	6
49446	с.	Мустрак	Свиленград	6527	037702	7
55645	с.	Пашово	Свиленград	6529		8
59183	с.	Пъстрогор	Свиленград	6519	037705	7
61131	с.	Равна гора	Свиленград	6526	037702	8
61844	с.	Райкова могила	Свиленград	6525	03776	7
66370	с.	Сива река	Свиленград	6522	03779	7
67146	с.	Сладун	Свиленград	6534	037701	7
70055	с.	Студена	Студена	6538	03778	6
81116	с.	Чернодъб	Свиленград	6524	037706	8
84036	с.	Щит	Свиленград	6528	037707	7

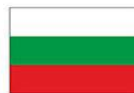
Източник: Заповед № РД-02-14-2021 от 14 август 2012 г.

(обн. ДВ, бр. 66, 28.08.2012 г., неофициален раздел) на МРРБ

Съгласно Наредба № 7 на МРРБ/22.12. 2003 г. за правила и нормативи за устройство на отделните видове територии и устройствени зони, по отношение на градоустройствената класификация на населените места, град Свиленград – 18 802 хил. по население, се определя като „малък град“ (от 10 до 30 хил. жители). Непосредствено след административния център се нареждат с. Капитан Андреево (846 д.), с.Момково (676 д.), с. Студена (557 д.) и с.Левка (431 д.), които попадат в категорията „малки села“ (с население от 250 до 1000 жители). Осем са населени места – „много малки села“ с население под 100 души- с. Варник, с. Дервишка могила, с. Костур, с. Лисово, с. Маточина, с. Михалич, с. Пашово, с. Равна гора, с Чернодъб. Не малка част от тях са застрашени от обезлюдяване.

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

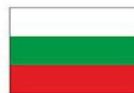
Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

Селищна мрежа

Град Свиленград е административен център на общината, намира се в близост до границата с Турция и Гърция, а населението му е около 18 842 души за 2015г. Разположен е по двата бряга на река Марица. Двата големи квартала - Канаклия и Бандърлия, са построени върху свлачището на река Канаклийска (Сухата река) при вливането ѝ в Марица. Третият квартал на града, Гебран, който е и най-малкият, е разположен върху слабо издигната земя в заливната долина на Марица и когато нивото на реката се повиши в миналото е бил наводняван. Мекият климат и стратегическото географско разположение на района са причина той да бъде населен от дълбока древност. Най-старите следи от човешки живот тук датират от края на новокаменната и каменно-медната епоха - четири хил.г.пр.н.е. През бронзовия и железния период в земите около днешния Свиленград живеят траките от племето Одриси. Те са оставили следи от селища, надгробни могили, светилища, долмени и др. По време на римската епоха в близост до днешния Свиленград на хълма Хисарлъка римляните изградили крайпътна станция и крепост върху праисторическата селищна могила, където са открити най-старите следи от живот. Там възниква селище наречено от тях Бурденис. Районът е оживен кръстопът и арена на непрестанни войни и след създаването на българската държава. След падането на България под османско робство на мястото на днешния град съществува селище, известно под името Кинекли - създадено е от турци превозващи с каици пътниците през река Марица. Селището е разположено на най-краткия път от Цариград за Европа и има важно стратегическо значение. През 1529 г. на река Марица е построен мост от великия везир на султан Сюлейман Великолепни, Мустафа паша, който представлява уникално за времето си съоръжение. Около моста възниква ново селище, което започва да се нарича Мустафа паша. През втората половина на 19 век то се превръща в град. В началото на 19 век възникват и първите килийни училища, а през 1847 г. в града е построено и първото светско училище. В същия период са открити и много културни институции – читалища, просветни и театрални дружества, с дарения от местните жители са построени и две църкви. По време на войните в началото на 20 век Свиленград е ту в пределите на България, ту на Турция и е няколко пъти опожаряван. Според Цариградския мирен договор от 1913 г. градът остава в пределите на България. Днес Свиленград се характеризира с много добра транспортна достъпност в национален, регионален и локален план, като отстои на около 70 км, 150 км и 300 км югоизточно, съответно от Хасково, Пловдив и София, на 2 км северно от гръцката и на 14 км северозападно от турската граница. В града има добре изградена материална база на различни отрасли на икономиката.

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

Капитан Андреево се намира на границата с Турция и е най-голямото село в община Свиленград с малко над 800 жители. До Балканската война през 1912 г., западно от местността Дованджанската река от северната страна на Цариградския път е имало ханче, фурна, гостилница, чешма и джамия, наречена Якък минаре, а покъсно преименувана във Виран текке. От южната част на пътя срещу джамията се е намирал и полицейски участък. Тези няколко постройки оформяли едно малко селище, което носело името на джамията Виран текке. По това време границата между България и Турция е източно от Хабибчево (днешния Любимец), а след 1912 се отдръпва на линията Мидия-Енос. През 1913 г. започва Междусъюзническата война, а по пътя си войските опожаряват българските села и прогонват населението от Одринска Тракия, включително и жителите на село Дованджа, които стигат чак до Стара Загора. Опожарен е и Мустафа паша. След Първата св. война, границата между двете държави отново се променя, като оттогава е в сегашното си положение. Поставен е митнически и военен пост. Жителите на село Дованджа, което остава на турска територия се завръщат по родните си места и се заселват във Виран текке. Някои от тях започват да обработват собствените си ниви, намиращи се на българска територия, други разорават пустееща земя. В селото се заселват и малоазийски бежанци, дошли с кораби през Мраморно море и бежанци от съседните гръцки село Чермен и други от Караагач, Турция. Селското общинско управление в село Капитан Андреево съществува от 1915 г. В състава му влизат и селата Генералово, Чернодъб и Райкова могила. До 1934 г., съгласно Закона за Селските общини от 1886 г. общинските съветници се избират по законодателен ред, а кмета и помощник-кмета се избират с тайно гласуване из средата на съветниците, като всички те се утвърждават и уволняват от длъжност от Министъра на Вътрешните дела. През 1935 г. селото губи самостоятелността си и влиза в състава на община Свиленград. След 1935 г., съгласно Наредбата - Закон за Селските общини, селото е с кметски наместник, назначен от Околийския управител. И днес в центъра се издигат сградите на основното училище „Капитан Никола Андреев“, читалище „Нов живот“ и кметството. В собствен парцел е построена църквата „Св. Георги Победоносец“. В селото има и бюст-паметник на легендарния капитан Андреев. Там през 1981 г., по случай 105 г. от рождението му, са положени неговите кости, които дотогава са в Свиленград.

Село Мезек е разположено в Тракийската низина в подножието на Източните Родопи и се намира на 10 км западно от общинския център, като е един от туристическите центрове на територията на МИГ. Мезек е основано на 2 км източно от сегашното му местоположение, в местността Орехите (старо име: Юртището). В миналото селото се нарича *Музак*, което по превод на Богдан Филов означава *музей*. По това време селото се състои от 800-1000 къщи и е обект на чести нападения поради разположението му на натоварен път, който свързва Централна Европа и Близкия изток. Намерените останки в Мезек свидетелстват, че при едно такова нападение то е било

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

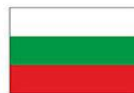
Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

разрушено, а селяните временно бягат от него и като се връщат, образуват ново селище по източните склонове на Родопите. Датата на преименуването на Мезек в Мезек не е известна. Разкритите две тракийски гробници - популярната до селото и куполната под връх Шейновец, както и внушителната средновековна крепост в близост дават основание да се предполага, че районът е обитаван от древността, но точни сведения за възникването на Мезек няма. Сред забележителностите на Мезек днес е местността Калето - южно от селото се намира една от най-добре запазените и големи средновековни български крепости. До нея се стига по удобен път и по маркирана пешеходна и велопътека. В един от ъглите на крепостта е построен и прикрит бетонен военен бункер през 40-те год. на 20 в. Друга туристическа забележителност е Тракийската куполна гробница в могилата Малтепе на 1 км източно от селото, открита случайно през 1931 г. Проучена е през лятото на същата година от професор д-р Богдан Филев и д-р Иван Велков и датирана в средата на IV век пр. Хр. Гробницата има голяма куполна камера, както и две пред-камери, а до тях се стига по дълъг коридор, в който е изложена постоянна холографска експозиция, пресъздаваща намерените в гробницата находки чрез огледално-рефлексни холограми. Под връх Шейновец, на границата със землищата на с. Вълче поле и с. Малко градище се намира друга тракийска гробница, чиито купол е изграден от застъпващи се квадрати. Тя също е изследвана от проф. д-р Богдан Филев, наред с мезешката гробница. До гробницата се стига по асфалтовия път от с. Мезек за връх Шейновец. Самият връх Шейновец е най-високият в планината Гората и на него има паметник на загиналите в Балканската война, а в подножието му голяма ретранслаторна радиотелевизионна кула. Около върха личат останките на старо тракийско кале. В непосредствена близост до с. Мезек се намира Винарска изба Катаржина Естейт, в която се произвежда вино с марката *MEZZEK*. В самото село също има малка бутикова винарна Мезек, където може да се опита автентично местно вино. Това, и наличието на бунгала и ресторант, дава възможност за развитие на винен туризъм. През лятото на 2006г. е маркирана екопътека от центъра на селото до връх Шейновец. Дължината ѝ е около 7 км.

Село Студена е разположено в югоизточните склонове на Сакар планина в подножието на връх Дервишка могила, а в района му са изградени над 6 микроязовира. Преди населението е било около 2000 човека, но през последните години намалява до малко над 600. Старото име на Студена до 1934 г. е Соуджак (Суйджак). Първите сведения за селището са за наличието на женски метох на мястото, където сега се намира здравната служба. Около този манастир е възникнало и селото. По сведения на изследователи на Католическата църква в България, в края на 19-ти и началото на 20-ти век, в селото е имало униатска общност със свещеник отец. Никола Димитров и 220 души местни католици с масивна черква от 1864 г. Сградите на черквата и

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

енорийският дом били построени в бащиния двор на свещеника. По време на Илинденско – Преображенското въстание през 1903г. в селото е имало оръжеен склад на четниците. След балканските войни в Студена се заселват семейства бежанци от Одринска Тракия, които имат местни наследници и до днес. В Студена е функционирало килийно училище, открито през 1867г., а през 1882г. е построена училищна сграда в черковния двор. В района преди 89-та година е имало казармен район и стрелбище. По постановлението Странджа - Сакар в селото са изградени жилищни блокове и сглобяеми къщи с обособени дворове за настаняване на преселници, както и спортен комплекс. Ловно-рибарската дружина разполага с обособен функционален клуб. В Студена е изградена модерна сграда на читалище „Кирил и Методий“, основано през 1928 г. Селото разполага и с обособен съвременен център с обновен централен площад, питейна и поливна вода във всяка къща, изградена е канализация. В центъра има паметник на войника в чест на загиналите от селото във войните. Православната църква "Св.Йоан Богослов" е построена в този си вид през 1933 г. с дарения на местното население и наскоро обновена отново с дарения на родолюбиви местни жители. В селото има и католическа църква, която е запазена и до днес, но само като паметник и не е действаща. Най-големият празник е традиционният „Илинденски“ панаир. Провежда се в най-близкия до 1 август неделен ден. Това е времето, в което от всички краища на страната се събират родените в Студена. Панаирът е един от най-големите в района, известен в близкото минало с народни борби, песни и танци. Над селото в местността „Аязмото“ е изграден параклис „Живоприемни източник“, на който в първия петък след Великден се прави курбан за здраве и се раздава на хората които са там.

Село Момково съществува от около 17 век, когато, според легендите на това място млад българин построил хан в местността Скелята край река Марица и Цариградския път. Оттук е минавал главният път между Рим и Константинопол, от който днес са останали ориентировъчни могили. Войските на султана нарекли неговия хан Ухлан хан, т.е. Момковия хан. Така се поставило началото на новото селище. По време на османското владичество тук са шетали много хайдушки чети. Сред тях са и тези на Кара Колю, Индже и Поп Мартин, като и до днес се носят легенди за техните подвизи и съкровища. В началото на 1878 г. малко преди идването на руските войски, Момково е почти изцяло опожарено. При Освобождението на България то остава в пределите на Източна Румелия до Съединението от 1885 г. Княз Фердинанд е бил на посещение в Момково и след парадния преглед на войската в училищния двор се извършва и тържественото освещаване на църквата "Св. Възнесение". В "Градината на Безсмъртните" дървета и рози пазят паметта на загиналите в битката край Одрин 1912-13 г. Въпреки че селото е разположено близо до турската и до гръцката граница, в него няма преселници. До средата на 19 век жителите на с. Момково се черкували в параклисчето "Свето Възнесение" на хълма Дрема край селото, но

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

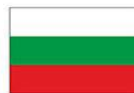
през 1840 г. параклисът бил разрушен от одринските гърци и хората решили да си построят църква със същото име. Около 1869 г. е издигната църквата "Свето Възнесение". Основен ктитор е заможният местен жител Марко Гроздев. В църквата са запазени прекрасни възрожденски икони от 1860-та г. Тук може да се види рядка икона на св. Модест. Тъй като църквата в Момково носи името "Свето Възнесение", доскоро като празник на селото се е почитал Спасовден или Петдесетница, Възнесение.

Село Левка се намира в южните разклонения на Сакар планина, в малка затворена долина на едноименната река, на 12 км североизточно от Свиленград и на около 25 км северозападно от Одрин. Античното и средновековното наименование на крепостта и старото селище е било Левкион и така е засвидетелствана в писмените извори. Античната и средновековна крепост Стара Левка се намира на един полуостров на малката Левченска река, източно от селото. Здрав зид, граден от ломен камък, споен с бял хоросан се спуска и днес от крепостта, право на север към реката. Селището заема пространството на запад, на разстояние от няколкостотин метра. По средата личат останки от отделни постройки. Най-много фрагменти от глинени съдове има в близост до крепостта - предимно тънкостенна, средновековна керамика, често покрита с разноцветни глазури, характерна за XI-XIV в., но има и късове от ранносредновековни съдове от IX-XI в., и антична керамика от римската епоха II-III в. Крепостта и селището не са проучвани чрез археологически разкопки. Вероятно това е бил един от най-значителните средновековни градове в южното подножие на Сакар. За това говорят площта на града, с многобройни основи на сгради и големият християнски некропол. Останките от крепост и селището край с. Левка се идентифицират със средновековния епископски център Левка, подчинен на Пловдивския митрополит. Сведения за средновековната Левка се откриват и в епархийските списъци от времето на Лъв V (886-912 г). Най-старите известия за тази епископия датират от втората половина на IX в. Между йерарсите, които присъстват на цариградския събор в 879 г. е отбелязан и Симеон Левкийски. В миналото селото се е казвало Булгар Лефке (Българско Лефке или Българска Левка), за да се отличи от съседното помалко село, населено с турци Тюрк Лефке. Българска Левка е присъединена към България с Цариградския договор от 1913 г. докато Турска Левка остава в границите на Османската империя. Така държавната граница е минавала между двете села. С българо-турската конвенция от 1915 г. Турска Левка заедно с още 15 села са присъединени към България, но селото остава обезлюдено и по-късно е заличено. Редовно събитие в днешна Левка е традиционният панаир.

Село Маточина съществува от периода 7-8 в. като е епископски център, подчинен на адрианополския митрополит, според епархийските списъци. Там се споменава с

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

името Вукелу, което К. Иречек разчита като Букелон. Византийският историк и бъдещ император Йоан Кантакузин споменава няколко пъти за „градче“ на име Вукелу, описвайки превземането му от цар Михаил Шишман през 1328 г. и преговорите на царя с младия император Андроник III. През Османския период околността на селото е обрасла с дъбови гори и от дневника на султан Мехмед IV се научава, че през 1664 г. той е ловувал в подножието на крепостта и намиращото се под нея село. В писмения паметник на султана селото е наречено Фикла. Името Фикел се запазва до 1934 г., когато селото е преименувано на Маточина по името на лековитата билка. За 1793 г. описание дават ген. Михаил Кутузов и Виктор Кочубей в техния пътепис „От Русчук до Константинопол“, представляващ доклад за пратеничеството им до Високата порта. През 1875 г. в с. Фикел е екзекутирана заловена от турците чета на участници в Старозагорското въстание. Сега на мегдана на селото е поставена паметна плоча за събитието. През 1912 г. селото е превзето от българските войски в Балканската война, но отново е загубено в полза на турците при Междусъюзническата война в 1913 г. През 1915 г. селото и районът е отстъпен от Турция на България в навечерието на Първата световна война. В днешни дни в североизточната част на селото, върху плато на високо издигнат от низината на река Тунджа рид, се намира Маточинската крепост. Южно от селото в скален венец е вкопана скалната църква с предполагаема датировка от X в.

Село Дервишка могила се намира на юг от Сакар планина до три големи могили. На най-високата могила е имало манастир, откъдето се предполага, че е дошло и самото име (дервиш – калугер). През 2015 г. там живеят 17 души. Дервиш Могила винаги е била военна стратегическа точка. През 796 г. българският хан Кардам, обиден от византийския император Константин VI, нахлува с войските си по долината на р. Тунджа и достига до планината Обраслия Авролева (Сакар), където се разполага на лагер в гората и зачаква противника си, а Константин VI се промъква до Гория Авролева (Дервишка Могила), където войските стояли 17 дни. Тогава се сключва договор за ненападение между България и Византия. В 813 г. по същите места минава и хан Крум, който завладява днешен Одрин. Мястото е заселено още преди падането на България под Османска власт. Откъм Габрово и Панагюрище идват овчари за предполагаемия манастир и се заселват на северозапад от могилите, като така се образува днешното село. След разрушаването на манастира е изградена църква от пръти, покрита с лозови пръчки. През 1846 г. селяните си изградили и храм от камъни, покрит с керемиди. С падането на България под османска власт могилата от Авролева става Дервиш Тепе. След Руско-турската война от 1878 г. България е освободена, но селото остава под османска власт. Единственото килийно училище се разкрива към 1890 г. само за първо отделение. Новото училище е построено през 1950 г. При нашествието на османските войски през 1913 г. църквата Св. Йоан

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

Богослов в селото е ограбена, опожарена и разрушена до основи. През 1921 г държавата отпуска 58 000 лв. и от доброволни помощи, а през 1924 г. църквата е осветена от старозагорския митрополит Павел. При установяването на границите между Българското княжество и Турция през 1879 г. една част от землището на Дервиш Могила остава в Турция и част от населението - около 40 семейства преминават границата и построяват малки къщи от пръст и глина. Предлагат селото да носи името на Хан Крум (Крумово), днешно село Планиново. В Илинденско-Преображенското въстание хората от селото вземат активно участие. Много семейства се изселват около околните села като Лисово, Планиново, Мрамор и се връщат след 1918-1920 г., след като границата се премества на днешното място.

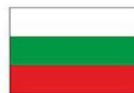
Село Димитровче се разраства през лятото на 1924 г. Неговите жители са прокудените от Беломорска Тракия българи. По-голяма част от тях са били от Дедеагачка околия. До 1934 г. името на селото е Димитри кьой. При избухването на Балканската война в 1912 година 2 души от Димитри кьой са доброволци в Македоно-одринското опълчение. Анастас Разбойников в своята книга „Обезбългаряването на Западна Тракия 1919–1924“ описва подробно тежката участ на хората, чийто наследници са сегашните жители на село Димитровче. В днешни дни има трайна тенденция за увеличаване на лозовите насаждения в селото, тъй като условията са идеални за отглеждане, както на винени, така и на десертни сортове грозде. Най-голямата гордост на село Димитровче е произвежданото от хората вино - екологичен продукт, добиван изцяло по естествен път. Отглежданите качествени винени сортове са предимно Мерло и Тракийски Мавруд. От десертните сортове - Велика, Палери и Блейк.

Сива река е от малките селища на общината с около 200 жители. Известно е с читалището си „Развитие“, основано през 1928 г. по инициатива на Иван Георгиев — местен учител. През 1965 г. е построена нова сграда в центъра на селото и 2-ят етаж е предоставен на читалището. Тук се помещава кинозалон със 120 места, библиотека, която в момента има в наличност около 4700 книги и 25 читатели. Кинозалонът понастоящем се използва за организиране на културни мероприятия, като например народните концерти на местната фолклорна група "Тракийка". През 2005 г. по правителствената програма "Малки проекти в подкрепа на регионалното развитие" се отпускат средства за ремонт на църквата "Св.Архангел Михаил". Преобоядисана е цялата външна фасада и са направени освежителни ремонти.

Село Сладун се намира в гориста местност близо до границата с Турция и е известно с множество животински и растителни видове, а в покрайнините му има и няколко големи язовира, които са богати на рибни видове. Населено е предимно от българи, които след Съединението идват от Турция и остават в най-близкото населено място в Обединена България. Голяма част от населението по онова време търгува с Азия и

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

така много търговци също се преселват в селото, за да са по-близо до своите партньори в търговията. В близост до селото се намират исторически паметници като множество скални манастири и Балдуиновата кула, която се намира в съседното село Маточина. До 1934 г. името на селото е **Хас кьой**. Като културна забележителност местните хора определят и множеството бункери и окупационни мрежи, които обграждат голяма част от гората до селото, както и намиращите се в околността закопани дула на танкове, за които се смята, че са от немски танкове от времето на ВСВ.

Село Щит е разположено до самата граница с Турция. Възникнало е около мястото, на което е имало крепост, наречена Скутарион. спомената в триумфална колона на хан Крум, вероятно една от превзетите от него крепости през 813 г. Турското име на селото е Юскюдар, Искидер. Към 1675 г. Юскюдар е център на вакъфа на Синан паша, зет на султан Баязид II, като по това време местните българи, жители на Юскюдар и околните села, се разбягват на север и на юг. След Освобождението през 1878 г., селото остава в границите на Османската империя. В него живеят предимно гърци или гърцизирани българи - парAPANКОВЦИ, които го наричат Скутари. През Балканската война от 1912-1913 г. регионът е включен в границите на България. През 1923 г. голямата изселническа вълна принуждава гърците да напуснат Скутари и на тяхно място се заселват българи. След като гърците напускат селото, в Гърция те се заселват в село Къспикеси, което е прекръстено на Скутари. Част от древна крепостна стена все още е запазена. Наоколо още могат да се намерят корозирали остриета от стрели и копия. Хълмът, известен под името "Бирго", има особено свойство - когато подскочиш, се чува звук като при кух съд. Легендата твърди, че отдолу имало скривалище и може би има заровено имане. Друга легенда твърди, че има прокопани тунели от военните, но няма нищо доказано. Под хълма личат руините на стари римски бани. Църквата "Света Богородица" е построена през 1792 г. и дълго време е била отворена за вярващите. След 9 септември 1944 църквата бива изоставена и чак след 2000 г. е реставрирана и отворена отново. В 1934 г. името на Скутари е преведено като Щит. Преди 89-та година селото е било доста голямо, но днес жителите му наброяват само около стотина. Селската кооперация разполага с голяма площ обработваеми земи.

Село Лисово е разположено на южните склон на планината Сакар. Намира се на 25 км северно от общинския център Свиленград и на 10 км от най-близкото село Левка. До 1878 г. Лисово е населено от турци, а името му било Коджаапли (голямо Въже). По време на Балканската война и Реокупацията на турските войски през лятото на 1913 г. турците от селото извършват жестокости над съседните села Левка и Младиново. Част от коджааплийските турци са действали със турците от село Костур. През 1920-1930 г. в селото се заселват българи бежанци от с. Шльопинци (Доганис) в Егейска Македония и с. Мерхамли (Пеплос) в Беломорска Тракия, които са били

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

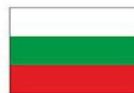
принудени да напуснат домовете си след Балканската, Междусъюзническата или Първата световна война. В периода 1965-1980 г. почти всички жители на селото се изселват от него предимно в общинския център гр.Свиленград и то се обезлюдява изцяло. В различни периоди от време там има по няколко жители. В последно време се забелязва тенденция за оформянето на с.Лисово като вилна зона, в предвид на естествените природни предимства, които притежава - отдалеченост от оживени пътища и индустриални зони, чист въздух, спокойствие. На около 1,5 км от селото по пътя за местността Далак бунар, на около 150-200 метра вляво от пътя има останки от гробище, което е с неустановен произход. Няколко гроба са отворени най-вероятно от иманяри, но вътре няма нищо, липсват кости или други предмети.

Село Варник се намира на около 35 км от Свиленград. Разположено е между селата Сладун и Маточина. Преди освобождението от османска власт с. Варник (тогава Керчлик) е било със смесено население. След Балканската война става етнически чисто, с българско население, основно изселено от селата около гр. Одрин. Масово са се заселили българи от с. Еникьой (Ново село), сега квартал на Одрин. Заселниците са оземлени от българската държава, но не са компенсирани за имотите и стадата, които са останали в Турция. Построени са им къщи от така наречения Шавронски тип (проект) с помощ от държавата.

Село Генералово до 1934 година се казва Паша кьой и е от малките села в общината, населено с около 150 души. **Село Костур** се намира в Сакар. До 1878 г. е населено от турци., а до 1934 година името на селото е Костю кьой (турски Къртица). **Село Михалич** се намира в Сакар планина на около 25 километра североизточно от Свиленград. Известно е със скалната си църква, която е паметник на културата с национално значение. **Село Младиново** е в подножието на Сакар планина, на 20 км от гр. Свиленград. В околностите му са открити 12 долмена, 76 долменни и 146 надгробни могили. Предишното име на селото е Ения (Ново село). В с. Младиново има българска и турска общности разположени в две махали - горна и долна. **Село Мустрак** се намира в полу планински район. Слави се с хубавите народни носии и костюми, общити с красива българска шевица. **Пашово** е от малките села в общината. До 1934 г. името на селото е Паша махле. **Село Пъстрогор** е на десетина километра от Свиленград, на метри от къщите тече местна малка река, а извън селото се намира и новопостроен язовир. В селото се изгражда транзитен център за бежанци според изискванията на ЕС. **Село Равна гора** е разположено в планински район. Непосредствено след Балканските войни през 1912-1913 г. в турското село Евждилер'и се заселват българи от Възгаш и Ахъркьой и през 1934 г. селото е преименувано на Равна гора. Вероятно заради равната и хубава гора на север от селото и представляваща последната поля на Сакар планина . **Село Райкова могила** се намира близо до

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

границата с Гърция и на около 4 км от границата с Турция. До 1934 г. името на селото е Каик кьой. **Село Чернодъбе** на 13 километра от Свиленград в посока село Капитан Андреево, към границата с Турция. До 1934 г. името на селото е Кара Хъдър. Селото днес наброява около стотина жители. В него има природен извор на вода с лековити свойства, който по нищо не отстъпва на познатите минерални извори.

Административен капацитет

Община Свиленград се управлява от кмет и общински съвет. В кметския екип има четирима заместници, които отговарят съответно за дирекциите „Бюджет, финанси и административно и информационно обслужване“, „Общинска собственост и устройство на територията“, „Местни данъци и такси и търговска дейност“, „Хуманитарни дейности“. Общинският съвет има 21 членове общински съветници от различни политически сили. Към него действат 7 постоянни комисии – икономическа, бюджетна, комисия по земеделие и опазване на околната среда, по териториално и селищно устройство, комисия по здравеопазване, социални дейности и спорт, комисия по образование, култура и права на човека, комисия за предотвратяване и установяване конфликт на интереси. От населените места кметове имат селата Димитровче, Капитан Андреево, Левка, Мезек, Миладиново, Момково, Мустрак, Пъстрогор, Райкова могила, Сива река, Сладун, Студена. Останалите села се управляват от кметски наместници – Михалич, Костур, Генералово, Дервишка могила, Маточина, Щит, Варник, Чернодъб.

Организационната структура на общинската администрация в община Свиленград се урежда в Устройствения правилник (УП), който регламентира организацията на дейността и функционалните задължения на административните звена. Правилникът е утвърден със Заповед № 233 от 21.02.2014 г. на кмета на община Свиленград.

До 2015 г. общината запазва своята финансова стабилност. Разпределението на бюджетните средства е съобразено с приоритетите, заложи в нейното управление. Общата стойност на бюджета за последните четири години е 60, 680 млн. лева. Всяка година бюджетът е проверяван и заверяван от Сметна палата без резерви., общината няма наложени актове след извършвани проверки от различни одитиращи институции. Редовно се изплащат възнагражденията на служителите в администрацията. Проведени са над 300 обществени поръчки по проекти и общински дейности без обжалвания и спиране на процедурите.

Активно се усвояват **средства от европейските фондове**. Спирането на плащанията от ЕС по ОП „Околна среда“ е едно от предизвикателствата при управлението на финансовите потоци по най-големия проект на общината за изграждане на пре-

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

чиствателна станция и ВиК инфраструктура. С гъвкави решения за мостово финансиране от фонд ФЛАГ и оптимизиране на общинските разходи проектът е изпълнен изцяло. Укрепването и повишаването на административния капацитет е постигнат с реализирането на няколко проекта по ОП "Административен капацитет". По проект „**Мониторинг на местни политики за развитие и подобряване на процеса на стратегическо планиране в община Свиленград**” се разработени местни стратегически документи, приети с Решения на ОбС- Свиленград, въведена е единна система за мониторинг, контрол и последваща оценка при тяхното изпълнение. Капацитетът на органите на управление и служителите на общинската администрация за мониторинг и контрол върху изпълнението на стратегически документи за периода 2014 – 2020 г. е повишен чрез проведено обучение. По проект „**Повишаване на компетентността и ефективността на общинска администрация - Свиленград чрез обучения за професионално развитие, по ключови компетентности и чуждоезиково обучение**” се повишава ефективността при изпълнението на функциите и задълженията на служителите. По проект „**Укрепване на административния капацитет и по-ефикасно управление в общинските администрации на Любимец и Свиленград**” е направен функционален анализ на общинските структури на Свиленград и Любимец съгласно Единната методология за функционален анализ и са разработени нормативни документи за подобряване организацията, работните процеси и координацията на тези общински администрации. По проект „**Обучения за повишаване на квалификацията на служителите в администрацията на Община Свиленград**” 168 общински служители са преминали обучение по чужди езици и обучение по различни компетентности.

С цел развитие и поддържане на градската среда е подготвен **Интегриран план за градско възстановяване и развитие до 2020 г.** Неговата цел е трайно преодоляване на икономическите, екологичните и социални проблеми на града и постигане на устойчиво градско развитие чрез прилагане на интегриран подход при решаване на проблемите. В него се предвиждат изпълнение на 41 проекта на обща стойност 60 624 000 лв. Това финансиране ще се търси по останалите оперативни програми, ПРСР и други външни източници.

През 2014 г. е приет **Общ устройствен план на град Свиленград**, чието създаване е финансирано със средства от бюджета на общината. Планът дава визия за града за следващите 25 години. Той е основата, на която общината може да търси финансиране за различните обекти, които смята да изпълни. Целта на устройствения план е да се уреди застрояването в имотите, които са извън регулация и да се постигне обединяване в един общ комплекс. Обхванати са всички съществуващи в момента преторедени имоти и се предвижда обединяване с нови. Изработено е задание за Общ устройствен план и на всички села в общината.

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

В общината има създаден **Регистър на етажната собственост** с форма на управлене Общо събрание на съсобствениците. Към момента на територията има 50 регистрирани сдружения, създадени за реализация на мерки за енергийна ефективност на обществени и много-фамилни жилищни сгради. За 9 от тях има сключени договори за финансиране с Българска банка за развитие. Също така има сключени договори за още 9 сдружения финансирани по Оперативна програма Региони в растеж 2014-2020г. За 9 вече има избрани изпълнители и се извършва техническо и енергийно обследване. Три от тях са въведени в експлоатация.

Ежегодно се актуализира и поддържа системата за качество ISO. Разработените вътрешни правила и процедури за мониторинг, одит и контрол се актуализират и усъвършенстват. Проектният капацитет на общината е на ниво висок професионализъм, за което говорят успешно създадените, спечелени и реализирани общо 35 проекта за отчетния период. Служителите на администрацията продължават да се развиват и да работят по изискванията на новия програмен период 2014-2020 г.

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

Население и демографски тенденции

Населението на територията на МИГ Свиленград Арел по данни на НСИ към 31.12.2015 г. е **22 452 души** (22798 през 2014 г.), с което общината се нарежда на четвърто място в област Хасково. По брой на населението самата област Хасково е на 11-о място в страната. Към края на 2015 г. в областта живеят малко над 236 383 души (237664 през 2014 г.), като 72,5% от тях са в градовете. Хасково е сред шестте области в България, в които коефициентът на механичен прираст е положителен през 2014 г., т.е. в тези области броят на заселващите се е по-голям от този на изселващите се. С такъв механичен прираст са и областите Варна, Бургас, София, Кърджали и Стара Загора, като само в първите три имиграцията поддържа и по-благоприятни стойности на коефициентите на възрастова зависимост спрямо общите коефициенти за страната. Като общ резултат обаче, в община Свиленград и в цялата област Хасково през годините се наблюдава трайна тенденция към спад на населението, която се обуславя от високия отрицателен естествен прираст, който достига до $-8,7$ през 2014 г. Коефициентите на възрастова зависимост също са влошени спрямо средните стойности за страната, като през 2014 г. населението на 65 и повече години е около 1,5 пъти повече от населението до 14 години и около една трета от работоспособното население на 15–64 години. Такава е демографската картина и в цялата страна, като е само относително по-добра в регионите, в които има по-голяма инвестиционна и бизнес активност, повече възможности за работа и по-високи доходи.

Брой и гъстота на населението

Както вече беше отбелязано, населението на територията на МИГ намалява, като динамиката показва тази трайна тенденция във всички населени места в общината. В периода от 2009-та до 2015-та намалението в цялата община Свиленград е с около 1700 души и се движи в рамките на около 7%.

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Брой население	24 142	23 867	22879	22 816	22 774	22 798	22 452

Източник НСИ, 2016

Относителният дял на населението на община Свиленград към общия брой на населението на област Хасково се запазва постоянен в рамките на периода. Населението на областта е разпределено в 11 общини. Най-голяма по брой население е община Хасково, където са съсредоточени 38,4% от населението на областта, следвана от Димитровград и Харманли. Община Свиленград включва 9,4% от цялото население

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

на областта и е на четвърто място по численост. По темп на намаляване на населението Свиленград се нарежда след общините Тополовград, Ивайловград, Димитровград и Минерални бани.

Гъстотата на населението в община Свиленград е 32,6 д/кв. м, слабо населена спрямо общата гъстота за област Хасково – 42,7 д/кв. м и тази за страната – 65, 3.

Страната Област Община	Гъстота на населението на кв. км	Населени места - бр.	Градове - бр.	Села- бр.	Кметства - бр.
България	65,3	5266	257	5009	2008
Хасково	42,7	261	10	251	93
Свиленград	32,6	24	1	23	4

Източник НСИ 2014 г.

Разпределението на жителите на територията на МИГ Свиленград Ареал също отговаря на общите за страната тенденции и е в полза на градското население – 79,3%, а останалите 20,7% живеят в селата. Спрямо предходните години относителният дял на градското население намалява с 1,9%. Селското население намалява със значително по-бързи темпове – с -32, 8%. Тези данни показват, че на фона на относително стабилното демографско развитие по отношение на числеността на живеещите в града, налице е по-проблемно демографско развитие на останалите населени места в общината. По отношение на половата структура, броят на мъжете и жените е почти изравнен, с лек превес в полза на жените, което също е характерна тенденция за цялата страна. Броят жени, който се пада на 1000 мъже е 1042. Населението към 31.12.2015 г. в областта и общината, по местоживееене и пол е както следва:

Област Община	Общо			В градовете			В селата		
	всичко	мъже	жени	всичко	мъже	жени	всичко	мъже	жени
Хасково	236 383	115 779	120 604	170 267	82 848	87 419	66 116	32 931	33 185
Свиленград	22 452	11 112	11 340	17 882	8 849	9 033	4 570	2 263	2 307

Източник НСИ, 2016

Територията на МИГ Свиленград Ареал се състои от 24 населени места, от които един град – общинският център и 23 села. Както се вижда от таблиците, населението е неравномерно разпределено териториално, като основната част от него е съсредоточена в град Свиленград и няколко по-големи села, разположени по големите пътни

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

артерии. Град Свиленград е единственото населено място с население над 5000 души. По брой на населението непосредствено след административния център се нареждат с.Капитан Андреево (846 д.), с.Момково (676 д.), с. Студена (557 д.) и с.Левка (431 д.). Осем са населени места с население под 100 души- с. Варник, с. Дервишка могила, с. Костур, с. Лисово, с. Маточина, с. Михалич, с. Пашово, с. Равна гора, с Чернодъб. По данни на НСИ не малка част от тях са застрашени от обезлюдяване, като причини за това са безработицата, миграцията, в т. ч. и емиграцията в чужбина, както и липса на основни услуги за населението. Най-застрашени са селищата, разположени покрай турската граница, а тяхното демографско състояние е резултат от изолацията на граничните села в продължение на почти половин век. Броят на населението на територията се определя както от икономическите процеси и административно-териториалното разпределение, така и от естествения и механичен прираст на възпроизводство.

Възрастова структура

Изразената тенденция в рамките на МИГ Свиленград Ареал е и общата за страната към застаряване на населението. Това се отнася най-вече за малките населени места, чиито спад на население е по-висок от средното за градовете в областта. Като резултат се наблюдава влошаване на възрастовата структура, загуба на активно младо население и съответно загуба на работна сила. Като следствие инвестиционната активност в селата е незначителна, доходите са по-ниски, а нивата на безработици по-високи. По данни на преброяването от 2011г. лицата под 15-годишна възраст в община Свиленград са 2 928 души, или 12.7% от населението на областта. Населението във възрастовата група 15-64 години е 15 602 души (67.8%), а лицата на 65 и повече години са 4 474 души (19,4%). През 2015-та година, съотношението в проценти относително се запазва с лек превес на възрастното население над това в трудоспособна възраст – под 15 годишна възраст са 3 306 лица (13,9%), между 15-64 години са 13 689 (62,1%), а над 65 и повече години са 5 457 (24%) души. Наблюдават се две тенденции – увеличаване броя на децата, което е положително в дългосрочен аспект, а в краткосрочен натоварва системата на социалните услуги и увеличаване броя на възрастните спрямо активното население, което създава проблеми, свързани с текущото състояние на работната сила и отново със социалните системи. Увеличаването на броя на лицата от двата специфични възрастови контингента затруднява нормалното функциониране на обектите на образованието – детски заведения и училища и от друга страна, създава предпоставки за нарастване необходимостта и обхвата на здравните услуги и грижи. Намалването броя на работната сила в условия на динамичен пазар на труда с постоянно променящи се изисквания към квалификацията и професионалните умения на заетите поражда необходимостта от непрекъснато повишаване на общия потенциал и учене през целия живот на работната сила, тъй като

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

днешната структура на населението ще определя възпроизводството на населението и на работната сила през следващите десетилетия.

Етническа структура

Един от показателите на демографския процес е етническата структура на населението - размер на малцинствените групи. Етническият състав се установява чрез самоопределение на анкетираните лица, извършено при последното официално преброяване от НСИ през 2011 г.. На територията на община Свиленград живеят различни по етническа принадлежност и вероизповедание групи. На доброволния въпрос за самоопределяне по етническа принадлежност са отговорили общо 21 217 души, или 92% от анкетираните.

Лица отговорили на доброволния въпрос за етническа принадлежност	Етническа група								Не се самоопределят	
	Българска		Турска		Ромска		Друга			
	брой	%	брой	%	брой	%	брой	%	брой	%
Общо отговорили 21217	19069	89.88	316	1.49	1700	8.01	62	0.29	70	0.33

Източник НСИ, преброяване 2011

Според данните на НСИ, най-многобройната етническа общност в МИГ Свиленград Арел е българската. Към нея се причисляват 19 069 души или 89,9% от отговорилите, като това я нарежда сред общините в област Хасково с най-висок дял на населението от българската етническа група, непосредствено след общините Димитровград (90.8%) и Тополовград (90.3%). Общо за област Хасково относителният дял на българската етническа група е 79.4%.

Ромският етнос е втори по численост, като към него са се самоопределили относителен дял от 8,01%, а за област Хасково относителният дял е 7.0%. Най-голям е делът на ромите в общините Симеоновград - 19.0%, и Любимец - 16.0%. С най-нисък дял са общините Ивайловград (1.0%) и Маджарово (1.6%). Продължава тенденцията част от гражданите от ромски произход да се самоопределят като българи, турци или други, което прави информацията приблизителна. Значителна част от родените през последните години деца са от ромски произход. Сред живеещите в община Свиленград, самоопределили се като роми, относителният дял на децата и младежите на възраст 0-19 год. е 37.35%, за сравнение тази възрастова група при гражданите, самоопределили се като българи е с относителен дял 14.92%. В резултат на значително по-високата раждаемост сред жителите, самоопределили се като роми, ромските деца и младежи заемат все по-голям относителен дял в ниските възрастови групи.

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

Сред всички деца на възраст 0-9 години 18.29% са роми, а сред възрастовата група 10-19 години дялът на ромските младежи е 16.56%.

Турският етнос наброява едва 316 души от самоопределилите се, като относителния дял на тази етническа група е 1,5%, значително по-нисък от тази за областта (12.5%).

Образователна структура

Образователната структура на населението на територията на МИГ Свиленград Ареал също е сравнително неблагоприятна спрямо тази за страната, но въпреки това конкурентна на тази в областта. Дялът на населението в област Хасково на 25–64 години с висше образование за 2014 г. е 19,2%, което е по-ниско спрямо страната, но все пак се увеличава спрямо предходните години. В общината и областта няма седалище на университет, а броят на студентите е едва 289 през 2014 г. По данни на НСИ, относителният дял на лицата с висше образование в община Свиленград е 15.7%, по-висок дял от този за област Хасково (14%). Дялът на лицата със средно образование е 41,1%, с основно -24,8%, с начално и незавършено начално – 16,7%.

	Висше	Средно	Основно	Начално и незавършено начално	Никога не посещавал училище
България	19,6	43,4	23,1	12,6	1,2
Област Хасково	14	41,4	27	15,5	1,8
Община Свиленград	15,7	41,1	24,8	16,7	1,5

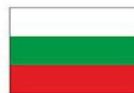
Източник НСИ, Преброяване 2011

Разпределението между градското и селското население отново е неравномерно – в селата преобладава дялът на тези с основно и по-ниско образование – 66,8%. Основен проблем е и ниското образователно равнище сред малцинствените групи – 53,8% от тях са с начално и незавършено начално образование, 11% никога не са посещавали училище.

Въпреки доброто си място по отношение на образователната структура на населението спрямо другите общини в областта, в сравнение с общата за страната, тя е значително по-неблагоприятна. Относителният дял на висшистите и на тези със средно образование е с около 4% по-висок за страната, а този на населението с основно и по-ниско образование пък е по-висок за общината. В последните години се наблюдава тенденция към нарастване на образователното равнище, но предимно за град Свиленград, в който са съсредоточени 94,2% от висшистите. Общината е на второ

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

място в областта по дял на висшето образование – 15,7%, изпреварвана само от община Хасково - 17,9% висшисти. С най-неблагоприятна образователна структура в това отношение са общините Стамболово – 4,2%, Симеоновград – 6,3% и Маджарово – 6,9%. Относителният дял на неграмотните лица в общината е 1,5%, сравнително нисък за областта, в която неграмотните са 2,1%

Община Свиленград, както и цялата област Хасково изпитват известен недостиг на преподаватели в основното и средното образование – на един учител се падат по 14,5 ученици през 2014 г. Нетният коефициент на записване в V–VIII клас, макар и да показва по-добро от средното обхващане на децата от образователната система, спада до 80,5% през 2014 г., а относителният дял на напусналите образователната система се задържа около 2,5% през 2011–2013 г. Оценка от матурата по български език и литература в областта остават стабилни през годините (4,1 през 2015 г.), но процентът на неиздържалите се покачва – през 2015 г. оценка под „среден“ 3 по български език и литература са получили 9,2% от учениците.

Демографски процеси – естествен и механичен прираст

Тенденцията на намаляване на населението на територията на МИГ Свиленград Ареал е резултат от ниската раждаемост, високата смъртност и съответно високия отрицателен естествен прираст, вътрешните миграционни и емиграционните процеси. Причината за влошените демографски показатели е общото социално-икономическо състояние на страната и в частност – на региона. Основна причина за миграцията пък е липсата на професионална реализация на територията за високообразованото население, което е особено остро изразено сред младите хора.

Естественият прираст на населението е отрицателен за 2015-та година, макар че коефициентът намалява, в сравнение с предходни години и е по-нисък в сравнение с този за областта, но това се дължи и на по-малкия брой население в абсолютни стойности. Коефициент на раждаемост (брой родени на 1000 д. от населението) за област Хасково е – 9,1, за град Свиленград е -8,5, а за цялата община Свиленград е – 8,7. Ако се съпоставят данните за средногодишния коефициент на раждаемост - в град Свиленград 9,5‰, за градовете в страната същият е 8,9‰, а за градовете от област Хасково – 9,7‰., посочените сравнителни данни, показват че тези за гр. Свиленград не се различават съществено от стойностите му за градовете в страната и в област Хасково и проблемът е главно в селата. При другия важен демографски показател свързан с естественото възпроизводство – смъртността е налице тенденция на стабилизиране на броя умиралия. Те обаче продължават да са повече от ражданията, което в крайна сметка формира макар и ниския, но отрицателен естествен прираст на населението. Коефициентът на смъртност, съпоставен с този в градовете на

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

страната и в градовете от област Хасково води до същите констатации, които са валидни и за коефициента на раждаемост. При средногодишен коефициент на смъртност за град Свиленград 10,5‰, за градовете в страната този средногодишен коефициент е със стойност 11,7‰, а за градовете в област Хасково – 12,1‰, като големите разлики идват отново от малките населени места. Данните към 31.12.2015, според НСИ са:

Области Общини	Живородени			Умрели			Естествен прираст		
	всичко	момчета	момичета	всичко	мъже	жени	всичко	мъже	жени
Хасково	2 164	1 103	1 061	4 034	2 069	1 965	-1 870	-966	-904
Свиленград	196	92	104	366	195	171	-170	-103	-67

Източник НСИ, 2016 г.

За **механичния прираст** основно значение имат мотивите за външната и вътрешната миграция. През последните години те продължават да се свързват с осигуряване на трудова заетост, с по-високи доходи и по-висок жизнен стандарт, като тази мотивация се допълва и от стремежа за образователна и професионална реализация. В голяма степен напускащите общината са млади хора, които след получаване на образование не се завръщат в родните места поради липса на възможности за социална и професионална реализация. По тези причини в съответствие с тенденциите за областта и страната, територията отчита и отрицателен механичен прираст. Механичното движение на населението до 31.12.2015-та е както следва:

Области Общини	Заселени			Изселени			Механичен прираст		
	общо	мъже	жени	общо	мъже	жени	общо	мъже	жени
Хасково	7 289	3 872	3 417	6 700	3 340	3 360	589	532	57
Свиленград	389	209	180	565	280	285	-176	-71	-105

Източник НСИ, 2016

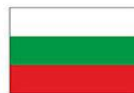
Макар че през 2014 и 2015г. в област Хасково механичният прираст се подобрява и става положителен, в общината запазва отрицателните си стойности, като основна причина за това е миграцията от селата. Значение за качествените характеристики на населението, както и за работната сила има и средногодишният брой живеещи. Той се определя от редица фактори като временна миграция заради образование или работа, сезонна заетост. За 2015-та данните са:

Области Общини	Средногодишно население		
	общо	в градовете	в селата
Хасково	237 024	171 263	65 761
Свиленград	22 625	18 009	4 617

Източник НСИ, 2016 г.

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

СЪСТОЯНИЕ НА МЕСТНАТА ИКОНОМИКА

Обща характеристика – макроикономически показатели

Възстановяването на областите в България от икономическата криза през 2009 г. постепенно се ускорява, като през 2014 г. брутният вътрешен продукт (БВП) на страната достига предкризисното си ниво. Процесът на възстановяване е с различни темпове в отделните области, като в област Хасково протича тромаво и доходите остават ниски в сравнение с тези в страната. През последните две години се увеличават икономическата активност и заетостта, а безработицата отбелязва спад. Преките чуждестранни инвестиции (ПЧИ) остават много ниски, като дори се наблюдава отлив на чуждестранни капитали през 2012 и 2013 г. По ПЧИ за 2011 г. община Свиленград е на второ място в областта с 45356,2 хил. евро, изпреварвана само от община Димитровград (55706,3 хил. евро). В останалите общини ПЧИ са малко или напълно липсват. По тази причина областта се характеризира и с относително малко на брой действащи нефинансови предприятия спрямо населението. Към края на 2013 г. Хасково е сред областите привлекли под 1000 евро на човек с натрупване, или над три пъти по-малко от това за страната. Икономиката на областта остава сред сравнително най-бедните в страната. В края на 2013 г. БВП на човек от населението е 6136 лв. спрямо близо 11 283 лв. за страната. Доходите се възстановяват бавно през последните години, като в тях се открояват високите доходи от самостоятелна заетост и от пенсии. Средната брутна заплата на нает в областта е сред най-ниските в страната – 6581 лв. през 2014 г. Разходите за придобиване на ДМА също са на много ниски нива, като за 2013 г. те са едва 209 млн. лв., а за 2014 – 321,2 млн., от които 205,5 млн. в частния сектор. Индустириалният сектор в областта (26,06 %) е малко под средното ниво за България (29,5 %). Делът на аграрния сектор (11,03 %) е много над средното за страната (4,9 %) и Южен централен район, за който това е традиционно значим отрасъл.

Другият фактор, който влияе на икономиката - усвояването на европейски средства от общините в областта се засилва, като изплатените средства достигат близо 115 млн. лв. към 31 януари 2015 г. Най-добрите примери в областта по усвояване на европейски средства спрямо населението са община Свиленград - 75 млн. лв. и община Маджарово - 1,5 млн. лв.. Изплатените средства на областния център Хасково са 36 млн. лв. Най-лошите примери са общините Симеоновград и Тополовград с изплатени суми под 0,5 млн. лв.

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

Отражение на икономическите процеси в страната и в областта се наблюдава и на територията на МИГ Свиленград Арел. Въпреки кризата, нейната икономика се характеризира със сравнително високи икономически показатели в сравнение с другите общини в област Хасково, като по някои показатели тя е сред първите в областта и е изпреварвана единствено от община Димитровград и община Хасково. Повечето показатели достигат и надминават предкризисните нива почти два пъти.

Показатели за община Свиленград	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Произведена продукция (хил. лв.)	118 815	184 262	157 691	195 484	224 087	314 168	302 774	358 776
Разходи за придобиване на ДМА (хил. лв.)	101 455	121 558	113 936	116 842	113 143	124 227	126 794	139 799
Нетни приходи от продажби (хил. лв.)	227 537	277 556	229 244	276 011	311 339	435 918	417 845	452 678

Източник ТСБ, Хасково, 2016

Обемът на произведената продукция на стоки и услуги на територията на МИГ Свиленград Арел е с непостоянни стойности през годините, с тенденция към плавно нарастване, като през 2014 г. се увеличава с над 200%. Подобна е динамиката при размера на общите нетни приходи от продажби, които през 2014 г. са почти два пъти повече спрямо 2007 г. преди кризата, като средногодишният им темп на изменение бележи ръст от 16 %. Колебливото движение на общите разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (ДМА) се дължи на различни фактори, като най-същественят от тях е достъпът до външно финансиране и банково кредитиране, който през годините от разглеждания период е с непостоянни характеристики по отношение на условия, лихви и т.н. И докато големите компании прибъгват до финансовите пазари за да генерират инвестиции, ресурсът на малките предприятия е ограничен откъм достъпа до финансиране, а на територията на община Свиленград преобладаващи са микро предприятията и малките търговски дружества. Практиката в страната показва, че информацията за възможности за външна финансова подкрепа на малки предприятия много често не достига до целевия контингент и това е една от причините за слабата конкурентоспособност на МСП. Въпреки това, и при разходите за придобиване на ДМА се наблюдава ръст от 22,4% през 2012 г и около 28% през 2014 г. спрямо базовата 2007 г. Както се вижда от данните, по-сериозен спад, който се наблюдава и за трите показателя има само през 2009 г. по време на финансовата криза. Още през следващата година показателите започват да растат, което

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

продължава и до последната година, за която има данни – 2014 г. В макроикономически план това показва положителна промяна в стопанското развитие на територията на МИГ Свиленград Арéal за периода, като е налице своеобразна икономическа стабилност.

В разглеждания период броят на нефинансовите предприятия, регистрирани в община Свиленград се увеличава плавно почти три пъти спрямо 2007 г. и достига 1257 в края на 2012 г., за 2013г. е 1 273, а през 2014 г е 1 276. В общината са съсредоточени 11,3% от нефинансовите предприятия в областта. Община Свиленград не е изключение от тенденцията в национален мащаб в местните икономики на селските общини да преобладават микропредприятията. Това е предпоставка за по-висока безработица, тъй като малките предприятия не могат да задоволят нуждата от работни места.

Община Свиленград	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Микро до 9 заети	487	901	1 117	1 117	1 154	1 172	1 196	1 195
Малки от 10 до 49 заети	6	80	77	73	73	75	69	71
Средни от 50 до 249 заети	-	17	10	10	7	10	нд	нд
Големи с повече от 250 заети	-	-	-	-	-	-	-	-

Източник ТСБ, Хасково, 2016

Както се вижда от таблицата, около 94% от нефинансовите предприятия на територията на МИГ са микро, 6% са малки и под 1% е относителният дял на средните предприятия, липсват предприятия от категорията „големи“. Трябва да се има предвид и това, че по време на финансовата криза по-големи по размер предприятия свиват производствата си и освобождават персонал и съответно се трансформират в помалки. В селските райони, включително и в община Свиленград микропредприятията са основен двигател на икономиката, което до голяма степен се обуславя от по-ниската им зависимост от негативните тенденции в страната и по-добрата им адаптивност към бързо променящата се икономическа бизнес среда. Повечето от тях действат в сферата на услугите и търговията, след тях се нареждат шивашките, трикотажните фирми, тези за производство на хляб и хлебни изделия, цехове за месо и млекопреработка. В тези предприятия обаче е и най-ниска нормата на печалба, както и производителността на труда, съответно добавената стойност. За 2014 г. данните показват, че микропредприятията са около 20 пъти повече от малките предприятия, но произвеждат едва малко повече от половината продукция за територията.

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

Групи предприятия	Брой	Приходи от дейността (хил. лв)	Заети лица	Наети лица	ДМА (хил.лева)
Общо за община Свиленград 2013 г.	1 273	440 136	4 661	3 707	126 794
Микро до 9 заети	1 196	165 696	2 093	1 330	65 721
Малки от 10 до 49 заети	69	115 326	1 424	1 372	41 672
Средни от 50 до 249 заети	нд	нд	нд	нд	нд
Големи над 250	-	-	-	-	-
Общо за община Свиленград 2014 г.	1 276	477 213	4 746	3 867	139 799
Микро до 9 заети	1 195	131 264	2 062	1 289	71 927
Малки от 10 до 49 заети	71	123 734	1 488	1 384	44 300
Средни от 50 до 249 заети	нд	нд	нд	нд	нд
Големи над 250	-	-	-	-	-

Източник ТСБ, Хасково, 2016

Според данните, въпреки затрудненията, в микропредприятията нарастват приходите от дейността, увеличават се ДМА, броят на наетите също се движи нагоре. С нарастването на размера на предприятието се повишава и неговата рентабилност. Следователно, необходимостта от дефиниране на политики, съчетани с пакети от стимули за насърчаване развитието на МСП на територията на МИГ Свиленград Арел е жизненоважна.

Структура на икономиката

Община Свиленград принадлежи към общините със смесен тип икономика, като водещи позиции в структурата на местното икономическо развитие има секторът на транспорта, следван от търговията, услугите и преработващата промишленост. В разпределението на отраслите за последните две години, за които има данни, няма съществена промяна.

Икономически дейности	Предприятия брой	Произведена Продукция (хил. лв)	Приходи от дейността (хил. лв)	Нетни приходи (хил. лв)	Разходи за дейността (хил. лв)	Наети лица (брой)	ДМА (хил. лв)
Община Свиленград (общо за 2014)	1 276	358 776	477 213	452 678	441 310	3 867	139 799
А СЕЛСКО, ГОРСКО И РИБНО СТОПАНСТВО	94	16 944	25 905	14 979	21 913	208	31 319
С ПЕРЕРАБОТВАЩА ПРОМИШЛЕНОСТ	75	40 211	49 299	44 178	44 102	767	24 048
Д ПРОИЗВОДСТВО И РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ЕЛЕКТРИЧЕСКА И ТОПЛИННА ЕНЕРГИЯ И НА ГАЗООБРАЗНИ ГОРИВА	24	5 883	8 010	7 730	7 011	47	20 235

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони

Програма за развитие на селските райони 2014-2020

Е ДОСТАВЯНЕ НА ВОДИ; КАНАЛИЗАЦИОННИ УСЛУГИ, УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИ И ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ	..	..	..	..	..	..	..
F СТРОИТЕЛСТВО	34	8 150	8 635	7 943	7 431	139	1 520
G ТЪРГОВИЯ; РЕМОНТ НА АВТОМОБИЛИ И МОТОЦИКЛЕТИ	559	24 336	116 414	113 742	109 914	689	16 468
H ТРАНСПОРТ, СКЛАДИРАНЕ И ПОЩИ	134	49 448	51 096	49 675	45 806	591	10 354
I ХОТЕЛИЕРСТВО И РЕСТОРАНТЪОРСТВО	122	4 969	7 091	5 769	8 300	370	11 517
J СЪЗДАВАНЕ И РАЗПРОСТРАНЕНИЕ НА ИНФОРМАЦИЯ И ТВОРЧЕСКИ ПРОДУКТИ; ДАЛЕКОСЪОБЩЕНИЯ	7	497	546	533	463	25	224
L ОПЕРАЦИИ С НЕДВИЖИМИ ИМОТИ	40	3 582	4 589	3 621	3 440	61	12 875
M ПРОФЕСИОНАЛНИ ДЕЙНОСТИ И НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ	48	1 455	1 479	1 443	1 028	38	362
N АДМИНИСТРАТИВНИ И СПОМАГАТЕЛНИ ДЕЙНОСТИ	22	2 261	2 308	2 261	2 000	110	372
P ОБРАЗОВАНИЕ	..	..	..	..	..	..	..
Q ХУМАННО ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ И СОЦИАЛНА РАБОТА	27	6 641	6 827	6 588	6 382	209	..
R КУЛТУРА, СПОРТ И РАЗВЛЕЧЕНИЯ	19	193 401	193 813	193 031	182 565	578	4 683
S ДРУГИ ДЕЙНОСТИ	66	580	778	762	536	28	315

Източник, ТСБ Хасково, 2016

Икономически дейности	Предприятия брой	Произведена Продукция (хил. лв)	Приходи от дейността (хил. лв)	Нетни приходи (хил. лв)	Разходи за дейността (хил. лв)	Наети лица (брой)	ДМА (хил. лв)
Община Свиленград (общо за 2013)	1 273	302 774	440 136	417 845	404 638	3 707	126 794
A СЕЛСКО, ГОРСКО И РИБНО СТОПАНСТВО	104	14 909	21 636	11 364	19 482	231	29 591
B ДОБИВНА ПРОМИШЛЕНОСТ	..	..	..	..	..	..	..
C ПРЕРАБОТВАЩА ПРОМИШЛЕНОСТ	75	38 439	45 851	44 184	41 045	710	19 572
D ПРОИЗВОДСТВО И РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ЕЛЕКТРИЧЕСКА И ТОПЛИННА ЕНЕРГИЯ И НА ГАЗООБРАЗНИ ГОРИВА	21	5 300	7 953	7 607	7 617	43	18 670
E ДОСТАВЯНЕ НА ВОДИ; КАНАЛИЗАЦИ-	..	..	..	..	..	..	..

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

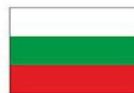
ОННИ УСЛУГИ, УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИ И ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ							
F СТРОИТЕЛСТВО	30	16 884	17 471	17 121	18 216	117	1 750
G ТЪРГОВИЯ; РЕМОНТ НА АВТОМОБИЛИ И МОТОЦИКЛЕТИ	566	19 256	133 456	128 806	127 034	691	18 377
H ТРАНСПОРТ, СКЛАДИРАНЕ И ПОЩИ	131	58 813	61 520	59 155	47 007	579	10 814
I ХОТЕЛИЕРСТВО И РЕСТОРАНТЬОРСТВО	114	3 803	5 788	4 865	6 109	312	5 388
J СЪЗДАВАНЕ И РАЗПРОСТРАНЕНИЕ НА ИНФОРМАЦИЯ И ТВОРЧЕСКИ ПРОДУКТИ; ДАЛЕКОСЪОБЩЕНИЯ	7	700	705	379	384	16	..
L ОПЕРАЦИИ С НЕДВИЖИМИ ИМОТИ	42	4 597	5 158	4 458	3 847	82	13 812
M ПРОФЕСИОНАЛНИ ДЕЙНОСТИ И НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ	42	1 597	1 672	1 645	1 102	42	148
N АДМИНИСТРАТИВНИ И СПОМАГАТЕЛНИ ДЕЙНОСТИ	19	2 438	2 473	2 420	2 338	93	321
P ОБРАЗОВАНИЕ	4	60	64	64	56	4	..
Q ХУМАННО ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ И СОЦИАЛНА РАБОТА	26	5 494	5 534	5 464	5 077	196	2 350
R КУЛТУРА, СПОРТ И РАЗВЛЕЧЕНИЯ	20	129 055	129 646	129 158	124 134	559	3 896
S ДРУГИ ДЕЙНОСТИ	69	512	643	614	455	25	332

Източник ТСБ, Хасково, 2016

По **обем на произведена продукция** водещ е отрасълът „Транспорт, складиране и пощи“, следван от „Преработваща промишленост“ и „Търговия“. През последните години се наблюдава стабилно развитие и в сферата на услугите. Секторът „Селско, горско и рибно стопанство“ заема едва пето място по продукция в икономиката на общината, но е водещ по отношение на инвестициите в ДМА. Наблюдава се известен спад от около 13,8% в дела на произведената продукция в преработващата промишленост. Развитието ѝ се характеризира с неустойчиви темпове в производството на текстилни изделия, машиностроене, малки фирми за производство на напитки и месопреработване. Ключово за развитието на сектора се явява изграждането на индустриалната зона в Свиленград. По **показател на нетните приходи** най-голям е дялът на сектора Търговия, който води и по **броя наети лица**. Въпреки намаляването на дела на селското и горското стопанство, селскостопанският и горски потенциал на общината остава значителен в определени отраслови направления. За развитието на

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

аграрния сектор на територията съществуват изключително добри климатични условия, 80,4% от общата площ е земеделска земя, а регионът се отличава с високата екологична чистота. Налице са условия за изграждане на затворен цикъл в две направления: жито-мелничарство – хранително-вкусова промишленост и фуражна база - животновъдство – месопреработване.

В последните няколко години на територията на МИГ Свиленград Арéal се наблюдава интерес към развитие на бизнеса, свързан с хазартни игри – изградена е инфраструктура с голям капацитет – 4 работещи казина, от 2016 г. в строеж до с. Капитан Андреево е още един голям хазартен център. Увеличават се и инвестициите в сферата на производство и преработка на лозаро-винарски продукти, като в тази област е отчетена и най-съществената външна инвестиция в последните 10 години. Поради благоприятния природен ландшафт – съчетание на релефни форми, климатични и атмосферни условия, е налице засилен инвестиционен интерес към изграждане на алтернативни енергийни източници (предимно фотоволтаици). Въпреки засилената в последните години предприемаческа активност, с икономическите структури се оценяват с ниска степен на развитие, поради ниска честота на създаване на нови бизнеси, ниска степен на интегриране на специфични технологии и ниска степен на запазени и внедрени традиционни производства.

Промисленост и строителство

Структуроопределящ сектор в местната икономика е **преработващата промишленост**, тя е вторият по важност отрасъл след транспорта. Отрасловата структура на промишлеността се формира от производството на текстил и текстилни изделия, трикотаж, металолееене, производство на малки машини и оборудване, дървообработване, производство на целулоза, хартия, хартиени изделия и полиграфически продукти.

На територията на МИГ има и предпоставки за развитие на хранително-вкусова индустрия, на базата на местни суровини и коопериране със съседни държави в рамките на трансграничното сътрудничество. В преработващата промишленост през 2014 г. са обособени 75 предприятия, което е около 5.9 % от броя на всички нефинансови предприятия в общината. По произведена продукция секторът формира 12,8 % от общо произведената продукция, 9.8% от нетните приходи от продажби и 17,2 от разходите за ДМА. Заетите в тази икономическа дейност са 767 души, като спрямо годините преди финансовата криза техният брой намалява с около 26 %.

Въпреки икономическите промени, включително кризата и противоречивите резултати от приватизацията на промишлените предприятия община Свиленград успява да съхрани традиционни за територията производства, като едновременно с това

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

бавно, но поетапно изгражда среда за диверсификация на доходите в непромишлени сектори, основно в контекста на интегрирания туризъм и в транспорта. Изчезването на големите предприятия или модифицирането им в малки, с различен производствен профил производства, разкъсване на връзките между тях, изгубването на експортни позиции имат силно негативни социално-икономически последици. Текущото състояние на преработващата промишленост се нуждае от редица инвестиции за неговото пълноценно реабилитиране и функциониране, така че да се оптимизират условията за затваряне на производствения цикъл в селското и горско стопанство.

Най-голям дял в сектора на преработващата промишленост по отношение на произведена продукция и зает персонал се пада на **текстилната и шивашката промишленост**. Освен производството на текстил, текстилни изделия и трикотаж, предимно малки фирми представят **хранително вкусовата промишленост** - производство на напитки, винопроизводство и месопреработване. Значимите промишлени предприятия са приватизирани и реструктурирани. Загубата на традиционните пазари и липса на нови също оказва голямо влияние върху процесите, които протичат в този отрасъл.

Като цяло промишлеността на територията на МИГ е в процес на преодоляване на доскорошната криза, но тенденциите към нарастване на обема инвестиции все още е несигурен. През последните години икономическият ръст е незначителен. Липсата на свежи инвестиции във фирмите не позволява технологичното им обновление. Въпреки това, финансовите показатели на предприятията от преработващата промишленост нарастват и те продължават да бъдат важен катализатор за функционирането на местната икономика.

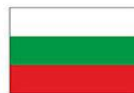
	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Произведена продукция	23978	22817	22 819	27610	38 439	40 211
Нетни приходи от продажби	21267	24144	27358	32596	44 184	44 178
Инвестиции в ДМА	34578	36316	26005	20738	19 572	24 048

Източник ТСБ, Хасково, НСИ, 2016

Както се вижда от данните, стойността на произведената продукция средногодишно се увеличава с около от 5 до 8%, а нетните приходи от продажби с по 9% на година. Показателят за ДМА обаче намалява, което е индикатор за липсата на инвестиции в региона. По отношение на реализацията на произвежданата продукция се наблюдава тенденция на засилване на вноса спрямо износа. Преди повече от 10 години производствата в територията (предимно коприна, тютюн и друга земеделска продукция)

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

са били предназначени за български и чужди пазари, но след цялостното икономическо реструктуриране в страната, тенденцията към намаляване на износа се задържа. Единици са бизнесите, чиято продукция се реализира на външни пазари. Броят на фирмите в сектора на преработващата промишленост е променлив, като през 2014 г. той се връща на предкризисните нива – 75 стопански субекта. Наред с това налице е хаотична поява предимно на малки предприятия на случайни терени, което предизвиква проблеми в устройственото развитие и смесване на несъвместими производства. Като цяло, налице е липса на съвременно оборудване, което води и до неконкурентоспособност при привличането на местни и чужди инвеститори.

Основни стопански субекти в сферата на преработващата промишленост през последните няколко години са: В **металообработване и машиностроене** – ЕТ ”Петър Бабов” - производство на метална дограма за строителството, Сакар трейдинг (Сакар-Истра) – приватизираният завод "Сакар", единственото по рода си на Балканския полуостров предприятие, което е специализирано в производството на водопроводна месингова арматура, Унимет - 73 АД – производство на механизми за дивани и мека мебел, Техносис инженеринг ООД – полирани детайли за парапети от неръждаема стомана, Мулти композайт системс ООД – производство на автомобилни части и аксесоари за пикап. В сферата на **дървообработването** – Солотекс-2, ООД - производство на дограма, конструкции и детайли от дървен материал за строителството, Румен Русев ЕТ - разкрояване, рендосване и импрегниране на дървен материал, Чанита мебел, ЕООД - производство на мебели, Сандра мебел, Енертон ООД – мебели. В сферата на **производството на текстил и тъкачеството**: Мира ООД – производство на мъжки ризи и дамски блузи, Силтекс ООД - производство на конфекция, Коприна ЕООД – първото в страната предприятие за първична преработка на пашкули и производство на тъкани от коприна, понастоящем, най-голямото и единствено в страната предприятие за производство на копринени и копринен тип тъкани, предназначени за хастари и платове, Филтекс 97 АД – производство на конфекция. В **хранително –вкусова и преработваща промишленост** : Бурденис 93 - месокомбинат, производство на над 90 вида месни продукти, Витта фуудс - производство и дистрибуция на замразени тестени изделия, предприятието е купено от Белла България, Холдинг Сакарци АД, които освен другата си дейност, притежават цех за производство на тестени изделия – макарони, фиде, юфка и др., Ангел Сарандиев 2010, ЕООД - месокомбинат Сарандиев за производство на колбаси, Катаржина Естейт – производство на вина.

Ключови за развитието на сектора се явяват и двете индустриални зони на територията на МИГ. **Индустриална зона– Свиленград** дава възможност на общината да провежда целенасочена икономическа политика към диверсифициране на местната

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

икономическа база за производства и услуги с по- висока принадена стойност. Зоната се изгражда от 2007 г. по проект по програма ФАР “Развитие на индустриалните зони”, координиран от МРРБ. Към края на 2010 г. има частично изградена довеждаща инфраструктура и въпреки проблемите с терена и намирането на инвеститор, от 2013 зоната е действаща. Общата площ на зоната е 103 653 кв.м. , местоположението е на 3 км от българо-гръцката и на 28 км от българо-турската граница, има планове зоната да се използва за складове, фабрики, магазини и логистични центрове. **Свободна зона - Свиленград** е собственост на националната компания „Индустриални зони“ (държавна) и предлага голям спектър от услуги за фирмите-клиенти, които ползват зоната и като център на своята търговска дейност: монтаж, демонтаж; пакетиране, етиктиране и разфасовка; секретарски услуги; съвременни комуникации; конферентни зали и офиси; технически контрол; като митнически агент предлага представителство пред митническите власти, транспортиране, спедиция, застраховки и уреждане на др. административни процедури и формалности; товароразтоварни услуги; банково обслужване и др. Разположена е на 2 км от българо - гръцката граница и на 50 км от железопътната връзка България–Гърция и България – Турция, с директен достъп до Пан-Европейски транспортен коридор номер 10. Наличието на двете зони е и една от причините, индустрията да бъде териториално разположена в общинския център, разчитайки на изградената производствена инфраструктура, традициите, работната ръка и на други фактори и предпоставки.

Секторът „**Строителство**“ бележи спад на показателите си в последните години и от дял около 6% от общата произведена продукция намалява до 2,2% през 2014 г. и има ролята на допълващ отрасъл. Строителството е функция от инвестиционната политика, провеждана в общината и състоянието на общинската икономика. Поради тази причина, последствията от икономическата криза се отразяват изключително остро на строителния бизнес и въпреки временното увеличаване на показателите през предходните години, през 2013 и 2014, секторът не заема особени позиции в общата икономическа картина. Макар че претърпява сериозни сътресения , на територията на МИГ продължават да функционират някои от строителните фирмите - Нил - Никола Динков ЕТ, Екострой ЕООД, Сигма билд къмпани ЕООД, Ем Джи Ен груп ЕООД, Марвал инвест ООД, Екоинженеринг ЕООД, Спринг-Д, ЕООД, Марстен ООД, Бурденисстрой 97, ООД и др.

Селско и горско стопанство

Отрасълът „Селско, горско и рибно стопанство“ се очертава като един от перспективните за развитие на територията на МИГ Свиленград Ареал. През 2014 г. в него са регистрирани 94 стопански субекта, произведената продукция е на стойност 16, 944 млн. лв., нетните приходи са 14, 979 млн. , а заетите – 208 лица. Секторът е на

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

първо място в общината по инвестиции в ДМА - 31, 319 млн. Сред благоприятните условия за развитието на земеделския сектор са мекият климат, почвената покривка и подходящият релеф - равнинен, хълмист и нископланински, екологичната чистота на района, поради отсъствието на промишлени замърсители, включването на голям процент от земите в Натура 2000. Земеделските територии заемат повече от две трети от територията на общината, а към тези фактори за развитие трябва да се отнесат и производствените традиции и опит на населението в отглеждането на пшеница, ечемик, слънчоглед, както и в лозарството и овощарството, и отчасти на млечното животновъдство. Както се вижда от данните, показателите на отрасъла нарастват непрекъснато през последните години.

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Произведена продукция	8404	8365	11436	14055	14 909	16944
Нетни приходи от продажби	7486	7383	9471	13195	11 364	14979
Инвестиции в ДМА	18489	22414	24081	28116	29 591	31319

Източник ТСБ, Хасково, 2016

Произведената продукция се увеличава средногодишно с 9%, а нетните приходи с 19%. Увеличаването на постоянния размер на ДМА илюстрира осъзнаването на необходимостта от модернизация на мощностите с цел повишаване конкурентоспособността на произведената продукция. По данни на НСИ, земеделската земя в общината е 528 478 дка или около 78% от общата площ.

Общо:	Земеделска	Горска	За други цели
700 316	528 478	126 767	45 071

Източник НСИ 2014 г.

По данни на ОС „Земеделие“-Свиленград за баланса и начина на трайно ползване на земеделските земи на територията на МИГ към 2014 г. с най-голям дял в селскостопанския фонд са нивите – 253 128 дка (44,6%), мери и пасища –108 159 дка (19%), залесена територия 62 608 дка (11%), лозя – 23 394 дка (4,1%), дървопроизводствени площи - 20 588 дка (3,6%) и др. В землищата е изградена мрежа от микроязовири и напоителна система, но в настоящия момент не се използва. Тази система, съгласно статистическите данни, може да напоява близо 34 хил. дка. През изминалия програмен период е извършен текущ ремонт – отстраняване аварии на поливни системи в селата Пъстрогор, Младиново, Кап. Андреево, Студена, Костур, Мустрак, на обща стойност 47 186,58 лв. Селскостопанските пътища и прокари заемат около 4.5% от територията.

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

Растениевъдството показва значителен превес над животновъдството, а номенклатурата на отглежданите култури до голяма степен е обусловена от климатичните условия и релефа, като традициите са свързани с отглеждането на пшеница, ечемик, слънчоглед, царевица. От техническите култури най-много отглеждани са слънчоглед, памук и тютюн. В цялата Хасковска област, включително и в МИГ Свиленград Арел има изключително благоприятни условия за отглеждането на масиви от трайни насаждения - ягоди, малини, вишни, череши, кайсии, праскови, ябълки и бадеми. Условията в района са подходящи и за производство на грозде. Важна структуроопределяща и традиционна техническа култура е тютюнът. В последните години се очертава траен интерес от страна на турски и гръцки предприемачи към производство на гъби - продукция с големи експортни възможности. От данните за областта, базирани на сбора по общини, може да се направи извод, че е налице определено териториално разпределение на отделните групи земеделски култури. Това е продиктувано от климатичните и почвени особености, а така също и от възможността за комасиране на земеделските площи. Рязка граница се наблюдава в преобладаващите култури в равнинната и планинска част на областта. Като цяло доминирани в отглеждането на зърнено-житни култури са общините Димитровград, Хасково, Харманли, Симеоновград. Водещи в зеленчукопроизводството и отглеждането на трайни насаждения са общините Любимец, Свиленград, Харманли, Димитровград. Отглеждането на ориенталски тютюн има традиции в областта, като основно е застъпено в полупланинските части на общините - Стамболово, Минерални Бани, Ивайловград, Тополовград, Свиленград и Хасково.

Зърнено-житните култури на територията на МИГ Свиленград Арел през 2013 г. заемат около 81 800 дка. По нататъшното развитие на селското стопанство е в насока уедряване, механизирани, както и увеличаване и модернизация на складовата база. Налице са условия за изграждане на затворен цикъл в две направления: жито-мелничарство – хранително-вкусова промишленост и фуражна база – животновъдство – месопреработване. През 2013 г. заетите площи със слънчоглед са около 31 740 дка. Тютюнът е важна структуроопределяща и традиционна техническа култура в Свиленградска община. Основно се отглеждат два вида тютюн - ориенталски (около 3,5 хил.дка) и едролитен Вирджиния (около 0,5 хил.дка), а също и Бърлей. На територията на общината са засадени общо 22 658 дка лозови насаждения, в т.ч. винени 20 006 дка и десертни 2 652 дка. Благоприятните почвено-климатични условия обуславят изграждането на пълен, затворен лозаро-винарски цикъл - лозарство-бране на грозде-производство на вино. Голямо предимство на общината е и това, че тя е район с най-много слънчеви дни за оранжерийно производство на ранни, скъпи зеленчуци и плодове. Тази дейност може да бъде бързо развита след добър маркетинг за пазарите и перспективните сортове зеленчуци с оглед на сезонното търсене по региони,

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

а също и за износ. Засетите площи с пресни зеленчуци и плодове през 2013 г. възлизат на 2 551 дка, а общото производство е 5 676.3 тона. От засетите площи 1 430 дка са засадени с дини и 426 дка с пъпеши. Силно намалява обаче производството на зеленчуци. Големите зеленчукови градини са напълно ликвидирани.

Основни култури	2010г.		2011 г.		2012 г.		2013 г.	
	дка	тона	дка	тона	дка	тона	дка	тона
Пшеница	79 606	16 142.3	57 500	18 400	5711.0	18649	61 620	20 334.6
Ечемик	15 560	4 104.7	18 010	5 763	1 6928	5 659	18 900	6 615
Царевица	420	252	420	159	130	49.4	150	90
Слънчоглед	25 800	3 870	21 360	2 029	29 400	2 205	31 740	4 761
Рапица	3 700	561.4	5768	1 759.2	5 190	1 043	5 350	1 070
Тютюн	8 400	1 344	7300	104.9	6135	472	6 160	924
Картофи	180	144	100	80	45	54	30	17.1
Домати	410	176	300	306	600	300	450	202.5
Дини	1 500	3 750	1430	5791.5	700	4 900	1 430	5 148
Пъпеши	400	240	520	520	480	336	426	170.4
Лозя	21282	1803	22 658.1	6394.6	22 658	10 808	22 658	10 808

Източник ОС „Земеделие“, Свиленград

На територията на МИГ има силни традиции в тютюнопроизводството и отглеждането на технически и маслодайни култури, но в последните години продукцията им бележи спад. Основен проблем е маломерността и разпокъсаността на земеделските земи и високият процент на неизяснени въпроси за собственост на земите, поради което е налице ниска степен на организацията и реализацията на продукцията. Ограниченият достъп до пазари също е сред пречките за развитие на сектора. Необходимо е осъществяване на директни продажби на произведената свежа продукция в територията чрез създаване на борса, тържище или директно договаряне с търговски и туристически обекти, а също затваряне на производствения цикъл и предлагане на обработени суровини. Сред факторите, ограничаващи развитието на земеделието е и недостигът на финансови средства за уедряване и модернизиране на производството. Наблюдава се и слаб интерес на производителите към възможностите за сдружаване.

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

Според данните от последното преброяване на земеделските стопанства от МЗХ през 2010 г. отчетеният размер на използваната земеделска площ (ИЗП) на територията на общината възлиза на 207 368 дка. Средният размер на ИЗП в община Свиленград е 87.6 дка при 80.2 дка за цялата област Хасково и при среден размер за страната от 101.3 дка. Стопанствата, които обработват над 500 дка ИЗП са 64 бр. и обхващат 75% (155 575 дка) от общата ИЗП на областта. Земеделските стопанства, които обработват до 10 дка, са 1 440 бр., но обработват само 2,1% (1 190.3 дка) от ИЗП.

Стопанства с ИЗП			Размер на ИЗП										
			0 дка		0-10 дка			10-20 дка		20-100 дка		100-500 дка	
Брой общо	ИЗП в дка	Сред на ИЗП	Брой стоп.	Брой стоп.	ИЗП (дка)	Брой стоп.	ИЗП (дка)	Брой стоп.	ИЗП (дка)	Брой стоп.	ИЗП (дка)	Брой стоп.	ИЗП (дка)
2 368	207 368	87.6	66	1 440	4 390.9	298	4 053.8	439	18 298.5	127	25 049.3	64	155 575.5

Източник МЗХ, Агростатистика

С тези показатели Свиленград се нарежда сред общините в областта с най-голям дял от ИЗП (15%), като е изпреварена единствено от община Димитровград (ок. 22 %) и община Хасково с 20%. С най-голям брой земеделски стопанства е община Хасково – 3 633, което представлява 20% от всички стопанства в областта, следвана от община Свиленград – 2 368 стопанства или 13% от общия брой стопанства. Противоположните структурни процеси, ускорявани най-вече под влияние на прилагането на общата селскостопанска политика (ОСП), водят до уедряване на земеделските стопанства както в областта, така и на територията на МИГ Свиленград Арел. С нарастване на общия размер на ИЗП в резултат на активизиране търсенето на земя, усвояването на по-ниско плодородни земи и наличието на стимули за разширяване на стопанствата, се ускорява темпът на концентрация в отрасъла. Както на областно ниво, така и на общинско, броят на земеделските стопанства намалява значително – за община Свиленград с 28,4% от 2003г. насам, и в същото време размерът на ИЗП нараства с 31,7%, което означава, че стопанствата се уедряват. Динамиката в броя на земеделските стопани и размера на ИЗП през определен интервал от време е ключов показател за развитието на селското стопанство на дадена територия.

След изготвяне на междуплановите планове на община Свиленград по силата на промените в Закона за собствеността и ползването на земеделските земи (ЗСПЗЗ) и прехвърлянето в собственост на общините на остатъчния поземлен фонд, през 2016 г. общината разполага с 8 560 броя земеделски земи с обща площ 94 763 дка. Това са 2 496 броя общински земеделски имоти с НТП ниви, 2 526 броя земеделски земи с НТП: трайни насаждения, както и 1775 броя земеделски имоти с НТП: пасища и мери. При управлението на общинската собственост до 2015 г. на територията са

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони

Програма за развитие на селските райони 2014-2020

създадени общо 7 500 дка лозови масиви. Има инвеститорски интерес към окупнените земеделски площи за развитие на овощарство и зеленчукопроизводство. Селскостопанските производители са подпомагани с предоставянето за продажба или под наем на земеделски земи и пасища. Ежегодно се запазва тенденцията за оптимално предоставяне на терени, обекти и земеделски земи под наем от физически и юридически лица, като по този начин се стопанисват общинските имоти, поддържат се в добро експлоатационно състояние и се генерират постоянни приходи в общинския бюджет. Сключени са 542 договори за наем на земеделски земи и 1083 броя договори за наем на пасища и мери. По предложение на общинското ръководство са взети решения, свързани с предоставяне на облекчени условия при наемане особено на земеделски земи, лозя, трайни насаждения и пасища от земеделски производители на територията на общината. Само за 2015 г са разпределени и предоставени 16 603 дка пасища и мери без търг и конкурс на животновъди, регистрирани в общината, при спазване на законовите изисквания. Общинската администрация отчита огромния ресурс от собственост като потенциален източник на приходи, тъй като през последните години има голям интерес към този вид общинска собственост, което се свързва с динамичното развитие на сектора на селското стопанство, подкрепен от преките субсидии на ЕС. Това налага необходимостта от ефективни действия за отдаване под наем или арендуване на този вид земеделски земи, въвеждане на нови модели и политики по отношение на този вид собственост за да се гарантират добри приходи от нея в бюджета на община Свиленград и през следващите години.

До 2015 г. от страна на общината са предприети мерки за стимулиране на пазара на земя чрез предоставяне за ползване на терени на частни земеделски стопани на преференциални цени. Също така са приети решения на Общинския съвет за продажба на маломерни имоти с цел окупняване на частната собственост на арендатори и големи селскостопански производители. В изпълнение на тези решения са продадени 30 маломерни имоти. Така се постига фактическа комасация на земеделската земя. Стимулирано е и развитието на алтернативните форми на селско стопанство като е предоставена земеделска земя за безвъзмездно ползване. Извършени са продажби на земеделски земи – лозя с преференциални условия за ползватели с цел реализиране на мярката и развитие на лозарството.

Животновъдството е слабо развито на територията на МИГ, като преобладават животните в личните стопанства - при дребни производители, разпръснати в индивидуални стопанства с единици, рядко с десет и повече глави животни. Само в единични ферми е налице концентрация на по-голям брой животни. По-голямо внимание се отделя на говедовъдството и по-малко на овцете и козите. Наблюдава се значителен спад на отглежданите животни в резултат на намаляването на поголовието

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

и на намалената продуктивност на животните. Една от основните причини за състоянието на сектора са ниските изкупни цени на продукцията и липсата на разнообразни и конкурентни пазарни механизми за реализацията ѝ. Други проблеми, пред които е изправено животновъдството са липсата на собствена фуражна обезпеченост и високите цени на концентрираните фуражни смески, липса на система на защита на интересите на производителите и сдружаването им. Благоприятният климат, растителното разнообразие и високата еко чистота на произведената продукция обуславят неизползвани предпоставки за развитие на пчеларството. Традиционно развитото в миналото бубарство е ликвидирано през последните 15 години, в т.ч. и черничевите градини. Както и при растениевъдството, налице надробена собственост на земята и липса на стабилни пазари за реализация на произведената продукция. В посока на преодоляването на тези проблеми са действащите потребителни кооперации в община Свиленград, както и изявения интерес от страна на едри арендатори.

Въпреки съществуващите благоприятни условия – липса на замърсители и екологично чиста земя, на територията на МИГ Свиленград Арéal досега не е развито биологичното земеделие. Потенциалните възможности за него са много големи, включително и като реализация на продукцията, тъй като биологично произведените продукти са конкурентни на европейския пазар. Това налага да се вземат мерки за насърчаване на биоземеделието чрез отглеждане на подходящи за територията култури.

Горското стопанство в МИГ Свиленград Арéal разполага с горски фонд от 13 293,1 ха, от които 4 019,1 ха са заети от гори: иглолистни – 644,8 ха; широколистни високостеблени – 364,1 ха; за реконструкция – 279,8 ха; издънковни за превръщане – 1770,7 ха; нискостеблени – 359,7 ха. Залесената площ е 3 657,4 ха, което представлява 91% от общата горска площ. Дървопроизводителната площ е 3802,1 ха - 94,6 % от площта, а непроизводителната - 217 ха – 5,4% от общата площ.

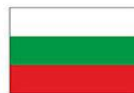
Собствеността върху горите и земите, освен общинските е разпределена както следва:

- държавни земи и гори – 13456,6 ха;
- частни земи и гори – 1365,5 ха;
- гори и земи на религиозни организации – 9 ха;
- гори и земи – временно стопанисвани от общината – 1110,9 ха.

Общинската горска собственост обхваща 2 908,2 ха, 91,5 %, от които залесени (2662 ха), а 3,2% (93,1 ха) е незалесена дървопроизводителна площ, в т. ч. 0,5 ха - невъзобновени сечища, 83,3 ха - голини и 9,3 ха - пожарища. Всички сечища и пожарища са предвидени за залесяване, а голините са по поречието на р. Марица. От горите общинска собственост 2 155,1 ха е дървопроизводителна площ, а останалите 153,1 ха - непроизводителна. По функции, общинската горска собственост се разпределя в две

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

групи: група гори и земи с дървопроизводителни и средообразуващи функции – 2483,4 ха, в т.ч. -2 278,2 ха – залесени; група защитни и рекреационни гори и земи - 424,8 ха, в т.ч.. 383,8 ха - залесени.

Горският фонд се стопанисва от Държавно горско стопанство (ДГС) – „Свиленград“, което развива дейността си на територията на общините Свиленград и Любимец. ТП ДГС Свиленград стопанисва горски фонд - държавна собственост 20026,3 ха. Върху тях са разположени насаждения от благун, космат дъб, зимен дъб, цер, червен дъб, съпровождащи се от мъждрян, габър, липа, и култури от бял и черен бор, кедър, акация, топола. Средногодишното залесяване на стопанството е 108 ха. Създават се предимно култури от дъб, топола, акация, бор, атласки кедър. По приходи от добив на дървесина в горското стопанство община Свиленград е на трето място в областта след общините Хасково и Тополовград.

През 2016г. приключва процедурата по изработване на нов „Горскостопански план на горските територии, собственост на община Свиленград за периода 2015г. - 2025г.“. В тази връзка, след извършена инвентаризация на горските територии е установено, че общината е собственик на недвижими имоти с начин на трайно ползване - „гора в земеделски земи“, това са имоти - публична общинска собственост с начин на трайно ползване – „пасище, мера“. В действителност тези имоти са „горска територия“ съгласно чл.2, ал.1, т.1 от Закона за горите и с Решение № 39/2015г. на Общински съвет – Свиленград е дадено предварително съгласие за откриване на процедура по реда на чл.81, ал.1 от Закона за горите, за недвижими имоти – публична общинска собственост, представляващи по НТП - „пасища и мера“. Причината е, че тези имоти представляват голям ресурс за общината, който за съжаление до момента не е реализирал никакви приходи. Стартирането на тази процедура ще даде възможност на общината не само да увеличи площта на горските си територии, но също така на регистрираните животновъди ще се разпределят земеделски имоти с начин на трайно ползване – пасища, мери и ливади, които отговарят на предназначението си.

До 2015 г. със средства по проекти част от общинския горски фонд е възстановен, като са залесени унищожени от пожари горски терени в размер на 563 дка. През 2010 г. общинският съвет на Свиленград приема „Наредба №22 за стопанисване и управление на горски фонд и такси за странични ползвания на горите и земите от ГФ“. Дейностите по Наредбата се осъществяват в рамките на действащия Лесоустроителен план. Успоредно с това е сключен договор с Държавното горско стопанство – Свиленград за съвместно управление на общинския горски фонд с цел повишаване на ефективността от това управление за общината. Изпълнен е проект по Мярка 223 „Първоначално залесяване на неземеделски земи“ по ПРСР. Проектът

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

включва мерки по залесяване на терен, намиращ се в землище гр. Свиленград, местност „Левката“. Залесяването се извършва изцяло с дървесен вид, който е местен с ниска степен на опасност от пожар. Сключеният договор с ДФ „Земеделие“ е на стойност 235 767лв. Изпълнен е и проект по Мярка 226 „Възстановяване на горския потенциал и въвеждане на превантивни дейности“ по ПРСР. Проектът включва: залесяване на опожарени горски територии, намиращи се в с. Равна гора; направа на минерализирани ивици; закупуване на оборудване на 4 противопожарни депа. Стойността на проекта е 139 224лв.

Изхождайки от природо-географските, гранични и транспортно-комуникационни функции на територията на МИГ Свиленград Арел, нейната роля и значение в развитието на Хасковска област и в бъдеще се очертава основно в селскостопанското производство, в транспортното обслужване с международно значение, в туризма и в развитието на трансграничното сътрудничество с Турция и Гърция.

Услуги

Водещите икономически отрасли в МИГ Свиленград Арел са в сферата на услугите. Най-успешно в последните години се развиват секторите „Транспорт, складиране и пощи“ и „Търговия и ремонт на автомобили и мотоциклети“, както и „Хотелиерство и ресторантьорство“, свързано с туризма.

Структуроопределящо значение за местната икономика имат **транспортът и логистиката**. Развитието на отрасъла е стимулирано от преминаването през територията на паневропейските транспортни коридори 4, 9 и 10, свързващи Европа и Азия чрез магистрала „Марица“ и първокласния път Е-80, както и регионалния коридор – връзка на Свиленград с Бургас през Странджа-Сакар. През територията на МИГ преминават още Републикански път I-8, свързващ Капитан Андреево – Капъкуле на границата с Турция с вътрешността на страната, Републикански път II-80, свързващ „Марица“ с пункта Капитан Петко войвода – Орменион на границата с Гърция, Републикански път II-55, свързващ Свиленград със Северна България през Прохода на републиката, Републикански път III-505, свързващ Свиленград с Хасково през Източните Родопи, и Републикански път III-5509 до село Варник. Територията на МИГ Свиленград Арел е разположена на границата с Гърция и Турция, което предполага и чуждестранния инвестиционен интерес.

Водещата позиция на отрасъла се запазва през годините, а финансовите му показатели се увеличават непрекъснато, като известен спад и задържане се наблюдава само през последната година, за която има данни. За 2014 г. сектор „Транспорт“ осигурява около 14% от произведената продукция в общината, 11% от нетните приходи и 15,3% от заетостта.

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Произведена продукция	28749	32038	50312	56276	58 813	49 448
Нетни приходи	29072	33595	52067	57197	59 155	49 675
Инвестиции в ДМА	17931	12783	13559	12087	10 814	10 354

Източник ТСБ, Хасково, НСИ, 2016

Инвестициите в ДМА в сектора намаляват средногодишно с 13%, което е доказателство за слаба инвестиционна активност, въпреки че броят на предприятията се увеличава с около 9% и за 2014 г. те са 135. Отрасълът е представен от Свиленград „Автотранспорт“, Бойдеви ЕТ, Ники и Нели ООД, Елтранс ЕООД, Т и К транс 13, ЕООД, Стронг 68 ЕООД, Ови транс ЕООД, Докер груп 2014 ООД, Трибали ООД и др. В град Свиленград функционират множество частни фирми за таксиметрови услуги, пътнически превози, вътрешна и международна спедиция.

Друг структуроопределящо отрасъл за местната икономика е **търговията**. През 2014 г. „Търговия, ремонт на автомобили и мотоциклети“ са съсредоточени около 18% от заетите и най-голям дял на нетните приходи от продажби - 27 %. По показателя размер на произведена продукция търговията отстъпва на отраслите „Транспорт, складиране и пощи“ и „Преработваща промишленост“. Въпреки общата привлекателност на търговската дейност като генерираща бърза печалба при минимум разходи и извършваща интеграция между производство и потребление, нейният дял в общите стойности на ключови финансови показатели за местната икономика все още е ограничен. В търговията през 2014 г. са регистрирани 559 стопански субекта, или 35,2% от общия брой фирми, но това са основно предприятия от типа „микро“ и „малки“ като всички са в частния сектор.. По този показател търговията заема челни позиции спрямо останалите икономически сектори. Броят на заетите обаче е едва на четвърта позиция след промишлеността, селското стопанство и транспорта и за 2014 г. е 16 468 заети лица. Съпоставката между данните за броя на фирмите и броя на заетите в тях показва, че търговската мрежа в общината е съставена предимно от малки обекти с персонал от 1 до 4 души, като супермаркетите и хипермаркетите са малко и предимно в общинския център.

Туризм

Развитието на туризма като перспективен отрасъл от местната икономика е заложено в редица стратегически документи на община Свиленград. В разработената **Стратегия за развитие на туризма в Община Свиленград – 2011-2016** като основна цел е се посочва постигането на изразителен и устойчив ръст на туризма чрез рационално използване на ресурсния потенциал при максимално съхраняване на природното и културно наследство и превръщане на туризма в един от водещите отрасли на общинската икономика, повишаване атрактивността на туристическите обекти в община Свиленград както за посетителите, така и за местното население

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

чрез развитие и ефективно управление на качествен и атрактивен туристически продукт, базиран на природните и културно-историческите дадености на района. В **Годишната програма за развитие на туризма в Свиленград**, за 2014 г. са разписани конкретни цели за изпълнение на стратегията - повишаване привлекателността и утвърждаване на община Свиленград като туристическа дестинация; повишаване привлекателността на туристическите продукти чрез благоустрояване на инфраструктурата, обслужваща туризма, чрез развитие на туристическите атракции, опазване, подобряване състоянието и експониране на недвижимото културно наследство, както и чрез контрол на качеството на туристическите услуги.; маркетингова политика за популяризиране и налагане на продукта на туристическия пазар; повишаване броя на организиранияте групови и индивидуални туристи в града, както и увеличаване на престоя им. Туризмът се приема като важен потенциал за общото развитие на икономиката и подобряване живота на цялото население на общината, включително и за преодоляване на безработицата. Последователни политики в това отношение провеждат общинската администрация, Консултативния съвет по туризъм, различните културни институции на територията, както и представителите на гражданския сектор. Богатото културно наследство на района и неговите природни забележителности биха могли да превърнат туризма в изключително печеливш бизнес.

На територията на МИГ Свиленград Ареал, основно в административния център, **отрасълът „Хотелиерство и ресторантьорство“** се развива с бързи темпове, предимно в частния сектор. Обслужват се транзитно преминаващите туристи и чуждестранни посетители. Градът изобилства от привлекателни места, посещавани от клиенти най-вече от България, Гърция и Турция. Като дял от икономиката отрасълът не е сред водещите – за 2014 г. 122 броя предприятия с 370 наети, 4, 969 млн. произведена продукция и 5, 769 млн. нетни приходи, хотелиерството е далеч след други икономически сектори. Ако обаче се прибави и „Култура, развлечения и спорт“, в който се отчитат и приходите от казината – за 2014 г 19 броя предприятия със 193, 401 млн. произведена продукция, 193, 031млн. нетни приходи и 578 наети, туризмът става водещ за икономиката на територията. Крупните инвестиции в нови хотели и казина са предпоставка за непрекъснато растящия брой на посетителите от Гърция и Турция, които превръщат Свиленград в предпочитана дестинация. Изхождайки от стратегическото географско местоположение, развитието на туризма следва да бъде свързано и с оползотворяване на възможностите за обслужване на транзитния пътнико-поток, в т.ч. чрез поставяне на информационни табла за съществуващите атракции, подобряване на възможностите за рекреация и на обслужващите заведения, което да бъде част от задачите на една бъдеща **Агенция за местно развитие** - за информация, консултации, за бизнес инициативи и насърчаване на тристранното

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

трансгранично сътрудничество, която би имала и важно областно и регионално значение. За утвърждаването на територията на МИГ Свиленград Арелал като атрактивна туристическа дестинация е нужно и предлагането на допълнителни туристически услуги с цел разнообразяване на престоя на посетителите и задържане на транзитно преминаващия пътничко-поток.

Свиленград е водеща община в област Хасково по обем на предлагането като по брой на СПМН и капацитет на легловата база отстъпва само на община Хасково. По данни на НСИ за 2014 г. в общината са отчетени 342 легла, 31 715 реализирани нощувки и 892 074 хил. лева приходи от нощувки, което е почти два пъти повече спрямо другите общини в областта, с изключение на Хасково.

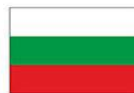
Област общини	Места за "настаняване бр.	Легла - бр.	Легла-денонощия - бр.	Стаян - бр.	Реализирани нощувки - бр.	Пренощу-вали лица - бр.	Приходи от нощувки - лв.
Хасково	39	1589	518920	857	107381	57856	3729862
Димитровград	5	198	66146	122	6051	2639	207153
Ивайловград	3	61	21936	28	1951	1581	32588
Любимец	2	67	19223	35	..	..	..
Маджарово	2	61	22145	29	..	..	..
Минерални бани	6	268	89245	118	21101	11153	679223
Свиленград	7	342	112244	170	31715	14063	892074
Симеоновград	-	-	-	-	-	-	-
Стамболово	-	-	-	-	-	-	-
Тополовград	1	36	11160	18	..	..	..
Харманли	4	160	37675	84	9248	7015	296062
Хасково	9	396	139146	253	30578	18461	1469046

Източник НСИ, 2014 г.

По по-подробните данни на общинската администрация – Свиленград, настанителната база на туризма в общината възлиза на 678 легла, разпределени в 26 средства за подслон и места за настаняване (СПМН). Характерно е наличието на голям брой малки настанителни обекти, което определя малкия среден капацитет на настанителната база - 26 легла спрямо 75 легла в страната като цяло и 48 легла, ако се изключи Черноморието. 46,2% от реализираните нощувки са от чужденци. Средният престой е 2 дни, а на чуждестранните туристи между 1-2 дни. Увеличава се броят на организирани туристически групи от Гърция и Турция, които посещават общината съботно-неделно с цел развлечение. Именно поради повишения обем на търсенето от страна на тези туристи на територията се поддържа една традиционно по-висока цена за настаняване. Свиленград, заедно с община Маджарово, предлагат близо 4 пъти по-скъпа услуга „нощувка“ (средно 71 лв.) от средното за областта (40 лв.), като

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

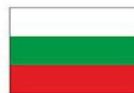
най-евтина е тя в Димитровград (средно 19 лв.). Именно тази разлика формира изразителния обем на приходите от нощувки в община Свиленград, които за 2014 г. са около 25% от общите за областта.

През последните пет години се наблюдава „раздробяване“ на туристическия бизнес и появата на голям брой нови предприемачи, повечето от които са в категорията малки. Разкриването на нови заведения за настаняване е особено интензивно след приемането на България в ЕС и отпадането на визите., като продължава, макар и със забавени темпове, независимо от влошената икономическа среда и през последните години. Категорията на настанителната база е силно обвързана с размера на заведенията, като при всички групи се наблюдава устойчива тенденция към намаление на средния капацитет. Общата картина обаче не се променя съществено - обектите с категория 1-2 звезди са малки (около 25 легла); 3-звездните обекти са средни по размер (40 легла). Към края на 2013 г. на територията липсват високо категорийните хотели над 4 звезди. В структурата на настанителната база дялът на 3-звездното предлагане постепенно се повишава за сметка на ниско категорийното. Въпреки това, сред обектите продължават да доминират тези с категория 1 и 2 звезди. Относителната им тежест при леглата е много по-ниска - 39%, заради малките им размери, но те запазват водещата си роля в общия обем на туристическото предлагане, с минимална преднина пред 3-звездните обекти. На обратния полюс са високо категорийните хотели, които през всички години формират едва 4% от заведенията за настаняване, но заради големите си размери разполагат с около 1/4 от настанителния капацитет на областта. Като цяло, съвременната настанителна база на туризма на територията на МИГ Свиленград Ареал не може да се определи като особено разнообразна по вид и категория. Това не предоставя конкурентно предимство на дестинацията, защото не е основа за предлагането на качествен туристически продукт и привличането на клиенти с различни предпочитания. Липсата на настанителна база с голям капацитет и висока категория не позволява обслужването на организирани туристи, както и на клиенти с високи изисквания към стандарта на настаняване, което е ограничител за мащабно развитие на туризма и осигуряване на големи социално-икономически ползи. От друга страна, семейни хотели и други обекти с малък капацитет и по-ниска категория създават имидж на общината като дестинация за алтернативен туризъм със специфична атмосфера, гостоприемство и персонализирано обслужване.

Въпреки увеличения размер на приходите от туризъм, трябва да се работи в няколко направления. Разнообразяването на туристическия профил на територията е свързано с развиването на алтернативни форми. Общината има огромен потенциал за алтернативен туризъм в областта на културно-историческия, селски и екотуризъм, ловен, лозаро-винарски, приключенски и др., като може да разчита на вътрешен и

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

международен туризъм. Предвид богатото културно-историческо наследство (осем недвижими културни ценности с категория „национално значение“) и природните дадености в свиленградския регион, най-големи възможности има в развитието на познавателен и екотуризм. Обвързването на културно-историческите паметници в общината в няколко регионални туристически маршрути и създаването на интегрирани туристически продукти на тази основа би увеличило значително потенциала на територията за развитие на културен туризъм.

Културният туризъм на територията се предполага от многобройните паметници с историческо, археологично и архитектурно значение, както и наличието на автентични традиции и фолклор и отличителни кулинарни традиции. Сред емблематичните символи за територията са мостът „Мустафа паша“ от 1529 г. в гр.Свиленград, Средновековната крепост при с. Мезек, Средновековната кула край с. Маточина, Тракийската куполна гробница край с. Мезек, Скалните църкви в селата Михалич и Маточина и др. Всички те са недвижими културни ценности със статут на категория „национално значение“. През 2008 г. е открит ТИЦ в с. Мезек, който е изграден по проект на програма ФАР.

Превръщането на Източните Родопи и Сакар планина като **екотуристическа** дестинация несъмнено включва и територията на МИГ Свиленград Ареал. Сакар присъства като задължителна спирка за любителите орнитолози от Източните Родопи към черноморското крайбрежие, където могат да наблюдават царския орел. Царският орел е един от защитените видове птици у нас и е включен в Червената книга на България. Това създава уникална възможност за развитие на орнитоложки туризъм. В тази връзка един от приоритетите на общинската ПООС е „Екологосъобразно използване на природните ресурси за развитие на устойчив туризъм.“

Изключително перспективен за развитие е и **лозаро-винарският туризъм**. На територията на МИГ Свиленград Ареал са засадени над 14 000 дка лозя, повечето от които с винени сортове. Изключително благоприятните почвено-климатични условия обуславят изграждането на пълен лозаро-винарски кръг от отглеждане на качествено грозде и производството на вино. Младите лозови насаждения се разрастват и променят пейзажа на общината. През 2007 г. е открита винарска изба „Катаржина естейт“, която е разположена на площ от 24 248 кв.м. За кратко време винарната се превръща в най-успешния винен бранд в България и предпочитано място за посещение от туристи и гости. Лозаро-винарският туризъм включва освен дегустациите на вино, така и запознаване с традициите на винопроизводството, като по този начин показва на туристите богатството и уникалността на вината във всеки един отделен район. Ето защо винен туризъм не би могъл да се развива само на територията на една община, а във винен район като цяло. За целта е необходимо да се изготвят

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

туристически маршрути, които да включват обиколка на няколко изби в региона. За тази цел следва да се обединят усилията на съседните общини и предприемачи.

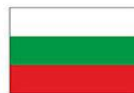
Утвърден като традиционен за територията на МИГ още от 1988 г. е и **ЛОВНИЯТ ТУРИЗЪМ**. За популацията на дивеча се грижат две ловно-рибарски дружества, а ловната площ на общината е 65 887,6 ха. Община Свиленград попада в миграционния път на прелетните птици Виа Понтика, поради което ловът на африканска гургулица е особено успешен. През последните години районът се утвърждава като един от най-добрите в страната за този вид туризъм и броят на ловците, предимно от Гърция и Италия, непрекъснато нараства.

Все по-голям интерес за познавателния и **РЕЛИГИОЗНИЯ ТУРИЗЪМ** представляват скалните църкви край селата Маточина и Михалич. Други алтернативни форми на туризъм, перспективни за територията на МИГ са приключенски, селски, фестивален, спортен и хоби туризъм, конгресен и др. **СЕЛСКИЯТ ТУРИЗЪМ** не е развит, макар, че за него има добри предпоставки.

В отчета за изпълнение на Програмата за управление на община Свиленград за периода до 2015 г. са отбелязани редица реализирани цели от Стратегията за туризма. Много от паметниците на културата са възстановени, а районите около тях - благоустроени. Със средства от ОП „Регионално развитие” с атракции са обогатени туристическите обекти в с. Мезек. Извършена е реставрация и консервация на Средновековна крепост при с. Мезек, създаден е Средновековен атракцион, поставени са 10 броя холографски изображения на намерените предмети в Тракийската гробница, изрисувани са 600 кв.м чрез изкуството "стрийт арт" от пътя, водещ до гробницата. Изграден е и маршрут за колоездене - 7,250 км и пътищата до крепостта с дължина 0.986 км и до Тракийската гробница с дължина 1.8 км са рехабилитирани. По проект на Трансграничното сътрудничество с Гърция старата турска баня в Свиленград е превърната в Арт галерия и Туристически информационен център. Със средства от Европейското икономическо пространство - Финансов механизъм 2009-2014 г. са извършени дейности за връщане на автентичния облик на стария мост на река Марица и превръщането му в атрактивен туристически продукт. Обогатени са експозициите на Историческия музей по теми, свързани с местната история. Извършени са ремонти на църкви в града и общината. За по-оптимално управление е създадена дейност „Спорт и туризъм” към общинската администрация. Всички исторически обекти на територията са включени в туристически пакети и услуги и са промотирани чрез рекламни брошури, пътеводители, справочници, книги и статии, както и чрез участия в международни изложения. Всяка година за 15-те читалища се отделят средно около 140 000 лева. Направени са ремонти и обновяване на сградите и оборудването на част от тях. Най-голямото - НЧ „Просвета-1870”, реализира

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

успешно няколко различни проекта, чрез които е благоустроена базата и осъвременено оборудването. Регулярно се подпомага и развитието на художествената самодейност като се увеличава броят на съставите и формациите, утвърждава се популярността на провежданите национални фестивали и конкурси. Расте авторитетът на годишните награди на общината в сферата на читалищната дейност, образованието и културата. Богата културна програма е включена в празниците на града, като средно годишно за културни събития се отделят около 50 000 лева. Създадени са и нови културни прояви - фестивал на духовите оркестри, исторически конференции, международни изложби. Общината финансира издаването на няколко книги за историята на града и района, създаването на исторически филм на 3D чрез мапинг технология и др. За библиотеката са отделени над 230 000 лева за ремонт и оборудване на нова сграда.

За постигнатите резултати и повишения интерес на туристите към региона говори многократното нарастване на приходите от туристическа дейност. От туристическите обекти приходите са 2 763 лв. през 2011 г., 33 358 лв. през 2014 г., а до средата на 2015 г. са 22 434 лв. Приходите от туристически данък са се повишили тройно – от 19 210 лв. през 2011 г. до 57 120 лв. през 2014 г., през 2015 г. до момента – 35 074 лв.

Въпреки добрите постижения в областта на туризма, все още пред развитието на територията на МИГ има и редица проблеми. Развиването на конкурентни форми на туризъм извън административния център е ограничено от недостатъчно добре изградената пътна инфраструктура до по-отдалечените населени места с потенциал за туризма, както и от липсата на квалифицирани кадри в тях. Недостатъчната леглова база свива възможностите за оживяване на селата чрез развитие на интегриран туризъм. За преодоляване на ограниченията следва да се прилагат мерки, насочени към подобряване на достъпа, средата и туристическата инфраструктура приоритетно в селата извън близката периферия на административния център. Липсата на достатъчно и разнообразни туристически атракции, предлагани по места, и стихийното и разнопосочно развитие на туризма влияят негативно на създаването на общ туристически продукт, който да бъде по-конкурентен и атрактивен, привличащ туристи, а не само еднократни или транзитни посетители. Усилията за популяризиране и реклама трябва да бъдат синхронизирани. Изграждането на комплексен за цялата община туристически продукт е от особена важност за бъдещото развитие на територията на МИГ Свиленград Арéal, тъй като по този начин ще се приложи интегриран подход и чрез адекватни интервенции на цялата територия ще може да бъде предотвратено изоставането на малките населени места в общината.

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

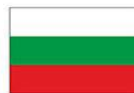
Пазар на труда

Възстановяването на трудовите пазари в област Хасково и община Свиленград набира сила едва през 2014 г. След повсеместния срив на заетостта през 2009 и 2010 г., от 2011 г. коефициентът на заетост започва да расте, но това увеличение се дължи на по-бързия спад на броя на работната сила в сравнение с темпа, с който намалява броят на заетите. През 2014 г. настъпва дългоочакваният положителен обрат на пазара на труда както на национално ниво, така и в повечето области. Ръстът на заетостта през 2014 г. вече се дължи на значителния брой нови работни места, а не на негативни демографски тенденции. На областно ниво през последните две години се наблюдава засилване на възстановяването на пазара на труда, като през 2014 г. заетостта на населението на 15 и повече години достига до 47,5%. Икономическата активност се увеличава и през 2014 г. вече е 53,0%. Безработицата спада чувствително и през 2014 г. е 10,4%, което е под нивото за страната. Коефициентът на демографско заместване се влошава до 60% през 2014 г., което условно означава, че на всеки 100 лица на възраст между 60 и 64 години, които напускат работната сила, се падат по 60 лица на възраст 15–19 години, които се вливат в нея. През периода януари – декември 2014 г. в бюрата по труда от област Хасково са регистрирани 13224 средномесечен брой безработни лица, като равнището на безработица е 12.7%. Спрямо 2013 г. средномесечният брой на безработните лица намалява с 321 души (2.37%). С най-ниско равнище на безработица в областта са община Хасково и **община Свиленград** – съответно по 9.3% и 9.6%, а с най-високо - общините Тополовград и Симеоновград – с по 25.9%.

В категорията „**икономически активно население**“ попадат лицата във възрастовите групи над 15 години - както заетите, така и безработните лица, т.е. работната сила в общината. За 2014 г. населението на територията на МИГ Свиленград Ареал над 15 години е общо 13958 души (15632 д. през 2011 г), а броят на икономически активното население е 6287 души (9408 за 2011 г.). Анализът на данните показва, че в общината икономически активното население съставлява около половината от общия брой на населението над 15 годишна възраст, с което тя се нарежда на първо място в областта по относителен дял на икономически активното население (54.4%), на първо място по коефициент на икономическа активност (69.2%) и на второ по коефициент на заетост (56.6%) в областта. Това е индикатор за пълноценното оползотворяване на трудовия потенциал на населението и се явява значима предпоставка за социално-икономическото развитие. Териториалното разпределение на икономически активното население обаче показва значителни различия по населени места. С

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ**ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ**Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

относително по-нисък дял на икономически активно население са по-малките селища, което се дължи на относително високия дял на население в надтрудоспособна възраст в тях. С благоприятни показатели се отличава само общинският център, в който делът на активното население е най-голям.

По отношение на **заетостта** данните на НСИ за 2014 г. отчитат 4 746 заети (в еквивалент на пълна заетост) и 3 867 наети лица за община Свиленград. Текущата статистическа информация за заетостта на населението наблюдава броя им на ниво община. Според данните от преброяването на населението през 2011 г., броят е 7647 д., като в него се включват и заетите от общината, които работят в други общини. Средният списъчен брой на наетите лица по трудово и служебно правоотношение и средна брутна годишна работна заплата в община Свиленград е както следва:

Икономическа дейност	Община Свиленград					
	Наети лица - среден годишен брой			Средна брутна годишна заплата в лева		
	2013г.	2014г.	2015г.	2013г.	2014г.	2015г.
ОБЩО	5348	5549	5417	6647	6790	7341
СЕЛСКО, ГОРСКО И РИБНО СТОПАНСТВО	275	242	232	6427	6788	7509
ПРЕРАБОТВАЩА ПРОМИШЛЕНОСТ	710	767	706	5679	5489	6287
ПРОИЗВОДСТВО И РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ЕЛЕКТРИЧЕСКА И ТОПЛИННА ЕНЕРГИЯ И НА ГАЗООБРАЗНИ ГОРИВА	71	75	72	12962	12788	13453
СТРОИТЕЛСТВО	218	247	180	4420	4608	5276
ТЪРГОВИЯ; РЕМОТ НА АВТОМОБИЛИ И МОТОЦИКЛЕТИ	692	690	648	5215	5161	5458
ТРАНСПОРТ, СКЛАДИРАНЕ И ПОЩИ	723	732	671	5229	5424	5679
ХОТЕЛИЕРСТВО И РЕСТОРАНТЪОРСТВО	327	388	393	4881	5184	5043
СЪЗДАВАНЕ И РАЗПРОСТРАНЕНИЕ НА ИНФОРМАЦИЯ И ТВОРЧЕСКИ ПРОДУКТИ; ДАЛЕКОСЪОБЩЕНИЕ	16	25	..	4493	4575	5728
ФИНАНСОВИ И ЗАСТРАХОВАТЕЛНИ ДЕЙНОСТИ	75	65	64	5280	5681	5751
ОПЕРАЦИИ С НЕДВИЖИМИ ИМОТИ	82	61	66	6565	8124	9676

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

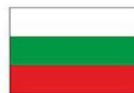
ПРОФЕСИОНАЛНИ ДЕЙНОСТИ И НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ	42	38	41	4180	4074	4057
АДМИНИСТРАТИВНИ И СПОМАГАТЕЛНИ ДЕЙНОСТИ	97	112	110	5135	5403	5083
ДЪРЖАВНО УПРАВЛЕНИЕ	567	596	626	9873	9750	10126
ОБРАЗОВАНИЕ	427	440	436	8190	8339	8739
ХУМАННО ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ И СОЦИАЛНА РАБОТА	352	373	374	9445	10295	11295
КУЛТУРА, СПОРТ И РАЗВЛЕЧЕНИЯ	560	591	653	7489	7748	8337
ДРУГИ ДЕЙНОСТИ	50	..	62	4079	4264	4284

Източник НСИ, 2016 г

Както се вижда от данните, броят на наетите отговаря на структурата на икономиката – водещо място заема секторът на преработващата промишленост със 706 заети, следван от транспорта и търговията – съответно със 671 и 648 души. Голям е и дялът на наетите в държавното управление – 626 и културата и развлеченията (казината) – 653. Осигуряването на заетост и ограничаването на безработицата са сред ключовите сфери за местното управление. Целите и действията за овладяване на неблагоприятните тенденции в национален мащаб се съсредоточават върху ограничаването от една страна на негативните последствия на пазара на труда в резултат от кризата и от друга страна, в подкрепа на бизнеса чрез осигуряване на качествена работна сила. В периода 2011-2015 на територията на МИГ Свиленград Арел са разкрити и 309 нови работни места по проекти и дейности на самата община. Спечелените общински проекти също създават условия за заетост на населението, като осигуряват работа на различни фирми, 90% от които са малки. Като външна оценка за свършеното по подобряване на заетостта е наградата в категорията „Инвестиции и заетост“ за община с население между 20 и 50 хиляди души в конкурса „Кмет на годината“. Една от целите на стратегията „Европа 2020“ е нивото на заетостта на населението на възраст 20-64 години да нарасне от 69% до поне 75%, което е и национална цел на България, включително чрез по-голямо участие на жените, по-възрастните работници и по-добрата интеграция на мигрантите в работната сила. Полезен инструмент за постигане на тази цел е трудовата мобилност. Всекидневни „трудова мигранти“ са заетите икономически активни лица, които живеят в едно населено място и пътуват до друго населено място, в което работят. Явлението „всекидневна миграция“ е тясно свързано с икономическото състояние на населените места, тяхното местонахождение и инфраструктура, както и с наличието и характеристиките на работната сила в тях. Значението на този процес за обществото е голямо, тъй като участието във всекидневните пътувания, за разлика от постоянното преселване, не

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

води до обезлюдяване на населени места или до нарушаване на възрастовата структура на населението. По данни от преброяването през 2011 г., 93,4% от населението на община Свиленград работи и живее в едно и също населено място, а 13,2 % са всекидневни трудови емигранти. Всекидневните трудови пътувания са основно в рамките на същата община, с основно направление от селата към административния център. Град Свиленград продължава да се обособява като територия с благоприятен възпроизводствен и трудов потенциал. Мястото на Свиленград като един от развиващите се агломерационни ареали е предпоставка за висока заетост и респективно ниска безработица на цялата територия на МИГ. Основен проблем продължава да е недостигът на работни места за специалисти, изискващи висока квалификация, което пречи на местния пазар на труда да се задържат високообразовани и квалифицирани човешки ресурси.

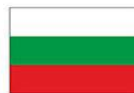
Нивото на **безработица** на територията на МИГ Свиленград Арéal е едно от най-ниските за България. Към 30.06.2015 г. равнището на безработица в общината е 8,6 %, а през 2014 г. е било 9,3%. Традиционно, равнището на безработица е значително под средните стойности за област Хасково, като през последните години Свиленград се утвърждава като общината с най-ниско равнище на безработица в областта. По данни на Дирекция Бюро по труда – гр. Свиленград, към м. юни на 2014 г. състоянието с безработицата в община Свиленград бележи тенденция към подобряване:

- Брой на регистрираните безработни лица - 738;
- Регистрирани безработни до 29 год. възраст – 106 лица;
- Равнище на безработица – 9,5%;

Местният пазар на труда на територията на МИГ е сравнително диверсифициран в сравнение със съседните общини. Това е положителен икономически показател, който в съчетание с подходящи интервенции за повишаване качеството на жизнената и бизнес среда и при наличие на атрактивни природни ресурси и геостратегическо положение може да превърне региона в привлекателна територия за инвестиции. Пазарът на труда в общината реагира сравнително слабо на влошаването на икономическите показатели по време на кризата, като през 2009 г. не се наблюдава увеличаване на безработицата и равнището ѝ се движи около 6,3%. Това до голяма степен може да се обясни с преобладаващите тогава очаквания за по-кратка рецесия и желание за задържане на нивото на заетостта, въпреки спадащите приходи, тъй като освобождаването на работници и наемането на други на по-късен етап е свързано с разходи, загуба на квалифициран и опитен персонал, необходимост от провеждане на нови обучения на работното място и др. След като се оказва, че проблемите на търсенето ще продължат през 2010 г. безработицата се увеличава и достига средногодишни стойности от 8.8%, а към края на 2012 г. тя нараства допълнително до 9.9%. През 2013 г. трендът се запазва на 9,9%, а през 2014 г. започва положителна промяна към по-ниски нива от 9,3% за 2014 и 8,6 за 2015 г. През последните години

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

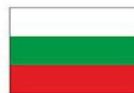
в териториален аспект община Свиленград се утвърждава като общината с най-ниско равнище на безработица в областта като стойностите са далеч и под средните за страната.

В структурата на безработните жените са повече от мъжете - в бюрата по труда от област Хасково за 2014 г. са регистрирани 7505 жени средномесечен брой (57%) и 5719 мъже (43%). Спрямо същия период на 2013 година жените намаляват с 85 души (1,12%), а броят на мъжете намалява с 236 души (3,9%). В община Свиленград към края на 2013 г. съотношението е същото - 55% от регистрираните безработни са жени. Разпределението на безработните лица по признака възраст се отличава с нарастване на дела на отделните групи с увеличаване на възрастта. С най-голям дял са възрастовите групи над 55 г., до 54 г. и до 49 г.. С най-нисък относителен дял са младежите до 19 г. През месеците от януари до декември 2014 г. в областта са регистрирани 2342 младежи средномесечен брой, като делът им е 18% от всички безработни лица. В общината нараства броя на безработните до 29 годишна възраст, които формират т.нар. „младежка“ безработица – за 2013 г. те са 172 от общо 986 безработни, а през 2012 г. са били 234 от общо 1 072, което съставлява 21,8% - показател, по-висок от този за областта. Липсата на трудови навици и стаж, както и неактуалната професионална квалификация на част от младите хора са сред основните причини за неравностойното им положение на трудовия пазар. От друга страна, предлагането на професии за специалисти с висше образование продължава да е изключително ограничено на територията на общината, което кара голяма част от образованите младежи да се насочат към по-големите градове в страната. Основното предлагане за младежка заетост на територията продължава да бъде в сферата на услугите. Трайното включване на тази възрастова група в пазара на труда е от съществено значение за подобряване социално-икономическата картина на общината и ще играе важна роля за бъдещото ѝ развитие. Най-силно засегната от безработицата е обаче групата на хората между 30 и 44 години. Точно това е възрастовата група, която понася в най-голяма степен тежестта на безработицата и социално-психологическите и финансови последици от цялостното реструктуриране на националното стопанство. Хората от тази възрастова група са в най-добрата си трудоспособна възраст и са твърде активни в желанието и усилията си за реализация на местния трудов пазар.

Регистрираните продължително безработни лица с престой в бюрата по труда над 1 година в област Хасково за 2014 г. са 5217 средномесечен брой и съставляват 39% от всички регистрирани безработни, в община Свиленград трайно безработните за 2013 г. са 229 от общо 986, а през 2012 г. са били 249 от 1072, което е дял от 23,2% - по-нисък от този за областта. Спрямо предходни години средномесечният брой на продължително безработните за общината намалява съществено както в абсолютно

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

изражение, така и като относителен дял, което до голяма степен се дължи на процента обхванати от програмите за субсидирана заетост. Въпреки това, относителният им дял продължава да бъде висок. Дълготрайно безработните лица са специфична група в неравностойно положение на пазара на труда, за която е характерна силната загуба на трудови навици и десоциализацията, напускане на пазара на труда поради отпадане от регистрация. Освен тях като най-уязвими на пазара на труда са лицата с ниско образование, ниска квалификация или без квалификация. Те са и най-застрашените категории лица от социално изключване.

Сегментацията на предлагането на работна сила по признака **образование** се отличава с трайно доминиращият дял на безработните лица с основно и по-ниско образование – за областта през 2014 г. делът им е 49,8% или 6580 души средномесечен брой. Структурата на безработните в община Свиленград по степен на образование също е негативна: Най-голям е относителният дял на регистрираните безработни без квалификация – 516 души за 2012 г. (33%) и с основно и по-ниско образование – 397 лица (25%), като техният брой и относителен дял се увеличава. Тенденцията за нарастване на високия относителен дял на безработните лица без квалификация прави тази група една от рисковите на пазара на труда. По данни на ДБТ-Свиленград, преобладаващ е броят на безработните без образование от ромски произход, което е сериозен проблем при намирането на работа. Липсва и заинтересованост сред работодателите за наемане на регистрирани граждани от ромски произход. Това затруднява неимоверно тяхната реализация, като безработните от тази група са склонни да приемат работа без оглед на заплащане и условия на труд. Възможностите за работа са ограничени до програмите за заетост, сезонна работа в селското стопанство и строителството и всякакъв неквалифициран труд. Това е показател за влошени качествени характеристики на работната сила, като освен че предопределя слабата конкурентоспособност на наемната сила на пазара на труда, създава трудности и на работодателите като невъзможност да отговори на техните потребности и изисквания. Устойчива е тенденцията безработните лица с основно и по-ниско образование да са с най-голям брой и най-висок относителен дял в образователната структура на безработните, като относителният дял на лицата с основно и по-ниско образование е по-висок на-вече в селата. За област Хасково през 2014 г. безработните висшисти съставляват 8,6% от всички безработни - 1131 души средномесечен брой, за община Свиленград делът е по-висок - 35% (271 средномесечен брой специалисти и 285 средномесечен брой с работнически професии) от регистрираните безработни към 2012 г. са висшисти. Това е и потенциален резерв за работната сила от квалифицирани кадри с работнически професии и специалисти, които обаче не срещат необходимото предлагане на пазара на труда за своята реализация

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

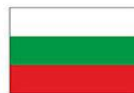
Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

Уязвима група на пазара на труда в на територията на МИГ Свиленград Арéal представлява **ромската общност**. През 2012 год. броят на регистрираните в ДБ по труда – Свиленград безработни, самоопределили се като роми, е общо 108. От тях 42 са мъже, а 66 са жени. Младешите до 29 год. са 34, регистрираните в трудоспособна възраст са 74 лица. Разпределението на безработните роми по образователен ценз е: без образование – 68, с начално образование – 24, с основно образование – 15 и 1 е със средно образование. В периода дотогава 107 роми са мотивирани за активно търсене на работа, 81 са професионално ориентирани, 18 безработни от ромски произход са включени в курсове по ОП “Развитие на човешките ресурси”, 2 лица са включени в програма “Шанс за реализация на младите в България” с изучаване на английски език, 82 са включени в Национална програма „От социални помощи към осигуряване на заетост”, 45 безработни роми са намерили препитание на първичен пазар и 1 лице е включено в насърчителна мярка по Закона за насърчаване на заетостта. През 2012 г. 33 безработни от ромски произход са включени в заетост по програми и мерки за заетост. От тях по Програма ”От социални помощи към осигуряване на заетост” са включени 16 лица (6 от тях на възраст до 29 год.), а по Програма ”Развитие на човешките ресурси” са включени 17 роми (10 от тях на възраст до 29 год.). От регистрираните безработните роми 17 души получават месечна помощ по чл. 9 от ППЗСП. По данни на експертите от Дирекция „Социално подпомагане” от общо 68 регистрирани, които получават помощи по чл. 9 от ППЗСП, 45 души са от ромски произход. Голям проблем сред тази група са и нерегистрираните лица без работа, тъй като те не могат да бъдат идентифицирани и съответно подпомогнати от програмите за заетостта.

Законът за насърчаване на заетостта предлага много инструменти за ограничаване на безработицата в различните групи като стимулира наемането на работа на безработни до 29 г., в т.ч. и на младежи с намалена работоспособност, както и редица възможности за обучение и квалификация. Намалването на безработицата налага провеждането на редица превантивни мерки като: повишаване на квалификацията на безработните чрез провеждане на курсове, съобразно потребностите на пазара на труда; задължително включване в системата на образование и професионална насоченост, включена в учебните планове; привличане в обществена ангажираност на безработните, особено на тези от малцинствата; провеждане на курсове за преквалификация; финансиране на програми за създаване на нови работни места; осигуряване на временна (сезонна) заетост; стимулиране на заетостта в областта на туризма.

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

Техническа инфраструктура

Транспортна мрежа

Територията на МИГ Свиленград Арел е граница на България с Гърция и Турция и е сред най-важните външни граници на Европейския съюз. Самият град Свиленград е важен транспортен възел, през който минават паневропейски транспортни коридори 4, 9 и 10. През територията преминават и части от транспортните оси на международен път Е-80 и продължението на Е-85 към Гърция. Непосредствено на северозапад от града е трасето на автомагистралата „Марица“ и Републикански път I-8, свързващи Капитан Андреево – Капъкуле на границата с Турция с вътрешността на страната. През града преминават също Републикански път II-80, свързващ „Марица“ с пункта Капитан Петко войвода – Орменион на границата с Гърция, Републикански път II-55, свързващ Свиленград със Северна България през Прохода на републиката, Републикански път III-505, свързващ Свиленград с Хасково през Източните Родопи, и Републикански път III-5509 до село Варник. Гъстотата на пътната мрежа в община Свиленград и в цялата област Хасково е малко над средното ниво за страната. Близостта на вече завършената магистрала „Тракия“, както и пускането на магистрала „Марица“ е от водещо значение за населените места в региона.

Транспортната инфраструктура на територията на МИГ Свиленград Арел е подчинена на преминаващия през нея Европейски транспортен коридор ЕК №4, формиран от автомобилно и ж.п. трасе, които осъществяват най-важната връзка на Европа с Близкия Изток и Азия. Този коридор в района на общината е трасето на **автомагистрала „Марица“**. Тя свързва АМ „Тракия“ при ПВ Оризово с Република Турция при ГКПП Капитан Андреево. Общата ѝ дължина е около 117 км., а през територията на МИГ – около 30 км. Магистралата минава покрай Димитровград, Хасково, Харманли, Любимец и Свиленград. Автомагистрала „Марица“ е част от Паневропейски транспортен коридор 4, от Трансевропейската автомагистрала "Север-Юг" и от Европейски път Е-80. Лот 1 на магистралата (Оризово–Димитровград) е пуснат в експлоатация на 29 октомври 2015 г. Лот 2 (Димитровград–Харманли) е завършен на 28 май 2015 г. АМ „Марица“ прави връзка през ГКПП Капитан Андреево – Капъкуле с Турция. След това на турска територия се свързва с четири лентов първокласен път D100, който в близост до град Одрин се влива в турската автомагистрала О-3 в посока Истанбул и Мала Азия. През автомагистралата преминава и пътният трафик за Гърция при пътен възел Ново село. Със завършването на последния участък от АМ „Марица“ се увеличава пропускателната способност на трасето, свързващо София и

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

границата с Република Турция. Разтоварва се движението по първокласните и второкласните пътища в цялата област Хасково, по които досега преминаваше тежкотоварният и туристическият трафик от и към южната ни съседка. Транзитното движение се изнася извън населените места, което води до намаляване на времето за придвижване и опазване на околната среда чрез цялостно редуциране на вредните емисии, замърсяването на въздуха и нивото на шум.

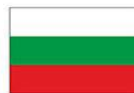
Успоредно на ЕК №10 клон С по коридор №4, но от южната страна на река Марица, преминава и първокласният път, по който още от гр. Любимец, се отклонява трафика за Гърция чрез контактния пункт Капитан Петко войвода. Общата дължина на тази отсечка е 36,8 км. Състоянието и на двата пътя е добро, като настилка и поддържане, но по своите характеристики - пропускателна способност и габарити, не отговаря на функциите им. По тези два пътя (събират се в гр. Любимец), общината осъществява връзките си с вътрешността на страната - към областния център гр. Хасково, към градовете Пловдив и София.

Връзката със северните части на България се осъществява от второкласен път II-55 Свиленград- Нова Загора- Велико Търново, а от него чрез II-76 - през Тополовград и за Бургас. В перспектива се предвижда тази връзка да се реализира и чрез реконструкция и доизграждане на база на трасето на пътя IV-55039 "Свиленград – Левка – Радовец- Лесово" (връзка с новия ГКПП при Лесово) и Бургас. През село Сива река, по третокласен път директно от Свиленград, се осъществява връзката с Ивайловград- Кърджали- Смолян. Връзката с Турция минава по коридор №4 по посока на Истанбул и други важни транспортни артерии в близост като наскоро построената модерна магистрала Виа Егнация (Истанбул- Солун), както и по първокласния път до пристанище Галиполи (Галиболу) с фериботна връзка до Чанаккале, и до пристанище Кабатепе с фериботна връзка до о. Гьокчеада (Ибврос, популярна сърф дестинация за български туристи). Връзката с Гърция се осъществява по удобния скоростен път до пристанище Александруполис (фериботна връзка за о. Самотраки и о. Лимнос) и до магистралата Виа Егнация (Истанбул- Солун).

Броят на граничните контролно-пропускателни пунктове също оказва влияние върху степента на достъпност и свързаност с транспортните мрежи на съседни страни, възможностите за провеждане на транзитен трафик и развитие на трансграничното сътрудничество. Международният транспортен обмен на територията на МИГ Свиленград Арел се осъществява чрез ГКПП „Капитан Андреево”, на границата с Република Турция, който се явява външна граница за Европейския съюз, ГКПП „Капитан Петко Войвода” на границата с Република Гърция. В областта има още един граничен пункт за Гърция - ГКПП „Ивайловград-Кипринос”.

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

Изградената пътна мрежа на територията на МИГ включва общо 156,381 км пътища от републиканската пътна мрежа и 316 км местни пътища. От Републиканската пътна мрежа преминават изцяло или частично 9 пътя:

последният участък от 23,7 км от автомагистрала Марица (от км 93,6 до км 117,3);

последният участък от 25,1 км от Републикански път I-8 (от км 361,0 до км 386,1);

последният участък от 23,3 км от Републикански път II-55 (от км 166,7 до км 190,0);

целият участък от 3,5 км от Републикански път II-80;

последният участък от 7,1 км от Републикански път III-505 (от км 56,7 до км 63,8);

последният участък от 5,2 км от Републикански път III-761 (от км 32,8 до км 38,0);

началният участък от 26,3 км от Републикански път III-5507 (от км 0,0 до км 26,3);

целият участък от 34,9 км от Републикански път III-5509;

последният участък от 7,2 км от Републикански път III-7612 (от км 14,7 до км 21,9).

Освен магистралата и първокласните пътища, които са в много добро състояние, цялата пътна мрежа на територията на МИГ Свиленград Ареал обхваща и другите класове пътища : второкласни (33,4 км) в добро състояние, третокласни (42,7 км) в средно състояние, четвъртокласни (125,1 км) в лошо състояние. Качеството на пътната настилка (извън магистралните трасета) се влошава през последните години и през 2014 г. едва 30% от пътната настилка в общината, както и в цялата област Хасково е в добро състояние. Все пак, като цяло, състоянието на пътната мрежа на територията до известна степен не отговаря на националните и европейските критерии и изисквания за сигурност, по габаритите и за допустимо натоварване.

Развитието на техническата инфраструктура на територията на МИГ е от изключително значение за осигуряване на условия за повишаване на инвестиционната привлекателност, устойчив икономически растеж, заетост и балансирано развитие и подобряване условията на живот на хората. Общинската пътна мрежа е добре изградена като осигурява достъп до всички населени места в рамките на общината. През последните години в голямата си част същата е напълно рехабилитирана с европейски средства и в много добро техническо състояние, за сметка на тази част от пътната мрежа, която е собственост на държавата.

Уличната мрежа в почти всички села също не е в добро състояние. Много от улиците са без тротоари, а изградените се нуждаят от ремонт. В голямата си част уличната

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

мрежа в общинския център е в добро състояние, с изключение на тези улици, където не е подменяна подземната инфраструктура.

Основната част от пътната мрежа е локализирана в югозападната част на територията. Гъстотата ѝ в тази част надхвърля почти три пъти средната за общината. Като цяло тя е със сравнително по-високо качество относно изграждане и съпътстващо обслужване, което е свързано с по-високи разходи за нейната експлоатация.

Съпътстващата инфраструктура към основната пътна мрежа не е изградена и е крайно недостатъчна, твърде бедна и ограничена като възможност за предоставяне на редица транспортни услуги (главно свързани с културата на движението, атрактивността при пътуването и спазване на минималните санитарно-хигиенни изисквания). Сега действащата организация крие рискове за аварии и заплаха за пътниците и движението.

Железопътният транспорт на територията на МИГ Свиленград Арéal е представен с 45 километров участък от ж.п. линията “Калотина - София - Пловдив- Свиленград”, категоризирана в европейската мрежа от магистрални линии и мрежата за комбинирани превози с международно значение (Е-70С).

По проект „Реконструкция и електрификация на железопътната линия Пловдив - Свиленград по коридори IV и IX“ по ОП „Транспорт“ се реконструира отсечката Първомай-Свиленград. Стойността на договора за строителство е близо 70 млн. лв., а новото релсово трасе е изцяло електрифицирано. С реализирането на проекта се повишава скоростта по железопътната линия до 160 км/ч за пътнически влакове, 200 км/ч за влакове с наклонящи се кошове и 120 км/ч за товарни влакове. В рамките на проекта се обновяват всички жп гари, попадащи в обхвата му - Димитровград, Симеоновград, Нова Надежда, Харманли, Любимец, Свиленград. Изграждат се контактна мрежа, тягови подстанции, системи за сигнализация, телекомуникации и радиоуправление. През май 2016-та жп отсечката Димитровград – Симеоновград, Любимец – гръцка граница е официално открита.

През Свиленград минава железопътната линия София- Пловдив- Свиленград- Истанбул, свързваща Република България с европейската мрежа, както и железопътната връзка Свиленград- Дикия- Александрополис. Гара Свиленград ориентирана към трафика с Република Гърция (Ново село- Орминион) и гара Капитан Андреево–трафика с Република Турция (Капитан Андреево- Капъкуле).

Гъстотата на ж.п. мрежата е 63,8 км/ 1000 кв. км. Значително по-висока от средната за област Хасково 22,5 км/1000 кв. км и за страната- 38,8 км/1000 кв. км. Степента

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

на натоварване е над 60 %, а възможната скорост на движение е до 90 км/ч. На територията на общината функционират 2 гари и 1 спирка, които обслужват изключително международния товарен обмен.

На територията на МИГ Свиленград Ареал има и развит автобусен транспорт към всички населени места. Всички села имат връзка както с общинския, така и с областния център. От град Свиленград има удобни ежедневни връзки към градовете Хасково, Пловдив и София. Автобусният транспорт се осъществява по транспортна схема, разработена от общинска администрация. Тя е отворена и има възможност за развитие при оформяне на по-голям пътникопоток. Към 2010 година почти всички населени места в общината имат минимум 2 ежедневни автобусни връзки с общинския център Свиленград. Дванадесет курса по двете направления тръгващи от гр. Свиленград го свързват с областния град Хасково и страната. Действа и директна автобусна връзка с областния град.

Енергийна система

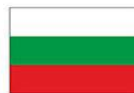
Всички населени места на територията на МИГ Свиленград Ареал са **електрифицирани** и са част от енергийната система на страната. Собственик на електроразпределителната мрежа е EVN България.

Свиленград се снабдява от една подстанция, разположена географски в северната част на града, като част от цялостната електроенергийна система - ОРУ 110 kV на подстанция "Свиленград". Уредбата е с двойна секционирана шинна система с инсталирани два трансформатора 110/20 kV. От този основен опорен пункт излизат въздушни и кабелни електропроводи 20 kV до трансформаторните постове СрН. Съществуващите електропроводи са в добро техническо състояние, с добри преносни възможности и висока механична устойчивост. В южната част на града е разположена и Тягова подстанция. собственост на железопътна инфраструктура, която няма пряко отношение към електрозахранването на територията. Средният коефициент на използваемост на инсталираната трансформаторна мощност в подстанциите е: зимно - 25.9% и лятно-19.1%. Общата инсталирана трансформаторна мощност в подстанцията, електроснабдяваща град Свиленград и някои села е 80 MVA. Като цяло електроразпределителната мрежа на общината е реконструирана и поддържана на добро равнище, но има участъци с нарушени механични и електрически параметри.

Електроразпределителната мрежа е на EVN България, които имат мажоритарен дял с 67% от акциите, а останалите 33% остават държавни. Дружеството осигурява управление на разпределителната мрежа, доставка на електрическа енергия на потребителите, които са присъединени, поддържа съоръженията в съответствие с техни-

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

ческите изисквания, развива разпределителната мрежа според икономическите перспективи и прогнозите за изменение на електропотреблението в региона, следи за непрекъснатост на електроснабдяването и качеството на подаваната енергия.

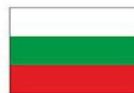
На територията на МИГ Свиленград Арелал няма изградени водно- и топлоелектрически централи, както и няма големи източници за производство на електрическа енергия от **възобновяеми енергийни източници** или Ко-генераторни инсталации. Общината е с добри възможности за използване на слънчева енергия. По данни от МТО станция – Свиленград регионът се характеризира с голяма продължителност на слънчевото греене - 2240-2249 часа годишно, с максимуми за месеците юли и август. Потенциалът е между 30,1 – 60,0 МВт, могат да се оползотворяват свободни участъци и покривните пространства за производство на електричество и/или гореща вода за битови нужди. Територията има много добри фото-електрически параметри, което я прави обект на сериозен инвестиционен интерес за изграждане на фотоволтаични централи, особено през последните години. Децентрализираното производство на топлинна енергия обаче, не се стимулира от държавата. Поради тази причина въвеждането на тази технология изисква предварително технико-икономическа оценка за всеки един обект поотделно. Необходимо е да се определи теоретичния и технически потенциал на слънцегреене за конкретния обект за точно определеното място. В региона има и потенциални зони и за използване на водата като източник на енергия чрез изграждането на ВЕЦ, например изградената мрежа от микроязовири и зоната на река Марица, която минава през територията на общината. Основният вид ВЕИ, който се използва на територията е биомаса – дърва за горене. Докато в общественния сектор използването на дърва за отопление се редуцира, то потреблението им сред населението се увеличава. Основен проблем тук са множеството нискоэффективни, физически и морално остарели горивни системи. На покривите на частни жилища има инсталирани единични термосоларни системи, предимно със селективни панели. Липсват термосоларни инсталации в общинския сектор. В процес на реализация са 10 проекта за изграждане на фотоволтаични централи от частни инвеститори, разработват се и проекти за такива инсталации, които са в различна степен на готовност.

Изводите на база на прогнозата за демографското и икономическото развитие на община Свиленград за периода 2014-2020 г. показват, че не се налага разширение на преносната мрежа и енергийните мощности, а само подобряване на тяхната ефективност.

Част от територията на МИГ Свиленград Арелал е **газифицирана**. Разпределението и снабдяването с природен газ се осъществява от “Свиленград-газ” АД. Инвестиционното намерение за газификация на общината е одобрено от Общинския съвет на Свиленград през 2009-та, когато е одобрена и схемата за цялостно изграждане на

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

газоразпределителната мрежа и 3-годишен бизнес план на дружеството. Мрежата е изградена изцяло в периода 2009-2011 г., като градът е обхванат от два основни пръстена, което гарантира качествено и без прекъсване снабдяване на потребителите с природен газ. Проектът е реализиран на база на публично-частно партньорство. Общината участва в газоразпределителното дружество с апортна вноска на земя, представляваща 10% от дяловете. Тя притежава и "златна" акция, гарантираща интересите на Свиленград в газовата компания и решаващ глас при вземане на решение. До края на 2014 година „Свиленград-Газ“ АД изгражда 27 километрова газоразпределителна мрежа /ГРМ/, по която доставя природен газ до своите потребители. Газовите отклонения на границата на имотите са 795 бр., което създава възможност на повече от 1930 домакинства да ползват природен газ. Приоритетно газоразпределителната мрежа се строи по две направления: достигаща до реалните потребители – общински, общественно-административни и търговски; мрежата в централната градска част на Свиленград се изгражда успоредно със смяната на водопровода заради цялостно асфалтиране на улиците и забраната за разкопаване в продължение на 7 години. В Свиленград няма промишлени потребители на газ. Бъдещото разширение на газовата мрежа е в пряка зависимост от повишаване на потреблението на природен газ. Основни фактори са и намаляване цената чрез свързване на общината с централен преносен газопровод, намаляване доставната цена от „Булгаргаз“, по-активно предлагане на програми за енергийна ефективност свързани с природен газ. Най-важно условие за развитието на енергийната инфраструктура по част газоснабдяване остава изграждането на газопреносна мрежа до гр. Свиленград.

В общинската ОПОС като приоритет е записана **„Борба с климатичните промени“**, която предвижда и подкрепя за преминаване към нисковъглеродна икономика и интелигентна мобилност чрез: увеличаване дела на битовата газификация; стимулиране на ползването на алтернативни/възобновяеми енергийни източници; въвеждане на възобновяеми енергийни източници в общинските сгради; въвеждане на енергоспестяващи мерки в общинските и частни сгради и уличното осветление. За да успее да премине към нисковъглеродна, ефективно използваща ресурсите икономика, развитието на територията трябва да е насочено към постигане на структурна промяна към по-малко ресурсоемки продукти и услуги, за спестяване на енергия в сградите и електрическите мрежи, както и за ниско енергийни и по-ефективни транспортни системи. Потенциалът на региона по отношение на възобновяемите източници на енергия, както се каза по-горе, е много голям – най-вече за използване енергията на слънцето и вятъра. В това отношение е налице значителен резерв за усвояване. Енергийната ефективност може да намали емисиите парникови газове с повече от една четвърт. На територията на общината е приет и Общински план за

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

енергийна ефективност и програма за неговото изпълнение 2014-2020, чиято стратегическа цел е „Намаляване на годишния разход на енергия в публичния сектор средно с 20% спрямо 2013 г.“, която ще бъде постигната чрез подобряване енергийните характеристики както на общинските, така и на жилищните сгради и чрез управление на енергийната ефективност на територията на цялата община, вкл. в промишлените предприятия и селското стопанство.

Водоснабдяване и канализация

Водопреносната и канализационната системи на територията на МИГ Свиленград Ареал осигуряват питейна вода за населението, за нуждите на промишлеността и поливните площи в селското стопанство, както и служат за подобряване на качеството на повърхностните води, подземните води и околната среда чрез изграждане на канализационна система и съвременни средства за третиране на отпадъчните води.

Водоснабдени са 22 населени места в общината, като селата Лисово и Равна гора са само частично водоснабдени. Водопроводната мрежа обхваща около 98% от територията и се състои от 70% вътрешни и 30% външни водопроводи. Дължината ѝ е около 413 574 линейни метра, от които 190 460 л.м. е вътрешната. От вътрешната водопроводна мрежа най-силно амортизирана е тази в селата Студена, Момково и Капитан Андреево. Водоснабдяването навсякъде в общината се извършва главно от кладенци, като подаването е предимно чрез помпи, което увеличава себестойността на водата. Съществуват проблеми при водоемите от мрежата - Гъоз тепе, основен водоем от ВС Момково и водоема с.Капитан Андреево - 350 м³. Съществуващите водни запаси са достатъчни за осигуряване на нормално задоволяване на битовите и стопанските нужди.

Канализация има само в гр. Свиленград и частично в село Мезек. Дължината на канализационната мрежа е 41 138 м. Населението, което не е свързано към канализацията, използва изгреби и септични ями. Това създава предпоставки за замърсяване на подпочвените води, както и тези на р. Марица. Изградеността на канализационната мрежа за общината е около 38%, което е сред ниските в областта – Димитровград – 100%, Хасково - 62 %, Харманли 67%, като след Свиленград се нареждат общините Любимец с 32 %, Ивайловград - 20 %, Симеоновград - 20 %/. Канализацията е в лошо състояние, където я има и е силно амортизирана и има нужда от модернизация. Необходимо е изграждане на водоснабдяване и канализация в неводоснабдените селища, в районите с туристически потенциал, изграждане на пречиствателни станции за отпадни води, като тази в град Свиленград вече е факт.

През 2013 г. стартира изпълнението на изграждане на канализация и подмяна на водопровод в село Мезек по проект “Възстановяване на пътна и ВиК инфраструктура

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

на територията на Община Свиленград”, финансиран по ПРСР. Изградена и въведена в експлоатация е и малка ПСОВ в селото. Реализиран е и проект „Изграждане, реконструкция и модернизация на канализационна мрежа, ПСОВ и водопроводна мрежа в гр. Свиленград“, финансиран от ОПОС. Интегрираният воден проект на община Свиленград е с най-важно значение за града като обхват на дейности, подобрили живота на цялото население, а като стойност е най-голямата инвестиция, реализирана по ОП "Околна среда 2007 - 2013" в Хасковска област. Общата стойност на проекта е 48 132 968,14 лв. Безвъзмездната финансова помощ е 46 463 012,45 лв., от които 37 170 409,96 лв. съфинансирани от Кохезионния фонд на ЕС и 9 292 602,49 лв. национално съфинансирани. Община Свиленград участва с 1 669 955,69 лв. собствени средства като бенефициент. Неин асоцииран партньор е "ВиК" ООД - гр. Хасково. Проектът включва следните обекти: "Изграждане на ПСОВ – Свиленград, и довеждаща инфраструктура; "Реконструкция на водопроводна и изграждане на канализационна мрежа в кв. "Капитан Петко войвода" и кв. "Гебран"; "Реконструкция на водопроводна и канализационна мрежа в кв. "Изгрев". Всички дейности по проекта са изпълнени качествено и в срок без спиране на строителството. В кв. "Изгрев" е извършена цялостна реконструкция на ВиК мрежата - положени са 708 м водопроводи и 1694 м канализационни тръби. По без изкопна технология в кв. "Гебран" е извършена реконструкция на 2387 м водопроводна мрежа и изграждане на 1731 м нова канализация, канална помпена станция (КПС) за дъждовни и битови води на десния бряг на р. Марица, с довеждащ водопровод 318 м. В кв. Кап. Петко войвода" са реконструирани 12 290 м водопроводи и е изградена канализационна мрежа с дължина 18 044,08 м. Изграден е канализационен колектор от кв. "Кап. Петко войвода" до кв. "Гебран", който включва: тласкател (486 м) и колектор (2509) м. Извършена е реконструкция канализационна помпена станция "Ляв бряг" със застроена площ 156,25 кв.м. Най-големият обект, реализиран по проекта, е новата пречиствателна станция за отпадъчни води (ПСОВ) в м. Брантията. Обектът е оразмерен за 20 903 кв. жители и обхваща процеса на пълно биологично пречистване с използване на иновативни методи. До 2015 г. в частта за водоснабдителната техническа инфраструктура следва да се отчетат и дейностите по рехабилитацията на водопроводната мрежа на ЦГЧ на гр.Свиленград с дължина 20 км. на стойност 2 800 000 лева и водоснабдяването на с.Студена

Водните ресурси на територията на МИГ Свиленград Ареал са в рамките на нормалните, но малкото количество валежи характерни за региона – средно около 500 мм годишно, налагат задължително интензивно напояване, което затруднява питейно – битовото водоснабдяване в някои населени места. Енергоемкостта на водопроизводството в района е доста висока, цялото количество вода се подава за потребление помпажно. Припомпването на водата увеличава нейната себестойност.

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

Община Свиленград притежава 96 броя водоеми на територията си. Към момента има 17 броя отдадени под наем и 4 броя отдадени на концесия, като приходите през 2015г. са в размер на 28 600 лева.. Това са обекти с обществена значимост, поради това че дейността им би застрашила хора и чужда собственост и следва да се предприемат по-ефективни мерки за контрол по отношение на стопанисване на съоръженията и нерегламентирано изпускане на водоемите. В тази връзка са и последните промени в Закона за водите, свързани с осигуряване на технически лица от страна на собствениците на водни обекти за надзор и контрол на този тип съоръжения.

Системата за държавен контрол върху качеството на водите включва РИОСВ Хасково и РЗИ Хасково. Допълнителен оперативен контрол се осъществява от МРР като принципал на регионалното водоснабдително дружество. Данните от извършения мониторинг на питейните води в община Свиленград показват отклонение на съдържанието на манган спрямо изискванията на Наредба №9/16.03.2001 г. На територията на общината има 2 хидрогеоложки пункта от националната мрежа за мониторинг на химичното състояние на подземните води: BG3G0000AQHMP053 - Кладенец - ПС-ПБВ, с. Момково, общ. Свиленград и BG3G00ahN12MP132 - Сондаж, гр. Свиленград, общ. Свиленград. В двата мониторингови пункта се извършва контролен мониторинг, като при с. Момково се следи химичното състояние на подземните води в подземно водно тяло BG3G000000Q048 - Порови води в Кватернер - Свиленград-Стамболово, а при гр. Свиленград се следи химичното състояние на подземните води в подземно водно тяло BG3G000000N011 - Порови води в Неоген - Свиленград-Стамболово.

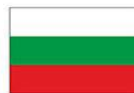
Анализът на съществуващата изграденост на водоснабдителната система на територията на МИГ Свиленград Ареал показва, че като цяло всички населени места получават достатъчно количество вода с питейни качества. Проблеми има с остарялата водопроводна мрежа, на която се дължат и загубите на вода, както и с наличието на етернитови тръби във вътрешната водопроводна мрежа. По-голям проблем представлява канализацията, която почти отсъства на територията, освен в самия град Свиленград и село Мезек. Липсата на канализация влошава условията на живот, застрашава здравето на населението, влияе върху замърсяването на водите и оттам има неблагоприятно въздействие и върху опазването на цялата околна среда.

Комуникации и интернет

Свързаността на домакинствата с интернет се подобрява чувствително през последните години, като през 2014 г. в цялата област Хасково, включително и в община Свиленград 57,5% от домакинствата имат достъп до интернет, което е близо до покритието за цялата страна - 56,7% и е около 2 пъти повече спрямо предишните пет години. Използваемостта също нараства чувствително, като 62% от населението в

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

областта посочва, че е използвало интернет през последните 12 месеца. Развитието на широколентовия достъп е в пряка връзка с темпа на цифровизацията, като се предлагат предимно xDSL технологии. На пазара много добре са представени кабелните оператори и LAN/WLAN операторите, което заедно с наличието на предлаганите от мобилните оператори услуги за пренос на данни практически прави възможен достъпа до интернет от всяка точка. Данните за наличието на компютър в жилището от преброяването през 2011 г. показват, че 42,7% от обитаваните жилища в областта и в община Свиленград разполагат със собствен такъв, а с достъп до интернет, както вече се каза, са много повече хора, като с най-висок дял на жилища с наличие на компютър е община Хасково-съответно 48.7% и с 45.9%, следва община Свиленград. Ползващите интернет са лицата от 16- до 74-годишна възраст, като данните от изследването на НСИ сочат, че най-активни са младежите от 16 до 24 години. Обратно пропорционална е зависимостта между възрастовите групи и честотата на използване на интернет. Положителна е тенденцията за използване на глобалната мрежа за връзка с публичната администрация и местното самоуправление. Достъпът до Интернет е осигурен предимно в общинския център. Проблеми съществуват основно в селата, където все още степента на оборудване на фирмите и домакинствата с компютри е твърде ниска и е необходимо изграждането на публични места за достъп до мрежата. В град Свиленград има достатъчен брой интернет доставчици, които поради нарастващата конкуренция, предоставят по-качествени и по-евтини услуги спрямо предишни години.

По отношение на мобилните услуги се наблюдава непрекъсната тенденция на увеличение, като покритие навсякъде в общината имат и трите мобилни оператора. В общината и в цялата област Хасково се наблюдава наложилата се през последните години тенденция на намаление на фиксираната телефонна плътност, подобно на процесите в страната и ЕС. За 19 години броят на телефонните постове в област Хасково е намалял два пъти при 100% цифровизация. По показател „мобилна телефонна плътност“ се наблюдава непрекъсната тенденция на увеличение, като България вече изпреварва голяма част от държавите-членки на ЕС. Пощенските станции в област Хасково са 137, като 21 от тях са на територията на МИГ.

През 2014 г, във връзка с реконструкцията на железопътния транспорт, Министерският съвет прави промени в Националния план за разпределение на радиочестотния спектър. С измененията се дава възможност за постоянно ползване на участъка Пловдив-Свиленград за целите на изграждане на мобилни комуникации GSM-R. Решението на кабинета създава възможност за развитие на нови мобилни спътникови услуги в съответствие с изискванията на законодателството на ЕС. С него се постига и по-пълна хармонизация на разпределението на радиочестотния спектър по ради-

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

ослужби и ползватели с европейските и световните разпределения. В плана са отразени решения на Световната конференция по радиосъобщения, радио регламента на Международния съюз по далекосъобщения, както и предложения на радиолюбители.

На територията на МИГ Свиленград Ареал продължават да се наблюдават съществени териториални различия по отношение на използването на информационни и комуникационни технологии. В селата, където все още степента на оборудване на фирмите и домакинствата с компютри е по-ниска, е необходимо изграждането на публични места за ползване на интернет, с цел преодоляване на различията и осигуряване на достъп от страна на максимално широк кръг жители. Важно място в този процес заемат местните читалища и библиотеки. Интернет вече е достъпен и в малките селища, като някои от читалищата в селата се предоставя достъп до компютър и интернет. Необходимо е внедряването на иновативни услуги и в библиотеките. Достъпът до комуникации се отразява и на местния потенциал за икономически растеж, конкурентоспособността на местната икономика и равните възможности за населението.

На територията на МИГ покритие имат всички национални медии и повечето от големите кабелни оператори. Изградени са две местни кабелни телевизии – Ним ТВ и ТВ Кабел, всяка от които разполага и със собствен програмен канал, по който се излъчва информация за местни проблеми и новини. Издават се два общински вестника, а в града функционира и местно радио, което предава новини по половин час всеки ден. Водещите теми са предимно за Свиленград и са от социално, икономическо, културно и политическо естество. Освен новини за общината, местните медии обръщат внимание и на такива от Гърция и Турция. За сравнително малка община като Свиленград комуникацията е доста добре развита.

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

Социална инфраструктура

Здравеопазване

Нивото на здравеопазване е един от основните показатели за качеството на живот. Основни индикатори за системата на здравеопазване са изградената инфраструктура на болничната и доболнична помощ, показателите за заболяемост и смъртност, осигуреността с висококвалифицирани кадри - лекари, стоматолози и друг медицински персонал, броят на здравно осигурените лица и достъпа им до медицинска помощ.

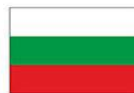
Здравната инфраструктура в цялата област Хасково е добре развита като цяло и относително покрива нуждите от здравна помощ. Областната здравна инфраструктура за 2014 г. включва 10 болнични заведения, от които 5 много профилни болници - едната от тях се намира на територията на МИГ. Достъпът на населението до здравни услуги постепенно се подобрява. Броят на болничните легла в областта леко се покачва през последните години (в Свиленград – от 120 на 130 легла), но продължава да изостава спрямо страната – 781 легла за 2014 г., или 3,3 легла на 1000 души спрямо 4,8 в страната. Този недостиг може да е и една от причините за традиционно ниския брой постъпили болни в многопрофилните болници в областта – 188,1 на всеки 1000 души през 2014 г. Осезаема е липсата на медицински специалисти. Специализираната медицинска помощ е концентрирана в град Хасково. Лечебните заведения за специализирана извън болнична помощ са неравномерно разпределени в областта. Повечето ДКЦ и медицински центрове се намират в градовете, както и повечето от практиките на лекарите-специалисти.

		Област Хасково	Община Свиленград
Болнични заведения	Общо	10	1
	Многопрофилни болници	5	1
	Специализирани болници	4	-
	Центрове за кожно-венерически заболявания	-	-
	Комплексни онкологични центрове	-	-
	Центрове за психично здраве	1	-
Лечебни заве- дения за извън болнична по- мощ	Общо	61	7
	Диагностично- консултативни центрове	2	-
	Медицински центрове	16	1
	Самостоятелни медико-диагностични и медико-техни- чески лаборатории	43	6
	Дентални центрове	-	-
	Медико-дентални центрове	1	-
Други лечебни и здравни зав.		4	-

Източник НСИ, 2014

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

Здравноосигурените лица в областта се задържат на нива около средните за страната – 87,3% от населението през 2014 г. Равнището на обща смъртност в община Свиленград държи значително по-ниски стойности от тези за областта и страната - броят на починалите на 1 000 души от населението е 14,8 ‰ при 15,6‰ за областта и 15‰ за страната. Продължава да бъде висок коефициентът на детската смъртност, като през последната година нараства до 14,1‰ и е значително по-висок от този за областта – 12,1%, който също е по-висок от средния за страната – област Хасково е на второ място по детска смъртност след Сливен. Този показател е индикатор, отразяващ качеството на медицинската помощ, но преди всичко е свързан с жизнения стандарт и здравната култура на населението. Заболеваемостта на населението в община Свиленград не се различава съществено от общата заболеваемост в областта. По данни на РЗИ- Хасково с висок относителен дял са болести на дихателната система, болестите на органите на кръвообращението, злокачествените новообразувания, инфекциозните и паразитни болести, болести на пикочно-половата система и др. Особен акцент следва да се постави на нивото на здравна култура и здравен статус при населението от малцинствените групи. Липсата на превенция, навици и условия за добра хигиена, както и навременен достъп до здравни услуги са сред водещите причини за повишената заболеваемост в тези групи. В периода до 2020 г. следва да се насочат усилията към дейности за повишаване на здравната култура на малцинствените групи и провеждане на задължителни имунизации. Поради тази причина от началото на 2014 г. на територията на общината започва дейност здравен медиатор. Конкурсът е обявен по проект "Заедно за по-добро здраве", изпълняван от Сдружение "Национална мрежа на здравните медиатори" в съдействие с общината.

Здравната система в самия град Свиленград е с добре развити обслужващи функции., което не може да се каже за селата в цялата територия. Обществено организираната система на здравното обслужване включва болнична и доболнична дейност, като основната част от нея се финансира от НЗОК и от общинския бюджет, както и частично чрез трансфери от държавния бюджет. Броят и видът на здравната инфраструктура, както и капацитетът на здравните заведения се определят чрез Областната здравна карта. В това отношение се отчитат както заболеваемостта на населението, броят на здравноосигурените лица, така и приетите нормативи за брой на болничните легла и за броя на пациентските листи на общопрактикуващите лекари.

Населението на територията на МИГ Свиленград Ареал се обслужва от една многопрофилна болница за активно лечение, един медицински център за извън болнична помощ, една медико-диагностична и осем медико-технически лаборатории, един филиал на центъра за спешна медицинска помощ-Хасково и една регионална структура на РЗИ-Хасково. Има разкрити пет лекарски практики в селата Капитан

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

Андреево, Момково, Левка, Райкова Могила и Сладун. В района липсват санитарно-курортни заведения.

	Вид	Брой
Болнични заведения - общо	Многопрофилна болница	1
Лечебни заведения за извънболнична помощ - общо		7
Медицински центрове	“Медицински център – 1“	1
Самостоятелни медико- диагностични и медико-технически лаборатории		6
Лекари - общо		64
в т.ч.:Общопрактикуващи		15
Лекари по дентална медицина		17
Медицински специалисти по здравни грижи		98

Източник НСИ, 2014

Болничната помощ на територията на МИГ Свиленград Ареал се осъществява в едно болнично лечебно заведение – „**Многопрофилна Болница за активно лечение Свиленград**“ ЕООД. Болницата заема важно място в системата на здравеопазването в цялата област Хасково, тъй като освен населението на община Свиленград, обслужва и населените места на общините Любимец, Ивайловград и Тополовград. В отделението по Хемодиализа се обслужват пациенти и от община Харманли. В сравнение с предишни години, по данни на НСИ, броят на болничните легла е увеличен от 120 на 130 през 2014 г.. Средният брой на 1 болен е около 5 – 6 дни, което е в границите на заложения в Националната здравна стратегия норматив. Болничният сграден фонд е модернизирани. Това е резултат от реализацията на проект „Реконструкция, обновяване и оборудване на "МБАЛ-Свиленград "ЕООД", който е финансиран по Оперативна програма „Регионално развитие“ 2007-2013 г. Основните дейности по проекта са свързани с преустройството на болничната аптека и разширяване на отделението за долекуване и продължително лечение. По проекта са изградени кабинни за магнитотерапия, ултразвукова терапия, кабина за масаж и електростимулация, кинезитерапевтичен сектор и др. За улесняване на достъпа на лица с физически увреждания са изградени и платформен лифт за инвалиди и бетонна рампа. По проекта е извършено саниране и на сградата, в която се помещава Медицински център Свиленград. „МБАЛ Свиленград“ се намира на ул. ”Сан Стефано” №1 в общинския център. Управител на болницата е д-р Димитър Ермов. В лечебното заведение се оказва качествена болнична помощ на лица, нуждаещи се от активно

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

лечение по направления: -вътрешни болести; -детски болести; -обща хирургия; - акушерство и гинекология; -анестезиология и интензивно лечение; -неврология. Предметът на дейност е диагностика и лечение на остри и хронични заболявания, родилна помощ, състояния, изискващи оперативно лечение в болнични условия. Леглата за активно лечение са разпределени в няколко отделения. Вътрешното разполага с ендоскопски кабинет, кабинети за велоергометрия; ехокардиография и ЕКГ, стационар с 31 легла, неврологичното – с кабинети по невросонология; електромиография (ЕМГ) и електроенцефалография (ЕЕГ) и стационар с 20 легла, в това число 2 интензивни легла. Хирургичното отделение е с операционен блок с две операционни зали и стационар с 15 легла, включително сектор за интензивно лечение с 2 легла и сектор детска хирургия с 4 легла. Акушеро-гинекологичното отделение е с капацитет 18 легла и действащ неонатологичен сектор с реанимационен кът и здрави новородени. В болницата има още детско отделение за пациенти до 18 години със заболявания на дихателната система, сърдечни заболявания, температурни състояния, хипотрофии, обменни заболявания и други в областта на педиатрията, както и с отделение за анестезия и интензивно лечение. Отделението по хемодиализа е разположено самостоятелно в западното крило на „Медицински център – I” Свиленград, на 2 км. от болничната сграда и разполага със 7 апарата за хемодиализа. В отделението по Образна диагностика от март 2016 г. вече работи свръхмодерен апарат - ехограф от най-ново поколение.. Апаратът “Лоджик Е9” е единственият засега от този тип в България, а средствата за закупуването му - 250 хил. лева са осигурени от медицинското заведение. В болницата работят 174 души персонал, от които 44 лекари, 1 магистър фармацевт, 62 медицински специалисти и 54 души друг персонал.

Доболничната здравна помощ се осъществява от един медицински център, различни видове амбулатории, лаборатории и манипулационни. В нея са включени и общопрактикуващите лекари и стоматолози и лекарите специалисти.

Вид на лечебните заведения	Община Свиленград	гр. Свиленград
	брой	брой
Медицински център за специализирана медицинска помощ	1	1
Амбулатория за първична медицинска помощ – индивидуална практика	13	12
Амбулатория за първична стоматологична помощ – индивидуална практика (вкл. училищни кабинети)	24	22
Амбулатория за специализирана медицинска помощ – индивидуална практика	18	18
Медико-диагностична лаборатории	5	5

Източник: РЗИ- Хасково. Регистър на лечебните заведения -2014 г.

“Медицински център – 1” се намира на бул. България №137. В сградата му се помещават и структури на СМП и РИОКОЗ. В центъра са и кабинетите на 15 индивидуални практики - общопрактикуващи лекари. В медицинския център има разкрити

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

и 7 стоматологични кабинета. Общо там работят 101 човека - лекари в центъра и общопрактикуващи, лекари на частна практика, стоматолози, зъботехници, медици работещи в спешната помощ. Част от общопрактикуващите лекари обслужват и населението от близко разположените села в общината. Специализираната доболнична медицинска помощ е организирана в 18 амбулатории. Основната част от тях са в сградата на поликлиниката. В амбулаториите работят лекари специалисти – хирурзи, АГ, детски и вътрешни болести, очни болести, кардиолози, нервни болести и др. Към доболничната лечебна помощ са и специализираните лаборатории и манипулационни, чийто брой е съобразен с броя на населението на града и общината.

Спешната медицинска помощ за населението се извършва от филиала на Центъра за спешна медицинска помощ – Хасково. ЦСМП – гр. Хасково е структуриран в 8 филиала - в гр. Хасково, гр. Димитровград, гр. Харманли, гр. Свиленград, гр. Любимец, гр. Симеоновград, гр. Тополовград, гр. Ивайловград. На територията на община Маджарово работи изнесен до лекарски спешен екип. В района на обслужване на звеното, освен гр. Свиленград, попадат както останалите населени места в община Свиленград, така и тези в община Любимец. Екипите на филиала за спешна медицинска помощ включва лекарски, до лекарски и стационарен екипи.

На територията на областта функционират две **Трудово лекарски експертни комисии** – (ТЕЛЖ) в МБАЛ „Хасково“ АД и МБАЛ „Св. Екатерина“ в гр. Димитровград. Към ТЕЛЖ Хасково са включени и лекари консултанти по психични болести, детски болести и очни болести, а към ТЕЛЖ Димитровград е включен лекар консултант със специалност „Пневмология и фтизиатрия“. Жителите на община Свиленград се обслужват от тях.

В областта има и няколко **специализирани кабинети: Кабинет за анонимно и безплатно консултиране и изследване за СПИН (КАБКИС) – Хасково**, като услугата е насочена към всички, които желаят да узнаят своя ХИВ статус. За посещение в КАБКИС не е необходимо здравно осигуряване и направление от личен лекар. Изследването е анонимно, безплатно и може да се извършва многократно; **Консултативен кабинет за борба със зависимостите – Хасково**, в който се дават безплатни консултации не само за желаещите да откажат никотина, но и на хора които искат да се преборят с алкохолизма и наркотиците; **Имунизационен кабинет – Хасково** – за задължителни имунизации и реимунизации на лица неизбрали личен лекар по имунизационния календар на Р България.

През последните години общината работи активно за подобряване на материално-техническата база на здравната инфраструктура. Извършено е саниране на Медицински център Свиленград, както и реконструкция, обновяване и закупуване на ново оборудване в „МБАЛ Свиленград“ ЕООД. Всички тези придобивки, реализирани

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

през 2013 г., се ползват от цялото население на общината и ще допринесат за значително подобряване на здравния статус на жителите на гр. Свиленград и селата. Като цяло системата за здравеопазване е добре изградена и между основните ѝ структури съществуват добри функционални връзки. Така, при необходимост се създават възможности за функционална приемственост между звената (структурите) на доболничната, в т.ч. и бързата и неотложна помощ от една страна и от друга от структурите на болничната лечебна помощ. В детските и учебни заведения функционират медицински кабинети, в които работят 12 медицински специалисти.

На територията на МИГ има една детска ясла „Пролет“ и яслени групи в ДЗ „Зорница“ с капацитет 126 места. По последни официални данни на НСИ капацитетът на яслата не е запълнен на 76,2 %. и през 2013 г. децата са 72. Детската ясла е създадена за подпомагане на семействата при отглеждане на деца до три годишна възраст и за осигуряване на тяхното нормално физическо и психическо развитие. През 2014 г. са обновени детски ясли „Пролет“, които са за 70 деца, разпределени в 4 групи. Сградата е санирана и модернизирани според нормите за енергийна ефективност, реконструирани са системите за отопление и вентилация и яслата е газифицирана. Поставена е топлоизолационна система на външните стени и покрива, монтирана е нова дограма. Разходите по ремонта са на стойност 364 267 лв., като общината сключва договор за финансиране с Националния доверителен екофонд за реализиране на проекта „Нов дом за повече детски усмивки“. Със средства на общината са извършени довършителните дейности – по фасадата на сградата, поставена е нова мълниеизолацията и е извършено газифицирането, поставени са нови съоръжения за игра в двора.

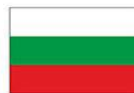
Образование

Структурата на образованието на територията на МИГ Свиленград Арел е представена от предучилищно обучение, общо образование във всичките му степени и средно професионално образование. В общината и в цялата област Хасково няма висши учебни заведения. Броят на студентите през 2014 г. е едва 289 за цялата област, дялът на хората на 25–64 години с висше образование е 19,2% за същата година. Нетният коефициент на записване в V–VIII клас, макар и да показва по-добро от средното обхващане на децата от образователната система, спада до 80,5% през 2014 г., а относителният дял на напусналите образователната система се задържа сравнително нисък – за областта е около 2,5%.

Повечето от учебните заведения са разположени в общинския център град Свиленград – всички детски заведения, 4 от 5-те общообразователни училища и професионалното училище за селско стопанство и икономика. В село Левка е единственото средишно училище извън административния център и в него се обучават ученици от 12 села, сред които преобладаващата част са от ромски и турски етнически произход.

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

Две от училищата в града също са със статут на средищни училища. В тях се обучават ученици от населените места, които са без действащи учебни заведения, като за пътуващите ученици е осигурен безплатен транспорт – чрез ученически автобуси, чрез договори с транспортни фирми и по линия на автобусния превоз в общината. Концентрацията на образователната инфраструктура в общинския център се дължи както на демографския фактор, така и на икономическите изисквания за финансовата издръжка на детските и учебните заведения чрез делегираните им бюджети.

Материалната инфраструктура на образованието на територията на МИГ - училищни сгради, брой класни стаи и учебни кабинети и др. е с капацитет, отговарящ на броя на учениците. Както по отношение на предучилищната, така и на училищната инфраструктура необходимите мерки за оптимизация не следва да бъдат насочени към закриване, а към ремонт, реконструкция, въвеждане на нови ИКТ в образованието, обновяване и ефикасно управление на материално-техническата база, въвеждане на мерки за енергийна ефективност и подобряване на достъпа на деца със специални образователни потребности, включително чрез създаване на подкрепяща архитектурна среда

Предучилищното обучение на децата в община Свиленград във възрастовата група от 3 до 6 годишна възраст се реализира в специализирани детски заведения – Целодневни детски градини (ЦДГ) и Детски заведения (ДЗ). На територията има 4 ЦДГ и едно ДЗ, всички в общинския център – град Свиленград. Според актуалния регистър на МОН, това са:

- ЦДГ "Радост" , с общинско финансиране, целодневна детска градина
- ЦДГ "Слънце" , с общинско финансиране, целодневна детска градина
- ЦДГ "Снежанка", с общинско финансиране, целодневна детска градина
- ЦДГ "Детелина" , с общинско финансиране, целодневна детска градина
- ДЗ "ЗОРНИЦА" , с общинско финансиране, целодневна детска градина

Според данните за НСИ за 2015-та година, в тях има общо 751 места, заети от 701 деца, което показва, че броят и капацитетът на детските заведения на територията е напълно задоволителен спрямо бройката деца. Средният брой деца, които се падат на един учител в детските градини е 11,4, тоест в общината обезпечеността с педагогически кадри в предучилищното образование е по-висока от средната за страната - около 12,7 деца на един учител.

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

Детски градини	Брой деца	В т.ч. момичета	Места общо	На сто деца	Педагогически персонал	Детски групи
5	701	339	751	107,1	61	28

Източник НСИ, 2016

Капацитетът на детските заведения е функция от демографските показатели в общината и броя деца на възраст между 3 и 6 години. В последните години, въпреки демографската криза, броят деца се запазва относително постоянен с малки колебания, като повечето от тях са обхванати от системата на предучилищното образование.

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Брой деца	577	545	558	576	640	693	701
Брой учители	54	54	54	53	54	59	61
Брой групи	26	26	26	26	26	28	28
Средна пълняемост	22	21	21	22	24	24	25

Източник НСИ

Данните показват, че броят на обхванатите деца е с тенденция към нарастване, като тук се включват и децата от подготвителните групи в общообразователните училища. Това се дължи на провежданата политика за по-пълно обхващане на децата в системата на предучилищното обучение, вкл. и на децата от ромския етнос. Капацитетът на детските заведения е достатъчен за наличния контингент от деца в предучилищна възраст. Средната пълняемост на групите е в рамките на действащите нормативи 21-22 деца средно на група, като през последните 2 години същата е малко по-висока – 24-25 деца, но пак в рамките на норматива. Материалната база е сравнително добра - сградите на ЦДГ „Слънце“, ЦДГ „Радост“ и ДЗ „Зорница“ са ремонтирани и с подобрена топлоизолация. Те отговарят на изискванията и на нормите за енергийна ефективност. Детските градини са основен фактор за осигуряване на висококачествено и икономически достъпно образование и грижи в ранна детска възраст. Повишаването на качеството на предучилищното образование ще бъде солидна основа за по-нататъшно учене и ще допринесе за превенцията на отпадането от училище и за увеличаване на ползите при завършване и достигане общото ниво на овладени умения.

Общото образование на територията на МИГ Свиленград Арел е представено от няколко общообразователни училища със различна степен на общообразователната подготовка на учениците - общо 6 училища, от които 1 начално училище (НУ), 3 основни училища (ОУ), едно помощно училище за деца с умствена изостаналост (ЦСОП) и едно Средно общообразователно училище (СОУ). Според актуалния регистър на МОН, това са:

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

- НУ "Хр. Попмарков" Начално Общинско общообразователно, начално (I-IV клас)
- І ОУ "Иван Вазов" Основно Общинско общообразователно, основно (I-VIII клас)
- ОУ "Любен Каравелов" Общинско общообразователно, основно (I - VIII клас)
- ОУ "Хр. Ботев" основно с. Левка Общинско общообразователно, основно (I - VIII клас)
- ПУИ "Стефан Василев" помощно (ЦСОП) Държавно специално, помощно (за деца с умствена изостаналост)
- СУ "Д-р П. Берон" средно Общинско общообразователно, СОУ (I - XII клас)

Според данните на НСИ за 2015г., обхванатите и тях деца са 864 за началното обучение и 734 съответно за учениците от 5 до 8-ми клас.

I - IV клас			
паралелки	учители	учащи	В т.ч. момичета
30	51	864	425

Източник НСИ, 2016

V - VIII клас				
паралелки	учители	учащи	В т.ч. момичета	завършили
25	61	734	341	154

Източник НСИ, 2016

В последните години броят на учащите намалява с 12%, а този на учителите намалява с 13%. Съотношението ученик/преподавател през 2015 г. е 16:1 и 12:1, стойности по-високи от средните за страната - 11:1.

Броят на учениците в горните класове на общото образование също намалява и по данни на НСИ за 2015 г. те са 271. Това се дължи както на заминаването в други градове за специализирано обучение, придобиване на професионално обучение в рамките на общината и областта, така и на отпадането на ученици от училище в горния курс.

IX - XII клас				
паралелки	учители	учащи	В т.ч. момичета	завършили
12	22	271	147	59

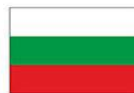
Източник НСИ, 2016

В системата на **началното и основното образование** са включени общо 5 самостоятелни училища – едно начално и четири основни. Териториално те са така разположени, че да отговарят на нормативните изисквания за пешеходен достъп на учениците от I до VIII клас.

НУ "Христо Попмарков" е най-старото училище в Свиленград. Създадено е през 1847/1848 година като училище за "светски науки", построено като отделна сграда в

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

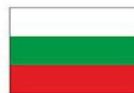
Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

двора на църквата „Света Троица“. Първ истински учител е Стефан Бойолу, който въвежда в обучението на децата „Рибния буквар“ на д-р Петър Берон и за първи път учениците се обучават на кирилица. През 1862 г. по препоръка на Найден Геров, за главен учител тук бил изпратен Христо Попмарков - дотогава главен учител в родния си град Копривщица. Той бил възпитаник на V класно училище „Св.Кирил и Методий“ в Пловдив, ученик на Найден Геров и Йоаким Груев. С идването си, Христо Попмарков реформирал свиленградското общо средишно училище по образеца на пловдивското училище, като постепенно го превърнал в класно и след това в IV класно - прогимназия. Той въвежда изучаването на много нови предмети като история, география, анатомия, физика, алгебра, геометрия, българска граматика, турски език и отчасти френски език. През 1933 година по решение на община Свиленград първото училище в града, което дотогава било известно като „Червеното училище“ се преименува на „Христо Попмарков“. Днес НУ „Христо Попмарков“ е неспециализирано, общинско, начално училище, в което работят и специалисти, ангажирани с обучението и възпитанието на деца от ромски етнически произход. Учениците билингви не владеят в достатъчна степен български език, затова тук е сформирана Подготвителна група. Училището запазва образователните традиции, давайки възможност за по-добра житейска реализация на учениците си. В него през 2015-та годна се обучават 90 деца, разпределени в пет паралелки. Училището е кадрово осигурено. Всички учители са правоспособни. От общо 8 учители 6 са с висше образование, 4 с квалификационна степен. В училището работят две ПИГ в I и II клас. Наличната материално-техническа база, оборудването на кабинетите и спортните съоръжения позволяват обучението и на по-голям брой ученици от тези, които учат в училище. Училището се финансира от общината. Участва в проект „Успех“ за финансиране на извънкласни дейности от стартирането на проекта до края му през 2014/2015 г., в проект „ИКТ в училище“ през 2015 /2016 г. и др.

ОУ „Иван Вазов“ също е с традиции в образователната система. То е наследник на преустроеното от Христо Попмарков килийно училище в класно в края на XIX век – през 1871 г. завършва първия випуск на класното училище и тази година се приема за рождена дата на днешната прогимназия. В същото класно училище през 1872/1873 год. за главен учител е назначен самият Иван Вазов. През 1890 год. вдъхновени от учебното дело свиленградчани построяват нова училищна тухлена сграда в черковния двор, в която се отделя класното училище от първоначалното взаимно, но при опожаряването на Свиленград през 1913 год. училището изгаря до основи. Днешната сграда на ОУ „Иван Вазов“ е построена през 1953 г., като същата е била преустроена и разширена през 1986 г. През 2015 г. в училището се обучават 651 ученици, разпределени в 28 паралелки - 16 в начален етап и 12 в прогимназиалната степен. Увеличеният брой паралелки с ученици от първи клас през последните години е показател

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

за повишен интерес към училището и утвърждаване на неговия престиж. В училището работи добре организиран и мотивиран екип от педагози по всички специалности на основното образование и специалисти-непедагози, които осигуряват нормални условия за работа и за опазване здравето и живота на децата. В началото на миналата учебна година 2014/2015 по проект „Подобряване качеството на образование в средищните училища чрез въвеждане на целодневна организация на учебния ден“ са създадени 11 полуинтернатни групи, 8 в начален етап и 3 в прогимназиален етап. През учебната година в начален етап работят 9 групи СИП, а в прогимназиален - 11. Групите от СИП са по направления спорт, изкуство, здравно образование и предприемачество. Материалната база на ОУ „Иван Вазов“, освен необходимия брой класни стаи включва три компютърни кабинета с оборудвани компютърни конфигурации, три физкултурни салона, видеозала, логопедичен кабинет, училищна библиотека. Обновена е и спортната база на училището. Сградата на ОУ „Иван Вазов“ е санирана и отговаря на всички изисквания и на нормите за енергийна ефективност. ОУ „Иван Вазов“ е едно от трите училища в гр. Свиленград, което е със статут на „средищно“ училище, т.е. в него се обучават и ученици от селата на общината, в които няма училища.

ОУ „Любен Каравелов“ е разположено в район от гр. Свиленград, с висока концентрация на ромско население. Учениците са почти изцяло от ромската етническа група. В тази връзка всички преподаватели са преминали обучение за работа в мултиетническа среда. Учениците от начален етап са обхванати в целодневно обучение. В училището се обучават 140 ученика, разпределени в 8 паралелки. Училището е със статут на средищно, т.е. в него се обучават и ученици от селата на общината, където няма действащи общообразователни училища.

ОУ "Хр. Ботев" се намира в село Левка и осигурява целодневно обучение от I до VIII клас. Класовете са разделени в шест полуинтернатни групи - четири групи в начален етап и две в прогимназиален. Училището е първото средищно в община Свиленград. То също така помещава и подготвителна група. Училището разполага с богата и осъвременена материална база, която включва девет класни стаи, компютърен кабинет, физкултурен салон, столова и добре оборудван медицински кабинет. През 2008г. е направен основен ремонт. Проектът за целодневна организация на учебния процес „Подобряване на качеството на образованието в средищните училища чрез въвеждане на целодневна организация на учебния процес“, по който училището работи, също има голяма заслуга за оптимизирането на материалната база: осем класни стаи са с подменени подови настилки и са изцяло мебелирани. Непосредствено преди началото на учебната година 2014/2015 са обновени санитарните възли на втория етаж на училището, а през 2015/2016 и на първия. През 2015г. е открита и обновената стая на подготвителна група, реализирана по Национална

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

програма "Модернизация на материалната база в училище". В училището през 2015 г. се обучават 142 ученика, разпределени в 9 паралелки – една подготвителна, 4 в начално обучение и 4 в прогимназиално. Създадени са 6 групи за целодневни занимания – по три съответно за началното и за прогимназиалното обучение, работят и 4 групи СИП в разнообразни направления. В училището работят 14 педагогически специалисти плюс двама директори, осигуреността с квалифициран педагогически персонал е 100%.

ПУИ "Стефан Василев" е помощно училище-интернат, което се занимава със специализирано обучение и грижи за деца с умствена изостаналост. Училището е с държавно финансиране, а учебната дейност и занимания се осъществяват в една учебната смяна – целодневна. Помощното училище е с дългогодишни традиции и дава много възможности на деца, които въпреки проблемите си, не са по-различни от останалите, но се нуждаят от повече внимание и грижи. Учебното заведение предлага терапевтична педагогика в областта на монтезори-терапията - педагогическа и терапевтична система на свободата, при която детето се развива според вътрешните си потребности, подпомагано и деликатно насочвано от специален педагог; и трудотерапия - функционална и занимателна. В обучението се използва и психосоциална терапия: психомоторика, речева терапия, позитивна психотерапия, сензорна терапия. ПУИ използва и В-PES - обучителна и образователна система за учене чрез игра. За целта е създадена и нужната материална база, включваща зала за психомоторика, стая за сензорна терапия и сензорна градина. За целите на специфичното обучение се използват и специализирани дидактични материали за монтезори терапията и „обучението през игра“. Изработен е и специализиран софтуер за деца със специални образователни потребности През 2013 г. в двора на ПУИ „Стефан Василев“ е изградена спортна площадка с подходящи фитнес уреди, за равновесие, провиране и катерене с донорски средства. В училището се обучават средно по 120 ученика годишно. След завършване на своето образование, възпитаниците на училището придобиват професионална квалификация - работник в производството на кулинарни изделия в заведенията за хранене и развлечения.

Средното общо образование на територията е представено от едно СОУ „Д-р Петър Берон“ (IX-XII клас). Това училище е наследник на образователните традиции на Одринската българска гимназия, закрыта през 1912 г. В гр. Свиленград тя е открита през 1922 г. Днес, СОУ „Д-р Петър Берон“ обучава 775 ученика, разпределени в 37 паралелки. Застъпени са профилиран хуманитарен, природо-математически и непрофилиран профили. Наличната материална база е на добро ниво. Училището разполага със съвременна база за провеждане на учебния процес – класни стаи, кабинети, вкл. сървъри с терминални работни станции, спортна база и др. През 2013 г. е открит Интерактивен кабинет, разполагащ с интерактивна дъска. Наличието ѝ дава

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

възможност за прилагане и усвояване от преподавателите и от учениците на нови, съвременни форми на работа в учебно - възпитателния процес, вкл. и прилагане на форми като презентации. В СОУ „Д-р Петър Берон“ се обучават ученици от цялата община. То е със статут на „средищно“ училище. На сградата на СОУ „Д-р Петър Берон“ е извършен основен ремонт. Тя е санирана и отговаря на всички изисквания, както и на нормите за енергийна ефективност.

Професионалното образование на територията на МИГ Свиленград Ареал е застъпено в едно професионално училище – **Професионална гимназия по селско стопанство и икономика (ПГССИ) „Христо Ботев“**. В нея се получава III степен на професионална квалификация, т.е. тя е с прием след VII и VIII клас. От 2012 г. е със статут на общинско училище. Броят на учениците през последните години варира според демографските и икономически показатели и според данните на самото училище реализираният държавен план-прием до 2016 г. е както следва:

учебна година	ученици	паралелки
2012/13	293	13
2013/14	279	13
2014/15	303	14
2015/16	281	12

Източник – Стратегия за развитие на ПГССИ 2016-2020 г.

Относително постоянният брой ученици и паралелки е показател за запазен интерес и висок престиж на учебното заведение. Педагогическият персонал също е относително постоянен като брой, високо квалифициран и достатъчен за осигуряване на нормален учебен процес. Повечето учители имат магистърска степен, а половината от тях и научна степен.

паралелки	учители	учащи	В т.ч. момичета	новоприети	В т.ч. момичета	завършили
12	28	326	128	38	22	61

Източник НСИ, 2016

Предисторията на училището е свързана със СПТУ “Д-р П. Берон”, в което преди учебната 1976/1977 г. е осъществен прием на две професионални паралелки “Оператор на металорежещи машини”. По същото време започва и подготовката на водачи на МПС в МТУ. Следвайки динамичните промени, характерни за прехода, след 1989 г. училището последователно променя своя статут – през 1995 г. е преобразувано от СПТУ по МСС в Техникум по селско стопанство и икономика „Петър Ангелов” като през 1999 г. приема за свой патрон името на Христо Ботев, а от пролетта на 2003 г. техникумът е преобразуван в Професионална гимназия по селско стопанство и икономика „Христо Ботев”. Училището е с традиции в системата на професионалното

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

образование. То подготвя средни специалисти за реализация в икономиката и в другите сфери на обществения живот чрез обучение по специалностите: цветарство, зеленчукопроизводство, лозаро-винарство, растителна защита и агрохимия, селски туризъм, предприемачество и мениджмънт, бизнес – администрация, туристическа анимация и др. ПГССИ „Хр. Ботев“ разполага с добра материална база. Тя включва както добре оборудвани класни стаи и кабинети, училищна спортна база, библиотека, така и база за практическа подготовка на учениците.

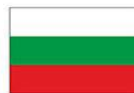
Понастоящем във всички учебни заведения на територията на МИГ са спазени държавните образователни изисквания. Процесите на оптимизация на училищната мрежа поставят изисквания към създаването на защитни механизми по отношение на преструктурираните звена. Предоставянето на транспорт на учениците в задължителна училищна възраст, осигуряването на целодневна организация на учебния процес се оказват подходящи инструменти за създаване и гарантиране на по-добри условия за провеждане на качествен образователен процес.

В образователната система на територията на МИГ Свиленград Арел са създадени практически условия за реализиране на изискването за социално включване на **децата и учениците от малцинствените етнически групи**. Във всички училища в града се осъществяват мерки за интеграция на учениците – роми. В НУ „Христо Попмарков“ учениците от ромски произход през учебната 2012/2013 г. са 74, а през учебната 2013-2014 г. - 83 д. (или увеличени с 10.84%). В СОУ „Д-р Петър Берон“ от общо 775 ученици, 79 са от ромски произход (от I до XII клас), което е около 10% от всички ученици. В ПГССИ "Христо Ботев" се обучават 25 ученици, които се самоопределят като роми (или 9%).

Въпреки това, продължава тенденцията на ежегодно отпадане на младежите от училище, без завършен 8 клас. Преобладаващата част отново са от ромски произход, учащи в основно училище в селата. Това предопределя по-ниския образователен и квалификационен статус на цялата общност. Относителният дял на неграмотните лица (неумението да се чете или пише) в общината е 1.5 %, като основна част от това население е от ромски произход. При населението от ромската етническа група няма представител със завършено висше образование, едва 3,1% са със завършено средно, 53,8% са с начално и незавършено начално образование, 11% никога не са посещавали училище. В сравнение с показателите за цялата област Хасково, както и с данните за другите общини, процентът на отпадналите е относително нисък. Учащите, напуснали общообразователните и специални училища в периода I – VIII клас са както следва:

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

Област Хасково - общо	475
Димитровград	108
Ивайловград	8
Любимец	25
Маджарово	-
Минерални бани	2
Свиленград	18
Симеоновград	21
Стамболово	4
Тополовград	8
Харманли	53
Хасково	228

Източник НСИ, 2016 г

За преодоляване на проблема на общинско ниво действат редица програми и мерки. В Общинската програма за закрила на детето, 2014 г., Приоритет 3 е „Образование, осигуряване на равен достъп до качествена предучилищна подготовка и училищно образование“, сред чийто цели са: Развиване на различни видове и форми на услуги, насочени към по-пълно обхващане на децата в образователната система; Разработване и прилагане на мерки за осигуряване на правото на децата на достъп до образователни услуги и превенция на отпадането от училище; Уточняване броя на децата в задължителна училищна възраст от община Свиленград, необхванати или отпаднали от образователната система; Подкрепа на семействата с деца до завършване на средно образование на детето, но не повече от 20 годишна възраст, обвързана с редовно посещаване на училище; Ограничаване броя на децата, отпадащи от образователната система поради социални причини и на децата с поведенчески проблеми; Групови програми за повишаване на житейските и социални умения.

С Програмата се цели интегриране в общообразователните училища и детски градини на децата със СОП, както и социална и образователна интеграция на децата и учениците от етническите малцинства.

Социални услуги

Социалните услуги имат ключова роля за подобряване на качеството на живот на различни уязвими групи, хора в нетрудоспособна възраст – деца и пенсионери, хора в неравностойно положение, социално слаби. Социалното подпомагане разширява възможностите на лицата да водят самостоятелен начин на живот и са насочени към подкрепа за нормалното осъществяване на ежедневните им дейности.

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

Комплексът от социални услуги за определени категории лица е ангажимент както на държавата, така и на общините. В сферата на социалната защита община Свиленград реализира редица инициативи в борбата с неравенствата, дискриминацията и социалното включване. С промените в Закона за социалното подпомагане, приоритет е даден на развитието на услугите в общността, като алтернатива на институционализацията. Социални услуги в специализираните институции се предоставят само след изчерпване на възможностите за извършване на услуги в общността. Кръгът на услугите в общността за последните няколко години е значително разширен.

СОЦИАЛНА УСЛУГА	КОНТАКТ	ЦЕЛЕВА ГРУПА (ПОТРЕБИТЕЛИ)	брой	ДОСТАВЧИК НА УСЛУГАТА	ВИД ФИНАНСИРАНЕ
Дневен център за възрастни хора с увреждания	Свиленград ул. Бурденис 29	Лица над 18г. с увреждания	15	Община Свиленград	Държавно финансиране
Дневен център за възрастни хора с увреждания със седмична грижа	Свиленград бул. "България" 26	Лица над 18г. с увреждания	20	Община Свиленград	Държавно финансиране
Домашен социален патронаж	Свиленград бул. България 26	Лица в пенсионна възраст и самотно живеещи. Самотно живеещи стари хора с увреждания и/или със затруднения в самообслужването, които имат нужда от грижа в семейна среда; Самотно живеещи стари хора в отдалечени населени места без достъп до услуги	320	Община Свиленград	Общинско финансиране
Преходно жилище за лица с психически разстройства	местност "Дом за соц. Грижи" с. Пъстрогор	Жени с психически разстройства	4	Община Свиленград	Държавно финансиране
Дом за лица с психически разстройства	местност "Дом за соц. Грижи" с. Пъстрогор	Жени с психически разстройства	70	Община Свиленград	Държавно финансиране
Дневен за деца с увреждания	Свиленград, бул. Генерал Скобелев -23	Деца с увреждания	20	Община Свиленград	Държавно финансиране
Личен асистент		Лица и деца с трайни увреждания, с тежки здравословни състояния	44		Проект финансиран по ОП "РЧР"
Домашен санитар		Лица и деца с трайни увреждания, с тежки здравословни състояния	60		Проект финансиран по ОП "РЧР" / след

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

					2013 местно финансиране
Клуб на инвалида		Хора с увреждания, които имат възможност да се придвижват и да бъдат трудово заети			местна дейност
Социален асистент		Лица и деца с трайни увреждания, с тежки здравословни състояния	30		Проектно финансиране
Клуб на пенсионера		Хора в пенсионна възраст	6		местна дейност

Източник, Регистър на социалните услуги МТСП

Както се вижда от данните, предоставяните услуги обслужват различни целеви групи. Освен че са увеличени като брой, разширен е и териториалният обхват на предоставяните услуги – включени са и повече населени места. По този начин се разширява и кръгът на услуги, насочени към населението в над трудоспособна възраст и някои малцинствени групи.

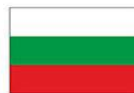
В сравнение с предходни години се наблюдава и увеличение на броя на лицата, които се нуждаят от социално подпомагане – такива са тези с различни степени на физически и психически увреждания. През 2013 г. броят на лицата, получаващи социални помощи възлиза на 1245 д. По данни на Дирекция “Социално подпомагане” на територията на община Свиленград към 2014г., лицата подали заявление за социално подпомагане са общо 976 д., както следва:

- физически увреждания -790 лица;
- Умствени заболявания-78 лица;
- Психически заболявания -108 лица;

В цялата област Хасково през 2014 г. са застъпени всички видове социално подпомагане: социални помощи по реда на Правилника за прилагане на Закона за социално подпомагане общо – 2267 лица и семейства; семейни помощи по реда на Закона за семейните помощи за деца - семейства, 37454 деца; интеграционни добавки по реда на Правилника за прилагане на Закона за интеграция на хората с увреждания - 15150 лица. отпуснати общо месечни добавки за социална интеграция – 30619 случая; целеви помощи за отопление по реда на Наредба № РД07 – 5 на МТСП за отоплителен сезон 2014-2015г. - 8314 лица и семейства; месечни и еднократни помощи по реда на Правилника за прилагане на Закона за закрила на детето през 2014 г. - броят на подпомогнатите деца в риск през 2014 г. са 329.

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

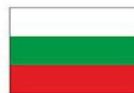
Социалните услуги се предоставят както в специализирани институции, така и в общността, вкл. в домашна среда. Те се организират съобразно желанието и личния избор на лицата, които се нуждаят от тях. Социалните услуги могат да се предоставят краткосрочно – до три месеца и/или дългосрочно за срок над три месеца.

На територията на МИГ Свиленград Арéal има една **специализирана институция** за социални услуги - Дом за възрастни хора с психични разстройства в кв. Пъстрогор. Той е с капацитет 70 места. На материалната база са извършени текущи ремонти, като е изградена парна инсталация на една от старите сгради, подменена е дървената дограма с алуминиева и се преобоядисани седем помещения на потребители. Закупени са 20 бр. легла и матраци за тях.

Всички останали **социални услуги са предлагани в обичайна среда и в общността**, съгласно политиките за деинституционализацията. На територията функционират или са в процес на реализация: Дневен център за възрастни хора с увреждания; Дневен център за възрастни хора с увреждания-седмична грижа, Преходно жилище и Дневен център за деца с увреждания- „Надежда”. **Дневният център за възрастни с ментални увреждания** е с капацитет 15 места, а на **Дневният център за възрастни с увреждания – седмична грижа** – с 20 места. В тях се предлага комплекс от социални услуги, които създават условия за цялостно обслужване на възрастните през деня, свързани с предоставянето на храна, задоволяване на ежедневните, здравните, образователните и рехабилитационните потребности, както и организация на свободното време и личните контакти. Така се създават условия за значително ограничаване на социалната изолация, в която се намират възрастните с увреждания. Двата центъра са на различни адреси – първият е на ул. . „Бурденис“ 2, а вторият – на бул. „България“ 26. **Дневен център за деца с увреждания- „Надежда”** е открит през 2011 г. Същият е предназначен за обгрижване на деца с увреждания или с трудно лечими заболявания, на възраст от 6 до 14 години. Капацитетът му е 20 места. Локализиран е в сградата на детската ясла , като са обособени помещения за занималня, спални , санитарни помещения, отделно от тези ползвани от яслените групи в Детска ясла (ДЯ) „Пролет“. В двора на ДЯ е изградена и спортна площадка, ползвана от децата от Дневния център. Изграден е център за настаняване от семеен тип с капацитет 8 потребители. То се ползва от младежи, освободени от специализирани институции. В него се предлагат условия за самостоятелен и независим живот след напускане на институцията - в сходна до семейна или близка до семейната среда. Друга форма на предоставяне на социални услуги в общността е **Домашният социален патронаж**. Същият е с капацитет 320 места и се предоставя на територията на гр. Свиленград и близките села в общината. В града са разкрити и клубове на пенсионера и инвалида. **Пенсионерският клуб в кв. „Гебран“** е основно ремонтиран през

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

2012 година. По различни национални програми в гр. Свиленград се предоставят услугите „Социален асистент“, „Личен асистент“ и „Домашен помощник“. При тях обслужваните лица не се откъсват от обичайната домашна среда. Тези услуги са функция от продължителността на действие на съответните национални програми. В края на 2014 г. **приемните семейства** на територията на област Хасково са 115, от тях 114 са професионални и 1 доброволно. Най-много приемни семейства има в общ. Димитровград – 54, от тях 53 са професионални. В общ. Хасково професионалните приемни семейства са 42., в общ. Мин. бани и общ. Свиленград има по 5 професионални семейства, в общ. Стамболово и общ. Харманли - по 4 приемни семейства, а в общ. Ивайловград - 1 приемно семейство. Във всички утвърдени приемни семейства има настанени общо 83 приемни деца на възраст от 0 до 18 г.

Равният достъп до качествени и ефективни услуги за уязвимите групи е решаващ за тяхното ефективно социално включване и участие в живота на обществото. Утвърждаването на модела на регионално планиране на услугите ще гарантира разкриването на социални услуги, отговарящи на конкретните потребности на хората от целевите групи. Друго важно предизвикателство е премахването на институционалния модел на грижа. Като реализация на тези политики в община Свиленград действа Общинска стратегия за развитие на социалните услуги (2011-2015г.), която е утвърдена от Обществен съвет за обществен контрол на системата за социално подпомагане на територията на община Свиленград и актуализирана през 2016 г.

Политики за деинституционализация и десегрегация

През 2000 г. държавата започва целенасочена реформа на социалните услуги, която стартира първо в сферата на услугите за деца, а след това и за другите възрастови групи. Реформата е насочена към деинституционализация и децентрализация на социалното подпомагане - от системата от специализирани институции да се премине към създаване на социални услуги в общността, като се цели индивидуализиране на подхода и интегриране на уязвимите групи и лица в социалните общности. Отговорностите за управлението на социалните услуги на местно ниво са поети от общините. Във връзка с тези политики на деинституционализация и десегрегация на територията на МИГ Свиленград Арéal действат:

- **Общинска стратегия за развитие на социалните услуги 2010-2015 (актуализирана 2016)**
- **Общинска програма за защита на детето, 2014**
- **План за действие на община Свиленград за интегриране на българските граждани от ромски произход и други граждани в уязвимо социално положение, живеещи в сходна с ромите ситуация**

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

Стратегията за социална закрила и социално включване има за основни приоритети ограничаването на бедността и социалното изключване, активното участие в пазара на труда, равни възможности за най-уязвимите групи в обществото. Залага се на превенцията, подкрепа на децата и семействата чрез мерки за подобряване материалното им състояние, извеждане на групите в риск извън институциите и включването им в общността, създаване на връзка със системите на образование и здравеопазване като компоненти на концепцията за борба с бедността и социалното изключване сред децата. Визията на **Стратегията за развитие на социалните услуги в община Свиленград** е: „Развитие на иновативна и качествена система от социални услуги, насочена към подобряване качеството на живот, към пълноценната реализация и грижа за хората от рисковите групи, както и за тяхното социално включване в община Свиленград“. При планирането и предоставянето на социални услуги общинската Стратегия следва основните човешки права, утвърдени в международните документи като се базира на ценности като: уважение и признание на достойнството на всеки човек, общност и група; толерантност и закрила от дискриминация; благосъстояние на децата и на всички жители на община Свиленград; гражданско участие в планирането и в наблюдението на изпълнението на стратегията; зачитане на равнопоставеността на половете.

При анализа на демографското и икономическо състояние на територията се очертават някои типични рискове за лица в неравностойно положение: неравностойна позиция на пазара на труда, живеещи в изолирани общности, многодетство, трайна липса на собственост и доходи, противообществени прояви, рискове, засягащи децата и лицата в институции. На основата на тези характеристики се обособяват няколко рискови групи.

Основните фактори, които влияят върху групите в риск са доходите и възрастта.

Размерът на доходите, както и неговата периодичност оказва въздействие върху формирането на рисковите групи и уязвимост на индивидите в комбинация с други фактори като: безработица; структура и численост на семейството; увреждане или здравословен проблем на член от семейството; липса на жилище; принадлежност към етнически малцинства; местоживеене в отдалечени и/или изолирани населени места.

Възрастта е вторият основен фактор, който влияе върху възможностите на хората за автономно съществуване и необходимостта им от подкрепа. В тази връзка се формират две основни рискови групи “деца” и “стари хора”. Както и при доходите, параметърът възраст не действа самостоятелно, а само в съчетание с други обстоятелства - в случая наличие или липса на близки и възможностите им да предоставят грижи.

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

- По отношение на доходите, основен рисков фактор е **безработицата и нарушеният достъп до заетост**. Той се обуславя от една страна от ограничения брой предприятия и липсата на алтернативни работни места, затварянето на предприятия в резултат от кризата, загубата на работни места за заетите извън общината, а от друга от неосведомеността и липсата на инициатива у самите граждани - част от безработните не поддържат регистрацията си, тъй като живеят по селата и се налага да пътуват и това води до допълнителни разходи за транспорт, няма мотивация за преквалификация и получаване на допълнително образование. Достъпът до заетост е най-силно ограничен за няколко специфични групи: етническите малцинства, лицата с основно и по-ниско образование, безработни младежи на възраст до 29 години без квалификация и специалност, безработни над 55 годишна възраст. Безработицата засяга не само отделните лица, но и води до ниски доходи в семействата и рефлектира върху децата в многодетни семейства и деца на самотни родители, хора с увреждания – деца и възрастни, майки с деца, деца от ромски произход.

- Друг фактор са **ниските доходи на хората в пенсионна възраст**. Тук основният ресурс за помощ отново е семейството и отглеждането на селскостопанска продукция в собствените стопанства. Този фактор поставя в риск хора с минимални и близки до минималната пенсия; самотни възрастни хора, възрастни хора с безработни деца в домакинството.

- Доходите и безработицата са проблем и **за хората с увреждания**, които имат нужда от подкрепа във всекидневието си - здравословните им проблеми не позволяват намиране на работа, което затруднява и ежедневната им издръжка. Ниската заплата на личен асистент като основен източник на доходи в случаите, когато член на семейството се грижи за близък с увреждане не е достатъчно за покриването и на разходите за храна и режийни.

- За формиране на рисковите групи по отношение на доходите фактор е и **структурата и броят на членовете на семейството**, както и разпределението на разходите между тях. В риск са поставени многодетни семейства, непълни семейства – родители, които сами отглеждат децата си, самотни хора с увреждания и самотни възрастни хора, непълнолетни родители.

- **Лошите битови условия** и дефицит в средствата за издръжка често са съчетани с липсата на родителски капацитет, зад който се крият битови проблеми и невъзможност на родителите да излязат от социална изолация. Неспособността на родителите да осигурят добри битови условия и да покриват разходите им за всекидневни нужди води до настаняване на децата в институции.

- **Образованието** също е фактор за социална интеграция и професионално развитие. В общината са значими групите на хората с основно и по-ниско образование. Най

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

сериозен е проблемът с намаляване броят на учениците в селата. Липсата на образование поставя в риск трайно не посещаващи училище ученици, като най-голям брой са децата от ромски произход, възрастни с основно и по-ниско образование.

- Увреждане или тежък здравословен проблем на член от семейството е допълнителен фактор, който поставя в риск самите хора с увреждания, но и техните семейства, тъй като от една страна стои проблемът с намирането на работа, а от друга заболяването може да е източник на допълнителни разходи. Ако състоянието на човека в неравностойно положение изисква един от трудоспособните членове на семейството да полага непрекъснати грижи, това може да доведе до напускане на постоянната му работа и води до допълнително задълбочаване на проблемите, свързани с доходите. В тази връзка се оформя групата на семейства, в чийто състав има човек с увреждане или с тежък здравословен проблем, семейства с хора с увреждания, оставащи без доходи в периодите между сключване на договор по програма Личен асистент и техен близък, семейства с безработен член, непълни семейства с родители в пенсионна възраст, хора нуждаещи се от непрекъснати грижи, лица с психически заболявания които не попадат в рамките на предлаганите на територията на общината услуги.

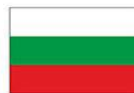
- Затрудненият достъп до здравни услуги за някои групи в общината също е допълнителен рисков фактор и се дължи от една страна на застаряването на населението - възрастните хора обикновено имат повече от едно хронично заболяване, което води и до по-големи разходи за здравно обслужване, а от друга страна на отдалеченост на селата от центровете за медицински услуги, които са предимно в града. В общината има и голям брой здравно неосигурени. По отношение на достъпа до здравни услуги най-многобройни в община Свиленград са групите в риск от хора в пенсионна възраст, хора с увреждания и с няколко хронични заболявания, хора с увреждания нуждаещи се постоянно от чужда помощ.

Под влиянието на тези фактори на територията на МИГ Свиленград Арéal се обособяват **рисковите групи** сред децата, възрастните и старите хора, като данните за техния брой са приблизителни, тъй като рискът от социално изключване е резултат от съчетаване на много фактори от различно естество, а системите на социалното подпомагане и социалните услуги все още не са ориентирани към превенция на риска, затова и в полезрението на съответните служби са само лицата, чиито проблеми вече са ескалирали до кризисни нива. От друга страна, голяма част от рисковете и групите са ново появили се и системите за закрила все още не ги разпознават.

Децата в риск са една от групите, обект на социално подпомагане и на бъдещите политики за деинституционализация и десегрегация. В тази група се различават няколко подгрупи:

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

- Деца, отглеждани извън биологичното семейство:

Тук влизат: деца, настанени в Домове за медико-социални грижи (ДМСГД), намиращи се на територията на областите Пловдив, Хасково, Стара Загора, които за периода варират от 8 до 2; деца, настанени в Домове за деца, лишени от родителски грижи (ДДЛРГ), намиращи се извън територията на областта - по различно време са били настанени общо 2 деца, а в последните години няма регистрирани настанени деца, въпреки че към момента от Националната система постъпва информация от домове от различни области за 10 настанени деца от община Свиленград; деца в Домове за деца и младежи с умствена изостаналост (ДДМУИ) - към момента няма информация за деца от община Свиленград; деца, изоставени на ниво родилен дом – към момента броят им варира между 2 и 3 годишно. Налице е трайна тенденция да се настаняват за отглеждане в домовете предимно деца от ромски произход. Основните причини са бедност, трайна безработица на родителите, недостатъчен родителски капацитет, лоши битови условия, някакво увреждане. Често тези деца не посещават детска градина и са в риск от отпадане от училище. За да се подпомогне превенцията на настаняването и да се създадат условия за тяхното социално включване, е нужно да се използват ресурсите не само на социалната, но и на образователната система. Паралелно трябва да се развиват услуги за директна работа в общността с цел превенция на изоставянето и реинтеграция на настанените деца чрез изграждане на родителски умения, предоставяне на алтернативни форми на грижа.

- **Деца, отглеждани в семейна среда** Тази група включва: - деца, настанени при близки и роднини – това е една от формите на споделена грижа в рамките на разширеното семейство и намира широко приложение през последните години, като обикновено случаите са минали през отдел „Закрила на детето” и е наложена мярка за закрила. При тези деца е необходима подкрепа на хората, които са поели грижа за отглеждането на децата вместо техните биологични родители; - деца с увреждания - физически, умствени, психически, сензорни или комплексни увреждания. Независимо от направените промени през последните години по отношение на подпомагането и предоставянето на услуги на родители, които отглеждат дете с увреждане, все още основните затруднения на семействата са от финансово естество. В същото време потребностите на децата с увреждания са свързани и с възможностите за включване и реализация. На територията на общината те са 45 и посещават детските градини и училищата, където са обхванати от ресурсно подпомагане, с тях работят 2 ресурсни учители и 1 логопед; - деца в риск от отпадане от училище – процентът им остава относително нисък за общината и за 2014 това са 18 деца; - деца с родители в чужбина - поради липса на работа, родителите напускат населените места в общината и от години са се установили в Гърция, Кипър, Испания и Италия, където живеят и работят. За известна част от децата е приложена мярка за закрила „настаняване в семейство на близки и роднини“; - деца на непълнолетни родители и майки под 18

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

години - относителният дял на ражданията на непълнолетни в община Свиленград е 17,8 % от всички раждания годишно и са в квартали, населени предимно с роми. Необходимо е специално внимание към тях за превенция на изоставянето, изграждане на родителски капацитет и подкрепа, както и за продължаване на образованието и включване на пазара на труда; - деца в многодетни семейства Няма официални данни каква част от настанените в институции деца са от многодетни семейства от община Свиленград. На ниво Хасковска област 70% от децата в домовете имат братя и сестри. За малка част от тях няма информация, а единици са тези, които са единствено дете. Над половината от децата, настанени в ДДЛРГ са в институцията заедно със своите братя и сестри. Данните показват, че трябва да се развият допълнителни услуги за подкрепа на многодетните семейства. Децата в многодетни семейства от община Свиленград са част и от групата на нередовно посещаващите училище, както и от ранно отпадащите. Голяма част от тях са от ромски семейства, живеещи в особени общности. За да се даде възможност за социално включване и за да имат равен шанс е необходимо да им се осигури достъп до качествено образование. Паралелно обхващането на децата на многодетни семейства в ранна възраст в детска градина и в целодневна форма на обучение ще подпомогне в отглеждането им социално слабите родители; - деца на самотни родители. На територията на общината са регистрирани общо 4 такива деца, няма информация колко от тях ходят на училище или са част от рискови групи. Необходимо е да се проучи каква част от децата, настанявани в институции, децата в риск от отпадане от училище и с агресивно поведение се отглеждат от един родител, за да се планират интервенциите според нуждите на семействата на ниво община; - деца, жертва на насилие и трафик, деца с проблемно поведение

Възрастните и стари хора са друга голяма група в риск в общината. Тук също са включени няколко подгрупи, според причините и потребностите от подпомагане:

- **Възрастни хора с увреждания**

Данните за лицата с увреждания са предоставени от Д „СП” и отразяват броя на подпомаганите лица, основно по ЗИХУ, които общо за община Свиленград са 1365, от които 714 с физически увреждания, а от тях със: сензорни увреждания – 206 лица, с множествени увреждания – 855, с умствена изостаналост – 60, с психични разстройства – 38. Основните проблеми тук са недостиг на здравни услуги и рехабилитация, липса на специализиран транспорт от селата към общинския център, където се изпълнява услугата, а от там - ограничен достъп на живеещите в селата до медицинско и социално обслужване, изолация от пазара на труда, ниски доходи на лицата и техните семейства, социална изолация в общността, недостъпна архитектурна среда.

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони

Програма за развитие на селските райони 2014-2020

Основните идентифицирани нужди за тази група са: предоставяне на услуги за възстановяване и рехабилитация; изграждане на умения за независим живот; обучения за активно включване на пазара на труда; осигуряване на подкрепа за семейството.

- **Хора с увреждания, настанени в специализирани институции**

На територията на МИГ има една специализирана институция за настаняване на възрастни хора с психични разстройства - Дом за лица с психически разстройства (ДВХПР). В него се настаняват пациенти както от общината и област Хасково, така и от територията на цялата страна.

- **Стари хора, настанени в институции**

По-голямата част от тях се настаняват в Дом за стари хора (ДСХ) в град Хасково. Поради липсата на свободни места в домовете за стари хора, общината се стреми да развива алтернативни социални услуги.

- **Самотно живеещи стари хора**

Общият им брой в общината е около 1500 души. Тъй като за тях не се води официална статистика, информация се събира от кметовете и кметските наместници по селата.

Гражданите в пенсионна възраст на територията са 6 684, което представлява 27 % от всички жители. Преобладаващата част от селата извън град Свиленград са обитавани предимно от хора в пенсионна възраст. Голямата отдалеченост от общинския център на големите села като Миладиново, Левка, Студена и Райкова могила създава затруднения за ползването на здравни и социални услуги. Основни потребности, които могат да бъдат изведени за тази група са подкрепа за ежедневните грижи в дома - помощ при самообслужване, поддържане на хигиена, пазаруване, придружаване; осигурен достъп до аптеки и помощ при закупуване на лекарства; достъп до медицинска помощ, осигуряване на социални контакти и психо социална подкрепа.

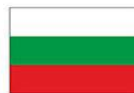
На територията на МИГ Свиленград Арел има и цели **Общности и групи в неравностойно положение**. В тази група влизат:

- **Безработни**

Безработицата може да се приеме като основен рисков фактор, свързан с доходите и стандарта на живот на хората в трудоспособна възраст. Най-застрашени от риск в тази група са хората, които не са завършили основно образование, хора в пред пенсионна възраст, които не са конкурентно способни на пазара на труда, хора от етнически малцинства, майки на деца с увреждания и самотни родители, хора с намалена работоспособност. Безработицата се отразява сериозно на качеството на живот на всички членове на семейството, особено на децата.

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

- Етнически малцинства

В ромските общности са налице различни фактори, пораждащи бедността – ранното отпадане от училище, ниско образование или липса на професионални умения, липса на трудови навици за част от тях, ограничени възможности за заетост, лоши битови условия, липса на достъп до здравни, социални и образователни услуги. Ромските квартали са с най-голям относителен дял на непълнолетни майки, деца, настанени в институции, деца в риск от отпадане от училище. Акумулирането на икономически, образователни и етнокултурни рискови фактори оказва най-силно влияние, когато семейството живее в рамките на собствената компактна малцинствена група и децата рискуват да повторят модела на социална изолация на своите родители. За да се разбие затворения цикъл е необходима комплексна интервенция, насочена срещу бедността, която да подпомогне семействата да осигурят шансове за социално включване и развитие на своите деца.

Дейностите и мерките по процесите на **деинституционализация и десегрегация** в община Свиленград спазват основните принципи за: социални услуги, които отговарят на реалните нужди на рисковите групи; индивидуализиране на оценката и на грижата за потребителя; насърчаване на услугите в общността и ограничаване на услугите в институции; гарантиране на равен достъп до услуги на всички жители на общината и осигуряване достъп до услуги в изолирани населени места чрез мобилност на услугите; интегриран подход към решаването на проблемите на целевите рискови групи заедно със системите на здравеопазването и образованието.

Избраните направления за съдържанието на социалните услуги включват:

1. Превенция за деца и семейства в риск и деинституционализация на грижите за деца. Мерките са насочени към превенция на рисковите фактори за развитието на децата и уязвимостта на семействата. Сред приоритетите на това направление е да се намали изоставянето на деца и настаняването им в специализирани институции и да се подкрепи задържането им в биологичното семейство; да се осигурят условия за развитие на децата с увреждания отглеждани в семейството; да се гарантира равен достъп на децата от рискови общности и уязвими групи до качествено образование; да се трансформират и закрийт специализираните институции за деца и да се развият алтернативни социални услуги за предоставяне на грижа в среда близка до семейната за децата, които не могат да бъдат изведени в семейна среда. В стратегията се предвижда създаване на **Център за обществена подкрепа** и превенция на изоставянето на деца (ЦОП) и развитие на мрежа от такива центрове за обхващане на децата и семействата в риск, услуги в подкрепа на **осиновяването**, развитие на **приемната грижа** и координацията ѝ на областно и общинско ниво, настаняване при близки и роднини за изоставени и negliжирани деца, лишени от родителска грижа, общински и областни програми и мерки за подкрепа на уязвими семейства с цел задържане на

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

детето в семейството. **„Кризисният център”** за подкрепа и помощ на лица претърпели насилие или жертва на трафик ще предоставя временно настаняване до 3 месеца на бременни жени и майки в риск за живота и здравето им, както и на техните деца. По отношение на децата с увреждания е създаден **Дневен център за деца с увреждания**, чиято цел е осигуряване на достъп до адекватна и гъвкава дневна, почасова грижа, и заместваща грижа за децата с увреждания, отглеждани в семейна среда. Така се преодолява един от основните проблеми на децата с увреждания и техните семейства – социалната изолация. С разкритата социална услуга се дава възможност на родителите да намерят трудова и професионална реализация, освободени от целодневната грижа. Изключително висок е процентът на децата и младежите с увреждания, **интегрирани в масови училища и детски градини**, с изключение на тези с дълбока умствена изостаналост и тежки физически увреждания. Актуален е въпросът за достъпност на архитектурната среда, особено в малките населени места. Психологическа подкрепа за родителите се оказва основно от МКБППМН чрез разкриване на лятно училище и **„Училище за родители”**. Налице е необходимост от методическа помощ и подкрепа, повишаване на квалификацията и мотивацията на персонала за работа с деца с увреждания и техните семейства. Осигуряване на възможности за професионална квалификация и реализация на младите хора с увреждания остава трудно решим проблем, предвид свития пазар на труда. Част от мерките са насочени разширяване на програмите, които предлагат домашни грижи – **Личен асистент, Социален асистент и Домашен помощник** за деца с увреждания. За да се гарантира равен достъп на децата от рискови общности и уязвими групи до качествено образование, община Свиленград работи в посока на гарантиране на **задължителното предучилищно образование** чрез издирване на всички подлежащи деца и записването им в предучилищна подготовка, разкриване на достатъчен брой подготвителни класове в училище и/или предучилищни групи в детските градини, срещи и посещения по домовете за информиране и мотивиране на родителите. Сред мерките са и различни програми за превенция на отпадането от училище и реинтеграция в образованието на отпадналите деца и младежи, постепенно извеждане на децата от помощното училище, адаптация и интегриране на масовите общообразователни училища, обучение с подкрепата на ресурсни учители - осъществява се от училищата, РИО и Ресурсния център към РИО с подкрепата на общината. Предвижда се и изграждане на **Център за настаняване от семеен тип (ЦНСТ)** за извеждане на деца настанени в СИ извън област Хасково, като на областно ниво центровете ще бъдат няколко, а за община Свиленград се предвижда един с капацитет от 15 места.

2. Развитие на социални услуги в общността за социално включване на уязвими групи и лица в неравностойно положение. Целта е създаването на добър модел на грижи за хората в неравностойно социално положение осигурявайки им достъп

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

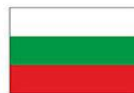
Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

до качествени социални услуги в общността, така че нуждаещите се да не напускат собствения си дом и да имат условия за пълноценен и достоен живот в семейна среда; да се развие алтернативна резидентна грижа от семеен тип за хората с увреждания, настанени в специализирани институции.; реинтеграция на уязвими лица, групи и общности в риск. Мерките са свързани с разширяване на социалните услуги в домашна среда като бъдат обхванати както ежедневни дейности въкъщи (като помощ при хранене, обслужване, помощ за излизане и придвижване), така и предоставяне на дневни и почасови услуги извън дома (дневни центрове и алтернативни форми на заместваща грижа), а също така и с разширяване на обхвата на услугите, които предлагат домашни грижи като бъдат обхванати повече хора, в т.ч. и тези от отдалечените населени места. Крачка към разрешаване на проблемите са създадените **Дневен център за възрастни хора с увреждания** и **Дневен център за възрастни хора с увреждания със седмична грижа** в град Свиленград. Развива се и услугата **Домашен санитар** за хора с особено тежки заболявания и **Социален асистент**. Услугата **Домашен социален патронаж** обхваща само седем населени места - гр. Свиленград, с. Капитан Андреево, с. Чернодъб, с. Сива река, с. Мезек, с. Момково и с. Пъстрогор. През 2014 г. от нея са се възползвали 320 души. Отдалечеността на останалите по-малки села от общинския център и липсата на местни приходи са причините за невъзможността от откриване на кухни- майки. Тази услуга в общността и е най- добре приемана от хората и ползвателите ѝ. Обхватът на програмите, които развиват услугите „Социален асистент” и „Домашен помощник” не са достатъчни, за да задоволят всички потребности. Мерките за преодоляване на проблемите предвиждат планиране и разкриване на мрежа от услуги за стари хора, която може да стъпи на вече съществуващи структури – читалища, пенсионерски клубове, каквито има във всички по-големи населени места. Разчита се на подкрепа от общината при извършваните дейности в обособените **Клубове на инвалида** по места, като активно се включат местните структури на СИБ. Продължава и дейността на **Преходното жилище за лица с психични разстройства** с капацитет от 4 лица.

3. Грижа за старите хора за по-добър и достоен живот Целта е да се подобри качеството на живота на старите хора във всички населени места в община Свиленград, включително и в най-отдалечените, като се съблюдава принципът за независим живот в семейната среда и да се заложи на услуги, отличаващи се с домашна атмосфера и съобразени с индивидуалните потребности на всеки потребител. Предприетите мерки са свързани с развиване и разширяване на дейностите в **Домашния социален патронаж** и обхващане на малките изолирани населени места, с разширяване на услугите в домашна среда чрез увеличаване на капацитета на услугите **Домашен помощник, Социален и Личен асистент** по Национална програма и Програми на АХУ. В общината се залага и на дневна грижа и почасови услуги за стари хора чрез продължаване на общинската подкрепа за дейностите на **Клубовете на**

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

пенсионера, предоставящи възможности за общуване и социален живот на стари хора с относително съхранено здраве и възможности за самостоятелно придвижване. Планира се изграждането на **Защитено жилище за стари хора** с капацитет 10 места.

4. Развитие на човешките ресурси. В процеса на планирането на нови социални услуги, недостигът на квалифициран персонал е идентифициран като един от основните рискове. Затова целта е да се гарантира качеството и ефективността на социалните услуги чрез изграждане на необходимия капацитет за управление на областно и общинско ниво. Една от мерките е изграждане на Ресурсен център за развитие на човешките ресурси в област Хасково.

5. Изграждане на между общинско партньорство и между секторно сътрудничество. Въвеждането на ефективна система от социални услуги на областно ниво изисква активно партньорство между общините в област Хасково за развиване на конкретни мерки за социална подкрепа. Също така, характерът на проблемите на хората в риск изисква комплексна намеса, която може да се постигне само чрез връзки на взаимодействие между различните публични и социални сектори – социални услуги и подпомагане, образование, здравеопазване, заетост, инфраструктура и жилищна среда.

В общинската **Програма за закрила на детето** по отношение на деинституционализацията са предвидени мерки за подпомагане на семейства с деца в риск: насочване към програми за заетост и директна финансова подкрепа на семейства, отговарящи на условията за месечно социално подпомагане; диагностика и комплексно оценяване на индивидуалните потребности и ресурсите на дете с увреждане в най-ранна възраст и подкрепа на неговото семейство чрез предоставяне на социални услуги, социални добавки и помощни средства и медицински изделия, така че децата да бъдат отглеждани в семейна среда, а не изоставяне в институции. Предвижда се развитие и предоставяне на социалната услуга “Приемна грижа” и нейното популяризиране сред обществеността, ранна превенция на изоставянето и задържане на новородените деца в биологичното семейство чрез информиране и консултиране на родилки в риск от изоставяне на децата си, за последиците от институционалното отглеждане на децата, особено в първите 6 месеца от раждането и оказване на необходимата подкрепа. Една от целите на програмата е да осигури достъп до дневна, почасова и заместваща грижа за деца с увреждания, отглеждани в семейна среда, с оглед тяхната социализация и задоволяване на индивидуалните им потребности в Дневен център за деца с увреждания гр. Свиленград. Във връзка с десегрегацията програмата акцентира върху разработване и прилагане на мерки за осигуряване на правото на достъп до образователни услуги, превенция и ограничаване броя на отпадането от училище, особено за децата от ромските общности чрез различни законодателни мерки и чрез индивидуална подкрепа за повишаване на мотивацията за

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

продължаване на образователния процес и преодоляване на трудностите при усвояване на учебния материал, групови програми за повишаване на житейските и социални умения, мобилна работа и работа на терен с родителите, които не мотивират децата си да посещават редовно училище.

Залага се и на продължаване на политиката за включващо обучение на децата със специални образователни потребности, както и увеличаване броя на архитектурно адаптираните детски градини и училища за достъп на деца със СОП.

В общинския **План за действие за интегриране на българските граждани от ромски произход** на община Свиленград основните акценти по отношение на липсата на дискриминация, десегрегацията и деинституционализацията са свързани с повишаване на качеството на образование на децата и учениците от ромски произход чрез въвеждане на програма за овладяване на български език, осигуряване на учебни помагала и учебници за социално слаби ученици след 7 клас, осигуряване на карти за градски транспорт за учениците от 9 до 12 клас; превенция на отпадане от училище на ромски ученици; прилагане на разнообразни форми и програми за работа с младежи и възрастни от ромски произход, вече отпаднали от училище с цел тяхната реинтеграция чрез предоставяне на продължаващо професионално обучение за лица, навършили 16 год. и ограмотяване на възрастни роми; приобщаване и приемане на родители –роми към образователния процес и засилване на участието им в училищния живот; повишаване на здравната и екологична култура , както и подобряване на профилактичните медицински дейности сред ромското население; подобряване на жилищните условия, включително и на прилежащата инфраструктура чрез разработване на общинска програма за благоустрояване на кварталите с компактно ромско население; разработване на проекти, включени в програми за квалификация и трудова заетост по програми, сезонна заетост с цел включване на ромите в пазара на труда.

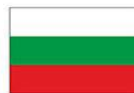
Култура

Богатото културно наследство на територията на МИГ Свиленград Арелал предопределя и добре развитата инфраструктура по отношение на културата. На територията има 8 паметника на недвижимото културно наследство с национално значение и 3 с местно, които са обект на културен туризъм , а много от тях са свързани с дати от събитийния календар.

От 2012 година в Свиленград действа нов **Туристически информационен център** (ТИЦ), който се намира в сградата на бивша турска баня, обновена с финансиране по Програмата за Европейско териториално сътрудничество Гърция – България. Центърът предоставя информация за туристическите обекти на територията на

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

общината и за провеждане на събития, свързани с туризма, поддържа връзки със самите туристически обекти, както и с други организации, институции и с общинската администрация с цел развитие на туристическата информационна дейност. В центъра има и арт галерия и се продават сувенири, туристически атласи, пътеводители, пътни карти, предоставя се информация за места за настаняване и хранене, за предстоящи културни и спортни събития, организират се временни изложби и експозиции.

Музейната дейност е представена от **Общинския исторически музей** в град Свиленград. Това е вторият общински музей в област Хасково, заедно с общинския исторически музей в гр. Ивайловград. Началото на днешния общински музей е поставено със създаване на музейна сбирка в края на 60-те години на минали век. През 90-те години за нуждите на музейната сбирка е предоставена реставрираната къща на д-р Цукровски в центъра на града. По-късно, през 2007 г. музейната сбирка е преобразувана в общински музей. Общинският исторически музей извършва и издателска дейност на историческа тематика, свързана с миналото на Свиленград и региона. Музеят разполага с 3 експозиционни зали. В тях се съхраняват много експонати, свързани с историята на общината и региона, находки от извършените археологически разкопки и др. Музеят реализира и издателска дейност на историческа тематика, свързана с историята и културно-историческото развитие на общината и региона. Общинският музей се посещава от около 3000 посетители годишно. През 2009 г. техният брой е 2750, а през 2012 – 2803, а в 2013 г. – 3420 д.

В град Свиленград има и **Общинска библиотека**. Библиотеката съществува от 1870г., когато се основава читалище „Звезда”, по-късно преименувано на „Просвета”. През 1976г. с решение на Окръжния съвет за изкуство и култура преминава към Градския съвет за изкуство и култура. В момента е част от структурата на Общинска администрация-Свиленград. Библиотеката има обособени детски отдел, такъв за възрастни, читалня и хранилища. Фондът е от близо 100 000 тома литература. Съхранява се сбирка от редки и ценни издания, която включва книги, периодични издания, справочници на български, руски и други славянски езици за периода XIX-XX век, както и първи издания на класици на българската литература. Активните ползватели на общинската библиотека са над 1 000 – повечето от тях в ученическа възраст. През 2011 г. по програма „Глобални библиотеки – България“ в общинската библиотека е открита компютърна зала с 13 настолни компютъра, мултифункционално устройство, проектор. Традиционно се организират и срещи с писатели и поети, представят се нови книги, редят се изложби.

На територията на МИГ има **15 действащи читалища**, 2 от които в самия гр. Свиленград. Те разполагат с необходимата материална база да развиват съответната културна дейност. Според публичния регистър на народните читалища, това са:

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

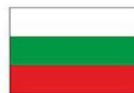
- 677 "Просвета 1870" ГРАД СВИЛЕНГРАД
- 1448 "Изгрев-1921г." СЕЛО МЕЗЕК
- 1449 "Отец Паисий -1925 с.Левка" СЕЛО ЛЕВКА
- 1450 Св.Св.Кирил и Методий -1928" СЕЛО СТУДЕНА
- 1451 "Отец Паисий -1929" СЕЛО МОМКОВО
- 1452 Развитие-1928 СЕЛО СИВА РЕКА
- 1453 "Нов живот-1930" СЕЛО КАПИТАН АНДРЕЕВО
- 1454 "Светлина-1927" СЕЛО РАЙКОВА МОГИЛА
- 1455 "Христо Паскалев-1931" СЕЛО МЛАДИНОВО
- 1456 "Изгрев -1928" СЕЛО СЛАДУН
- 2168 "Васил Левски 1933" ГРАД СВИЛЕНГРАД
- 2169 "Искра -1932" СЕЛО ДИМИТРОВЧЕ
- 2970 "Христо Ботев-1927" СЕЛО ЩИТ
- 3443 "Зора с.Пъстрогор 2009 г." СЕЛО ПЪСТРОГОР
- 3625 "Граничар - 2016" СЕЛО ГЕНЕРАЛОВО

Основните проблеми при читалищата са от финансов характер и особено невъзможността за поддържане състоянието на материалната база. Поддържането им трябва да стане приоритет, тъй като единствено в тях се предлагат условия за развитие на комплексна културна дейност - библиотечна, кръжочна, художествена самодейност и др. Читалищата работят в тясно взаимодействие с учебни заведения, културни институции, обществени и други организации и осъществяват богата и разнообразна образователно-културна дейност. Те включват: библиотечно дело, детски музикални и театрални групи, езикова школа, школа по рисуване и др. Читалищата са центрове, където се провеждат редица културни мероприятия: концерти, театрални представления, различни спектакли, чествания на празници и др.

На територията на гр. Свиленград има 2 читалища – НЧ „Просвета 1870” и читалище „В. Левски 1933“, развиващо дейност в кв. „Капитан Петко войвода.“ Основна читалищна дейност развива НЧ „Просвета 1870“ като осъществява широк спектър от дейности на художествената самодейност. Те са в областта на любителското танцово изкуство - детски танцов състав „Свиленче“, самодейното певческо изкуство - женска камерна фолклорна група, група за руски песни, група за стари градски песни, детска фолклорна група „Тракийска китка“, любителската театрална дейност - детски театрален състав „Академия Млад актьор“, различни школи по приложни изкуства, по пиано, по китара и др. Читалищната сграда на два етажа е с обща РЗП 1960 м2 и се ремонтира със спечелен проект по Програмата за транс-гранично сътрудничество по ИПП „България-Турция“. Сградата се газифицира, ремонтират се репетиционни зали и др. След реализацията на съвместен проект с турската община Къркларели, читалището е снабдено с модерно оборудвано звукозаписно студио и

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

арт-център за занаяти, салонът на читалището разполага с професионално озвучаване със сценични ефекти, духовият оркестър получава нови музикални инструменти. Второто читалище в гр. Свиленград - „*Васил Левски 1933*“ е с квартална, поскромна дейност – женска певческа група и библиотечна дейност. Към читалище „Светлина- 1927“, с. Райкова могила, е създадена женска група за автентичен фолклор, която е лауреат на много фестивали. Всички читалища в общината участват в културния календар чрез различни концерти, изложби и фестивали.

По отношение на фолклора на територията са активни различни формации, пресъздаващи фолклорното богатство: Народен хор „Станко Панайотов“, женска камерна фолклорна група, детска фолклорна група „Тракийска китка“, фолклорен танцов състав „Свила“, детски танцов състав „Свиленче“, фолклорна танцова формация „Илинден“, камерен танцов състав „Тракия“. На територията на община Свиленград развиват дейност духов оркестър „Костадин Манов“, вокална група „Хармония“, театрален състав, детски театрален състав „Академия млад актьор“, рок група „0379“.

В гр.Свиленград има едно кино, но като цяло интересът към кинопрожекциите е силно намален с течение на годините, поради масовото навлизане на интернет, кабелните телевизии и активната дейност на видеотеките. Сред специфичните празници за общината са още: Панаир на града - на Кръстовден, празника на града - 5 октомври и Международен фолклорен фестивал „Песни и танци без граници“ и международен поетичен конкурс „Жената – любима и майка“, които в последните 9 години придобива все по-голяма популярност

Спорт

Инфраструктурата за спорт и отдих на територията на МИГ Свиленград Ареал е сравнително добре развита. На територията има изградени паркове, зелени площи и детски площадки, като общата им площ възлиза на около 170 дка, без да е включена площта на стадионите и прилежащите им зелени пространства. Във всяко населено място има обособени места за отдих, за които обаче, с изключение на тези в административния център, не се полагат активни грижи за поддържането им в добро състояние за ползване. Общинска фирма се грижи за поддръжката на съответните паркове, градинки и зелени площи, както и за състоянието на уличното осветление. За голяма част от нуждите за залесяване и насаждане на цветя и храсти общинската фирма разполага с разсад собствено производство. Най- голяма е площта на градския парк в Свиленград - 30 дка, където са изградени алеи за разходки и 2 детски площадки, следвана от тази на парковете „Панаира“ - 24 дка, „Гарата“ - 13 дка и „Сухата река“ - 10 дка, които също се намират в града. През последните години на територията на града има обособени множество зелени площи, които повишават качеството на живот в общината.

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

Важен фактор за цялостното развитие на спорта е финансирането на спортните клубове със собствени средства на община Свиленград и по-голяма част от спортните прояви със суми средно над 200 000 лв. годишно, от които около 70 000 лв. всяка година се разпределят съгласно Правилник за условията, критериите и реда за финансово подпомагане на спортните клубове в община Свиленград, приет с Решение №392/18.12.2012 г. на Общинския съвет. Общината има определени ангажименти и към развитието на спортните дейности и поддръжката на спортните обекти, които са общинска собственост.

Населението на община Свиленград не е изключение от тревожната национална статистика, според която като ниво на физическата активност на гражданите България се нарежда на последно място сред страните от Европейския съюз с едва 3% редовно практикуващи спорт и 58% никога не участващи в спортни дейности. Наблюдава се тенденция за увеличаване броя на хората с наднормено тегло. Неблагоприятна е тенденцията за все по-нарастващото обездвижване на подрастващите и силно понижаване нивото на физическото развитие и физическата дееспособност на децата и учениците. Незадоволителен е броят на гражданите, които са членове на спортни клубове, клубове за фитнес и здраве. Липсват рекламни кампании и информираност на населението за ползата и възможностите за практикуване на спорт в свободното време. Практика е обучението в часовете по физическо възпитание в началния курс да не се провежда от специалисти, третият час по физическо възпитание и спорт в училищата не се провежда винаги по предназначение, а много от учениците се освобождават от часовете.

Основната част от спортната инфраструктура е разположена в общинския център – град Свиленград. По-големите спортни площадки, оборудвани със съоръжения за разнообразен спорт, са в кварталите на града, както и две от тях са в училищни дворове със свободен достъп на ползване не само от ученици. Спортната площадка в ОУ „Иван Вазов” е с удължено време на ползване с осигурено нощно осветление. В града има изградени три стадиона, от които два с по 20 дка площ и третият с 8 дка, който е и най-новият стадион, завършен през 2009 година.

Наименование	Населено място	Вид на обекта
"Бурденис"	Свиленград	Стадион
Колодрума	Свиленград	Спортен комплекс
ОУ „Д-р Петър Берон”	Свиленград	Училищна спортна база
ОУ „Иван Вазов”	Свиленград	Училищна спортна база
Плувен комплекс „Бурденис”	Свиленград	Плувен комплекс
Спортна площадка „Изгрев”	Свиленград	Спортна площадка
Спортна площадка „Марица”	Свиленград	Спортна площадка
Спортна площадка към ОУ „Хр. Ботев”, с.Левка	с.Левка	Училищна спортна база
Стадион с.Студена	с.Студена	Стадион
Стадион с.Димитровче	с.Димитровче	Стадион

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

Стадион с.Капитан Андреево	с.Капитан Андреево	Спортен комплекс
Тенис кортове Свиленград	Свиленград	Спортна база

Източник: Регистър на спортните обекти, Министерство на младежта и спорта

В инфраструктурата на спорта основно място заема **Градският стадион „Колодрум“**, който се използва и от представителния тим на ФК „Свиленград – 1921“. През 2007 и 2008 е извършена рехабилитация, като са подменени седалките, тревната настилка и козирката. За развитието на колоезденето, като един от традиционните за общината спортове се поддържа в добро състояние колоезистата на стадиона, изградена е велопътека до село Мезек. Всяка година общината влага средства за ремонт и благоустрояване на стадионите в града. Спортните площадки в кварталите са места за активен спорт през всички сезони. Построен е фитнес на открито. През последните години са направени и няколко нови спортни площадки. Една от тях е спортна площадка „Нафтопункт“ с изкуствена тревна настилка. Същата се използва за футбол на малки вратички, на хандбал и тенис. В непосредствена близост до открития плувен басейн в гр. Свиленград е изградена и друга спортна площадка.

През 2014 г. в града е открита новата **Многофункционална спортна зала**. Съоръжението е изградено по проект „Създаване на условия за спорт, пълноценен отдих и развлечение за жителите на община Свиленград“, финансиран по Програмата за развитие на селските райони. Освен спортната зала, в проекта е включено и изграждането на две нови спортни площадки - в кв. "Кап. Петко войвода" и до Младежки парк. Застроената площ на спортната зала е 4150 кв.м. Външните габарити на залата са максимална ширина 55,84м и максимална дължина 68,80м. Светлата височина над игрището е 13,0 м. Височината на сградата позволява да се играят няколко вида спорт - волейбол, баскетбол, хандбал, художествена и спортна гимнастика, борба, бокс, карате, аеробика и др. Зрителските места са 1029 седящи, има и 8 места за зрители в инвалидни колички. Обслужващият блок разполага с помещения за лекар, съблекални за отбори домакини и отбори гости, съблекални за треньори и съдийски състав, както и фитнес, тренировъчна зала за танци, сауна. Отоплителната инсталация е изградена на газ с цел намаляване на последващите разходи. Спортната зала разполага със 155 паркоместа, от които 14 са за хора с увреждания. Осигурен е безопасен достъп за хора в неравностойно положение с помощта на рампи директно от външния терен. Капацитетът на залата и условията позволяват в нея да се извършват национални и международни състезания и спортни прояви.

По отношение на детско-юношеския спорт община Свиленград има чувствително предимство пред редица други общини в областта. Регистрирани са 14 спортни клуба, които отговарят на изискванията и критериите за финансиране и имат правото да кандидатстват за финансово подпомагане. Двадесет и седем треньори по различните видове спорт като футбол, колоездене, спортна гимнастика, айкидо, кик бокс, шахмат, ръгби, спортни танци, пожаро-приложен спорт и йога се стремят да повишат спортната форма

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

на над петстотин спортисти, разпределени по възрастови групи от 6 до 45 годишна възраст. Статистиката сочи, че най-висока спортна активност се наблюдава при деца от 6 до 12 години. Треньорите са висококвалифицирани в направленията си – част от тях са завършили НСА или са доказали се състезатели по спортове. Изявите на децата са на всички нива – от регионално, до държавни първенства и състезания. Въпреки високата резултатност в областта на някои от спортовете, има и такива клубове, дейността в които не е ефективна и резултатна, някои клубове на практика са прекратили съществуването си. Малък е броят на съществуващите постоянни отбори по спортове в училищата. Спортните празници или полудни са крайно недостатъчни и не мотивират децата за постоянни занимания със спорт. Между училищни общински състезания се реализират епизодично. Направеното по отношение на физическото възпитание и спорта за деца, юноши и възрастни в неравностойно положение, въпреки социалните функции, е недостатъчно. Не са намерени най-подходящите и разнообразни форми за привличане на възрастните хора към ценностите на физическото възпитание и спорта. Проблем е липсата на мотивация и огромен спад в активността сред занимаващите се със спорт деца, след навършване на 17-годишната им възраст.

Училищната спортна база – физкултурни салони, външни спортни площадки, уреди и пособия в част от най-големите училища на Общината – СОУ „Д-р П.Берон” и ОУ „Ив. Вазов”, са обновени и поддържани в много добро състояние. В незадоволително състояние са физкултурните салони и спортни площадки в ПГССИ „Хр. Ботев”, ОУ „Л. Каравелов” и НУ „Хр. Попмарков”. Няма физкултурен салон в ОУ „Хр. Ботев” с. Левка. Има още какво да се желае по отношение на спортните и игрови съоръжения в детските площадки в ЦДГ и ОДЗ. Средствата, получавани от училища и детски заведения по ПМС №129 са недостатъчни за реализирането на крупни ремонтни работи по базата или провеждането на значими спортни прояви.

Като цяло може да се каже, че е изградена добра координация между спортните клубове и общинска администрация на Свиленград. На повишената ефективност на контрола се дължи рационалното изразходване на средствата за спортни дейности. През 2014 г. е приета „Програма за развитие на физическото възпитание и спорта на територията на община Свиленград“. Основната ѝ цел е утвърждаване на физическото възпитание, спорта за високи спортни постижения, спорта за всички и социалния туризъм като един от приоритетите на общинската политика, обединяване на усилията на всички обществени, неправителствени и частни организации за утвърждаване на физическото възпитание, спорта и социалния туризъм като средство за подобряване на здравето и физическата годност на населението на общината. Приоритетни за програмата са: модернизиранието на спортните обекти и съоръжения и обекти на социалния туризъм; подпомагане на спортните клубове и организации с цел насърчаване практикуването на физически упражнения и спорт от всички граждани без значение на социалния им статус, пол, възраст, етнически произход, вероизповедание и др.; дейности по развитие на детско-юношеския спорт и масовия спорт и спорта в училищата, както и на спорта за високи постижения.

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

Екологично състояние и рискове

На територията на МИГ Свиленград Ареал, битовите и индустриални замърсявания на околната среда, както и **екологичните рискове са силно ограничени**. Отделни проблеми съществуват по отношение на качеството на природните води, както и при почвената покривка, подложена на ерозионни процеси и замърсяване. Сериозни дефицити има в слабата изграденост на канализационна мрежа, амортизираното състояние на съоръженията, липсата на пречиствателни станции за отпадни води и необходимостта от съвременна система за управление на отпадъците и рекултивация на нарушените от тази дейност терени.

Качеството на околната среда има пряко отношение и към качеството на живот на населението. Затова контролът върху състоянието на околната среда в община Свиленград се осъществява в съответствие с поредицата от специализирани закони за управлението ѝ на национално ниво, приети през последните години за сближаване със законодателството на ЕС. В Общинския план за развитие на Свиленград за 2014-2020 като специфична цел е определена „Подобряване на екологичната инфраструктура и смекчаване последствията от промените в климата”. На територията на общината действат и Програма за опазване на околната среда в община Свиленград 2014-2020, Общинска програма за управление на отпадъците 2015-2020, Общински план за енергийна ефективност и програма за неговото изпълнение на община Свиленград 2014-2020, Общинската стратегия за насърчаване използването на възобновяеми енергийни източници (ВЕИ) и алтернативни енергийни източници на община Свиленград за периода 2014-2020 г., Наредба №21 за Опазване на околната среда на територията на Община Свиленград.

Като обща характеристика за територията на МИГ и за цялата област Хасково може да се каже, че емисиите на въглероден двуокис в атмосферата се увеличават през последната отчетна година (2014), като Хасково остава в групата на областите с относително повече емисии – малко над 200 т/кв.км. Събраните битови отпадъци се увеличават в общината и намаляват за цялата област, като през 2013/2014 г. техният обем остава под средното ниво за страната. Над 70% от населението в областта живее в жилища с обществена канализация, което не може да се каже за община Свиленград, тъй като такава няма в повечето села, но съответно там намаляват и жителите. Почти половината от населението на област Хасково - 46,9% за 2013 г. е с достъп до канализация и е свързано с пречиствателни станции за отпадъчни води, след като в края на 2010 г. е въведена в експлоатация пречиствателната станция на град Димитровград, а в средата на 2011 г. е пусната новата пречиствателна станция и на

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

град Хасково, която значително намалява замърсяването на река Марица. Разходите за опазване на околната среда в областта достигат близо 39 млн. лв. през 2013 г.

Качество на атмосферния въздух

Състоянието на атмосферния въздух над територията на МИГ Свиленград Ареал се определя като добро, липсват значителни местни източници на замърсяване. Националната система за мониторинг на качеството на атмосферния въздух няма свои стационарни пунктове за наблюдение в община Свиленград. Територията не попада в РОУКАВ, което е свидетелство, че не са установени превишения на нормите за вредни вещества във въздуха. За неговите качества определящи фактори са: климатичните условия, изпусканите замърсяващи вещества от съответните обекти-източници в пределите на общината, фоновото замърсяване от по-отдалечени източници.

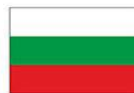
Сред основните **микроклиматични условия**, които влияят върху замърсяването на въздуха са: мъглите, които допринасят за увеличаване на концентрацията на замърсителите и за образуване на нови производни токсични вещества и които са 30,9 дни средногодишно, като тяхното разпределение с преобладаване през студеното полугодие е неблагоприятно при наличието на замърсяване от битовото отопление с твърди горива; валежите, които пък спомагат за самопочистването на въздуха, чиито обем – 696 мм е малко над средното количество за страната и чието разпределение е благоприятно - преобладават зимните и есенни валежи, когато е и максимумът в замърсяването на атмосферния въздух; вятърът, който от една страна има важно значение за разсейване на замърсителите във въздуха, а от друга, тъй като преобладават северните и източни ветрове, предполага пренос на замърсители от района на „Марица-Изток“. Влиянието на енергийния комплекс обаче, е само фоново, т.е. увеличава съдържанието на замърсители във атмосферния въздух, но без да се надхвърлят допустимите норми. По коритото на река Марица минава въздушен поток, който допринася за по-бързо разсейване на замърсителите и за освежаване на въздуха. Случаите на тихо време създават условия за наличие на температурни инверсии, при които се отчита увеличаване на концентрациите на замърсители във въздуха. За района на Свиленград случаите на тихо време са 23,6%.

Най-важните **източници на замърсители** на атмосферния въздух на територията са промишлените предприятия, битовия сектор, който използва твърди горива за отопление, локалните парокотелни инсталации и автомобилите.

Община Свиленград се намира на юг от най-големия източник на замърсяване на въздуха в страната - енергийния комплекс „Марица-Изток“. Изхвърляните във въздуха вредни вещества от комплекса създават само фоново замърсяване в региона,

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

като нивото на замърсяване в пределите на община Свиленград е в допустимите норми и се изразява в слабо повишаване на следните замърсители – фини прахови частици (ФПЧ), серен и азотен диоксид. По-осезателно е въздействието му в северните и североизточни части на общината, особено при случаи на северни ветрове. Производствените предприятия разположени на общинска територия, които биха могли да влияят на качествата на атмосферния въздух са съсредоточени предимно в общинския център. Промислените източници в град Свиленград са групирани в 2-те промишлени зони - северна и южна, като извън тях има само отделни производства. Разположението на северната промишлена зона е неблагоприятно за града по отношение на преобладаващите ветрове, докато южната промишлена зона е с благоприятно разположение. От местните промишлените предприятия, с най-голям източник на замърсяване е завод “Сакар”, чието производство след 2010 г.е силно редуцирано и в последните години може да се разглежда само като потенциален източник на атмосферно замърсяване. Източници на организирани емисии с производствен характер са и други по-малки местни производства в общината. При нормален технологичен режим и поради относително малкия им капацитет и мощност не може да се очаква значимо негативно въздействие върху качеството на въздуха.

През есенно-зимния период нараства дялът на битовия сектор като основен източник на замърсяване на въздуха и през зимата неговият дял надхвърля този на промишлените източници. В домакинствата масово се използват твърди горива и при изгарянето им емисиите са с ниска височина и ниска емисионна температура. Мъглите и облачното време допринасят за концентрациите им и въпреки, че средногодишните са в допустимите норми, през студеното полугодие може да се очаква епизодично надхвърляне на кратковременните норми. Водещо в тези случаи е замърсяването на атмосферния въздух от битовото отопление, което използва въглища и дърва. Основният замърсител е прах и най-вече ФПЧ, докато другите замърсители – серен диоксид, азотни окиси и др. са с по-ниски концентрации.

Автотранспортът оказва влияние за нарастване нивото на азотните окиси и оловните аерозоли и ФПЧ като резултат на нарастване броя на личните МПС и остарелия автомобилен парк. Премаващата в близост автомагистрала “Марица” не влияе пряко върху качеството на въздуха, но въздейства негативно с непосредствената си стометрова ивица. По отношение замърсяването на атмосферния въздух с прах и вредни газове в община Свиленград не трябва да се пренебрегват и причините от благоустройствен характер. Обектите, използващи в производствената си дейност вещества, чието изпускане в атмосферата води до нарушаване на озоновия слой или предизвиква парников ефект, както тези, преработващи или работещи с такива или с флуорирани парникови газове - за поддръжка на промишлени хладилни, климатични,

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

термопомпени инсталации, стационарни противопожарни инсталации и високоволтова комутационна апаратура са малко и се контролират периодично за емитиране на въгледороди, съдържание на халогенни елементи хлор, флуор, бром, йод. Повечето действащи в община Свиленград подобни инсталации са с консумация на разтворители под праговите стойности. Всички продукти отговарят на изискванията на Наредба за ограничаване емисиите на летливи органични съединения (ЛОС). Извършените проверки от РИОСВ – Хасково на обекти, използващи озоноразрушаващи вещества, като например месопреработващи фирми с хладилни и климатични инсталации показва, че се водят стриктни досиета и редовно се извършват проверки за херметичност. Бензиностанциите на територията са приведени в съответствие с изискванията на Наредба №16/1999 г. за ограничаване на емисиите на летливи органични съединения при съхранение, товарене или разтоварване и превоз на бензини. Изградени са системи за обратно връщане на газовите пари, които не позволяват отделянето на вредни емисии в атмосферния въздух.

Шум и радиоактивност

На територията на МИГ Свиленград Ареал не се наблюдава превишение на пределно-допустимите норми за шум, а радиационната натовареност на средата е в нормалните граници. Шумов дискомфорт има предимно в прилежащата ивица около автомагистрала „Марица” и на отделни места в град Свиленград.

Граничните стойности на нивата на шум за различните територии и урбанизирани зони в зависимост от предназначението им са регламентирани в Наредба №.6 /2006 г. за показателите за шум в околната среда, отчитащи допустимите нива през различните части на денонощието, граничните стойности на показателите и оценката на стойностите според вредните ефекти от шума върху здравето на населението. Шум над пределно-допустимите норми се отчита основно от автомобилния транспорт за квартал Ново Село, през който преминава главен път Е80 и около ЖП линията. Макар и с импулсивен характер, шумът въздейства върху жилищните зони наоколо. Пускането на АМ „Марица” е още една предпоставка за завишаване на шумовото натоварване на територията на община Свиленград. Извършените изчисления за уличен шум в Свиленград за преобладаващата част от улиците е под 58 dB. В диапазона 58-62 dB са само някои централни улици, както и по двата моста над река Марица.

Проведените изследвания не съдържат данни за наличие на радиоактивно замърсяване на почвите и водите. Липсват и източници на йонизиращи лъчения. Естественният радиационен фон с не е повлиян от човешка дейност. Измерените стойности за обща бета радиоактивност на повърхностни води са под допустимите норми. Не се

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

установява изменение на радиологичните характеристики на река Марица, вследствие на замърсяване на околната среда.

Води

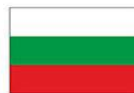
Повърхностните води в общината са в добро състояние за по-малките реки и лошо общо състояние за река Марица, която е основен водоизточник в региона. Обект на екологичен мониторинг е Повърхностно водно тяло „Река Марица от река Съзлийка до границата“ с код BG3MA100R001 от типа „големи реки“. То е включено в списъка с 60 броя окончателно определени силно модифицирани водни тела. Причината е, че участъкът от реката е изменен спрямо естественото му състояние заради защита от наводнения, водоползване или други икономически или социално значими дейности и възстановяването му в естествено му състояние е необосновано - скъпо или би повлияло на икономическите дейности. Химичното състояние на водното тяло е лошо, като основен изместващ параметър е наличието на олово. Екологичният му статус е оценен като общо състояние - лошо, по отношение на хидро морфологичните показатели - умерено, а на биологичните и физикохимичните показатели - лошо. Обобщеното общо състояние е много лошо. По данни на РИОСВ – Хасково, състоянието на р. Марица в района на гр. Свиленград е: по биологични елементи – умерено; по физико-химични елементи – много лошо и по химично състояние – добро. Общото състояние на р. Марица в района на гр. Свиленград е много лошо.

Основното промишлено замърсяване на река Марица се формира извън територията на общината. Най-големите емитери на замърсени производствени отпадъчни води в района са „Неохим“ АД, Димитровград и Северна индустриална зона – Хасково, включваща Пивоварен завод на „Каменица“ АД, „Българска млечна компания -Хасково“ ООД, „НИК“ АД, Хасково, птицеферма на „Галус“ АД. Опасни вещества се съдържат и в изтичащите руднични води от ликвидирани рудници в региона на Маджарово. Почти всички обекти, формиращи и изпускащи замърсени производствени отпадъчни води в повърхностни води на област Хасково са изградили пречиствателни съоръжения. Община Свиленград има малък дял в общото замърсяване на реката. Основни източници на замърсяване на територията са битовите отпадни води и непречистените промишлени води. Предвидени са мерки за подобряване на състоянието на водното тяло, като например построяване на ПСОВ за всички населени места между 2000 и 10 000 жители. Голяма част от изградените пречиствателни съоръжения не отговарят на съвременните изисквания, поради което не работят ефективно и не постигат определените в разрешителните за заустване норми.

При гр. Свиленград е изграден пункт на контролен мониторинг с № BG3MA01191MS0010. Контролират се биологичните елементи фитобентос, макрофити, макрозообентос и риби, както и физикохимични елементи. Включени са

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

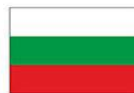
Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

всички физикохимични показатели от I и II група при честота 4 пъти годишно през месеците февруари, май, август и ноември. Контролират се веднъж годишно 33 показателя от приоритетните вещества, определени в Приложение № М4-1, т.3 на ПУРБ и специфични замърсители. В границите на община Свиленград, през която преминава водното тяло няма изградени пунктове за оперативен или проучвателен мониторинг.

Другите водни тела, които са обект на наблюдение са Повърхностно водно тяло „Река Левченска” с код BG3MA100R004, Повърхностно водно тяло „Река Голямата (Пъстрогорска)“ с код BG3MA100R005, Повърхностно водно тяло р. Ченгене дере, с код BG3MA100R003 и Повърхностно водно тяло р.Каламица с код 208 BG3MA100R002.

Река Левченска и река Голямата, заустващи по десния бряг на р. Марица и преминаващи през общинската територия са от типа „пресъхващи реки” и не попадат в списъка на окончателно определените силно модифицирани водни тела. Реките са съхранили до голяма степен естественото си състояние и липсват мащабни изменения, причинени от човешка дейност. Липсват индустриални емитери на отпадъчни води. Основни източници на влошаване качествата на повърхностните води са населените места и селскостопанските дейности, засушаването и недостига на вода. Химичното състояние на тези водни тела е добро. Екологичният им статус е оценен като общо състояние - умерено, по отношение на хидро морфологичните показатели - добро, а на биологичните показатели - умерено. Обобщеното общо състояние е умерено. В поречията на тези реки няма обособени пунктове за мониторинг на повърхностни води във връзка с Директива 91/676/СЕЕ. Включени са в Приложение № М7-13 на ПУРБ – „Списък на повърхностните водни тела в басейна на река Марица, тип пресъхващи реки с ограничения и/или забрана при издаване на разрешителни за водоземане”.

Подземните води на територията са в добро състояние в кватернера и в лошо състояние в неогенските наслаги. В тектонско отношение свиленградският басейн попада между Източно родопския блок и Сакарската зона. Основното количество подземни води са привързани към алувиалните наслаги на река Марица и долните течения на притоците. Терасните материали на Марица са изградени от равнотърнести пясъци и дребнотърнести чакъли, неравномерно прослоени от глини. В качествено отношение водите в алувиалния водоносен хоризонт са пресни с преобладаваща минерализация от 0.39 до 0.89 g/l. В изолирани проби, където има локални замърсявания, се установяват води и с минерализация над 1 g/l. По тип водите са главно хидрокарбонатно- сулфатни, калциево-натриеви, на места калциево-натриево-магнезиеви. Общата твърдост е от 5.3 до 8.5 mg.eq/l, а рН от 7.1 до 8.6. Обект на екологичен

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

мониторинг са Подземно водно тяло „Порови води в Неоген – Свиленград - Стамболово с код BG3G000000N011 и Подземно водно тяло „Порови води в Кватернер – Свиленград – Стамболово” с код BG3G000000Q048.

Подземно водно тяло „Порови води в Неоген-Свиленград-Стамболово” заема т.нар. Свиленградско понижение, което е западната, стеснена част на Долно тракийската низина. Установеното химично състояние е лошо. Стратегическа цел е постигането на добро количествено и добро химично състояние на подземното тяло, като второто е под въпрос, тъй като изместващите параметри са съдържанието на манган и желязо над пределните стойности, за което съществуват определени естествени причини и технически трудности - незащитен водоносен хоризонт, уязвим на повърхностни замърсявания, подхранване - основно от валежи. Според годишните доклади за състоянието на околната среда на РИОСВ Хасково през последните години химичното състояние на водното тяло е било от добро до лошо.

Подземно водно тяло „Порови води в Кватернер – Свиленград – Стамболово” е разположено е в югоизточната част на Източно беломорски басейн и обхваща зоната с градовете Свиленград и Харманли, както и селата Капитан Андреево, Момково и др. Подземното водно тяло е безнапорно, развито в пясъци, гравелити и пясъккливи глини със средна дебелина 8-12 м. Установеното химично състояние е добро. Изграден е един мониторингов пункт за контролен и оперативен мониторинг - Кладенец село Момково, община Свиленград. Наблюдават се показателите желязо, манган, фосфати, амоний, нитрати, сулфати, калций, твърдост (обща), магнезий и натрий.

На територията на МИГ Свиленград Ареал съществуват и **зони за защита на водите** съгласно чл. 119 а, ал. 1, т. 5 от Закона за водите – защитените територии и зони, обявени за опазване на местообитания и биологични видове, в които поддържането или подобряването на състоянието на водите е важен фактор за тяхното опазване. Според ПУРБ - „Регистър на чувствителните зони в повърхностните водни обекти в басейна на река Марица съгласно Заповед №РД-970/28.07.2000 г.” и № МЗ-5 „Водни тела, попадащи в чувствителни зони в басейна на река Марица” повърхностно водно тяло „Река Марица от река Съзлийка до границата“ с код BG3MA100R001 попада в чувствителна зона, т.е. то се характеризира като водоприемник, който се намира или има риск да достигне състояние на еутрофикация - обогатяване с биогенните елементи азот и фосфор. Това състояние е свързано с ускорен растеж на водорасли и по-висши растителни видове, в резултат на което настъпва нежелано нарушаване в баланса на присъстващите във водите организми и влошаване на качеството на водите. Територията на община Свиленград попада в уязвима зона, съгласно Директива 91/676/ЕИО от 12 декември 1991 година, регламентирана за България със Заповед № РД -930/2010 г. на МОСВ за определяне на водите, които

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

са замърсени и застрашени от замърсяване с нитрати от земеделски източници и уязвимите зони, в които водите се замърсяват с нитрати от земеделски източници. Уязвимите зони включват и подземните водни тела на територията на община Свиленград - Подземни водни тела „Порови води в Неоген – Свиленград-Стамболово” и „Порови води в Кватернер – Свиленград-Стамболово”. Те са включени в т.нар. „южна зона” на Източно беломорския басейн- с код BG3VZ01.

Риск от наводнения

Община Свиленград е сред районите в страната, които са застрашени от заливане и като територия, и като изградена инфраструктура и съоръжения. Резултатите от проучванията на случаите на наводнения за страните от Европа в периода 1998-2008 година сочат, че честотата на наводнения в южните части на басейна на река Марица, в които попада и Свиленград са оценени като много високи с най-голямата степен - по-голяма от 6. Строителството на диги и стесняването на напречния профил на реката вследствие на канализирането запазват площите зад дигите от наводняване. В същото време обаче, се увеличават значително скоростта на течението, обемът и върхът на високата вълна за разположените по-надолу участъци. Дългите години без наводнения са причина за недооценяване на мерките за намаляване ефекта от заливане и недостатъчна поддръжка на дигите. Познаването на риска от възникване и площите на разпространение на наводненията позволява да се планират мерки за известяване и ранно предупреждение на населението, да се прокарат специфични политики за териториално устройство. В областта е създадена Система за прогнозиране на наводненията и ранно предупреждение. По програма ФАР трансгранично сътрудничество бе реализиран проект за „Подобряване на капацитета за прогнозиране на наводнения в българо-турския граничен район” с два компонента: „Техническа помощ за изграждане на система за прогнозиране на наводненията и ранно предупреждение по р. Марица и Тунджа” и „Доставка на оборудване с автоматични метеорологични и хидрометрични станции, компютри, сървъри и софтуер за моделиране, предсказване и ранно предупреждение за наводнения”.

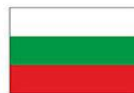
”

Почви и земи

На територията на МИГ няма установени значителни замърсявания на почвите, липсват големи нарушения на земните недра, развитието на ерозийните процеси е в умерени граници.

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

Почвеното многообразие е представено основно от алувиално-ливадни почви, канелени горски почви и смолници. В по-ниските части са развити алувиално – ливадните почви. По механичен състав те са предимно средно пясъчливо-глинести. Реакцията им е слабо алкална, а съдържанието на хумус около 2%. Имат благоприятни физико-механични свойства и висока водопропускливост. Смолниците заемат терените извън речната тераса и се отличават с много добре изразен хумусен хоризонт до 50-70 см със сравнително богато съдържание на органично вещество, сравнително хомогенен профил, а хумусният им хоризонт е двупластов — по-рохкава и дребнозърнеста орница и глинест подорен пласт. Реакцията на почвата е неутрална до слабо кисела в безкарбонатния слой и слабо алкална в карбонатния. Смолниците са най-тежките почви у нас и имат неблагоприятни водно-физични свойства. Канелените горски почви са разпространени по основните склоновете на планините и се делят на типични, излужени и оподзолени канелени горски почви. Типичните горски канелени почви имат ограничено разпространение. По механичен състав са леко до тежко глинести с хумусно съдържание 3-5%. Излужените канелени почви са най-широко разпространения почвен тип в България. Разпространени са в основните селскостопански райони. Характеризират се с мощност на почвения профил 75-120 см, мощност на хумусния хоризонт до 35 см. По механичен състав са по-глинести от типичните канелени почви, но са с по-малко съдържание на хумус.

На разглежданата територия Регионална лаборатория Хасково към Изпълнителната агенция по околна среда осъществява мониторинговата дейност само в един пункт за наблюдение и контрол от подсистема „Земни и почви“ от НАСЕМ (Национална автоматизирана система за екологичен мониторинг).

Пунктът, от който се извършва набирането на почвени проби за установяване замърсяване на почвите с тежки метали и металоиди с източник химизация на селското стопанство, е под № 325, в землището на града. През есента на 2013 г. е извършено пробонабиране от пунктовете на I и II ниво на почвен мониторинг, съгласно планграфика на ИАОС – гр. София. Пробите са анализирани от Регионална лаборатория - Хасково към ИАОС по следните показатели: рН, олово, кадмий, мед, цинк, арсен въглерод, азот, фосфор и пестициди, обемна плътност, никел и хром. Резултатите не показват наднормени показатели.

В пределите на община Свиленград не са установени замърсявания на почвите с устойчиви органични замърсители в т.ч. нефтепродукти или с растителнозащитни препарати. Липсва силно изразена ветрова и водна ерозия, нарушаване на земите от добивни дейности, засоляване и вкисляване на почвите. Проблем е нерегламентирано изхвърляне на отпадъци. Предприемат се мерки за рекултивация на нарушени терени и действия за контрол върху употребата на изкуствени торове.

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

Управление на отпадъците

На територията на МИГ Свиленград Ареал съществува съвременна система за събиране и транспортиране на отпадъците, които се депонират в съвременно регионално депо извън общината в град Харманли. Общината притежава и използва специализирана техника за пресоване и извозване на битови отпадъци. На територията ѝ се генерират различни по вид и количества отпадъци – производствени, битови, опасни, строителни, отпадъци с растителен произход, болнични.

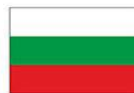
Основните източници на **битови отпадъци** са гражданите, домакинствата, промишлените предприятия, частните фирми, училищата, строителството, животинските ферми, заведенията за хранене и увеселителните заведения, болничните заведения и др. Най-голямо количество са битовите отпадъци, които се получават от жилищата, държавните и общинските сгради. Когато не са в категорията „опасни“, към тях се приравняват и отпадъците от търговските обекти, занаятчийските дейности, предприятията, обектите за отдих и забавление. Честотата на сметоизвозване за т.нар. колективни контейнери за битови отпадъци е на две седмици, а за индивидуалните е всяка седмица. Често отпадъците се изхвърлят извън контейнерите, а през зимните месеци те се повреждат, поради изхвърлянето на неугасена сгур в тях. Контейнерите за отпадъци, които са общинска собственост, се използват не по предназначение и в тях се хвърля фураж, пясък, вар, строителни материали.

За община Свиленград не са правени тематични проучвания относно характеристиката и морфологичния състав на генерираните битови отпадъци. Най-голям дял се пада на хранителните и градински отпадъци – между 20% и 30%. Най-нисък е процентът на металните и текстилните отпадъци, което предполага, че тези видове попълно се оползотворяват. Останалите групи са почти равномерно разпределени. Плътноста на твърдите битови отпадъци се движи в много широки граници и е в зависимост от морфологичния състав, влажността, времето за престой в съдовете за смет, начина за събиране и транспортиране и др.

Понастоящем генерираните количества се депонират на регионалното депо за твърди битови отпадъци - град Харманли с изградена сепарираща инсталация. Обектът е приоритетен съгласно Директива 1999/31/ЕО относно депонирането на отпадъци и Националната програма за управление на дейностите по отпадъците за периода 2009-2013г. За второто шестмесечие на 2011 г. от община Свиленград са депонирани общо 1475,84 т, за 2012 година общината е генерирала общо 4 796,990 тона, а за 2013 г. - 6 769,770 тона, което показва едно значително нарастване на количеството отпадъци, болшинството от които произхождат от общинския център.

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

През 2011 г. прекратява дейността си сметището на община Свиленград в местността „Демир могила”. Проектната му площ е 12 дка, а заетата при прекратяване на дейността е 51,963 дка. Експлоатира се от 1962-а година. Извършена е рекултивация на депото. Община Свиленград е подписала договор с „Екопак България” АД за изграждане на система за разделно събиране на отпадъци от опаковки, функционираща от 2010 година. В изпълнение на държавните разпоредби за извозване на отпадъците до определените регионални депа и отчитайки интереса на гражданите за по-ниски данъци и такси, община Свиленград вече разполага с уникална специализирана техника за пресоване и извозване на битови отпадъци. Машината е с обем 43 м³, оперативен капацитет 30 тона отпадъци и с възможност за пресоването им в съотношение 6:1.

Основни източници на **производствени отпадъци** са по-големите предприятия от машиностроенето, леката и хранителната промишленост – шивашки цехове, хлебопекарни, колбасарски цехове и др. Количеството и съставът им са силно променливи и зависят от множество фактори и най-вече от вида и технологията на производството. Те варират и е зависимост от капацитета и промишлените дейности през годината.

Дейностите по депониране на **строителни отпадъци** са регламентирани със Закона за управление на отпадъците, Наредба No 7 за изискванията, на които трябва да отговарят площадките за разполагане на съоръжения за третиране на отпадъци и Наредба No 8 за условията и изискванията за изграждане и експлоатация на депа и на други съоръжения и инсталации за оползотворяване и обезвреждане на отпадъци. Голяма част от отпадъците от строителство и разрушаване, които не могат да бъдат повторно използвани се депонират в депото за битови отпадъци. Използват се за запълване на изкопи, за насипи или строителство (изграждане, реконструкция, рехабилитация и рекултивация) на депа, при ремонтно- възстановителни работи на пътища и други обекти.

На територията на МИГ Свиленград Арéal няма изградено специализирано депо за строителни отпадъци. Липсват съоръжения за предварително третиране, в т.ч. сортиране и раздробяване с цел оползотворяване на фракциите, както ограничено използването на рециклирани материали от строителството и разрушаването на сгради.

Опасни отпадъци са тези, чийто състав, количество и свойства създават риск за човешкото здраве и околната среда. За община Свиленград от значение са наличието и при определени условия нерегламентирани действия с масла и смазочни материали, негодни за употреба батерии и акумулатори, отпадъчен тонер, отпадъчни бои и лакове, излязло от употреба оборудване, адсорбенти, филтърни материали, кърпи за

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

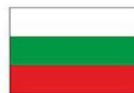
изтриване и предпазни облекла замърсени с опасни вещества, флуоресцентни тръби и др. отпадъци съдържащи живак. Пестицидите с изтекъл срок на годност са събрани в 8 „ББ” кубове. Около 11 тона обаче все още се съхраняват в складове, разположени в селата Капитан Андреево, Сладун и Момково. Определен е пункт за смяна на отработени моторни масла . Фирмите, притежаващи разрешителни за извършване на дейности с отпадъци от излезли от употреба моторни превозни средства на територията на гр. Свиленград са:-ЕТ „Памуков-2005” ЕООД, гр.Свиленград;“Метал-2007” ООД, гр. Свиленград, Индустриална зона. МБАЛ Свиленград и ЦСМП Свиленград притежават изградени, обособени и оборудвани помещения за временно съхраняване на опасни болнични отпадъци. Въведена е система за разделното им събиране и съхранение. Ежедневното им количество се определят на около 20 кг или около 6 тона годишно. В изпълнение на Програмите си за управление на отпадъците, лечебните заведения имат сключени договори с лица, притежаващи необходимите разрешителни за дейности по третиране и транспортиране на генерираните болнични отпадъци - Военна болница, град София.

Община Свиленград организира дейностите по събиране и временно съхраняване на излязло от употреба електрическо и електронно оборудване и предаването му за следващо третиране. Определени са места за разполагане на съдове, за разделно събиране и площадки за временно съхраняване върху общински имоти. Предаването на отпадъци от лампи, съдържащи живак, се извършва на лица, притежаващи разрешително, издадено по реда на ЗУО за извършване на такава дейност и въз основа на сключени договори. На територията на община Свиленград няма производствени единици, които са класифицирани като предприятия с висок рисков потенциал с издадени разрешителни по чл. 104, ал. 1 от Закона за опазване на околната среда, в което са определени условия, свързани с експлоатацията на съоръженията.

Като специфична цел в ПООС е посочена **„Оптимизация на системата за управление на отпадъците“**, която предвижда: -закриване и рекултивация на депо за твърди битови отпадъци на Община Свиленград; -почистване на нерегламентирано замърсените зони на територията на общината; -безопасно съхраняване на негодни за употреба пестициди; -предприети превантивни и контролни мерки относно разделното събиране на отпадъците; -намаляване на количеството отпадъци на територията на общината чрез усъвършенстване на системата за разделно събиране на отпадъците; -изграждане на площадки за временно съхранение на биоразградими отпадъци, пластмаса,стъкло и отпадъци от МПС и строителни отпадъци; -изграждане на съоръжения и въвеждане на системи за сепариране, рециклиране и използване на отпадъците; изграждане на съоръжения и въвеждане на системи за компостиране на биологичния отпадък. На територията на общината действа и Общинска програма за управление на отпадъците.

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

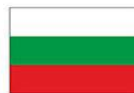
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

Като цяло, община Свиленград предприема адекватни мерки за опазване и подобряване на околната среда и оттам за подобряване качеството на живот на населението. В общинската Програма за опазване на околната среда 2014-2020 като стратегически цели и приоритети са записани: „Ограничаване на последиците от индустриални и битови замърсявания“, което включва: -контрол на източниците на емисии на територията на общината; -поддържане на база данни за източниците на емисии; -съдействие при планиране и реализация на мероприятия за борба с ерозията и замърсяването на почвите. Друг приоритет е „Адаптация към последиците от климатичните промени“, който включва:-залесяване на опожарени горски територии и превантивни дейности в общината за предотвратяване на горски пожари; -залесяване на неземеделски земи и последващо отглеждане на насажденията; -изграждане и поддържане на система за ранно предупреждаване при бедствия и аварии и горски пожари и поддържане на база данни за рискови зони -изграждане и поддържане на брегозащитните съоръжения по водните обекти; -почистване коритата на реките в урбанизираните територии. Предвидени са мерки за борба с климатичните промени чрез подкрепа за преминаване към нисковъглеродна икономика и интелигентна мобилност, както и насърчаването ползването на на ВЕИ, реконструкция и доизграждане на ВиК мрежата и на пречиствателни станции за отпадни води, опазване обектите от НЕМ, благоустрояване на зелените системи, екологосъобразно използване на природните ресурси за развитие на устойчив туризъм и др.

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

Обобщен SWOT анализ

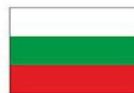
Силни страни, слаби страни, възможности и заплахи за развитието на територията на МИГ „Свиленград Арелал“

Силни страни:

- ✚ Благоприятни климатични, териториални и почвени условия за развитие на интензивно и многопрофилно земеделие с насоченост в зърнени и технически култури, зеленчукопроизводство и овощарство, вкл. за износ на ранни зеленчуци и млечно животновъдство; Много добри практики и инвестиции в развитието на лозарството и винарството; Традиции на местното население в земеделието; Висок процент земеделски площи, много висок процент ИЗП; Добри икономически показатели, вкл. и на инвестициите в ДМА в селското и горското стопанство
- ✚ Съхранена природна среда с богато биологично разнообразие, над 80% от земите са в Натура 2000; Няма големи промишлени замърсители, районът е екологично чист
- ✚ Ключово разположение на общината на границата с Турция и Гърция; Важно място в транспортната инфраструктура на страната и ЕС - през територията преминават паневропейските транспортни коридори 4, 9 и 10, свързващи Европа и Азия чрез магистрала „Марица“ и първокласния път Е-80, както и част от ж.п. линията, свързваща Западна и Централна Европа: София – Пловдив – Димитровград – Свиленград.
- ✚ Многоотраслова структура на икономиката; традиции на МСП в областта на преработващата промишленост - хранително-вкусова, производство на вино, преработка на дървен материал, в транспорта, търговията, и услугите; Наличие на индустриална зона с потенциал за развитие; Добре развит развлекателен и хазартен бизнес; Добри практики в туризма, наличие на потенциал за развитие на традиционен и алтернативен туризъм;
- ✚ Добре изградена пътна инфраструктура по отношение на републикански и първокласни пътища, както и железопътен транспорт; Добре развита енергийна инфраструктура – електрическа и природен газ; Наличие на потенциал за производство на енергия от ВЕИ; Сравнително добра водоснабдителна и канализационна система, рехабилитирана в последните години със средства по ОП; Наличие на хидромелиоративна мрежа от 96 микроязовира за нуждите на напояването

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

- ✚ Сравнително добре изградена и достатъчна като капацитет социална инфраструктура – здравеопазване, образование и социални услуги, вкл. и в областта на политиките за социално включване и борба с бедността – деинституционализация и десегрегация
- ✚ Съхранено богато културно-историческо наследство, вкл. паметници с национално значение; Добри практики по опазване, консервация и възстановяването им, както и оползотворяване на туристическия им потенциал; Наличие на традиции, които запазват активността и идентичността на местните общности.
- ✚ Относително стабилна демографска среда в рамките на областта и страната, на лице е необходимият потенциал на свободни човешки ресурси; Ниско ниво на безработица в сравнение със средното за областта и страната; сравнително благоприятна възрастова структура на населението; Наличие на достатъчно квалифицирана работна сила
- ✚ Високо ниво на административен капацитет, високо качество на обслужване на населението, целенасочени добри политики на местните власти в посока подобряване икономическия, социалния и културния статус на общината; Много добър административен опит в областта на усвояване на средства от структурните фондове на ЕС.

Слаби страни:

- ✚ Недостатъчно оползотворен природен потенциал за земеделие; Разпокъсаност на поземлената собственост, наличие на площи с необработваеми и пустеещи земеделски земи; Липса на директен достъп до пазара на земеделските производители; Намаляване сектора на животновъдството поради липса на собствени източници на фуражи, високи цени на смеските, липса на пазари и сдружаване;
- ✚ Недостатъчно използван потенциал на биологичното разнообразие, вкл. и за валоризацията му като обект на туристически интерес; Редица ограничения в териториалното устройство и използването на природните и поземлени ресурси на общината, наложени от разпоредбите на ЗБР и ЗЗТ
- ✚ Недостатъчно развита промишленост, особено в областта на преработване на селскостопанската продукция; МСП са със затруднен достъп до финансиране, имат ниска норма на печалба и не създават достатъчен брой работни места; Недостатъчна предприемаческа култура в местната общност; Ниско ниво на външните и чуждите инвестиции, особено в последните години; Нисък дял на иновациите;
- ✚ Липса на интегрирани туристически продукти; развитие само на определени области от туризма, без да се обхване целия потенциал на територията; Недостатъчно развита пътна и туристическа инфраструктура в малките населени места; Липса на туристически атракции;

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

- ✚ Влошено демографско състояние на селата; Висок дял на населението с ниско образование или без образование, особено от ромската общност; Липса на работни места за висококвалифицирани кадри, липса на механизми за задържане на младите хора в общината;
- ✚ Лошо състояние на пътната инфраструктура между и в малките населени места, както и на голяма част от 3 и 4 класните пътища, които не отговарят на европейските стандарти за сигурност; липса на канализация в селата, битово замърсяване на въздуха, почвите и водите поради отопление с твърдо гориво, наличие на септични ями, заустване в реките или директно в деретата на отпадъчните води; наличие на нерегламентирани сметища и липса на пречиствателни съоръжения в повечето села от общината;
- ✚ Затруднено здравно обслужване в селата, където населението е застаряващо и с лош здравен, и социален статус; Липса на висши учебни заведения и научни институции в общината, както и в областта, недостатъчно специализирани учебни заведения; Недостатъчен капацитет на социалните услуги извън институциите по отношение на малките население места.

ВЪЗМОЖНОСТИ

- ✚ Развитие на земеделието чрез усвояване фондове на ЕС и най-вече от ПРСР 2014-2020; По нататъшното развитие на селското стопанство в насока уедряване, механизация, и модернизация на стопанствата; Нови политики за насърчаване на малките земеделски стопанства и късите вериги на доставка, повишаване на тяхната конкурентоспособност; По-нататъшно развитие на лозарството и привличане на още инвестиции за този отрасъл
- ✚ Диверсификация в неземеделски дейности и изграждане на затворени цикли в няколко направления: селскостопанска продукция/хранително вкусова преработваща промишленост; жито/мелничарство/хранително-вкусова промишленост и фуражна база/животновъдство/месопреработване; отглеждане на лозя/винопроизводство; Политики за насърчаване на местните МСП;
- ✚ Валоризация на екологичната природна среда и защитените в насока развитие на туризма, както и чрез развиване на био-земеделieto; усвояване на средства по ОПОС;
- ✚ Развитие на туризма като структуроопределящ отрасъл и на туристическата инфраструктура; Развиване на алтернативен туризъм – екотуризъм, ловен, лозаровинарски, приключенски, религиозен и особено на селския туризъм, който ще създаде нови работни места в малките населени места и ще задържи хората в тях; Създаване на интегриран туристически продукт – културни забележителности и природа; Създаване на културни маршрути;

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони

Програма за развитие на селските райони 2014-2020

- ✚ Подобряване на местната между- и вътреселищна инфраструктура – пътища и канализация чрез използване на различни финансови механизми по ОП; Повишаване на енергийната ефективност и политики за енерго спестяване в обществеността, вкл. и продължаване на газификацията и изграждане на ВЕИ; Подобряване на достъпа до интернет, както и разширяване на интернет базирани услуги на администрацията и електронно управление ;
- ✚ Подобряване на социалната инфраструктура за малките населени места в областта на здравеопазването, образованието и социалните услуги чрез разширяването на обхвата и капацитета им; По-нататъшно развитие на политиките за деинституционализация и десегрегация чрез включване на застрашени общности в проекти и използване на програми за заетостта; Създаване на нови работни места, развитието на сектора на образованието и професионалната квалификация, намаляване на социалната изолация на определени групи, особено на ромската общност и възрастните хора;
- ✚ Създаване на нови работни места чрез реализация на проекти по европейските фондове и ОП, както и по програмите за заетост и чрез собствено финансиране в публичния сектор.

Заплахи

- ✚ Продължаващ ефект на глобалната финансова и икономическа криза, особено върху развитието на дребния и средния бизнес; Ограничени финансови ресурси на местните власти; Слаба децентрализация на местните финанси; Финансова невъзможност на общинските бюджети да осигуряват необходимото съфинансиране в процеса на усвояване на европейски фондове; липса на достатъчно външни финансови източници, вкл. и на чужди инвестиции; Проблеми със спиране или забавяне на финансирането от ЕСИФ;
- ✚ Липса на достатъчно пазари за селскостопанска продукция на територията; Висока конкуренция и по-ниски цени на вносната продукция; Произведената животинска продукция няма стоков характер; Свръхпроизводство на една култура;
- ✚ Ограничения за дребния бизнес, който е основа на местната икономика, вследствие на лицензионни режими, държавна бюрокрация и лоша данъчна политика; Завишени изисквания към дребния и средния бизнес от ЕС; Недостатъчно изграден капацитет в частния сектор и ниска степен на усвояване на ресурси по линия на Европейските фондове;
- ✚ Задълбочаване на негативните демографски процеси и миграцията в рамките на страната и в чужбина; По-добри възможности за реализация на младите хора извън общината; Намаляването на населението води до съкращаване на работната сила и възпроизводствения потенциал; Обезлюдяване на селата;

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони

Програма за развитие на селските райони 2014-2020

- ✚ Увеличаване броя на здравно неосигурените лица и на младежите, които отпадат от училище в селата на общината; Продължаваща изолация на ромската общност - повишена заболяемост, липса на мотивация за работа и превръщането на социалното подпомагане е начин на живот;
- ✚ Негативно влияние на бежански кризи; Липса на адекватна държавна политика за граничните райони;
- ✚ Рискове, причинени от промените в климата, вкл. от високи щети при природни бедствия и аварии. Рискове от продължаващото битово замърсяване поради употребата на твърди горива и замърсяване на отпадните води заради липсата на канализация и пречиствателни станции.

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони

Програма за развитие на селските райони 2014-2020

Преглед на реализирани проекти

РЕАЛИЗИРАНИ ПРОЕКТИ 2005-2010г.

Със средства от предприсъединителни фондове, оперативни програми и други външни донори

Наименование на проекта	Донор	Обща стойност на проекта	Предназначение
1. "Развитие на културното наследство на Община Свиленград чрез възстановяване на крепост Мезек"	ФАР ТГС България-Гърция МРРБ	574 384.30 лв	Реставрация и консервация на средновековната крепост в с. Мезек
2. "Бизнес център за предоставяне на бизнес консултации на микро и малки предприятия	ФАР ТГС България-Гърция МРРБ	229 064.31 лв.	Ремонт на съществуваща сграда и закупуване на оборудване с цел създаване на бизнес център за консултации на малки и средни предприятия.
3. „Благоустрояване около обект „Тракийска гробница“ край село Мезек	МТСП, Проект - Красива България	18 000 лв.	Благоустрояване на терена около тракийската гробница;
4. "Да спасим света от самите себе си"	ФАР ТГС България-Гърция МРРБ	540 496.78 лв.	Изграждане на локална пречиствателна станция за отпадни води в с. Мезек; Изграждане на мрежа за сътрудничество с Гърция
5. "Дом за възрастни хора с психични разстройства"	МТСП – Социално – инвестиционния фонд	360 000 лв.	Изграждане на блок А в ДВПР – с. Пъстрогор
6. "Цвят, мирис и звук от сърцето на Тракия"	МРРБ, Програма ФАР – Трансгранично сътрудничество България - Турция	95 268,48 лв.	Ремонт и оборудване на помещение за Младежки културно - информационен център; Формиране на работни групи по журналистика, web.дизайн и автентичен фолклор; Изготвяне на споразумение за дългосрочно трансгранично сътрудничество между Община Свиленград и Община Узункьопрю;

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

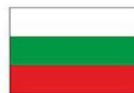
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

7. “Младите хора-естествен гарант на демокрация”	МРРБ Програма ФАР – Трансгранично сътрудничество България-Гърция	60 092,87 лв.	Създаване на “Регионален център за гражданско участие и развитие на демократични практики”. Създаване на младежки парламент в двата общински центъра.
8. “Алтернатива за достоен живот-Дневен център за възрастни хора с ментални увреждания”	МТСП, програма ФАР-	298 606,34 лв	Реконструкция на част от сградата; Разработване на проект за вътрешно подновяване, с цел създаване на дневен център; Обучение на персонала;
9. Градски стадион “Колодрум” гр. Свиленград	МТСП, Проект - Красива България	145 382 лв.	Ремонт на стадиона. Подмяна на тревната настилка, на седалките и ремонт на козирката.
10. “Да направим заедно детството по – интересно”	МТСП, МОН Оперативна програма «Човешки ресурси»	40 000 лв..	Създаване на извънкласни форми на обучение за учениците, кръжоци и клубове по интереси
11. “Едно училище за всички”	МТСП, МОН Оперативна програма «Човешки ресурси»	76 628 лв	Сътрудничество на институциите за борба с противообществените прояви. Подобряване на материалната база на НУ «Христо Попмарков». Провеждане на курс за допълнителна квалификация на учители за «Работа в мултиетническа среда и превенция на отпадането на учениците от училище.
12. “Европейски дом за нашите деца”	МРРБ – ОП “Регионално развитие”	1 483 691,70 лв	Ремонт и саниране на ОДЗ „Зорница”, гр. Свиленград
13. “Изграждане на преходно жилище в ДВПР – стъпка към деинституционализация”	МТСП – ФАР	291 312.78 лв	Преустройство на съществуващи помещения в преходно жилище и оборудване
14. Оборудване на Дневен център за възрастни хора с ментални увреждания- гр. Свиленград	МТСП Фонд “Социално подпомагане”	27 350 лв.	Оборудване на Дневен център за възрастни хора с ментални увреждания- гр. Свиленград

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

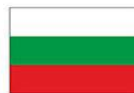
Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони

Програма за развитие на селските райони 2014-2020

15. „Да подадем ръка за едно по-добро бъдеще”	МТСП – ОП „Развитие на човешките ресурси”	68 561,02 лв.	Предоставяне на услугата “Социален асистент” и “Домашен помощник” в община Свиленград
16. “Подобряване на жизнената среда в гр.Свиленград чрез рехабилитация на обществени зелени площи”	Държавен фонд “Земеделие”	987 858 лв.	Благоустройство на 4 терена зелени площи – озеленяване, поставяне на нови детски съоръжения, паркова мебел, алейно осветление .
17. ”Защото има утре”	Международна организация по миграция	11 700 лв	Превенция на трафика на хора
18. ”Хармония и единство между етносите-честване на традиционния ромски празник”	НССЕДВ	2 136,70 лв	Опазване на културно-историческото наследство. Осигуряване на равен достъп и равни възможности за качествено образование.Интегриране на деца от различен етнически произход
1. „По-добри услуги,по доволни граждани”	МФ – „Административен капацитет”	653 862,40 лв.	Настройване, разработка и инсталация на електронни системи за подобряване качеството на административното обслужване в община Свиленград.
2. Техническа помощ за подготовка на пълен инвестиционен проект в сектор Води - ”Да подобрим жизнената среда”	МОСВ - ОП „Околна среда”	725 222,40 лв.	Провеждане на геоложки и хидроложки проучвания и Изготвяне на работен проект за реконструкция на канализация и водопровод в централна градска част
3. ”Възстановяване и опазване на ЗМ ”Лозенски път”	МОСВ - ОП „Околна среда”	527 784,07 лв.	Проучване състоянието на блатното кокиче и отрицателните фактори. Възстановяване на водния режим - изграждане на система за устойчиво поддържане на оптимален воден режим.

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

4 „Придобиване на умения и постигане на обществена активност за потенциална МИГ на територията на община Свиленград”	МЗХ - „Развитие на селските райони”	199 105 лв.	Подготовката на стратегията за местно развитие; изграждане на база данни; Кандидатстване на МИГ по покани за избор на МИГ, провеждан от МЗХ.
--	-------------------------------------	-------------	--

СПРАВКА ЗА ПРОЕКТИ, ИЗПЪЛНЯВАНИ НА ТЕРИТОРИЯТА НА ОБЩИНА СВИЛЕНГРАД ЗА ПЕРИОДА 2011-2016			
№	Име на проекта	Резултати	Период на изпълнение/Финансиращ орган
1	”Дневен център за деца в риск”, Бюджет - 226 000 лв.	Изграден е дневен център за деца в риск, както и целодневна грижа за 20 деца с увреждания и отпаднали или застрашени от отпадане в училище.	2011 (приключил) ОПРЧР
2	"Почистване коритото на река Марица от стария мост до новия мост етап II", Бюджет - 1 172 662.67 лв.	Почистване на коритото на река Марица, в района м/у Стария и Новия мост в регулацията на гр.Свиленград - 500 м.	06.2011 - 06.2013 (приключил) ТГС България-Турция 2007-2013
3	„С богатството на миналото към атрактивно бъдеще”, Бюджет - 3 186 597.62 лв.	* Реставрирана и консервирана Средновековна крепост при с.Мезек; * Изградена маршрут за колоездене - 7,250 км; * Рехабилитирани пътища - 1. път водещ до крепостта при с.Мезек с дължина 0.986км , и 2. път до Тракийска гробница с дължина 1.8км; * Създаден Средновековен атракцион край с.Мезек с цел развитие на туризма в общината; * Поставени 10 бр. холографски изображения на намерените предмети в Тракийската гробница; * Изрисувани 600 кв.м чрез изкуството "стрийт арт" на пътя, водещ до Тракийската гробница, с.Мезек; * Открити е 3 раб.мяста.	2011 - 2013 (приключил) ОПРР 2007-2013

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони

Програма за развитие на селските райони 2014-2020

4	„Валоризация и промотиране на стари бани в трансграничния регион”, Бюджет - 2 230 707 лв.	Преустройство на стара турска баня в град Свиленград и превръщането и в арт-галерия и туристически информационен център. * Открито е 1 раб.място.	2011 - 2013 (приключил) ТГС Гърция-България 2007-2013
5	„Живот на пътя Виса-Свиленград”, Бюджет - 3 909 047 лв.	Реконструкция и ремонт на 4 възлови кръстовища в град Свиленград – „Поликлиника”, „Петрол”, „Автогара” и „подход от Република Гърция”.	2012 - 2014 (приключил) ТГС Гърция-България 2007-2013
6	„Трансгранична зона за отдых при река Марица (Свиленград) и река Арда (Кастанес)”, Бюджет - 2 901 243 лв.	1. Подобрени условия на живот чрез благоустроени зелени площи - 20 дка; 2. Укрепена дига на р. Марица, Р.България; 3. Обновен площад в Кастанес, Р.Гърция; 4. Възможност да се използва партньорството за по-нататъшно сътрудничество между двете общини.	2011 - 2013 (приключил) ТГС Гърция-България 2007-2013
7	"Моята сребърна есен - щастлива пролет", Бюджет - 225 951.63 лв.	Създадено звено за обслужване в домашна среда на 60 потребители и 30 лица обслужващ персонал. Услугите, които се предлагат са: лична помощ, услуги за социална подкрепа и включване и комунално-битови дейности.	2013 - 2014 (приключил) ОПРЧР
8	„Рехабилитация/основен ремонт/на улици в централна градска част, гр. Свиленград и благоустрояване на площад в с. Студена, община Свиленград”, Бюджет - 1 922 012 лв.	Рехабилитирани /извършен основен ремонт/ на 29 брой улици в централната градска част на град Свиленград и благоустроен централен площад на село Студена. Общата дължина на рехабилитираните улици е 6 км. Площта на благоустроения площад е 20 950 кв.м.	2012 – приключил ПРСР 2007-2013
9	„Залесяване на неземеделски земи и последващо отглеждане на насажденията на имот №001919 в землището на град Свиленград”, Бюджет - 235 796.97 лв.	Залесени неземеделски земи и последващо отглеждане на насажденията на имот №001919 в землището на град Свиленград. Залесяването на 240 дка неземеделска земя се извърши изцяло с дървесен вид, който е местен с ниска степен на опасност от пожар.	2012 – приключил ПРСР 2007-2013

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

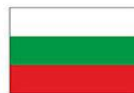
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

10	<p>„Залесяване на опожарени горски територии и превантивни дейности в община Свиленград”, Бюджет - 139 224 лв.</p>	<p>* Залесена територия в землище на с. Равна гора. Залесяването на 323 дка се извърши изцяло с дървесен вид, който е местен с ниска степен на опасност пожар. * Направена Минерализована ивица в отдел / подотдел 127 –а,9,8,в,2,з,ж,е,г,д,б,7, в с. Дервишка могила, об. Свиленград * Изградени Противопожарни депа в Община Свиленград: 1. Сграда на Общинска администрация - град Свиленград; 2. База на „Комуна” ЕООД – административна сграда, гр.Свиленград; 3. в с. Костур, общ . Свиленград; 4. в с. Студена, общ. Свиленград.</p>	<p>2011 - 2013 (приключил) ПРСР 2007-2013</p>
11	<p>„Рехабилитация на общински пътища на територията на община Свиленград”, Бюджет - 5 394 080 лв.</p>	<p>Реконструирани и рехабилитирани съществуващи пътища част от общинската пътна мрежа на община Свиленград, които са важни за връзките между населените места вътре в общината а именно пътища: 1. НКV2142/III-5509, Свиленград- Райкова Могила/ - Димитровче 2. НКV2147/ I-8, Свиленград - Капитан Андреево/ - Генералово 3. НКV2148/ I-8, Свиленград - Капитан Андреево/ - Чернодъб 4. НКV1149/III-505 Малко Градище - Свиленград/Сива Река-Мезек-Свиленград, кв. Ново село 5. НКV3143/III-5509, Щит – Сладун/-Михалич 6. НКV1144/III-5509, Свиленград– Щит/Райкова могила-Мустрак-/III-5507/. Рехабилитирани са 17,700км съществуващи общински пътища.</p>	<p>2012 - 2015 (приключил) ПРСР 2007-2013</p>
12	<p>„Реконструкция на улична мрежа на гр. Свиленград, кв. Гебран и възстановяване на мост в с. Момково”, Бюджет - 1 367 622 лв.</p>	<p>Подобрена среда и условия на живот за хората в община Свиленград и конкретно в населените места, обект на проекта - реконструирани 17 улици в кв.Гебран в централната градска част на град Свиленград и възстановен мост в с.Момково. Общата дължина на реконструираната улична мрежа е 4,548 км.</p>	<p>2012 – приключил ПРСР 2007-2013</p>
13	<p>„Възстановяване и благоустрояване на парк "Младежки", Бюджет - 444 804 лв.</p>	<p>Рехабилитирана обществена зелена площ парк «Младежки» в град Свиленград - 9 665 кв.м.</p>	<p>2012 - 2015(приключил) ПРСР2007- 2013</p>

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

14	<p>„Възстановяване на пътна и ВиК инфраструктура на територията на общ. Свиленград”, Бюджет - 2 763 090 лв.</p>	<p>1. Изградена канализационна и подмяна на водопроводна мрежа в с. Мезек - с обща дължина 1 195 м, с цел подобряване достъпа на населението до качествена инфраструктура. 2. Подобро състоянието на пътната инфраструктура чрез реконструкция на път НКV1082IV – 55807 Свиленград – Момково. Дължината на реконструирания път е 6,96 км.</p>	<p>2012 - 2014 (приключил) ПРСР 2007-2013</p>
15	<p>„Създаване на условия за спорт, пълноценен отдих и развлечение за жителите на община Свиленград (спортна зала и 2 спортни площадки)”, Бюджет - 5 651 344 лв.</p>	<p>Изграждане на спортна база в град Свиленград със следните подобекти: 1.1. Подобект 1: Многофункционална спортна зала със зрителски трибуни с общ капацитет 1 037 места за сядане; 1.2. Подобект 2: Помпена станция с резервоар и паркинг към спортната зала; 1.3. Изградени 2 многофункционални спортни площадки - в кв. „Капитан Петко войвода”, и на ул. „Княз Борис I”, град Свиленград.</p>	<p>2012 - 2014 (приключил) ПРСР 2007-2013</p>
16	<p>"Подобряване на пътната инфраструктура на територията на Община Свиленград", Бюджет - 5 760 643.67 лв.</p>	<p>Подобрена съществуваща пътна инфраструктура - общо 16,510 км, до населените места чрез реконструкция и рехабилитация на съществуващи пътища част от общинската пътна мрежа на община Свиленград, които са важни за връзките между населените места вътре в общината, а именно: - Общински път НКV1149/III-505 Малко градище – Свиленград / Сива река – Мезек – Свиленград, кв. Ново село; - Общински път НКV3141/III-5509 Свиленград – Райкова могила/ – Левка /III-5507/;</p>	<p>2013 – приключил ПРСР 2007-2013</p>
17	<p>„Изграждане на защитено жилище на територията на община Свиленград”, Бюджет - 301 270.66 лв.</p>	<p>Изградено защитено жилище с капацитет 8 потребители, което да създава условия за подобряване на основните услуги за населението и икономиката в селските райони и да осигурява подходящи условия за предоставяне на социални услуги в общността за деца и младежи в риск.</p>	<p>2011 - 2014 (приключил) ПРСР 2007-2013</p>
18	<p>"Нов дом за повече детски усмивки", Бюджет - 567 136.45 лв.</p>	<p>Саниране на сградата на детска ясла „Пролет” с цел постигане на енергийна ефективност.</p>	<p>2012 - 2014 (приключил) ЕКО- ФОНД</p>

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

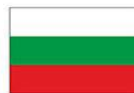
Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони

Програма за развитие на селските райони 2014-2020

19	<p>„Реконструкция, обновяване и оборудване на "МБАЛ-Свиленград" ЕООД“, Бюджет - 4 332 014.18 лв.</p>	<p>Ремонтни дейности и закупуване на ново оборудване за МБАЛ-Свиленград, с цел предоставяне на по-качествени здравни услуги в медицинското заведение</p> <ul style="list-style-type: none"> • Подобрени възможности за достъп до диагностика, лечение и долекуване на населението в Община Свиленград в качеството ѝ на периферна община чрез доставка и монтиране на 39 бр. медицинска апаратура; • Ремонт и обновяване на отделение за долекуване. 	<p>2012 - 2014 (приключил) ОПРР 2007-2013</p>
20	<p>“Изграждане, реконструкция и модернизация на канализационна мрежа, ПСОВ и водоснабдителна мрежа в град Свиленград”, Бюджет - 48 132 968.14 лв.</p>	<p>Подобрена инфраструктура за питейни и отпадъчни води на територията на гр. Свиленград чрез осигуряване на качествена инфраструктура за отпадъчните води от цялата територия на града, разширяване обхвата на водопроводните и канализационни мрежи, осигуряване на екологосъобразно пречистване на отпадъчните води от територията на агломерацията.</p> <ul style="list-style-type: none"> * Реконструкция и доизграждане на водоснабдителна мрежа – обща дължина 14,720км, в три квартала на града - в кв. „Капитан Петко войвода”, кв. „Изгрев”, кв. „Гебран”; * Реконструирана и доизградена канализационна мрежа с обща дължина 19,830км в три квартала на града - в кв. „Капитан Петко войвода”, кв. „Изгрев”, кв. „Гебран”; * Изградена пречиствателна станция за отпадъчни води с отстраняване на азот и фосфор с проектен капацитет от 20 903 еквивалентни жители и довеждаща инфраструктура – 4,530км, както и реконструкция на съществуваща канализационна помпена станция на левия бряг на река Марица и доставка на машини и съоръжения за оборудването ѝ. • Открити са 5 раб.места. 	<p>2012 - (приключил) ОПОС 2007-2013</p>
21	<p>„Енергийно ефективни мерки в обществени сгради – V транш” -, Бюджет - 977 892.18 лв.</p>	<p>Извършена модернизация и енергоефективни мероприятия на „Медицински център 1”, гр. Свиленград.</p>	<p>2012 - (приключил) Международен фонд Козлодуй (2010-2013)</p>

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

22	<p>“Мониторинг на местни политики за развитие и подобряване на процеса на стратегическо планиране в община Свиленград”, Бюджет - 78 331.78 лв.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Разработени местни стратегически документи, които ще действат през следващия програмен период - 4 бр. стратегически документи, приети с Решения на ОбС Свиленград. • Въведена единна система за мониторинг, контрол и последваща оценка при изпълнението на стратегически документи на местно ниво. • Повишен капацитет на органите на управление и служителите на общинската администрация за мониторинг и контрол върху изпълнението на стратегически документи за периода 2014 – 2020 г. чрез проведено обучение за 15 служители на общинска администрация. 	<p>2013 - 2014 (приключил) ОПАК 2007-2013</p>
23	<p>„Повишаване на компетентостта и ефективността на Общинска администрация Свиленград чрез обучения за професионално развитие, по ключови компетентости и чуждоезиково обучение”, Бюджет - 88 318.50 лв.</p>	<p>Повишена ефективност при изпълнението на функциите и задълженията на служителите на общинската администрация на Свиленград чрез провеждане на обучения за 176 служители.</p>	<p>2013-2014 (приключил) ОПАК 2007-2013</p>
24	<p>"Укрепване на административния капацитет и по-ефикасно управление в общинските администрации на Любимец и Свиленград", Бюджет - 199 770 лв.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Извършен функционален анализ на общинските структури на Свиленград и Любимец съгласно Единната методология за функционален анализ; • Разработване и отпечатване на нормативни документи за подобряване организацията, работните процеси и координацията на общинските администрации - Свиленград и Любимец 	<p>2013 - 2014 (приключил) ОПАК 2007-2013</p>
25	<p>"Подкрепа за групи в неравностойно положение в трансграничния регион Свиленград-Узункьопрю" в партньорство с Узункьопрю, Република Турция, Бюджет - 734 297.25 лв.</p>	<p>Изграден дневен център за възрастни хора в гр.Свиленград</p>	<p>2014 - 2016 - (приключил) ТГС БЪЛГАРИЯ-ТУРЦИЯ 2007-2013</p>
26	<p>"Благоустрояване на парк в с.Момково", Бюджет - 9 753.72 лв.</p>	<p>Благоустрояване на парк в с. Момково. Доставка и монтаж на детски съоръжения, ограда и паркови пейки.</p>	<p>2013 (приключил) МОСВ - ПУДООС</p>
27	<p>„Създаване на кът за отдих и спорт”, Бюджет - 9 995 лв.</p>	<p>Поставяне на 5 бр. съоръжения за фитнес на открито в градски парк Свиленград</p>	<p>2011 (приключил) МОСВ - ПУДООС</p>

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

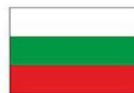
Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони

Програма за развитие на селските райони 2014-2020

28	„Доставяне на нови детски съоръжения в ЦДГ "Детелина" и почистване на двора" (2011 г.), Бюджет - 9 989.22 лв.	Доставяне и монтиране на нови детски съоръжения, както и почистване на двора на ЦДГ "Детелина"	2011 (приключил) МОСВ - ПУДООС
29	„Интегриран план за градско възстановяване и развитие на град Свиленград”, Бюджет - 199 800 лв.	Изработване на интегриран план за градско възстановяване и развитие	2013 - 2015 – ПРИКЛЮЧИЛ ОПРР 2007-2013
30	“Закриване и рекултивация на депо за твърди битови отпадъци на Община Свиленград”, Бюджет - 3 650 494.32 лв.	Закриване и рекултивация на депо за твърди битови отпадъци	2014 - 2020 - в процес на изпълнение МОСВ - ПУДООС
31	„Обучения за повишаване на квалификацията на служителите в администрацията на Община Свиленград”, Бюджет - 182 783.60 лв.	168 общински служители, които трябва да преминават обучение	2014 - 2015 - (приключил) ОПАК 2007-2013
32	“Да дадем шанс на „различните”, Бюджет - 123 289.32 лв.	Създаване на възможности за извеждане на лица с увреждания /от средна до ниска степен на зависимост от грижа/, настанени в специализирани институции и настаняването им в новоизграденото защитено жилище в гр.Свиленград. Осем души ще бъдат потребителите на тази социална услуга.	2014 - 2015 - в процес на изпълнение ОПРЧР 2014-2020
33	”Старият мост”: мост между поколенията”, Бюджет - 2 027 351.69 лв.	Реставрация, консервация и експониране на 1 обект на недвижимото културно наследство	2015 - 2016 – приключил Европейско икономическо пространство
34	Въвеждане на мерки за енергийна ефективност в сградата на МБАЛ Свиленград ЕООД Бюджет – 463 304,66 лв.	енергийна ефективност в сградата на МБАЛ Свиленград ЕООД	2015 - 2016 – приключил Европейско икономическо

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

			пространство
35	Енергийна ефективност на сгради, предоставящи административни услуги” Бюджет – 1 548 828,31 лв.	Енергийна ефективност на общинска администрация Свиленград и Общинско предприятие „Благоустройство и озеленяване”	2016 – в процес на изпълнение ОПРР 2014-2020
36	Енергийна ефективност на сгради в културната инфраструктура – библиотека” Бюджет – 601 990 ,82 лв.	Енергийна ефективност на общинска библиотека”	2016 – в процес на изпълнение ОПРР 2014-2020
37	Енергийна ефективност на сгради в образователната инфраструктура” Бюджет – 967 666,26 лв.	Енергийна ефективност на НУ Христо Попмарков ДГ Детелина	2016 – в процес на изпълнение ОПРР 2014-2020
38	Енергийна ефективност на многофамилни жилищни сгради в гр. Свиленград – 1 Бюджет – 1 342 802,00 лв.	енергийна ефективност на многофамилни жилищни сгради в гр. Свиленград	2016 – в процес на изпълнение ОПРР 2014-2020
39	Енергийна ефективност на многофамилни жилищни сгради в гр. Свиленград – 2 Бюджет – 1 213 340,01 лв.	енергийна ефективност на многофамилни жилищни сгради в гр. Свиленград	2016 – в процес на изпълнение ОПРР 2014-2020
40	Енергийна ефективност на многофамилни жилищни сгради в гр. Свиленград – 3 Бюджет – 1 459 363,60	енергийна ефективност на многофамилни жилищни сгради в гр. Свиленград	2016 – в процес на изпълнение ОПРР 2014-2020
41	Повишаване на административния капацитет на служителите на община Свиленград във връзка с изпълнение на проекти за „Енергийна ефективност” Бюджет – 43 978,00 лв.		2016 – в процес на изпълнение ОПРР 2014-2020

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

Приложение 1. – извадка-копие от ОПР 2014-20120 на община Свиленград

Визия, приоритети, стратегически цели и мерки за бъдещо развитие на община Свиленград

Визията на община Свиленград изразява бъдещото желано състояние, постигнато на основата на съхранена идентичност на общината и оползотворяване на наличния потенциал. Като резултат от активното включване на всички заинтересовани страни в обществените обсъждания бе формулирана следната визия:

„Община Свиленград – развит икономически, модерен транспортно-логистичен и развлекателен център на три граници, осигуряващ високо качество на живот, със съхранена природна среда и богато културно-историческо наследство“

Избраната визия е основа за формулиране на стратегически цели, приоритети и специфични цели, като израз на съществуващите потребности и потенциал в средносрочен план.

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 1: Подобряване качеството на живот на територията на община Свиленград

Основните инструменти за финансова подкрепа за териториално развитие и инфраструктура са: Програма за развитие на селските райони; Оперативни програми „Региони в растеж“, „Транспорт и транспортна инфраструктура“, „Околна среда“, Програмите за трансгранично сътрудничество, ПУДООС и националния бюджет.

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 2: Устойчиво развитие на бизнеса на основата на иновации и благоприятното географско местоположение

Основните инструменти за финансова подкрепа на местната икономика са свързани с Оперативни програми "Иновации и конкурентоспособност" 2014-2020, Наука и образование за интелигентен растеж, Програма за развитие на селските райони 2014-2020, Програми по Европейско териториално сътрудничество 2014-2020, финансовите инструменти JEREMIE и Националния иновационен фонд.

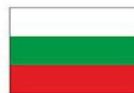
СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 3: Постигане на приобщаващ растеж на основата на повишена заетост и социално включване

Основните инструменти за финансова подкрепа на интервенции насочени към постигане на стратегическата цел са свързани с оперативни програми „Развитие на човешките ресурси“, „Наука и образование за интелигентен растеж“ и „Добро управление“, Програма за развитие на селските райони, други донорски програми и национални финансови инструменти за насърчаване на заетостта.

Във връзка с изпълнението на тези цели са формулирани няколко приоритета:

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

Приоритет 1: Развитие на икономиката за устойчив растеж и заетост на висококвалифицирани специалисти;

Приоритет 2: Развитие на туризма на основата на развлекателни услуги, вино, чиста природа и културно-историческо наследство;

Приоритет 3: Подобряване на социалната и културната среда за приобщаващ растеж;

Приоритет 4: Изграждане на техническа инфраструктура, осигуряваща оптимални условия за живот и развитие на бизнеса;

Приоритет 5: Подобряване на институционалната среда за подкрепа на местното развитие.

Петте приоритета представляват областите за въздействие, където следва да се концентрират финансовите ресурси на общината и икономическите агенти (местни и външни) през следващия програмен период. Интервенциите трябва да доведат до постигане на стратегическите цели на общинския план.

ПРИОРИТЕТ 1. РАЗВИТИЕ НА ИКОНОМИКАТА ЗА УСТОЙЧИВ РАСТЕЖ И ЗАЕТОСТ НА ВИСОКОКВАЛИФИЦИРАНИ СПЕЦИАЛИСТИ

Специфична цел 1.1. Създаване на среда за възникване, подкрепа и насърчаване на малкия и среден бизнес на територията на община Свиленград

Първата цел е свързана с възникването и подкрепата за МСП, въвеждането на нови технологии, иновативни решения и практики като предпоставка за повишена конкурентоспособност и постигане на интелигентен и устойчив растеж.

Специфична цел 1.2. Създаване на условия и инфраструктура за устойчиво земеделие и модерно животновъдство

Втората специфична цел е насочена към развитието на жизнен аграрен сектор с тенденция за преминаване на определени култури към биологично производство, което да подкрепи развитието както на преработващата промишленост и туризма, така и да доведе до повишаване на доходите на заетите в сектора лица.

Специфична цел 1.3. Технологична модернизация на предприятията и изграждане на капацитет за работа с нови технологии

Третата специфична цел е насочена към модернизация на промишлени предприятия и в сектора на услугите, внедряване на иновации за повишаване на тяхната конкурентоспособност и осигуряване на заетост на висококвалифицирани специалисти. Част от инвестициите ще бъдат насочени и към по-пълно използване на потенциала от местни ресурси за интегрирано развитие между аграрния сектор и преработващата промишленост. По този начин ще бъде затворен производствения цикъл и ще се увеличи обема на добавена стойност в тези сектори на местната икономика.

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

ПРИОРИТЕТ 2. РАЗВИТИЕ НА ТУРИЗМА НА ОСНОВАТА НА РАЗВЛЕКАТЕЛНИ УСЛУГИ, ВИНО, ЧИСТА ПРИРОДА И КУЛТУРНО-ИСТОРИЧЕСКО НАСЛЕДСТВО

Приоритет 2 се фокусира върху туризма като важна икономическа дейност, която може да бъде съществен фактор за развитието на община Свиленград. Развитието на туризма, като сектор на местната икономика, който да допълва/подкрепя местното развитие, ще се базира на валоризацията на богатото културно-историческо наследство на територията, лозарството и винарството, чистата природа и биологично разнообразие. И в бъдеще развитието на туризма несъмнено ще бъде под въздействието на вече стабилно функциониращата развлекателна индустрия на територията на гр.Свиленград, която създава заетост и доходи на не малка част от населението.

Специфична цел 2.1. Усъвършенстване на инфраструктурата и институционалната рамка на туризма на територията на община Свиленград

Първата специфична цел планира интервенции, насочени към изграждане на инфраструктура за достъп до туристически обекти на територията, изграждане на центрове за изкуство и занаяти с туристическа цел, посетителски центрове за експониране на културното и природно наследство, разработване на политики за развитие на туризма.

Специфична цел 2.2. Подобряване на маркетинга на Свиленград като туристическа дестинация и разнообразяване на туристическото предлагане

Втората специфична цел е с акцент върху разнообразяване на туристическото предлагане в т.ч. и на базата на интегрирани туристически продукти и услуги, и успешното маркетингане на Свиленград като туристическа дестинация и ще се реализира посредством мерки, които ще подкрепят експонирането на нови обекти и атракции, разработването на нови продукти и услуги, които да увеличат интереса на потенциалните туристи и продължителността на престоя им, активен маркетинг и дейности за промоция на територията на базата на ясна стратегия за това. Тези мерки и дейности ще бъдат в основата на привличането на интерес и валоризация на наследството на територията – природно и културно.

Специфична цел 2.3. Повишаване капацитета на човешките ресурси на заетите в туризма в община Свиленград

Третата специфична цел предполага целенасочени интервенции за изграждане на човешки ресурси, които да осигурят развитието на отрасъла като цяло. На базата на анализ на нуждите ще се реализират поредица от обучения за различни групи заети лица в туризма.

ПРИОРИТЕТ 3. ПОДОБЯВАНЕ НА СОЦИАЛНАТА И КУЛТУРНАТА СРЕДА ЗА ПРИОБЩАВАЩ РАСТЕЖ

Реализирането на Приоритет 3 ще способства за повишаване на ефикасността и устойчивостта на политиката в областта на бедността, социалното включване и подобряване качеството на живот на населението в общината. Дейностите в приоритета са насочени към провеждане на реформи и прилагане на иновативни мерки, чрез които да се развият

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

нови подходи и модели за справяне със социалното изключване и/или да се допълнят провежданите към момента политики в посочените области. В тази връзка, ключов подход на политиката за насърчаване на социалното включване следва да бъде превенцията, както и преодоляването на последиците от бедността.

Специфична цел 3.1. Разширяване на обхвата и подобряване на качеството на предлаганите социални и здравни услуги

Първата специфична цел е насочена към продължаване процеса на деинституционализацията и развитието на максимално широк спектър от услуги за възрастни хора и семейства в риск. Изпълнението на тази цел е тясно свързано с общинската политика в областта на заетостта, която е ключов инструмент за намаляване на бедността и насърчаване на социалното включване. Тази цел включва и усилията свързани с продължаване на успешното развитие на здравеопазването и създаване на инфраструктура за преминаване от общински към регионален и трансграничен характер на предоставяните здравни услуги.

Специфична цел 3.2. Подобряване на достъпа и повишаване на качеството на образованието и професионалното обучение с цел осигуряване на по-добри възможности за заетост

Втората специфична цел, насочена към предоставяне на качествено образование, е ключова и без нейното постигане в разширен обхват не могат да бъдат постигнати повечето от приоритетите на общината. Към целта се присъединяват и необходимите мерки за поддържане на ученето през целия живот, подобряване и разнообразяване на личните професионални умения, повишаване образователното равнище на населението, вкл. на етническите малцинства, и развитие на таланта и творчеството. Необходимо е да се работи за развитие на ново ниво на образованието на територията – откриване на колеж и/или филиал на университет, който да има регионален и трансграничен характер.

Специфична цел 3.3. Разнообразяване на културния живот на територията с акцент върху условията за изява и разкриване потенциала на младите хора

Третата специфична цел е насочена към разнообразяването на културния живот с цел удовлетворяване на културните потребности на местното население, задържане и привличане на млади хора в общината.

ПРИОРИТЕТ 4. ИЗГРАЖДАНЕ НА ТЕХНИЧЕСКА ИНФРАСТРУКТУРА, ОСИГУРЯВАЩА ОПТИМАЛНИ УСЛОВИЯ ЗА ЖИВОТ И РАЗВИТИЕ НА БИЗНЕСА

Четвъртата приоритетна насока се фокусира върху техническата инфраструктура в община Свиленград. Този приоритет е важен, защото е основа на местното развитие. Той осигурява предпоставките за по-добра свързаност и достъпност на територията, правейки територията по-привлекателна за инвестиции, бизнес и обитаване. Община Свиленград има висока степен на изграденост на техническата инфраструктура в град Свиленград. Затова фокуса ще бъде преместен към осигуряване на достъпност и качество на средата на живот и в малките населени места на общината.

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

Специфична цел 4.1. Подобряване на достъпа до основни услуги за населението

Специфична цел 4.2. Подобряване на екологичната инфраструктура и смекчаване последствията от промените в климата

Специфична цел 4.3. Подобряване облика на населените места

Специфична цел 4.4. Подобряване на материалната база за развитие на спорта и отдиha

За осъществяването на четирите специфични цели е необходима работа в следните основни направления:

- Рехабилитация на третокласна и общинска пътна мрежа;
- Доизграждане и реконструкция на ВиК мрежата;
- Рехабилитация на улици и обществени площи в населените места;
- Енергийна ефективност в обектите на образователната, здравната, социалната и на културната инфраструктура;
- Инфраструктура за масов спорт и отдиh.

Интеграцията на маргинализирани групи и групи в неравностойно положение е приоритетна област на националната програма „България 2020”, а осигуряването на достъпна и модерна среда - физическа, институционална и информационна е ключова предпоставка за подобряване качеството на живот на лицата, включително от рисковите групи и насърчаване на социалното включване. Постигането на по-високо качество и по-добър достъп до основни публични услуги в малките населени места са включени в обхвата на първите три специфични цели. Тук се включва и предприемането на мерки за превенция от рискове, породени от неблагоприятни природни процеси и явления причинени от климатичните промени. Четвъртата специфична цел е свързана със създаване на условия за здравословен начин на живот, постигане на двигателно и физическо усъвършенстване, подобряване на трудовата работоспособност, възстановяване и развлечение.

ПРИОРИТЕТ 5. ПОДОБРЯВАНЕ НА ИНСТИТУЦИОНАЛНАТА СРЕДА ЗА ПОДКРЕПА НА МЕСТНОТО РАЗВИТИЕ

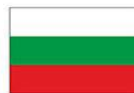
Доброто управление и достъп да качествени обществени услуги е хоризонтален принцип, т.е. има отношение към постигане на целите на всички останали приоритети. Приоритет 5 е насочен към осигуряване на оптимална институционална среда и предоставяне на ефективни публични услуги, като необходими условия за благоприятна бизнес-среда и икономически растеж.

Специфична цел 5.1. Повишаване ефективността в работата на местната власт

Първата специфична цел е насочена към укрепването на експертния капацитет и компетенциите на местните институции за реализация на регионалната и местна политика, както и за управление на проекти, което е условие за постигане на стратегическите цели в ОПР на община Свиленград за периода 2014-2020 г. От друга страна подобряването на качеството на предлаганите административни услуги от общинската администрация за гражданите и бизнеса е фактор за привличане на инвеститори и за повишаване на качеството на живот.

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

Специфична цел 5.2. Развитие на междуобщинското и трансграничното сътрудничество

Развитие на различни форми на междуобщинско сътрудничество – вътрешно териториално или транснационално е във фокуса на втората специфична цел. Споделянето на опит и добри практики, които да бъдат внедрени и на местно ниво е една от мерките в рамките на целта. Сътрудничество с цел оптимизиране на разходите по предоставянето на публични услуги или изпълнението на дейности, които са в компетенциите на общините ще се насърчава под различни форми, съобразно наличния административен капацитет и отчитайки местните специфики

Специфична цел 5.3. Насърчаване развитието на гражданския сектор и партньорството с бизнеса

Третата специфична цел е насочена към подкрепа на дейности за партньорство между публичния и частния сектор; изграждане на местни партньорства за развитие и насърчаване на сътрудничеството между администрацията, неправителствения сектор и бизнеса за решаване на местни проблеми; аутсорсване на подходящи публични услуги на местни НПО, изграждане на публично-частни партньорства за изготвяне и изпълнение на регионални и местни планове и програми, прилагайки на практика принципа на водено от общностите местно развитие (ВОМР).

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

Приложение 2. – извадка-копие от ОСР 2014-2020 Хасково

Визия, приоритети, стратегически цели и мерки за бъдещо развитие на област Хасково

Визия за развитие на област Хасково: Подобряване на средата и качество на живот чрез оптимално използване на местния потенциал

Във визията е заложена прогнозата, че в резултат от прилагането на Стратегията за развитие на Хасковска област, ще се повиши значително степента на икономическо развитие и ще се подобрят условия за живот в населените места в областта, като стремежът е към приближаване към средното ниво на социално-икономическо развитие в ЕС, реализирайки интелигентен, устойчив, приобщаващ и щадящ околната среда и нейните ресурси растеж. Ще се разчита на специфичният потенциал на областта за развитие на традиционните отрасли и използване на стратегическото му географско положение на границата на три държави. За реализирането на визията се разчита на местните ресурси и потенциал, които с помощта на финансовите инструменти на ЕС, ще се превърнат в конкурентни предимства. Желаният резултат, формулиран във визията за развитие на област Хасково, ще се постигне чрез съчетанието на многопосочни действия, които най-общо целят сближаване – икономическо, социално, териториално и екологическо.

Стратегически цели. Стратегическите цели за развитие на област Хасково в периода 2014 – 2020 година са следните:

Стратегическа цел 1: Икономическо сближаване на областно и регионално ниво чрез използване на собствения потенциал.

Стратегическа цел 2: Социално сближаване и намаляване на различията между общините и с другите области чрез инвестиции в човешкия капитал и социалната инфраструктура.

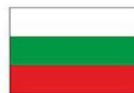
Стратегическа цел 3: Балансирано териториално развитие чрез укрепване на градовете-центрове, подобряване свързаността в областта и качеството на средата в населените места

Стратегическа цел 4: Развитие на трансгранично и транснационално сътрудничество в принос на икономическото и социалното развитие и сближаване.

Стратегическа цел 5: Запазване и подобряване качествата на околната среда чрез интегриране на глобалните екологични цели и развитие на екологичната инфраструктура.

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

Формулираните стратегически цели са в тясно съответствие с целите на Националната стратегия за регионално развитие на Република България 2012-2022 г., с Националната програма за развитие: България 2020, Регионалният план за развитие на Южен Централен район 2014-2020 г. и Националната концепция за пространствено развитие 2013 – 2025 г.

Стратегическа цел 1 Икономическо сближаване на областно и регионално ниво чрез използване на собствения потенциал включва два приоритета:

Приоритет 1.1. Повишаване конкурентоспособността на регионалната икономика и подкрепа за малкия и средния бизнес

Приоритет 1.2. Развитие на устойчиво земеделие и туризъм

Приоритет 1.1. Повишаване конкурентоспособността на регионалната икономика и подкрепа за малкия и средния бизнес

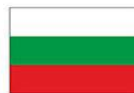
Подкрепата за развитието на конкурентоспособна икономика цели постигането на устойчив икономически растеж има ключова роля за преодоляване на различията с другите области от ЮЦР. Стимулирането на икономическото развитие ще се осъществява чрез активизиране на собствените ресурси и съхраняване на собствената специфичност. На малките и средните предприятия се разчита да активизират развитието на регионалната икономика и да генерират икономически растеж – на основата на традиционни, както и на нови високотехнологични производства. МСП създават голяма част от брутния вътрешен продукт в областта, но и същевременно осигуряват заетост за населението. Това е свързано с подкрепа на бизнеса за технологично обновяване и модернизирани, с достъп до и използване на иновации и подобряването на бизнес инфраструктурата в производствените зони.

Специфична цел 1.1.1 Подкрепа за изграждане на местна бизнес инфраструктура
Дейностите, ще са ориентирани към подобряване на достъпа до инфраструктурни мрежи на територията на обособени производствени зони в областта, осигуряване на достъп до логистични и складови услуги, свързване на зоната с републиканската пътна мрежа и жп мрежата на страната. Усилията ще бъдат насочени към подкрепа на изграждането на нови и реконструкцията на съществуващи бизнес и производствени зони. Ще се стимулира създаването на бизнес инкубатори, бизнес центрове, индустриални и технологични паркове, регионални офиси за обслужване на инвеститори, които са важен фактор за привличане на инвестиции в най-големите промишлени центрове на областта-Димитровград, Хасково и Свиленград.

Специфична цел 1.1.2. Развитие на изследователската дейност и използване на иновации и нови технологии.

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

Внедряването на нови технологии и прилагането на иновации е най-сигурният път за повишаване на конкурентоспособността на Хасковска област. Този тип публични интервенции са с доказана способност за привличане на желани инвестиции, водещи до създаване на привлекателни работни места, задържане на човешкия капитал и генериране на регионален растеж. Функциониращите предприятия на територията на областта, вкл. и в по-изостаналите части на областта, следва да положат усилия за запазване на позициите и предимствата си чрез възможността за реструктуриране, диверсифициране и развитие на предоставяните услуги. За тази цел ще се подкрепят дейности, свързани с внедряване на нови и високотехнологични решения и насърчаване реализацията на пазарно ориентирани проекти. Ще се акцентира върху създаването на нови високопродуктивни и технологични предприятия, както и върху подпомагане въвеждането на системи за управление на качеството в предприятията.

Специфична цел 1.1.3. Подкрепа на традиционни индустриални дейности и насърчаване използването на местните ресурси за икономическо развитие

В рамките на тази цел ще се насърчава развитието на специфични икономически сектори и традиционни икономически дейности с потенциал за растеж и бъдещо развитие на територията на Хасковска област, като се използват уникалните предимства на местната икономика и специализация. Съхраняването на регионалната идентичност е свързано с подкрепа и популяризиране за развитието на местни занаяти, винопроизводство и производство на специфични хранителни продукти и др.

Приоритет 1.2. Развитие на устойчиво земеделие и туризъм

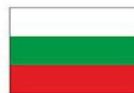
Развитието на двата отрасъла е най-тясно свързано с местния потенциал- природен и културно-исторически. Земеделието е сред основните и най-развити отрасли в Хасковска област. Пред развитието на туризма съществуват все още неефективно използвани резерви.

Специфична цел 1.2.1. Подпомагане на развитието на устойчиво и високоефективно земеделие

Област Хасково благодарение на природните дадености и производствен опит е на водещо място в страната по отношение необходимите условия и предпоставки за развитие на отрасъл земеделие. Областта е сред първите в страната по размер на земеделските площи заети с трайни насаждения и най-вече с винени лозя. Винопроизводството е поставено на промишлена основа, като основната част от преработвателните мощности са нови, реализирани, чрез проекти по Програмата за развитие на селските райони 2007-2013г. Тези нови окрупнени земеделски стопанства, в едно с преработвателните мощности ангажират немалко работна ръка и до голяма степен са структуроопределящи за икономиката на някои общини -Любимец, Ивайловград, Свиленград, Харманли и Стамболово. Необходимо е да се стимулира развитието на вертикалните интеграционни процеси между интензивните производства (лозарство, зеленчукопроизводство) и съответните преработващи единици с цел затваряне на веригата "земя - краен

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

продукт” и развитие на регионални кълъстери. След като потреблението на тютюни в световен и европейски мащаб се ограничава, в областта се създават възможности за заетост чрез алтернативни дейности - билкопроизводство, алтернативно животновъдство. През новия програмен период се предвиждат безвъзмездни средства за възстановяването на съществуващи и направата на нови напоителни съоръжения и системи, които са задължителни за едно модерно и високопродуктивно земеделие. В момента структурата на животновъдството в областта се определя основно от малките и средни ферми от семеен тип. В нормативната уредба за новия програмен период -национална и европейска се предвиждат редица облекчения и преференции за такъв тип стопанства - директни продажби от фермите ,фермерски търговски обекти или мобилни такива. За областта като цяло еднозначно може да се каже за целия отрасъл селско стопанство-растениевъдство и животновъдство , че има изключително благоприятни условия за развитието им по биологичен начин, които ще бъдат подпомогнати.

Специфична цел 1.2.2. Насърчаване развитието на устойчив туризъм, базиран на природно и културно наследство

Отрасълът се развива като сериозна икономическа дейност, която диверсифицира икономиката на района и създава различни форми на заетост. Изключително важни предпоставки за развитие в тази посока за област Хасково са съществуващите и изграждащи се в момента инфраструктурни дадености- отлични транспортни връзки за територията на цялата страна , а така също преминаващите международни транспортни коридори изток-запад и север-юг. Областта има значителен потенциал за развитие на различни форми туризъм – минерални извори, многобройни паметници на културното и историческото наследство, културни и развлекателни обекти в големите градове, природни ресурси и забележителности, традиционни занаяти. Пълноценното им използване ще даде възможност за разнообразяване на туристическия продукт и включване на повече части от територията на района. Постигането на единна туристическа идентичност ще бъде основа за развитие на иновации и за създаване на позитивен имидж на района. Важна задача е и опазването и валоризация на недвижими, движими и нематериални културни ценности. Това са дейности по опазване, цифровизация, социализация, експониране и популяризиране на недвижими, движими и нематериални културни ценности на територията на областта; изграждане и реконструкция на инфраструктурата за достъп до и около обектите на културно и природно наследство вкл. за хора в неравностойно положение. Ще се подкрепя създаването на регионален туристически продукт, разработване на бранд стратегии за Хасковска област, отразяващи културната му специфика. Интегрирането в регионален туристически продукт на известни недвижими културни ценности, природни забележителности, на характерни за района представители на флората и фауната, на местни обичаи, представени като туристическа атракция и културни събития ще засили интереса на туристите към района.

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

Стратегическа цел 2: Социално сближаване и намаляване на различията между общините и с другите области чрез инвестиции в човешкия капитал и социалната инфраструктура

Стратегическа цел 2 се отнася до социалното сближаване, отново на междуобластно ниво в рамките на ЮЦР и на междуобщинско равнище в пределите на Хасковска област, което е резултат от икономическото сближаване - повишаване на стандарта на живот и качеството на човешкия капитал. Стратегическата цел се изпълнява посредством следните приоритети:

Приоритет 2.1: Подобряване на достъпа до образователни, здравни, социални, културни услуги и развитие на спортната инфраструктура

Приоритет 2.2: Повишаване на административния капацитет на областно, общинско и местно ниво и подобряване конкурентноспособността на човешките ресурси

Приоритет 2.1: Подобряване на качеството и достъпа до здравни, социални, образователни и културни услуги и развитие на спортната инфраструктура.

Подобряването на качеството и достъпа до здравните, социалните, образователните, културните и спортни услуги е от важно значение за цялостното развитие на района и особено в по-изостаналите общини. Въпреки предприетите усилия, все още е налице сериозно изоставане в предлаганите услуги, което изисква нови по-енергични действия.

Специфична цел 2.1.1: Подобряване на качеството и достъпа до здравни и социални услуги

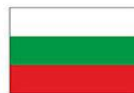
С цел подобряване качеството и достъпа до качествени здравни и социални услуги ще се предприемат мерки, свързани с реконструкция, обновяване и оборудване на лечебни и здравни заведения със специален акцент върху: създаване на високотехнологични звена за диагностика и лечение на социално-значими заболявания; подобряване на материалната база и обновяване на медицинската апаратура. Тези мерки се очаква да се постигне подобряване качеството на медицинското обслужване и на здравната инфраструктура. По отношение на специализираните институции за предоставяне на социални услуги на възрастни хора, както и на деца, ще се подкрепят инвестиции в подобряване на условията и услугите в тях. Това ще доведе до повишаване на ефективността на социалните услуги и до оптимизирането им в рамките на политиката за деинституционализация.

Специфична цел 2.1.2: Подобряване на качеството и достъпа до образователни и културни услуги

Тази специфична цел ще е насочена към подобряване качеството на образователната инфраструктура - строителство, реконструкция, ремонт и оборудване на образователни институции – детски ясли и градини, основни и средни училища, включително прила-

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

гане на мерки за енергийна ефективност. Ще се подкрепят мерки за комплексно пространствено и физическо интегриране на обектите на образователната инфраструктура в населените места. Осигуряването на равни възможности за образование, включително за лица в затруднено социално и неравностойно положение, е важен елемент на политиката за мотивация на младите хора за участие в образователния процес. Основен принос в тази насока ще има прилагането на някои от ключовите мерки на реформата в предучилищното и училищното образование. Подкрепя ще получи и необходимостта от развитие на висшето образование в областта и създаване на ВУЗ. Дейностите по подобряване на достъпа до културни услуги включват реконструкция и модернизация на културна инфраструктура - читалища, музеи, опери, театри, концертни зали и др.

Специфична цел 2.1.3: Подобряване на качеството и достъпа до спортна инфраструктура

В съответствие с държавната политика за осигуряване на условия за подобряване на физическата активност на населението, което ще има и положителен ефект за подобряване на здравния му статус, дейностите по тази цел предвиждат ремонт и модернизирание на съществуващата, както и изграждане на нови обекти на спортната инфраструктура за професионален спорт и спорт в свободното време. Косвено тези дейности ще допринесат за подпомагане на регионалната икономика, чрез разкриване на нови работни места в населените места.

Приоритет 2.2: Повишаване на административния капацитет на областно, общинско и местно ниво и подобряване конкурентоспособността на човешките ресурси

Укрепването на експертния капацитет и компетенциите на областните и местни институции за разработване и реализация на регионалната политика, както и за управление на проекти е условие за постигане на стратегическите цели, заложи в Стратегията за развитие на област Хасково. Подобряването на качеството на предлаганите административни услуги от общинските и областните администрации за гражданите и бизнеса е фактор за привличане на инвеститори и за повишаване на качеството на живот в отделната община или област.

Специфична цел 2.2.1: Укрепване на административния капацитет на областните и местните власти

Предвиждат се и мерки за изграждане на по-добри между общински партньорства за мобилизиране на потенциала и постигане на целите и приоритетите на политиката за регионално развитие. Наред с това ще се подкрепят дейности за: партньорство между публичния и частния сектор; изграждане на местни партньорства за развитие и насърчаване на сътрудничеството между администрацията, неправителствения сектор и бизнеса

Специфична цел 2.2.2: Повишаване на конкурентоспособността на човешките ресурси

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

Подобряването на знанията и уменията на работната сила и инвестициите в човешките ресурси са средство за постигане на повече и по-качествени работни места и интегриране на възможно най-голям брой хора към пазара на труда. Това води до повишаване на производителността на труда, от една страна, и до постигане на по-висока конкурентоспособност на икономиката, от друга. В този аспект ще се подкрепят дейности, свързани с насърчаване на ученето през целия живот; подобряване на професионалната подготовка на заетите и придобиване на практически опит от учащите през време на обучението; чуждоезиково обучение и обучение по ИКТ; намаляване на безработицата сред рисковите групи на пазара на труда; насърчаване на младежката и женската заетост; преквалификация на заетите в отрасли в процес на реструктуриране и придобиване на компетентности в съответствие с пазара на труда; въвеждане на съвременни изисквания за обучение и квалификация на кадрите в сферата на туризма и система от стимули за намаляване на текучеството в бранша

Стратегическа цел 3: Балансирано териториално развитие чрез укрепване на градовете-центрове, подобряване свързаността в областта и качеството на средата в населените места

Стратегическа цел 3 предвижда балансирано териториално развитие на Хасковска област, като залага на укрепване и засилване ролята на градовете, както и на подобряване на транспортната свързаност в рамките на областта и повишаване на качеството на живот в селските райони. Стратегическата цел се изпълнява посредством следните приоритети:

Приоритет 3.1. Подкрепа за интегрирано развитие на градовете и подобряване качеството на градската среда.

Приоритет 3.2. Подобряване свързаността на областта във вътрешен, национален и международен план.

Приоритет 3.3. Подобряване качеството на живот в селските райони.

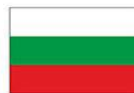
Приоритет 3.1: Подкрепа за интегрирано развитие на градовете и подобряване качеството на градската среда

Специфична цел 3.1.1. Интегрирано градско развитие

Политиките за интегрирано и устойчиво градско развитие стимулират градове-центрове от високите йерархични нива съгласно структурата, предложена в НСРР 2012-2022, като основни урбанистични полюси на растеж и развитие. На територията на област Хасково това са градовете: Хасково и Димитровград. Ще се подкрепят дейности в зоните на въздействие, определени в интегрираните планове за градско възстановяване и развитие /ИПГВР/, като: подкрепа за създаване на нови зони с потенциал за развитие, рехабилитация на стари производствени зони, подобряване на жилищната среда, модернизация

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

на водопроводната мрежа, благоустрояване на публичните пространства, подобряване на достъпа до публични услуги, включително за хора с увреждания, мерки за енергийна ефективност, производство на енергия от ВЕИ в градска среда, развитие на интегриран екологичен градски транспорт, рехабилитация и реконструкция на градски улични мрежи и въвеждане на енергоефективно улично осветление и други мерки за повишаване на сигурността и предотвратяване на престъпността, газифициране, подобряване чистотата на атмосферния въздух и др.

Специфична цел 3.1.2. Стимулиране ролята на малките градове

За развитието на областта е от значение да се балансира големият контраст между Хасково и Димитровград и останалата територия, като се стимулират градовете, потенциални центрове на растеж и се намали до известна степен неравномерното развитие на селищната мрежа. Мрежата от малки градове, исторически наложили се като центрове с традиции в обслужването на съседните селски територии и с успешно градско развитие и градски облик, е развита равномерно на територията на района. Те имат организираща роля за околните селски райони. Населението от селата ще намира в тези градове работни места и услуги от периодичен характер в сферата на здравеопазването, образованието, културата, а също и в търговското и битовото обслужване. В Националната концепция за пространствено развитие тези градове формират четвъртото йерархично ниво на градските центрове. За територията на област Хасково това са градовете: Свиленград и Ивайловград.

Приоритет 3.2. Подобряване свързаността на областта във вътрешен, национален и международен план.

Инфраструктурната свързаност допринася за повишаване на икономическото развитие чрез мобилизиране потенциала на териториите, за облекчаване на достъпа до основни услуги и дейности в областта. Свързаността на Хасковска област в национален и международен план подобрява достъпа до пазари на стоки и услуги, осигурява движението на хората и мобилността на работната сила.

Специфична цел 3.2.1. Подобряване на пътната инфраструктура

Подобряването на свързаността на района в национален и европейски план зависи пряко от усъвършенстване на мрежата на коридорите от трансевропейската транспортна мрежа и на друга транспортна инфраструктура от европейско и национално значение. За подобряване свързаността в национален план значение има доизграждането на АМ „Марица” и пътища I клас в областта. За постигането на по-добра свързаност от особено значение е подобряването на мрежата от пътища от II и III клас – доизграждане и рехабилитация. В този аспект ще се подкрепят дейности за подобряване на транспортното обслужване на населените места, отдалечени от по-големите градски центрове, като действията за подобряване състоянието на пътната мрежа се съчетаят с подобряване на обществения транспорт. Дейностите по тази цел предвиждат реконструкция и изграждане на общинската пътна мрежа.

Специфична цел 3.2.2. Осигуряване на широколентов достъп

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

В средно и слабо населените селски райони ниската степен на ширококолов пътен достъп поставя населението в неравностойно положение. За преодоляване на тези различия е целесъобразно осигуряване на ширококолов пътен достъп на първо място за нуждите на държавни ведомства и обществени институции като кметства, читалища, училища и др., създаване на свободни безжични зони около обществени сгради и институции. В населените места в селските райони е целесъобразно изграждане на обществени компютърни зали и на безжични зони около тях.

Приоритет 3.3 Подобряване качеството на живот в селските райони

Специфична цел 3.3.1. Подобряване качеството на живот в селските райони

За овладяване и ограничаване на негативните тенденции на обезлюдяване и социален и икономически спад в селските райони, както и за намаляване на вътрешно регионалните различия в област Хасково, е необходимо целенасочено да се стимулира развитието на селата. Дейностите, които ще се подкрепят по този приоритет, са свързани с: доизграждане и модернизиране на местната техническа инфраструктура (общински пътища и мостове, улична мрежа, водоснабдителни и канализационни системи), обновяване и благоустрояване на селата (тротоари, площади, осветление, зелени площи), предлагане на базови публични услуги, инвестиции в образователна, социална, здравна, културна и спортна инфраструктура, опазване на културното и природно наследство в населените места, развитие на туризма, подобряване на достъпа до интернет и др.

Стратегическа цел 4 Развитие на трансгранично и транснационално сътрудничество в принос на икономическото и социалното развитие и сближаване.

Стратегическа цел 4 се отнася до широкото използване и развитието на предимствата на териториалното сътрудничество, особено в изостаналите територии на областта с цел усвояване на добрите практики на други райони, области и общини. Стратегическата цел се изпълнява посредством следните приоритети:

Приоритет 4.1. Развитие на трансграничното сътрудничество и мобилизиране потенциала на периферните гранични територии.

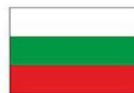
Приоритет 4.2. Развитие на междурегионално и транснационално сътрудничество в помощ на постигане на стратегическите цели за развитие

Приоритет 4.1. Развитие на трансграничното сътрудничество и мобилизиране потенциала на периферните гранични територии

Специфична цел 4.1.1. Развитие на трансграничното сътрудничество и мобилизиране потенциала на периферните гранични територии.

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

Трансграничното сътрудничество е възможност за подобряване развитието на граничните и периферни райони и за разрешаване на специфичните им проблеми. Сътрудничеството между граничните райони е средство за насърчаване на инвестициите, за развитието на бизнеса и туризма, за опазването на природните ресурси, съдейства за повишаване привлекателността им за хората, които живеят и работят там, както и за засилване на интереса на стратегическите инвеститори към тези райони. Областите на въздействие, обхващат разработване и изпълнение на съвместни проекти и инициативи между периферните гранични райони, създаването на възможности за повишена регионална конкурентоспособност и устойчиво развитие; подобряване на ключови инфраструктурни връзки, развитие на съвместни туристически и културни инициативи; съвместно управление на природните ресурси и особено създаването на трансгранични защитени природни територии, преодоляване на рискове и опазване на околната среда.

Приоритет 4.2. Развитие на между регионално и транснационално сътрудничество в помощ на постигане на стратегическите цели за развитие

Специфична цел 4.2.1. Развитие на между регионално и транснационално сътрудничество в помощ на постигане на стратегическите цели за развитие

Между регионалното и транснационалното сътрудничество стимулират трансфера на опит и добри практики между публични институции, фирми и неправителствени организации, чрез реализирането на проекти от общ интерес и създаването на транснационални мрежи в областта на околната среда, транспорта, комуникациите, информационните технологии. Основна цел е постигането на икономически растеж и устойчивост чрез насърчаване на икономическия, културния и социалния обмен. Интервенциите по приоритета подкрепят проекти за обмен на опит и знания, трансфер на добри практики в устойчивото развитие на селските и градските райони, както и насърчаване на иновациите и предприемачеството, опазване и подобряване на околната среда, повишаване на достъпността с цел повишаване качеството на процесите на териториална, икономическа и социална интеграция.

Стратегическа цел 5 Запазване и подобряване качествата на околната среда чрез интегриране на глобалните екологични цели и развитие на екологичната инфраструктура

Бъдещото икономическо развитие на област Хасково задължително трябва да се осъществява в синхрон с приоритета за намаляване негативните въздействия върху околната среда и по-ефективно използване на ресурсите, залегнал в Стратегия „Европа 2020” на ЕС. Новите акценти изискват отчитане на глобалните екологични цели, включване на мерки, насочени към адаптирането на районите към климатичните промени и ориентация към нисковъглеродна икономика във всички сектори. Областта е в потенциален риск от последиците от климатичните промени. Биологичното разнообразие е високо и това поставя изисквания към неговото съхраняване. В този аспект настоящият приоритет

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

е насочен към доизграждането и модернизацията на инфраструктурата за опазване на околната среда, включително ВиК мрежи, пречистването на отпадъчните води и подобряването на системата за управление на битовите отпадъци, опазване на компонентите на околната среда, биологичното разнообразие, както и към предприемането на мерки за подобряване на енергийната ефективност. Стратегическата цел се изпълнява посредством следните приоритети:

Приоритет 5.1: Превенция на климатичните промени и борба с техните последици

Приоритет 5.2: Запазване и подобряване на качествата на околната среда

Приоритет 5.3: Подобряване на инфраструктурата за опазване на околната среда

Приоритет 5.1. Превенция на климатичните промени и борба с техните последици

Борбата с природните процеси и явления, резултат от климатичните промени които въздействат негативно на икономиката и застрашават здравето и живота на хората е важна приоритетна област. Съответно, най-засегнатите от това дейности вероятно ще бъдат земеделието, горското стопанство, рибарството, енергетиката и туризма. Неутрализирането на тези въздействия може да се води по две линии – чрез превенция с която се цели ограничаване на по-нататъшното развитие на климатичните промени и чрез борба с техните последици. Това са и ключови приоритети в ЕС. За ограничаване на размера на климатичните промени най-важно действие е намаляване на емисиите на парникови газове чрез преминаване към нисковъглеродна икономика.

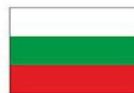
Специфична цел 5.1.1. Превенция на климатичните промени чрез подкрепа за преминаване към нисковъглеродна икономика и интелигентна мобилност

За да успее да премине към нисковъглеродна, ефективно използваща ресурсите икономика, икономическото развитие на областта трябва да е насочено намаляване на емисиите на въглероден диоксид, постигане на структурна промяна към по-малко ресурсоемки продукти и услуги, за спестяване на енергия в сградите и електрическите мрежи, както и за нискоенергийни и по-ефективни транспортни системи. Потенциалът на региона по отношение на възобновяемите източници на енергия е много голям – най-вече за използване енергията на слънцето и вятъра. Част от дейностите са насочени към повишаване на енергийната ефективност в обществения сектор и жилищния сектор, включително използване на възобновяема енергия и компоненти и системи (напр. интелигентно осветление). Сред приоритетите на ЕФРР за периода 2014 – 2020 г. е и разработване на екологосъобразни и нисковъглеродни транспортни системи и насърчаване на устойчиво развита градска мобилност и използване на метанови превозни средства, електромобили.. В селско стопанското производство трябва да се вземат мерки за производство на енергия от земеделска биомаса, за устойчиво управление на горите и залесяване на неземеделски територии.

Специфична цел 5.1.2. Адаптация към последиците от климатичните промени

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

Адаптацията включва всички дейности насочени към подготовка за справяне с неизбежните въздействия от климатичните промени. Областта е сред най- рисковите региони в Европа по риск от уязвимост от наводнения вследствие на климатичните промени. За да се осигури икономическа и социална стабилност е необходимо да се планират дейности, осигуряващи адаптирането на района към климатичните промени и редуциране на природните рискове до допустими нива, както и да се стимулират научните изследвания за прогнозиране. Дейностите, които се предвижда да бъдат реализирани, са насочени към създаване и непрекъсната актуализация на база данни за рискови зони, изграждане на системи за ранно предупреждение, почистване на корита на реки и изграждане на защитни съоръжения.

Приоритет 5.2. Запазване и подобряване на качествата на околната среда

.Запазване на качествата на околната среда и най- вече на високото биологично разнообразие е важна задача, целяща резервация и за следващите поколения на природните ценности и възможност за тяхното екологосъобразно използване. Решаване на по-значимите проблеми свързани със замърсяването на околната среда ще доведат и да повишаване качеството на живот в областта – изискване включено във формулираната визия за развитие.

Специфична цел 5.2.1. Ограничаване на последиците от индустриални и битови замърсявания

Въпреки, че по-голяма част от територията на областта е с добри и много добри качества на атмосферния въздух в общините с най- голям брой население са формирани зони в които ГОП са превишени. Определени проблеми съществуват и при качеството на природните води замърсени от индустриални и битови замърсители, както и при почвената покривка. В тази насока дейностите по тази специфична цел ще са насочени към намаляване на общите годишни емисии на серен диоксид, към разработване и изпълнение на (общински) програми за управление на качеството на въздуха в районите с нарушено качество на въздуха, към повишаване употребата и насърчаване на производството на екологично чисти горива, ликвидиране на замърсяванията на земите и тяхната рекултивация и др.

Специфична цел 5.2. 2. Опазване и поддържане на биологичното разнообразие

Дейностите по тази цел ще включват разработване и актуализиране на планове за управление на защитени територии и на защитени зони по Натура 2000, разработването на планове за действие за застрашени животински и растителни видове, както и опазването, поддържането и възстановяването на местообитания и видове в района. Биоразнообразието е не само природно богатство, но и потенциал за бъдещото развитие на област Хасково. Защитените видове на флората и фауната ще се популяризират като символи на района, а създаването на подходящи условия за наблюдение на редки и застрашени видове и привличането на лимитиран брой туристи, ще създаде поминък за местното население.

Европейски съюз

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014-2020

Приоритет 5.3. Подобряване на инфраструктурата за опазване на околната среда

От извършения анализ е видно ,че недостатъчно е развита инфраструктурата целяща опазване на околната среда. В това отношение с най- сериозни дефицити се очертават изградеността на водопроводната и канализационна мрежа, амортизираното състояние на съоръженията, недостатъчната изграденост на пречиствателни станции за отпадни води и необходимостта от съвременна система за управление на отпадъците и рекултивация на нарушените от тази дейност терени.

Специфична цел 5.3.1. Реконструкция и доизграждане на ВИК мрежата и на пречиствателните станции за питейни и отпадни води

Дейностите по тази специфична цел са насочени към изпълнение на мерките, залегнали в Стратегията за ВИК инфраструктурата за изграждане на нови и реконструкция на съществуващи водоснабдителни мрежи, като в резултат от осъществяването им ще се подобри качеството на средата за живот в района. Мерките включват изграждане на водоснабдяване в неводоснабдените селища, в районите с туристически потенциал, в зоните за развитие на бизнес, рехабилитация на съществуващите мрежи, изграждане на пречиствателни станции за питейна вода и изграждане на нови водохващания. Дейностите ще включат и изграждане на биологично стъпало на пречиствателни станции за отпадъчни води за всички агломерации с над 2000 еквивалентни жители и на стъпало за отстраняване на биогенни елементи (азот и фосфор), на пречиствателни станции за отпадъчни води за агломерации над 10 000 е.ж. Предвижда се изграждане на регионални центрове за третиране/компостиране на утайки генерирани от ПСОВ.

Специфична цел 5.3. 2. Оптимизация на системата за управление на отпадъците

Дейностите са насочени към комплексното решаване на проблемите, свързани с отпадъците в областта. Целта е да се ограничи вредното им въздействие върху здравето на хората и околната среда и същевременно да се премине към повторната им употреба, с което ще се намали ползването на първични природни ресурси. Предвижда се разработване на програми, чрез които да се намали драстично количеството на отпадъците и въвеждане на модерни схеми на управлението им. Системата за сметосъбиране работи относително добре в градовете в района, но в голяма част от селските райони тя не функционира ефективно и това води до поява на нерегламентирани сметища и увреждане на околната среда.